Royal HaskoningDHV
Enhancing Society Together

EVROPSKÝ ZEMĚDĚLSKÝ FOND PRO ROZVOJ VENKOVA:
EVROPA INVESTUJE DO VENKOVSKÝCH OBLASTÍ

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

PŘEDBĚŽNÉ HODNOCENÍ PRV 2014+ - ZPRÁVA O EX-ANTE HODNOCENÍ – AKTUALIZACE ZPRÁVY PO PŘEDLOŽENÍ PRV EK

Datum: 23. 3. 2015

Verze: 1.1

ČÁST I

Executive Summary

This report represents the eighth major output of the contract "Ex-ante evaluation of the Rural Development Programme 2014+", carried out from the 2012 to 2015 for the Ministry of Agriculture of the Czech Republic by the company HaskoningDHV Czech Republic, spol. s r. o. (before the change of business name DHV CR, spol. s r. o.)

The main objective of this report is an update the overall evaluation of the current version of the RDP 2014+ after the consultation process with the European Commission. Evaluators have commented on all areas set for the ex-ante evaluation of the RDP. The whole ex-ante evaluation is realised in accordance with requirements for this type of evaluation set by the relevant EU legislation and EC´s Guidance for the ex-ante evaluation of 2014-2020 RDPs.

Specific requirements for the ex-ante evaluation are stated in Article 55 of Regulation (EC) no. 1303/2013, which stipulates that Member States must perform ex-ante evaluations for the purpose of improving the quality of evaluated programmes. Ex-ante evaluations (the final reports) are submitted to the EC together with the given programme. The purpose of the ex-ante evaluation is in accordance with this regulation to evaluate: the contribution towards the EU strategy for intelligent and sustainable growth with regard to the set thematic objectives/priorities and national/regional needs and potential for the development and lessons learned from the previous programming periods; the compliance of selected thematic objectives, priorities and programme objectives with the Common Strategic Framework, Partnership Agreement with the country-specific recommendations under Article 121, paragraph 2 of the Treaty on the Functioning of the EU, the justification of proposed forms of support, the adequacy of human resources and administrative capacity for the programme management, the internal coherence of the proposed programme or activities and their relation to other relevant instruments, the consistency of the allocation of budgetary resources and programme objectives, the relevance and clarity of proposed programme indicators, how expected outputs will contribute towards results, whether the quantified target values are realistic with regard to the planned level of ESI support, the appropriateness of procedures for programme monitoring and collecting data necessary for the evaluation, measures to mitigate the administrative burden of beneficiaries.

For this evaluation phase, a version of the RDP 2014+ was provided by the contracting authority (sent to the evaluators on 5th March 2015). It is possible to state that the version handed over by the contracting authority is the final version of the prepared operational programme which will be submitted to the Government of Czech Republic for approval.

The final updated report is structured according the guidelines for ex-ante evaluation. It describes in (Part 1) Section I, in the opening chapters, the purpose and objectives of ex-ante evaluation and furthermore the existing approach towards the implementation of the RDP and towards the cooperation of ex-ante evaluators and the RDP managing authority (including the SEA evaluator). This chapter also contains the overview of all recommendations of the evaluator from previous evaluations in a table form.

The report provides information from the current ex-ante evaluation of each of the evaluation areas in Section II. This part is divided into six main chapters, which then contain sub-chapters.

The overview of the key areas evaluated in this part of the report:

1. Evaluation of context and needs,
2. Relevance, internal and external coherence of the programme,
3. Measurement of the progress and outcomes of the programme,
4. Evaluation of the planned measures for the implementation of the programme,
5. Evaluation of horizontal themes,
6. Assessment of the schedule and fulfilment of ex-ante conditionalities

Individual chapters contain verbal evaluation of given area and at the end of each chapter is a summary of recommendations of ex-ante evaluator in a table form.

SEA of RDP 2014+ has been included in Part II.

The main conclusions and recommendations are summarised in the individual chapters in a table form. For the purpose of this executive summary, we do not repeat them here, but just refer to the relevant chapters.

Souhrn (manažerské shrnutí v českém jazyce)

Tento výstup představuje osmý hlavní výstup z plnění zakázky „Předběžné hodnocení Programu rozvoje venkova na období 2014-2020“ zajištěné v období od roku 2012 do roku 2015 pro Ministerstvo zemědělství ČR ze strany společností HaskoningDHV Czech Republic, spol. s r. o. (před změnou obchodního jména DHV CR, spol. s r. o.).

Cílem tohoto výstupu je aktualizace celkového zhodnocení návrhové verze PRV 2014+ po vyjednání s Evropskou komisí, přičemž hodnotitel v tomto výstupu zaujímá stanovisko ke všem oblastem stanoveným pro ex-ante hodnocení PRV. Celá tato ex-ante evaluace je ze strany hodnotitelského týmu zajištěna v souladu s požadavky kladenými na tento typ hodnocení ze strany dotčené legislativy EU i metodického pokynu EK k ex-ante hodnocení programů financovaných z EZFRV.

Konkrétní požadavky kladené na ex-ante hodnocení jsou uvedeny v článku 55 nařízení (ES) č. 1303/2013, kde je stanoveno, že členské státy provádí ex-ante hodnocení za účelem zlepšení kvality koncepce hodnocených programů. Ex-ante evaluace (jejich závěrečné zprávy) jsou přitom předkládány EK společně s daným programem. Předmětem ex-ante evaluací je v souladu s tímto nařízením zhodnotit: přínos pro strategii EU pro inteligentní a udržitelný růst s ohledem na stanovené tematické cíle/priority a vnitrostátní/regionální potřeby a potenciálu pro rozvoj a poučení z předchozích programových období; soulad vybraných tematických cílů, priorit a programových cílů s ohledem na společný strategický rámec, Dohodu o partnerství i s doporučením pro jednotlivé země podle čl. 121 odst. 2 Smlouvy o fungování EU, odůvodnění navrhované formy podpory, přiměřenost lidských zdrojů a správní kapacity pro řízení programu, vnitřní soudržnost navrhovaného programu nebo činnosti a jejich návaznost na ostatní příslušné nástroje, soulad mezi přidělováním rozpočtových prostředků a cíli programu, relevance a srozumitelnost navržených ukazatelů programu, jak očekávané výstupy přispějí k výsledkům, zda jsou vyčíslitelné cílové hodnoty ukazatelů reálné s ohledem na plánovanou výši podpory z fondů ESI, vhodnost postupů pro monitorování programu a shromažďování údajů nezbytných k provádění hodnocení, opatření na zmírnění administrativní zátěže příjemců.

Pro tuto fázi hodnocení byla zadavatelem předána verze Programu rozvoje venkova ČR na období 2014 - 2020 (zaslaná hodnotiteli dne 5. 3. 2015). Lze konstatovat, že předaná verze je dle sdělení zadavatele finální podoba připravovaného operačního programu předkládaná ke schválení vládě ČR.

Závěrečná aktualizovaná zpráva je strukturována dle vodítek pro ex-ante hodnocení a popisuje v (Části I) Sekci I v úvodních kapitolách účel a cíl ex-ante hodnocení a dále dosavadní postup při jeho provádění v programové oblasti PRV 2014+ a v oblasti spolupráce ex-ante hodnotitele a řídícího orgánu PRV (včetně hodnotitele SEA). Součástí samostatných příloh je rovněž tabulkový přehled všech doporučení hodnotitele z předchozích fází hodnocení.

Sekce II zprávy uvádí informace z aktuálního ex-ante hodnocení jednotlivých oblastí, je rozdělena na šest základních kapitol, které dále obsahují dílčí podkapitoly.

Přehled hlavních hodnocených oblastí v uvedené části zprávy:

1. Zhodnocení kontextu a potřeb,
2. Relevance, vnitřní a vnější soudržnost programu,
3. Měření pokroku a výsledku programu,
4. Hodnocení plánovaných opatření pro provádění programu,
5. Hodnocení horizontálních témat,
6. Posouzení stavu a harmonogramu plnění ex-ante kondicionalit

Jednotlivé kapitoly obsahují slovní zhodnocení dané oblasti a v závěru každé z nich je v tabulce uvedeno shrnutí doporučení ex-ante hodnotitele.

Součástí Části II zprávy je začlenění zprávy o SEA hodnocení PRV ČR na období 2014 – 2020.

Hlavní závěry a doporučení tohoto ex-ante hodnocení jsou shrnuty v jednotlivých kapitolách formou tabulek. Pro účely tohoto manažerského shrnutí je proto na tomto místě již neopakujeme, nýbrž odkazujeme právě na tyto kapitoly.

OBSAH

ČÁST I 2
EXECUTIVE SUMMARY 2
SOUHRN (MANAŽERSKÉ SHRNUTÍ V ČESKÉM JAZYCE) 4
OBSAH 6
SEZNAM ZKRATEK 9
PŘEHLED POUŽITÝCH ZDROJŮ 12
SEKCE I: ÚVOD 15
1. ÚČEL A CÍL EX-ANTE HODNOCENÍ 15
2. POPIS POSTUPU PŘI PROVÁDĚNÍ EX-ANTE HODNOCENÍ NA ÚZEMÍ PRV A V PROGRAMOVÉ OBLASTI A SPOLUPRÁCE EX-ANTE HODNOTITELE A ŘÍDÍCÍHO ORGÁNU PRV (VČETNĚ HODNOTITELE SEA) 19
SEKCE II: ZPRÁVA O EX-ANTE HODNOCENÍ 25
1 ZHODNOCENÍ KONTEXTU A POTŘEB 26
1.1 HODNOCENÍ SWOT ANALÝZY A POTŘEB, VČETNĚ POUČENÍ Z PŘEDCHOZÍHO PROGRAMOVÉHO OBDOBÍ 26
1.2 DOPORUČENÍ TÝKAJÍCÍ SE SWOT A HODNOCENÍ POTŘEB 30
2 RELEVANCE, VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ SOUDRŽNOST PROGRAMU 35
2.1 HODNOCENÍ PŘÍSPĚVKU KE STRATEGII EVROPA 2020 35
2.2 HODNOCENÍ SOUDRŽNOSTI SE SPOLEČNÝM STRATEGICKÝM RÁMCEM, DOHODOU O PARTNERSTVÍ SPECIFICKÝMI DOPORUČENÍMI A OSTATNÍMI RELEVANTNÍMI NÁSTROJI 37
2.3 HODNOCENÍ INTERVENČNÍ LOGIKY PROGRAMU 41
2.4 HODNOCENÍ NAVRŽENÝCH FOREM PODPORY 50
2.5 HODNOCENÍ OČEKÁVANÉHO PŘÍSPĚVKU OPATŘENÍ VYBRANÝCH K DOSAŽENÍ CÍLŮ 54
2.6 HODNOCENÍ SOUDRŽNOSTI ALOKACE ROZPOČTU S CÍLI 56
2.7 HODNOCENÍ TEMATICKÝCH PODPROGRAMŮ 59
2.8 HODNOCENÍ PODMÍNEK PRO LEADER (CLLD) 59
2.9 HODNOCENÍ PODMÍNEK PRO CSV 59

2.10 HODNOCENÍ VYUŽITÍ TECHNICKÉ POMOCI 61
2.11 DOPORUČENÍ TÝKAJÍCÍ SE RELEVANCE A SOUDRŽNOSTI PROGRAMU 63
3 MĚŘENÍ POKROKU A VÝSLEDKŮ PROGRAMU 70
3.1 HODNOCENÍ PROGRAMOVĚ SPECIFICKÝCH INDIKÁTORŮ 70
3.2 HODNOCENÍ KVANTIFIKOVANÝCH CÍLOVÝCH HODNOT INDIKÁTORŮ 74
3.3 HODNOCENÍ PŘIMĚŘENOSTI MILNÍKŮ PRO VÝKONNOSTNÍ RÁMEC 81
3.4 HODNOCENÍ NAVRŽENÉHO SYSTÉMU PRO MONITORING A HODNOCENÍ A HODNOTÍCÍHO PLÁNU 81
3.5 DOPORUČENÍ TÝKAJÍCÍ SE MĚŘENÍ POKROKU A VÝSLEDKŮ PROGRAMU 84
4 HODNOCENÍ PLÁNOVANÝCH OPATŘENÍ PRO PROVÁDĚNÍ PROGRAMU 90
4.1 HODNOCENÍ PŘIMĚŘENOSTI LIDSKÝCH ZDROJŮ A ADMINISTRATIVNÍ KAPACITY PRO ŘÍZENÍ90
4.2 DOPORUČENÍ TÝKAJÍCÍ SE PROVÁDĚNÍ PRV 94
5 HODNOCENÍ HORIZONTÁLNÍCH TÉMAT 96
5.1 HODNOCENÍ PŘIMĚŘENOSTI PODPORY ROVNÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ A PREVENCE DISKRIMINACE 96
5.2 HODNOCENÍ PŘIMĚŘENOSTI PODPORY TRVALE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE 98
5.3 HODNOCENÍ PŘÍSLUŠNÉ KAPACITY PORADENSTVÍ 98
5.4 DOPORUČENÍ TÝKAJÍCÍ SE HORIZONTÁLNÍCH TÉMAT 98
6 POSOUZENÍ STAVU A HARMONOGRAMU PLNĚNÍ EX ANTE KONDICIONALIT 100
6.1 DOPORUČENÍ TÝKAJÍCÍ SE PŘEDBĚŽNÝCH PODMÍNEK 101
ČÁST II SEA 102
ZAČLENĚNÍ ZPRÁVY O SEA 102

PŘEHLED SAMOSTATNÝCH PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Komentáře ke SWOT analýze
Příloha č. 2 – Evaluační otázky
Příloha č. 3 – Přehled předchozích doporučení
Příloha č. 4 – Příloha SEA hodnocení – Hodnocení vlivů na soustavu NATURA 2000
Příloha č. 5 - Příloha SEA hodnocení – Vypořádání vyjádření ke koncepci
Příloha č. 6 - Příloha SEA hodnocení – Tabulková hodnocení prioritních oblastí koncepce

Příloha č. 7 - Příloha SEA hodnocení – Indikátory při výběru projektů dle kapitoly 11
Příloha č. 8 – Přehled doporučení aktualizace ZZ po VPŘ, která byla hodnotitelem v aktualizované ZZ po MPŘ vypuštěna

SEZNAM ZKRATEK

AECM	Agroenvironmentální klimatické opatření
CCI	Common context indicator – Společný kontextový indikátor
CLLD	Comunity-Led Local Development - komunitě vedený místní rozvoj
CSV	Celostátní sítě pro venkov
ČOV	Čistírna odpadních vod
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
ČUZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
DJ	Dobytčí jednotka
EAFRD/EZFRV	European Agricultural Fund for Rural Development - Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EK	Evropská komise
EP	Evropský parlament
ERDF	European Regional Development Fund - Evropský fond pro regionální rozvoj
ESF	European Social Fund - Evropský sociální fond
ESI fondy/ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EU	Evropská unie
EZ	Ekologické zemědělství
GHG	Greenhousegases – skleníkové plyny
IP	Integrovaná produkce
IPRÚ	Integrovaný plán rozvoje území
IROP	Integrovaný regionální operační program
ISÚ	Integrovaná strategie území
ITI	Integrované územní investice
KVMR	Komunitně vedený místní rozvoj
LEADER	Liasonentre les actions de dévélopment economiquerural - vazba mezi akcemi hospodářského rozvoje venkova - název iniciativy EU

	1991-2006 a osy IV v PRV 2007 -2013
LFA	Less Favoured Areas - méně příznivé oblasti
MAS	Místní akční skupina
MSP	Malé a střední podniky
MV	Monitorovací výbor
MZe	Ministerstvo zemědělství
NOK	Národní orgán pro koordinaci
NUTS	Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques - Nomenklatura územních statistických jednotek
NV	Nařízení vlády
NSRR	Národní strategický referenční rámec
OP	Operační program
OP PIK	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
OP TP	Operační program Technická pomoc
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OZE	Obnovitelné zdroje energie
PA	Platební agentura
PPS	Purchasing Power Standard - parita kupní síly
PRV	Plán rozvoje venkova
RRD	Rychle rostoucí dřeviny
ŘO	Řídící orgán
SCLLD	Strategie komunitně vedeného místního rozvoje
SEA	Strategic environmental assessment – Posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí
SOT	Společná organizace trhu
SRR	Strategie regionálního rozvoje
SSR	Společný strategický rámec
SWOT	SWOT Analysis (Strengths – silné stránky, Weaknesses – slabé stránky, Opportunities – příležitosti, Threads – hrozby) - Analýza silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení)
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond

UNCRPD	Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením
SZP	Společná zemědělská politika
TC	Tematický cíl
TTP	Trvalé travní porosty
VFR	Víceletý finanční rámec

PŘEHLED POUŽITÝCH ZDROJŮ

V této kapitole jsou **uvedeny zdroje**, které byly využity pro účely zpracování této zprávy.

Programové dokumenty a další dokumenty k přípravě programu:

- Program Rozvoje venkova České republiky na období 2014-2020 (pracovní podklad pro jednání s EK) – verze leden 2014
- Program Rozvoje venkova ČR na období 2014-2020 (draft zpracovaný na základě: Nařízení EP a Rady o podpoře rozvoje venkova a z EZFRV; návrhu prováděcího nařízení „Working document by DG Agri Staff on proposed substance of the empowerments given by the proposal for a regulation of the European parliament and of the Council on support for rural development by the European agricultural fund for rural development (EAFRD)" a pracovního dokumentu EK "Elements of strategic programming for the period 2014-2020")
- Program Rozvoje venkova ČR na období 2014-2020 (verze zaslaná hodnotiteli dne 5. 3. 2015)

Metodické pokyny MMR:

- Ex-ante hodnocení návrhu Dohody o partnerství pro programové období 2014-2020 (průběžná zpráva k 5. 9. 2013)
- Dohoda o partnerství pro programové období 2014 -2020 – verze schválená EK
- Zásadní problém s aplikací jednotného metodického prostředí pro implementaci programů Evropských strukturálních a investičních fondů pro Program rozvoje venkova
- Revize programového dokumentu: Povinnosti a postupy při předávání podkladů NOK při revizi Programu rozvoje venkova ve vztahu k řízení Dohody o partnerství
- Přehled metodických pokynů MMR a jejich závaznost pro Program rozvoje venkova 2014-2020 v gesci MZe

Legislativa EK (nařízení, fiche, návrhy), podklady ke 2014+:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/20006
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1305/2013 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1698/2005
- Measure fiche – Knowledge transfer and information actions; Advisory services, farm management and farm relief services; Quality schemes for agricultural products and foodstuffs; Investments in physical assets; Restoring agricultural production potential damaged by natural disasters, adverse climatic events and catastrophic events and introduction of appropriate prevention actions; Farm and business development;

Organic farming; Natura 2000 and water framework directive payments; Technical assistance of the member states; Verifiability and controllability of measures: Assessment of risks of errors; Leader local development; Forestry; Payments to areas facing natural or other specific constraints; Risk management; Setting up of producer groups and organisations; Basic services and village renewal in rural areas.

- Annexes to the Commission Delegated Regulation supplementing certain provisions of Regulation (EU) No.. of the European Parliament and the Council on support for rural development by the European Agricultural Fund for rural development (EAFRD) in relation to the conditions of support under certain measures and introducing transitional provision
- Commission delegated regulation (EU) No..of supplementing certain provisions of Regulation (EU) No.. of the European Parliament and the Council on support for rural development by the European Agricultural Fund for rural development (EAFRD) in relation to the conditions of support under certain measures and introducing transitional provisions.
- Working document by DG AGRI staff on proposed substance of the empowerments given by the proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD)
- Working document – Updated version February 2014 – Rural development programming and target setting (2014-2020)
- Working document for the rural development committee – updated version February 2014 – Rural development – Monitoring (2014-2020) – implementation report tables
- Guidance Fiche for establishment and operation of national rural networks (Article 5 of Regulation (EU) 1303/2013, article 51, 52, 54 and 66i of Regulation (EU) 1305/2013)
- Working Paper/updated – Guidelines for strategic programming for the period 2014-2020
- Draft guidelines of eligibility conditions and selection criteria for the programming period 2014-2020, version February 2014
- Sub-measure fiche: Afforestation and creation of woodland; Establishment of agroforestry systems; Prevention and restoration of damage to forests from forest fires and natural disasters and catastrophic events; Investments improving the resilience and environmental value of forest ecosystems; Forest-environmental and climate services and forest conservation; Investments in forest technologies, processing, mobilizing and marketing of forest products.
- Guidelines Establishing and implementing the evaluation plan of 2014 – 2020 RDPs – draft march 2014

Strategické dokumenty, studie, analýzy, evaluace:

- Závěrečná zpráva: Hodnocení dosavadní implementace Celostátní sítě pro venkov
- Průběžné hodnocení Programu rozvoje venkova ČR v období 2007 – 2013: jednotlivé průběžné zprávy č. 1 - 8
- Průběžné hodnocení Programu rozvoje venkova ČR v období 2007 – 2013: Zpráva

o střednědobém hodnocení
Podklady ke zpracování PRV: • PRV – struktura opatření – podopatření – typů operací • Teorie změny • Záznamy z jednání kulatého stolu k evropským otázkám v zemědělství • Kapitola 10 – finanční plán 14. 3. 2014, 28. 3. 2014, 7. 4. 2014, 25. 4. 2014 • Přehled monitorovacích indikátorů • SEA hodnocení (včetně dílčího výstupu 2 a 3 SEA do ex-ante hodnocení a doporučení)

SEKCE I: ÚVOD

1. Účel a cíl ex-ante hodnocení

Předmětem plnění zakázky je zpracování ex-ante hodnocení návrhu Programu rozvoje venkova ČR na období 2014 – 2020 (dále jen „PRV 2014+“). V souladu se zadávací dokumentací a se základní charakteristikou ex-ante hodnocení je cílem tohoto hodnocení **optimalizovat alokace finančních prostředků a zvýšit kvalitu programování a posoudit jeho účinnost a dopad**.

Konkrétní obsah ex-ante evaluace PRV 2014+ je rozpracován v zadávací dokumentaci a rovněž v Guidelines for the ex-ante evaluation of 2014-2020 RDPs vydaných DG AGRI ve spolupráci s Evaluation Helpdesk.

Součástí ex-ante hodnocení jsou přitom dále uvedené oblasti, které jsou hodnoceny i v této Závěrečné zprávě.

Reflexe socioekonomické analýzy

Program musí být zpracován na základě socio-ekonomické analýzy, která jednoznačně identifikuje problémové okruhy a potřeby. Jedním z úkolů ex-ante analýzy je reflexe této analýzy, na jejímž základě bude hodnocena relevance strategie pro identifikované potřeby. V rámci ex-ante není zpracována nová („konkurenční“) analýza, naopak, předpokládá se vysoký stupeň součinnosti se zadavatelem evaluace při vypracovávání programu, a tedy i při zpracování socio-ekonomické analýzy. V rámci ex-ante však bývají v případě potřeby zpracovány dodatečné analýzy a/nebo modely pro zpřesnění analýzy řídícího orgánu.

Cílem tohoto prověření relevance a robustnosti analytické části programu je získat vysoce validní vstup pro, v následujícím kroku, realizované hodnocení relevance strategie programu vůči identifikovaným potřebám. Je tedy hodnoceno, zda je program dostatečným způsobem zakotven v realitě, zda reflektuje specifika daného sektoru na území působnosti programu.

Hodnocení intervenční logiky programu a její konzistence

Hodnocení intervenční logiky, tedy logické provázanosti mezi jednotlivými stupni programu, je považováno za jádro celého ex-ante hodnocení. V rámci ex-ante hodnocení je provedena dekompozice cílů programu na jednotlivá opatření a hodnoceny vertikální logické linie vedoucí od cílů programu přes jejich rozpracování v prioritách až po operacionalizaci priorit v jednotlivých intervencích (opatřeních), stejně jako zpětný průmět tohoto logického rámce od výstupů na úrovni intervencí, přes výsledky na úrovni priorit až po dopady programu, tedy kvantitativní a kvalitativní vyjádření cíle programu.

Cílem ex-ante hodnocení je nejprve analyzovat program z pohledu intervenční logiky, tedy hodnotit, zda je program takto strukturován, a následně hodnotit validitu a platnost takové intervenční logiky.

Významnou součástí načrtnutého přístupu je hodnocení konzistence strategie. To je realizováno jak vertikálně, tak i horizontálně. Horizontální hodnocení konzistence je nutné provést zejména na úrovni priorit a jejich dalšího rozpadu na podpriority nebo opatření. Ex-ante hodnocení proto analyzuje „mix opatření" zvolený pro dosahování cíle programu. Hodnotí, zda nedochází k oslabování účinku jednotlivých opatření/priorit při dosahování cíle v důsledku vzájemných interakcí a naopak, zda je možné pozorovat a předpokládat synergii mezi jednotlivými nástroji, které strategie pro dosahování svého cíle zvolila. Vertikální hodnocení konzistence postupuje podobným způsobem napříč jednotlivými částmi programu. Zkoumá, zda nedochází ke konfliktům mezi opatřeními jednotlivých priorit a zda tedy účinek jedné priority není oslabován konkrétními opatřeními, která zavádí jiná priorita. V případě, že budou při hodnocení konzistence odhaleny načrtnuté konflikty ex-ante hodnocení navrhne alternativní „mix opatření", které dané konflikty maximálním možným způsobem oslabí nebo eliminuje.

Hodnocení koherence s nadřazenými programovými a strategickými dokumenty

V rámci ex-ante hodnocení je provedena analýza souladu programu s dokumenty strategické povahy, které jsou jí bezprostředně i nepřímo nadřazeny na regionální, národní i evropské úrovni. Prvním krokem je zpracování seznam dokumentů a politik, které do hodnocení tohoto typu přicházejí v úvahu a následně je zpracována rigidní obsahová analýza s cílem odhalit provázanost i případné nesoulady.

Evaluace očekávaných výsledků a dopadů

Kvalitní a vnitřně provázaný systém monitoringu a evaluace je pro úspěch programu zcela zásadní. Analýza tohoto systému proto v ex-ante hodnocení zaujímá významnou úlohu. V rámci ex-ante je systém monitoringu a evaluace obecně analyzován z následujících tří pohledů:

a) Validita a relevance indikátorové soustavy

Úkol do značné míry navazuje na výše představené hodnocení konzistence programu. Hodnocení validity a relevance indikátorové soustavy je možné rozdělit do několika kroků. V prvním kroku je hodnoceno, zda navržené indikátory výsledku a dopadu odpovídají cílům, jejichž dosahování mají za úkol měřit. Je hodnocen logický vztah mezi cílem programu (resp. zaměřením priorit) a definicí indikátoru, stejně jako otázka, zda měření, která budou při monitoringu realizována, poskytnou dostatečně vyčerpávající odpověď na otázku, do jaké míry je cílů programu nebo specifických cílů dané priority dosahováno. Na základě této analýzy jsou zpracována doporučení nikoliv pouze ve vztahu k monitorovacím indikátorům, ale rovněž evaluaci programu – jevy a dopady, které není možné jednoznačně kvantifikovat a monitorovat, by měly být analyzovány podrobnými hodnotícími studiemi.

Ve druhém kroku je sledována vertikální logika indikátorů. Mezi indikátory na jednotlivých úrovních existuje hierarchický vztah, který postupuje od výstupů ke krátkodobým a dlouhodobým výsledkům (ty jsou někdy rovněž označeny jako dopady), které stojí na vrcholu pyramidovité indikátorové soustavy a měří, do jaké míry je dosahováno celkového (globálního) cíle programu. Indikátory na nižších úrovních této pyramidy přitom poskytují zásadní vstupní informace pro hodnocení indikátorů na nadřazené úrovni. Předpokladem pro náležité fungování indikátorové soustavy je proto bezprostřední kauzální vztah v rámci této hierarchie. Kauzalita mezi výstupy, výsledky a dopady by proto měla v rámci ex-ante hodnocení být podrobena detailní analýze.

b) Kvantifikace výstupů a výsledků programu

Podrobné analýze musí být podrobena kvantifikace výstupů a výsledků, tedy stanovení očekávaných cílových hodnot monitorovacích indikátorů. Hodnotí se nejen metodologie výpočtu cílových hodnot, ale rovněž kvantifikace samotná.

c) Měřitelnost a jednoznačnost indikátorů

Návrh indikátorové soustavy je rovněž nutné podrobit analýze, co se týče obtížnosti a jednoznačnosti při vyčíslování hodnoty konkrétních indikátorů, a to zejména na straně končených příjemců. Indikátory musí být bezprostředně měřitelné a jednoznačně definované (koncept tzv. „SMART“ indikátorů). Nesmí tedy docházet k nejasnostem ohledně metodologie měření/vyčíslování hodnot indikátorů. V opačném případě hrozí výskyt nesouladů ve způsobech vykazování indikátorů, což bezprostředně vede k neřiditelným distorzím monitoringu a v konečném důsledku k zásadnímu snížení vypovídající hodnoty daného indikátoru v procesu monitoringu i následných evaluací programu. Nesourodým způsobem měřené indikátory je totiž nutné zpětně filtrovat, což je nejen neobyčejně metodologicky náročné, ale rovněž snižuje validitu a „tvrdost“ výstupních hodnot.

Navíc je důležité zaměřit hodnocení rovněž na provázanost mezi monitoringem a evaluací, tedy na otázky, zda monitoring programu poskytuje dostatečné informace pro jeho komplexnější evaluaci a naopak zda je systém evaluace programu nastaven takovým způsobem, aby odhalil případné chyby v operacionalizaci výstupů nebo výsledků programu do podoby monitorovacích indikátorů (tedy situaci kdy monitorovací indikátor nepodává informaci o reálné míře dosahování cílů programu).

Hodnocení absorpční kapacity

Program je možné úspěšně realizovat pouze v případě, že bude existovat dostatečná absorpční kapacita pro realizaci intervencí. V rámci ex-ante hodnocení je proto vhodné analyzovat příjemce podpory a jejich potenciál pro úspěšnou realizaci. Taková analýza je realizovaná ve dvou krocích:

1) Analýza cílových skupin programu jako takového a jeho konkrétních opatření. Hodnocení se zaměřuje na zpřesnění charakteristiky a struktury cílových skupin a jejich kvantifikace, kterou hodnocený program představuje.
2) Na základě zkušeností z předchozího programového období a za využití standardních evaluačních technik je následně realizována analýza absorpční kapacity těchto cílových skupin. Absorpční kapacita je následně srovnána s alokací podpory na úrovni jednotlivých opatření a na základě výsledků této analýzy jsou formulována doporučení s ohledem na zjištěné nesoulady mezi alokací a absorpční kapacitou.

Hodnocení systému implementace

V rámci ex-ante evaluace programu je důležité věnovat se rovněž systému jeho řízení a implementace, zejména potom kvalitě a kapacitě navrhovaného řídícího týmu, způsobu a formalizaci rozdělení úkolů mezi jeho členy, kapacitě pro kontrolu, monitorování a evaluaci programu, atd.

V rámci tohoto hodnocení navrhované struktury řízení (včetně finančního), monitoringu a evaluace programu je vycházeno především ze zkušeností z předchozího programového období. Hodnocení se v tomto smyslu soustředí především na nalezení případných bodů implementační struktury, které svým nevhodným nebo nedostatečným nastavením negativně ovlivňují efektivitu a spolehlivost implementace programu (bottlenecks). V následném kroku potom evaluátor navrhuje řešení dané situace tak, aby se situace neopakovala.

Hodnocení přidané hodnoty Společenství

Již v současném programovém období je kladen intenzivní důraz na přítomnost elementu přidané hodnoty Společenství jak v samotných programových (strategických i operačních) dokumentech strukturální politiky EU na úrovni členských států, tak i při jejich implementaci. Je možné pozorovat, že tento důraz na dosahování přidané hodnoty Společenství se v novém programovacím období 2014+ dále zvyšuje.

Součástí hodnocení je rovněž analýza provázaností a kauzálního vztahu mezi programem a horizontální priority Evropské komise, které jsou v novém programovém období formulovány.

2. Popis postupu při provádění ex-ante hodnocení na území PRV a v programové oblasti a spolupráce ex-ante hodnotitele a řídícího orgánu PRV (včetně hodnotitele SEA)

Postup přípravy PRV a jeho hodnocení

PRV 2014 + jakožto klíčový programový dokument umožňující využívat prostředků z EZFRV na území ČR i v průběhu období 2014-2020 je ze strany zástupců ŘO PRV a jejich dalších spolupracovníků průběžně připravován. První aktivity směřující k jeho přípravě byly ze strany zástupců ŘO PRV zajištěny již od listopadu 2011.

V té době začaly na MZe ČR vznikat pracovní týmy, jejichž hlavním smyslem byla příprava analytických podkladů pro vlastní přípravu PRV 2014+, včetně návrhů programových fichí k jednotlivým opatřením PRV. Těchto pracovních týmů bylo zřízeno celkem osm, dále za účelem jejich koordinace i koordinace celkové přípravy PRV 2014+ byl zřízen i tým koordinační.

Zaměření 8 pracovních týmů zřízených pro přípravu analytických podkladů sloužících jako základ pro přípravu vlastního PRV 2014+ je následující:

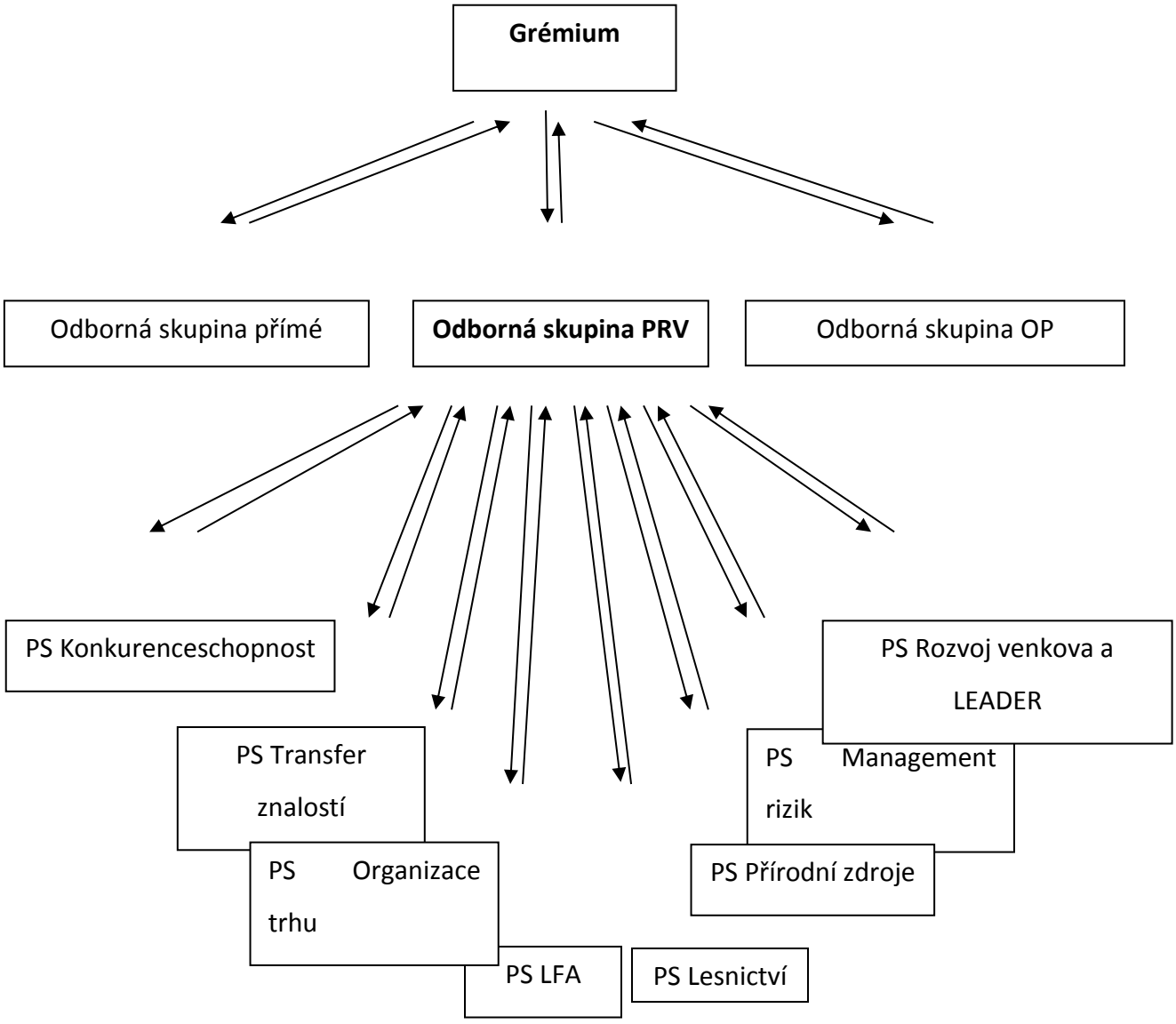
- Pracovní tým 1 – Transfer znalostí,
- Pracovní tým 2 – Konkurenceschopnost,
- Pracovní tým 3 – LFA,
- Pracovní tým 4 – Organizace trhu,
- Pracovní tým 5 – Řízení rizik,
- Pracovní tým 6 – Přírodní zdroje,
- Pracovní tým 7 – Lesnictví,
- Pracovní tým 8 - Rozvoj venkova.

Pracovní výstupy jednotlivých pracovních týmů byly v průběhu 1. pololetí 2012 postupně předkládány k projednání Odborným skupinám Grémia MZe a následně i samotnému Grémiu MZe, které řeší a projednává koncepční otázky související nejen s přípravou PRV 2014+, ale i OP Rybářství 2014+ nebo problematiku přímých plateb.

Vlastní projednání výstupů pracovních týmů v Odborných skupinách Grémia MZe a v Grémiu MZe představovalo zároveň první kolo veřejných konzultací uskutečněných v rámci příprav PRV 2014+.

Vzájemné vazby mezi pracovními týmy (pracovními skupinami) zřízenými za účelem přípravy analytických podkladů pro přípravu PRV 2014+ a Odbornými skupinami Grémia MZe, resp. přímo i samotným Grémiem MZe jsou přehledně znázorněny na níže uvedeném diagramu, který byl hodnotiteli poskytnut ze strany zástupců ŘO PRV.

Platformy Ministerstva zemědělství pro přípravu Programu rozvoje venkova na programové období 2014 – 2020

Zdroj: ŘO PRV

Činnost jednotlivých pracovních týmů není upravena statuty, ani jednacími řády.

Složení jednotlivých pracovních týmů je velmi pestré a v zásadě odpovídá potřebám jednotlivých pracovních týmů. V případě pracovního týmu 7 – Lesnictví a 8 – Rozvoj venkova bylo zjištěno, že jsou v některých případech konzultováni i zástupci potenciálních příjemců podpory z PRV 2014+. Tuto skutečnost však nelze chápat jako střet zájmů, neboť týmy nezpracovávají implementační pravidla pro schvalování projektových žádostí.

Způsob práce, složení i rozdělení pravomocí mezi vedoucí týmu a odborné garanty se u jednotlivých týmů silně liší, což do značné míry přímo souvisí se skutečností, že činnost jednotlivých pracovních týmů není upravena statuty, ani jednacími řády.

V některých případech jsou připravované výstupy pracovních týmů konzultovány i s dalšími odborníky a zástupci dalších institucí a organizací.

Činnost jednotlivých týmů probíhala intenzivněji do poloviny roku 2013, v průběhu 1. čtvrtletí roku 2013 se jednání zúčastnil i ex-ante hodnotitel (přehled uveden v další kapitole). Na základě hodnotiteli dostupných informací lze konstatovat, že v dalším období již jednání intenzivně neprobíhala.

Lze konstatovat, že všechny zhodnocené pracovní týmy je možno považovat za funkční, neboť se jim dařilo připravovat jednotlivé analytické podklady včetně návrhů programových fichí k jednotlivým opatřením nezbytné pro přípravu PRV 2014+.

V rámci ex-ante hodnocení byly výstupy jednotlivých pracovních skupin hodnotitelem posouzeny na základě dále uvedených kritérií: kritérium úplnosti, kritérium podloženosti, kritérium relevance, kritérium přiměřenosti, kritérium využitelnosti pro přípravu nového PRV.

Kromě obecných doporučení ke zpracování analytických materiálů byly uvedeny připomínky a doporučení k jednotlivým dostupným doloženým analytickým dokumentům.

Některé analytické výstupy mají velice dobře zpracovanou analýzu dat v územním a časovém srovnáním spolu s precizním uvedením zdrojů – zde hodnotitel mohl bez větších problémů posoudit vhodnost, přiměřenost a úplnost předkládaného textu. V dílčích případech u jednotlivých analytických vstupů doporučil doplnění používaných zdrojů, dataci uváděných dat, bližší specifikaci užité metody (např. specifikace výzkumného vzorku a metody anketních a dotazníkových šetření) a ověření zpracování dat v časovém vývoji a územním srovnání (dle potřeby v rámci ČR, případně ve srovnání ČR a vybrané země EU).

Hodnotitel doporučil rovněž obecně zvážit sjednocení formy a struktury analytických zpráv za jednotlivé týmy tak, aby byly eliminovány rozdílnosti vyplývající ze zpracování každého z témat rozdílným týmem.

Z hlediska procesních postupů koordinace přípravy PRV a operačních programů ESI fondů vycházejí zpracovatelé z popisu mechanismu v Dohodě o partnerství. Ke kvalitě programovacího procesu přispěla rovněž vzájemná spolupráce zástupců jednotlivých dalších připravovaných operačních programů pro období 2014- 2020, které koordinuje prostřednictvím organizace jednání ustanovených pracovních skupin a platforem Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR).

Důležitou oblastí je (kromě jiných) řešení komplementarit a synergií ostatními relevantními operačními programy tak, aby bylo zajištěno zvýšení celkové účinnosti programů za pomoci snižování překryvů, vyplňování mezer a odstranění byrokratických překážek. Uvedenou oblast koordinuje a její proces řídí MMR, zástupci připravovaného PRV 2014+ jsou do tohoto procesu aktivně zapojeni.

Významnou měrou se na komunikaci s partnery podílí Celostátní síť pro venkov (více viz kapitola 2.9).

Partnerství je v průběhu přípravy PRV 2014+ naplňováno dle názoru hodnotitele dostatečným způsobem.

Postup při provádění ex-ante hodnocení

Ex-ante hodnocení bylo realizováno již od konce roku 2012, kdy došlo k podpisu smlouvy mezi zástupci zadavatele a zástupci hodnotitelského týmu.

V souladu se zadávací dokumentací bylo hodnocení rozděleno do několika základních etap, kdy první výstupy hodnocení byly zadavateli odevzdány již koncem roku 2012, kdy byla předložena Vstupní zpráva a posouzení pracovních týmů a dále také Posouzení analytických výstupů pracovních týmů.

Dále k 31. 1. 2013 byla předložena zadavateli První evaluační zpráva zaměřená zejména na oblast analytických částí PRV, včetně zhodnocení analýzy SWOT.

Druhá evaluační zpráva byla odevzdána k 11. 6. 2013 (zpracována byla k pracovní verzi programového dokumentu ze dne 15. 4. 2013) a třetí, Závěrečná zpráva byla zpracována ke 2. 5. 2014 k pracovní verzi programového dokumentu ze dne 14. 3. 2014.

Druhá evaluační zpráva se přitom již zaměřovala i na zhodnocení ostatních evaluačních úkolů, nicméně vzhledem k absenci návrhu rozdělení finančních prostředků mezi jednotlivá opatření i vzhledem k absenci stanoveného celkového rozpočtu programu bylo možno řadu z nich hodnotit v této zprávě pouze předběžně.

Pokud jde o třetí, Závěrečnou evaluační zprávu, jejím obsahem byly již všechny body, které mají být v rámci tohoto ex-ante hodnocení zhodnoceny. Následně byla Závěrečná zpráva na základě připomínkového řízení ze strany zadavatele upravena a doplněna.

Ve vazbě na proběhlé vnitřní připomínkové řízení v druhé polovině května 2014 byla 4. 6. 2014 hodnotiteli předána aktuální verze programového dokumentu předkládaná do meziresortního připomínkového řízení (ze dne 3. 6. 2014) k aktualizaci Závěrečné zprávy. Upravená verze Závěrečné zprávy po vnitřním připomínkovém řízení byla zpracována ke 26. 6. 2014.

Dne 2. 7. 2014 byla hodnotiteli předána verze programového dokumentu, která je předkládaná ke schválení vládě ČR, tj. verze po meziresortním připomínkovém řízení, s termínem zpracování 16. 7. 2014.

Dále pokud jde o další formy spolupráce hodnotitelského týmu se zadavatelem, v průběhu realizace zakázky byli zástupci hodnotitelského týmu účastni několika jednání pracovních skupin, které byly vytvořeny za účelem zpracování podkladů pro PRV 2014 – 2020.

Konkrétní zastoupení hodnotitelského týmu na jednáních pracovních skupin, k nimž byl hodnotitel přizván, je uvedeno níže.

Datum	**Pracovní tým**	**Přítomní zástupci hodnotitele**
28. 11. 2012	Pracovní tým č. 1 (Transfer znalostí)	Lenka Brown
28. 1 2012	Pracovní tým č. 2 (Konkurenceschopnost)	Lenka Brown
10. 12. 2012	Pracovní tým č. 8 (Venkov)	Lenka Brown, Oldřich Čepelka
17. 12. 2012	Pracovní tým č. 7 (Lesnictví)	Jan Ulrich
17. 1. 2013	Pracovní tým č. 8 (Venkov)	Martin Dohnal
7. 2. 2013	Pracovní tým č. 3 (LFA)	Jan Ulrich
20. 2. 2013	Odborná skupina Grémia – úvodní jednání	Lenka Brown, Jan Ulrich
27. 2. 2013	Odborná skupina Grémia – část priority 4 a část priority 5	Lenka Brown, Jan Ulrich
28. 2. 2013	Odborná skupina Grémia – priorita 1	Lenka Brown
6. 3. 2013	Odborná skupina Grémia – priorita 6	Lenka Brown, Jan Ulrich
6. 3. 2013	Odborná skupina Grémia – část priority 4 a 5 (lesy)	Lenka Brown, Jan Ulrich
13. 3. 2013	Odborná skupina Grémia – priorita 3	Miroslava Drahotová

20. 3. 2013	Odborná skupina Grémia – priorita 2	Miroslava Drahotová

Nad rámec účastí hodnotitele na těchto jednáních byla v průběhu realizace tohoto hodnocení zajištěna operativní jednání mezi zástupci hodnotitelského týmu a zástupci zadavatele. Jednání byla zajištěna jak k diskusi nad doporučeními hodnotitelského týmu, tak i ke konkrétním otázkám, jako jsou např. vazby na I. pilíř, otázky implementace, monitorovacích indikátorů atd.

Se závěry hodnotitelského týmu byli prostřednictvím prezentací průběžně seznamováni i zástupci Monitorovacího výboru PRV, jehož všech jednání se ex-ante hodnotitel účastnil.

Pokud jde o spolupráci s hodnotitelem SEA, byly ex-ante hodnotiteli v průběhu zpracování hodnocení poskytnuty dva průběžné výstupy, kdy první byl zaměřen na oblast analýzy SWOT a druhý na oblast implementace a následně rovněž finální výstup SEA hodnocení včetně relevantních příloh, který je součástí této zprávy. Přičemž k prvnímu průběžnému výstupu byla doporučení ex-ante hodnotitele zpracována již v létě 2013. Na základě SEA hodnocení lze doporučit zatím pouze obecně, aby konkrétní parametry zmíněné hodnotitelem SEA byly zohledněny při nastavování výzev upravujících detailní podmínky pro jednotlivé typy podporovaných projektů.

SEKCE II: ZPRÁVA O EX-ANTE HODNOCENÍ

1 ZHODNOCENÍ KONTEXTU A POTŘEB

Tato kapitola obsahuje zhodnocení kontextu a potřeb připravovaného Programu rozvoje venkova pro programové období 2014 – 2020 ve vazbě na aktuální verzi programového dokumentu. Součástí kapitoly jsou rovněž doporučení hodnotitele k popisu stávající situace, SWOT a hodnocení potřeb.

1.1 Hodnocení SWOT analýzy a potřeb, včetně poučení z předchozího programového období

Socioekonomická analýza současného stavu, tak jak byla obsažena ve 2. verzi PRV (předané hodnotiteli dne 15. 4. 2013), se ve 3. verzi (pracovní verze zaslaná hodnotiteli dne 14. 3. 2014) nevyskytuje a je nahrazena kapitolou Analýza situace z hlediska silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb.

Současná struktura PRV je nastavena tak, že v podkapitole 4.1.1 je velice stručně popsán současný stav a v následujících kapitolách 4.1.2 – 4.1.5 jsou analyzovány silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby. SWOT analýza by však měla vycházet ze zpracované socioekonomické analýzy, stejně jako tomu bylo ve 2. verzi dokumentu PRV (předané hodnotiteli dne 15. 4. 2013), a to i v případě, že samotná plná verze této socioekonomické analýzy nebude (např. z důvodu jejího rozsahu) tvořit součást PRV.

Pokud jde o uvedený popis situace (kapitola 4.1), je nutno uvést, že současný stav chudoby, sociálního vyloučení a ekonomického rozvoje je v PRV popsán pouze částečně. Analýza situace obsahuje pouze otázku nezaměstnanosti, občanské a technické vybavenosti. Nezahrnuje další problémové jevy, typické pro většinu venkovských regionů ČR, které zadavatel zhodnotil jako příliš velkou úroveň detailu, ale hodnotitel přesto ponechává ke zvážení, zda je do SWOT analýzy nezařadit, jsou jimi:

- nedostatečná dopravní dostupnost vnitřních (na hranicích krajů) i vnějších (na hranicích státu) periferií a málo účinné řešení negativních jevů (nezaměstnanost, chudoba, sociální vyloučení),
- horší dopravní obslužnost veřejnou dopravou, což postihuje především mládež do 18 let a seniory bez řidičského průkazu,
- špatný technický stav komunikací II. a III. třídy a místních komunikací (především, ale nejenom v periferních, resp. odlehlejších venkovských oblastech), což brání rozvoji podnikání, příchodu nových investorů a širšímu poskytování služeb obyvatelům a návštěvníkům venkovských obcí,
- nedostatek pracovních míst, z nich zvlášť pro absolventy VŠ, což vede k jejich odchodu do měst nebo každodennímu dojíždění (obojí snižuje zapojování vysokoškolsky vzdělaných občanů do práce v zastupitelských orgánech a v neziskovém sektoru),
- rostoucí počet starších osob, které potřebují sociální, zdravotní a společensky prospěšné služby, jež generují nová pracovní místa,

- růst počtu žen na rodičovské dovolené bez možnosti pracovního uplatnění a nezaměstnaných žen nad 50 let (výrazně horší podmínky k pracovnímu uplatnění ve srovnání s městy),
- v porovnání s městy nedostatečný rozvoj sociálních služeb, přechod od ústavní k rodinné (komunitní) péči zdravotně postižených a seniorů a koncept sociálního podnikání,
- dlouhodobý úbytek obyvatel v periferních horských oblastech (Krkonoše, Orlické hory, Jeseníky), resp. tzv. stárnutí obyvatelstva (migrace mladších a prodlužující se věk),
- nižší průměrné příjmy domácnosti venkovských obcí zhoršují kvalitu života venkovského obyvatelstva (zejména ceny služeb jsou přizpůsobené koupěschopnosti většiny obyvatel, tedy obyvatel středních a velkých měst),
- urbanizační vlivy ve venkovském zázemí větších měst (průmyslové a skladové zóny, zábory půdy, tzv. satelitní městečka bez doplňkové infrastruktury),
- z hlediska soudržnosti a života v obcích je v některých regionech negativním jevem relativně vysoký podíl vlastníků půdy, kteří v obci nebydlí a k dalšímu využití ji pronajímají (dochází ke ztrátě přirozených sociálních vazeb v místních komunitách),
- celková roztříštěnost samosprávy do množství malých obcí (lze chápat jako slabou stránku, resp. nevýhodu z hlediska dotační politiky, nikoliv jako deficit občanský nebo politický),
- nedostatečné zastoupení mikropodniků, malých a středních konkurenceschopných podniků.

Samostatnou otázkou je v kontextu situační analýzy problematika využití společných kontextových indikátorů, jejichž využití by mělo jednotlivá tvrzení uvedená jak v této analýze, tak dále v analýze SWOT a identifikaci potřeb podložit všude tam, kde je to možné. K problematice podloženosti dílčích tvrzení, resp. k dostatečnosti využití společných kontextových indikátorů přikládáme samostatnou přílohu této zprávy, kde je detailně rozebrán text celé kapitoly „Analýza situace z hlediska silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb a identifikace potřeb“ právě z tohoto úhlu pohledu. Zadavatel již některé kontextové indikátory do nové verze připravené do meziresortního připomínkového řízení vložil (verze zaslaná hodnotiteli dne 4. 6. 2014), avšak na některých místech stále chybí nebo chybí vysvětlení toho, proč použité indikátory jsou vhodnější. Doporučení k využití společných kontextových indikátorů v textu PRV jsou přitom uvedena dále v tabulce na konci této kapitoly Závěrečné zprávy.

Pokud jde o samotnou analýzu SWOT, je možno konstatovat, že jednotlivé zjištěné silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby v oblasti programování jsou analyzovány a komentovány i následně, a to v textu kapitoly 4.1.2, přičemž vhodnější by bylo oporu pro jednotlivé výroky najít již v socioekonomické analýze. Konkrétní zjištěné nedostatky prezentované SWOT analýzy jsou uvedeny dále.

Zpracovaná SWOT analýza zohledňuje problematiku nediskriminace, zejména problematiku rovnosti mužů a žen, pouze částečně, a to zejména u zjištěných slabých stránek v programování v části „Nedostatek pracovních příležitostí“, přičemž výsledky této dílčí analýzy však nejsou

promítnuty do případné identifikace potřeb v této oblasti. Na tuto oblast upozorňujeme zejména s ohledem na skutečnost, že zhodnocení, zda tato dílčí analýza byla analyzována v PRV, je jednou ze součástí našeho hodnocení.

Mezi slabé stránky by měly být doplněny, u kterých zadavatel konstatuje příliš velkou úroveň detailu, ale hodnotitel přesto ponechává ke zvážení jejich zařazení. Jedná se o:

- rostoucí počet starších osob, které potřebují sociální, zdravotní a společensky prospěšné služby, jež generují nová pracovní místa,
- růst počtu žen na rodičovské dovolené bez možnosti pracovního uplatnění a nezaměstnaných žen nad 50 let (výrazně horší podmínky k pracovnímu uplatnění ve srovnání s městy),
- v porovnání s městy nedostatečný rozvoj sociálních služeb, přechod od ústavní k rodinné (komunitní) péči zdravotně postižených a seniorů a koncept sociálního podnikání,
- technicky špatný stav komunikací II. a III. třídy a místních komunikací, což brání rozvoji podnikání, příchodu nových investorů i poskytování služeb obyvatelům a návštěvníkům venkovských obcí.

Nedostatek pracovních příležitostí na venkově, nedostatečná občanská a technická vybavenost, jakož i nízké majetkové a kapitálové vybavení k případné diverzifikaci patří nepochybně ke klíčovým problémům (nedostatkům, slabým stránkám) socioekonomické situace na venkově. V porovnání s městy se však zhoršují ještě další jevy, které mají na venkově specifikum v horších podmínkách pro řešení. Měly by být proto uvedeny ve SWOT analýze.

U silné stránky „Pokračující výrobní i kapitálová koncentrace a vertikální integrace v některých sektorech“ si dovolujeme upozornit, že tato silná stránka se neopírá o žádná data.

U zjištěných příležitostí je třeba uvést, že synergické efekty CLLD, růst poptávky po místních produktech a existence brownfields jsou významnými příležitostmi pro další rozvoj venkova. K nim je vhodné přiřadit ještě tento:

- rozvoj seniorských programů a uplatnění místního kulturního a přírodního dědictví pro oživení regionu a tvorbu pracovních míst.

Pokud jde o identifikaci potřeb (v kapitole 4.2), formulace prvního odstavce v části „Socioekonomická situace se zaměřením na rozvoj venkova“ by mohla být doplněna upřesňující větou: Podpora podnikatelských aktivit a nabídka pracovních příležitostí se musí týkat jak zemědělských, tak nezemědělských podniků, a to jak fungujících, tak nově vznikajících. Přičemž hodnotitel tuto formulaci přidal jako kontextovou informaci do PRV jako celku, proto ponecháme na zvážení, zda ji do dokumentu nevložit.

Obecně lze jinak uvést, že programový dokument poměrně věrně popisuje hlavní potřeby k řešení v oblasti restrukturalizace zemědělských podniků, když v tomto ohledu podtrhuje zvýšení celkové výkonnosti zemědělských podniků - efektivnější výroba, zvýšení přidané

hodnoty produkce a její uvádění na trh. Důležitým aspektem je rovněž realizace obnovy vlastnických a nájemných vztahů k půdě v rámci pozemkových úprav a v důsledku zvýšení její ochrany.

V oblasti generační obměny je správně definována potřeba zlepšení kvality pracovní síly, včetně generační obměny a spolu s tím omezení odlivu kvalifikované a mladé pracovní síly do lukrativnějšího nezemědělského podnikání. Otazník zůstává nad tím, zda zvolené aktivity přispějí k saturaci potřeby stejným způsobem v případě mladých zemědělců – fyzických osob, jako u manažerů právnických osob – např. družstev (viz. doporučení v dále ve zprávě).

V rámci posílení pozice prvovýrobců v distribučních cestách výrobkové vertikály dokument akcentuje sdružování prvovýrobců do odbytových organizací pro vyjednávání odbytu produkce a propojení obchodní politiky distribučních řetězců se zpracovateli agrární produkce – zejména zapojením do systémů jakosti. Nicméně, navzdory identifikovaným potřebám se nakonec ani jedna aktivita tohoto charakteru v rámci PRV realizovat nebude. Zatímco vynechání oblasti seskupování producentů z portfolia PRV je v kapitole 5.1 vysvětleno, u systémů jakosti však není takové zdůvodnění uvedeno.

Rovněž oblast řízení pojistitelných rizik je v rámci SWOT ilustrována jako dostačující „existuje na trhu dostatečná nabídka pojistných produktů, která je v praxi dostatečně využívaná“ a tudíž se oblast řízení rizik nevyskytuje mezi identifikovanými potřebami a návazně ani není řešena žádnou operací v PRV, jak text v kap. 5.1 odůvodňuje.

Definované potřeby vycházejí z holistického pohledu na problematiku životního prostředí a jeho interakcí se zemědělskou a lesnickou praxí. Tomu odpovídá i jejich komplexnost, kterou dokument PRV rozděluje do několika sekcí:

- Zachovat a obnovit cenná stanoviště na zemědělské a lesní půdy, zvýšit ekologickou stabilitu a estetickou hodnotu krajiny (hlavní identifikované problémy: intenzifikace výroby, změny vlhkostních režimů, změny a ochuzování druhové skladby TTP, pokles počtu druhů živočichů na zemědělské a lesní půdě, chemizace, termínová unifikace ošetřování, změny struktury krajiny, eutrofizace a znečištění vod).
- Posílit prevenci opouštění půd (hlavní identifikované problémy**:** ohroženost absencí hospodaření a následnou sukcesí v oblastech s přírodními omezeními a v oblastech Natura 2000).
- Posílit prevenci degradace půdy, posílit retenční schopnost půdy a krajiny (hlavní identifikované problémy: eroze, okyselování a utužování půd, nevhodná volba plodin na svažité orné půdě, odstraňování krajinných prvků, ztráta obsahu humusu, lokálně intenzivní závlahy, retenční schopnost krajiny/půdy).
- Bránit degradaci vodních ekosystémů (hlavní identifikované problémy: zatížení vod smyvem živin, pesticidů a ornicí ze zemědělských půd, nevhodně provedená odvodnění, narovnávání toků, nevhodná pastva na prameništích atd.).
- Podporovat systémy hospodaření šetrné k životnímu prostředí (EZ, IP).

- Posílit zdravotní stav, odolnost a ochranu lesních porostů (hlavní identifikované problémy: snížení biodiverzity, snížení odolnosti lesních ekosystémů, změny v půdním prostředí projevující se změnou humusové formy a ochuzením edafonu, degradace lesní půdy, snížení stability lesních porostů, usměrňování návštěvnosti a rekreačních funkcí).

Výše uvedené potřeby výstižně odrážejí situaci v agrárním sektoru ve vazbě na složky ŽP a v případě identifikace problémových okruhů (použitých pro odůvodnění stanovené potřeby) jde text v některých případech i za rámec možného působení aktivit/operací PRV – např. okyselování zemědělských půd, lokálně intenzivní závlahy, nevhodně provedená odvodnění.

Některé aspekty uvedené v rámci definovaných potřeb (u nichž se předpokládá řešení v rámci PRV) mají určitý přesah do nástrojů I. pilíře SZP (CrossCompliance a ozelenění) – např. eroze půdy, ztráta obsahu humusu/organických složek, problematika krajinných prvků. Rozhraní musí být mezi těmito nástroji SZP řádně vysvětleno (viz. doporučení dále ve zprávě).

V oblasti zvýšeného využití zdrojů dokument akcentuje potřebu úspor zdrojů. To se týká efektivnější přeměny primárních energetických zdrojů a omezení ztrát při distribuci, ale také konečné spotřeby, např. snížení energetické náročnosti budov, instalace energeticky úsporných technologií a efektivního využívání zemědělských strojů.

V poslední finalizaci programového dokumentu došlo k úpravám v oblasti snižování uvolňování skleníkových plynů v zemědělství a posílení jejich fixace. Byla posílena argumentační linie, zda PRV má ambici tuto potřebu řešit Obdobně se tak stalo i v oblasti adaptace na změnu klimatu, kde hodnotitel v předchozích fázích hodnocení viděl fatální nedostatky a nesystémové zacházení s aspekty adaptace a mitigace. Nicméně, nelze v tomto směru klást rovnítko mezi potřebou adaptace ke změnám klimatu a prioritní oblastí 5E. Tudíž ambice naplnění identifikované potřeby nejsou zcela patrné v textu dokumentu – ve smyslu specifických operací/opatření, které budou identifikovanou potřebu řešit (viz doporučení dále ve zprávě).

1.2 Doporučení týkající se SWOT a hodnocení potřeb

Téma	Priorita	Doporučení hodnotitele	
Popis stávající situace	Všechny	Podložit všechny výroky uvedené v analýze SWOT již v analytické části PRV, resp. v samostatně zpracované situační analýze, z níž výroky SWOT vyplývají.	
Popis stávající situace	6	Do popisu situace zahrnout další problémové jevy, které zadavatel zhodnotil jako příliš velkou úroveň detailu, ale hodnotitel přesto ponechává ke zvážení, zda je nezařadit: - **nedostatečná dopravní dostupnost** vnitřních (na hranicích krajů) i vnějších (na hranicích státu) periferií	nevýznamný doplněk, doporučení netrvá

Téma	Priorita	Doporučení hodnotitele	
		a málo účinné řešení negativních jevů (nezaměstnanost, chudoba, sociální vyloučení), - **horší dopravní obslužnost veřejnou dopravou**, což postihuje především mládež do 18 let a seniory bez řidičského průkazu, - **špatný technický stav komunikací** II. a III. třídy a místních komunikací (především, ale nejenom v periferních, resp. odlehlejších venkovských oblastech), což brání rozvoji podnikání, příchodu nových investorů a širšímu poskytování služeb obyvatelům a návštěvníkům venkovských obcí, - **nedostatek pracovních míst, z nich zvlášť pro absolventy VŠ**, což vede k jejich odchodu do měst nebo každodennímu dojíždění (obojí snižuje zapojování vysokoškolsky vzdělaných občanů do práce v zastupitelských orgánech a v neziskovém sektoru), - **rostoucí počet starších osob**, které potřebují sociální, zdravotní a společensky prospěšné služby, jež generují nová pracovní místa, - **růst počtu žen** na rodičovské dovolené **bez možnosti pracovního uplatnění** a nezaměstnaných žen nad 50 let (výrazně horší podmínky k pracovnímu uplatnění ve srovnání s městy), - v porovnání s městy **nedostatečný rozvoj sociálních služeb**, přechod od ústavní k rodinné (komunitní) péči zdravotně postižených a seniorů a koncept sociálního podnikání, - **dlouhodobý úbytek obyvatel** v periferních horských oblastech (Krkonoše, Orlické hory, Jeseníky), resp. tzv. stárnutí obyvatelstva (migrace mladších a prodlužující se věk), - **nižší průměrné příjmy domácnosti** venkovských obcí zhoršují kvalitu života venkovského obyvatelstva (zejména ceny služeb jsou přizpůsobené koupěschopnosti většiny obyvatel, tedy obyvatel středních a velkých měst),	

Téma	Priorita	Doporučení hodnotitele	
		- **urbanizační vlivy** ve venkovském zázemí větších měst (průmyslové a skladové zóny, zábory půdy, tzv. satelitní městečka bez doplňkové infrastruktury), - z hlediska soudržnosti a života v obcích je v některých regionech negativním jevem relativně **vysoký podíl vlastníků půdy, kteří v obci nebydlí** a k dalšímu využití ji pronajímají (dochází ke ztrátě přirozených sociálních vazeb v místních komunitách), - **celková roztříštěnost samosprávy** do množství malých obcí (lze chápat jako slabou stránku, resp. nevýhodu z hlediska dotační politiky, nikoliv jako deficit občanský nebo politický), - **nedostatečné zastoupení mikropodniků, malých a středních konkurenceschopných podniků.**	
Popis stávající situace	Všechny	Lépe a systematičtěji využít společné kontextové indikátory v popisné části PRV. Konkrétně by bylo vhodné využít společných kontextových indikátorů u těch částí textu, které zatím nejsou dostatečně podloženy statistickými daty, a dále v případě, že jsou k doložení prezentovaných skutečností využity jiné zdroje dat než hodnoty společných kontextových indikátorů, by mělo být doplněno vysvětlení, proč jsou využitá data vhodnější, než hodnoty odpovídajících společných kontextových indikátorů. Zadavatel již některé kontextové indikátory do nové verze připravené do meziresortního připomínkového řízení vložil (verze zaslaná hodnotiteli dne 4. 6. 2014), avšak na některých místech stále chybí nebo chybí vysvětlení toho, proč použité indikátory jsou vhodnější.	
SWOT a hodnocení potřeb	Všechny	Zohlednit ve zpracované analýze SWOT také problematiku nediskriminace, zejména problematiku rovnosti mužů a žen, přičemž výsledky této dílčí analýzy by měly být případně také promítnuty do přehledu identifikovaných potřeb (ukáže-li se to jako relevantní).	
SWOT a hodnocení potřeb	6	Do SWOT analýzy připojit slabé stránky, u kterých zadavatel konstatuje příliš velkou úroveň detailu, ale hodnotitel přesto ponechává ke zvážení jejich zařazení.	nevýznamný doplněk,

Téma	Priorita	Doporučení hodnotitele	
		Jedná se o: - rostoucí počet starších osob, které potřebují sociální, zdravotní a společensky prospěšné služby, jež generují nová pracovní místa, - růst počtu žen na rodičovské dovolené bez možnosti pracovního uplatnění a nezaměstnaných žen nad 50 let (výrazně horší podmínky k pracovnímu uplatnění ve srovnání s městy), - v porovnání s městy nedostatečný rozvoj sociálních služeb, přechod od ústavní k rodinné (komunitní) péči zdravotně postižených a seniorů a koncept sociálního podnikání, - technicky špatný stav komunikací II. a III. třídy a místních komunikací, což brání rozvoji podnikání, příchodu nových investorů i poskytování služeb obyvatelům a návštěvníkům venkovských obcí.	doporuče ní netrvá
SWOT a hodnocení potřeb		Doplnit i další jevy, které se na venkově zhoršují v porovnání s městy, do SWOT analýzy.	
SWOT a hodnocení potřeb		Doplnit data, z nichž by vyplývala silná stránka „pokračující výrobní i kapitálová koncentrace …“.	
SWOT a hodnocení potřeb	6	Do SWOT analýzy připojit: - rozvoj seniorských programů a uplatnění místního kulturního a přírodního dědictví pro oživení regionu a tvorbu pracovních míst,	
SWOT a hodnocení potřeb	6	Formulaci prvního odstavce (v kapitole 4.2) doplnit upřesňující větou: Podpora podnikatelských aktivit a nabídka pracovních příležitostí se musí týkat jak zemědělských, tak nezemědělských podniků, a to jak fungujících, tak nově vznikajících. Přičemž hodnotitel tuto formulaci přidal jako kontextovou informaci do PRV jako celku, proto ponecháváme na zvážení, zda ji do textu nevložit.	
SWOT a hodnocení potřeb		Doporučujeme doplnit dokument o lepší vysvětlení, proč nebudou identifikované potřeby v oblasti systémů jakosti implementovány v PRV.	
SWOT a hodnocení potřeb		Doporučujeme zvážit přepracování ustanovení vztažených k potřebám v prioritní oblasti 5D (snižování	

Téma	Priorita	Doporučení hodnotitele	
		emisí skleníkových plynů) a vyjasnit úlohu PRV v tomto směru.	

2 RELEVANCE, VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ SOUDRŽNOST PROGRAMU

V této kapitole je hodnocena relevance, vnitřní a vnější soudržnost programu. Jednotlivé podkapitoly se zabývají hodnocením příspěvku ke strategii Evropa 2020, vazbou na Dohodu o partnerství, na Společný strategický rámec a další relevantní nástroje, dále hodnocením intervenční logiky, navržených forem podpory, očekávaného příspěvku opatření k dosažení cílů, vyhodnocením soudržnosti alokace rozpočtu s cíli, hodnocením tematických podprogramů, podmínek pro LEADER (CLLD), podmínek pro CSV, využitím technické pomoci. Závěrečná podkapitola obsahuje doporučení hodnotitele formulovaná k jednotlivým uvedeným oblastem.

2.1 Hodnocení příspěvku ke strategii Evropa 2020

Evropská unie si stanovila 5 hlavních cílů, s jejichž pomocí bude možné měřit pokrok v plnění strategie Evropa 2020. Na základě cílů EU formuluje každý členský stát své vnitrostátní cíle, přičemž se berou v úvahu rozdílné podmínky a okolnosti, které v jednotlivých státech panují. Mezi těchto pět cílů strategie EU patří následující oblasti:

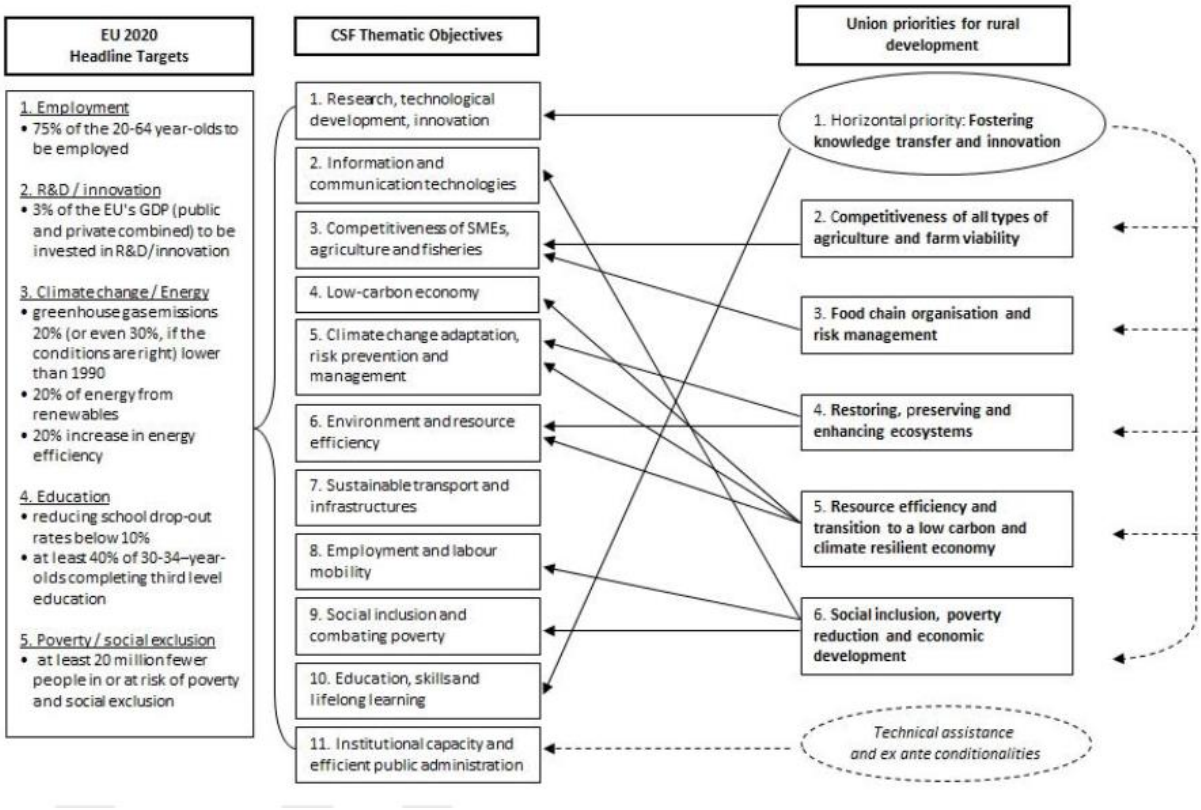
1. Zaměstnanost
2. Výzkum a vývoj
3. Změna klimatu a udržitelné zdroje energie
4. Vzdělávání
5. Boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení

Kvantifikace plnění těchto cílů je měřena prostřednictvím stanovených indikátorových parametrů, přičemž tabulka uvedená níže ukazuje celkové cíle EU a cíle ČR (prostřednictvím indikátorů):

Cíle EU / členských států	Míra zaměstnanosti (v %)	Výzkum a vývoj v % HDP	Snižování emisí CO_2[2]	Obnovitelné zdroje energie	Energetická účinnost – snížení spotřeby energie v mil. tun ropného ekvivalentu	Předčasné ukončování školní docházky v %	Terciární vzdělání v %	Snížení počtu osob ohrožených chudobou či sociálním vyloučením
Hlavní cíl EU	75 %	3 %	-20 % (ve srovnání se stavem v roce 1990)	20 %	20% zvýšení energetické účinnosti odpovídající 368 mil. tun ropného ekvivalentu	10 %	40 %	20 000 000
Odhad EU[3]	73,70-74 %	2,65-2,72 %	-20 % (ve srovnání se stavem v roce 1990)	20 %	206,9 mil. tun ropného ekvivalentu	10,30-10,50%	37,50-38,0 %	Výsledek nelze určit vzhledem k rozdílným metodikám členských států
CZ	75 %	1% (pouze veřejný sektor)	9 %	13 %	Není určeno	5,5 %	32 %	Zachovat počet osob ohrožených chudobou či sociálním vyloučením na úrovni z roku 2008 (15,3 % celkové populace) a usilovat o snížení jejich počtu o 30 000

Zdroj: internetové stránky Evropské Komise (2013).

Z hlediska programování je zřejmé, že robustní indikátory pěti EU cílů musí být blíže svázány s nástroji strukturální podpory (ESIF) a dále pak provázány na podstatu aktivit podporovaných v rámci rozvoje venkova. Tuto vazbu na obecné úrovni naznačuje níže uvedený chart:

Zdroj: Vodítka pro ex ante hodnocení PRV pro období 2014-2020, srpen 2012.

Jednou z klíčových otázek k posouzení příspěvku PRV k výše uvedeným cílům Strategie 2020 je definování provázanosti akcí na úrovni celého programu na dopadové indikátory, respektive indikace který z typů ukazatelů bude spojen nejen s příspěvkem do prioritní oblasti-priority-tematického cíle, ale rovněž k naplnění hlavních cílů Strategie 2020. V PRV je však vazba od podporované akce až k dopadovým indikátorům ošetřena poněkud volněji (respektive zejména její kvantifikace – měřitelná míra příspěvku).

PRV předjímá implementaci opatření v rámci 17 článků, které však v důsledku širšího spektra operací a charakteru jejich zaměření budou resultovat ve výrazně vyšší počet podpůrných akcí, které budou formou podopatření/záměrů/titulů mnohdy uvnitř vlastních článků odlišně definovat portfolio způsobilých příjemců.

Dále je třeba zmínit, že v návaznosti na rozhodnutí Rady EU (resp. intervence premiéra ČR) k rozvržení finančních alokací VFR mezi jednotlivé fondy EU budou významně omezeny akce, v rámci nichž byly podporovány jiné subjekty než zemědělci/potravináři/lesníci – zejména pak obce. V tomto ohledu však je podepsáno vládní memorandum, které v zásadě upravuje, že celkové portfolio opatření směřovaných k příjemcům mimo agrokomplex bude v PRV redukováno (včetně finanční alokace), avšak fakticky by nemělo dojít k marginalizaci podpor

municipalit, jelikož právě v důsledku rozhodnutí Rady EU se očekává posílení národní alokace fondů soudržnosti o částku, jež v podmínkách ČR víceméně sloužila v současném PRV k ošetření potřeb zejména obcí. Takto alokované finanční prostředky by v ESIF měly být určeny právě pro tento typ příjemců podpory, respektive relevantní akce.

2.2 Hodnocení soudržnosti se Společným strategickým rámcem, Dohodou o partnerství specifickými doporučeními a ostatními relevantními nástroji

Z hlediska procesních postupů koordinace přípravy PRV a operačních programů ESI fondů vycházejí zpracovatelé z popisu mechanismu v Dohodě o partnerství. Jako nadresortní odborný i poradní orgán vystupuje v koordinační roli Rada pro fondy Společného strategického rámce. Hlavní koordinace mezi relevantními programy je předpokládána prostřednictvím vzájemného členství v monitorovacích výborech (jejich pracovních skupinách) – tzn. aktivity směřované k budoucím krokům. Poněkud subtilnější je však popis procesního mechanismu pro stanovení hraničních oblastí (věcných demarkačních linií mezi programy) při tvorbě programových dokumentů, kde se text PRV odvolává jen na ad-hoc schůzky bez ukotvení širšího koordinačního zastřešení.

Z pohledu věcného vymezení hraničních oblastí mezi nástroji ESI fondů a PRV byla příslušná kapitola na doporučení hodnotitele dopracována a nyní ve stručné a přehledné formě nastiňuje tematické nastavení demarkačních linií a indikuje i s kterým programovým dokumentem je tato linie vůči PRV vymezena. Vzhledem k tomu, že současná zkušenost s vymezením na základě parametrů jako velikost obce, obsah projektu, charakter podpořeného subjektu a velikost projektu se ukázala jako příliš složitý koncept, je snaha o změnu nastavení hranic intervence na základě jednoduššího nastavení jistě žádoucí.

V oblasti konzistence PRV s I. pilířem SZP dokument stručně a výstižně indikuje odlišnost zacílení obou nástrojů SZP, resp. jejich synergické a harmonizované působení v obecné rovině. Relativně méně prostoru se však věnuje vysvětlení nastavení ozelenění (významného prvku I. pilíře) a následné implikaci pro příslušná opatření PRV. Velmi stručně by měl být dokument také doplněn o (ne)implementaci opatření ve vztahu k oblastem s přírodními znevýhodněními v I. pilíři SZP. Obdobně by byl přínosem i širší záběr popisu konzistence s Horizontem 2020 (viz. doporučení).

Tematický cíl SSR č. 9 (podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě) a Priorita 6 Nařízení 1305 je naplňován usnadněním diverzifikace, vytvářením a rozvojem malých podniků a pracovních míst a dále posílením místního rozvoje ve venkovských oblastech prostřednictvím místních akčních skupin pracujících metodou LEADER, která je na základě Nařízení 1303 rozšířena a zobecněna do komunitně vedeného místního rozvoje (CLLD). Z věcného hlediska je priorita 6 přímo v PRV naplněna částečně. Některá významná ustanovení článků 19 a 20 Nařízení 1305 mají být (na základě dohod mezi ŘO) plněna v rámci ERDF a ESF v jiných OP.

Postavení a úkoly místních akčních skupin (MAS) v rámci PRV odpovídají článkům 42 a 44 Nařízení 1305 a komunitně vedený místní rozvoj (dále: CLLD) je řádně začleněn do Dohody o partnerství.

Dosud nedostatečně – ve vztahu k čl. 19 a 20 a potřebám českého venkova – jsou alternativní řešení popsána v PRV v oddílech 5.1 (str. 51), 14.1 (str. 248-249), 15.4 (str. 257) a 16.1 (str. 262, 264). Řešením je přesnější specifikace zajištění v alternativních OP, zejména však očekávané podpisy memorand mezi příslušnými ŘO, které zabezpečí výkon některých ustanovení z čl. 19 a 20 Nařízení 1305 v OP. Doporučuje se proto uvést v PRV přesnější odkazy na priority a specifické cíle alternujících OP a na uzavřená memoranda o uplatnění CLLD v některých OP.

Jako nezajištěné, avšak potřebné je třeba hodnotit:
- investice do obnovy a rozvoje kulturního a přírodního dědictví, resp. (v zúžení) na rekonstrukce těch místních kulturních památek a přírodních hodnot, které mají potenciál zvýšení návštěvnosti a zaměstnanosti: tato podpora odpovídá čl. 20.1 f) Nařízení 1305. Potřeba těchto investic přetrvává, lze očekávat pozitivní dopady do zaměstnanosti, kvality života na venkově a hodnoty venkovské krajiny (podobná podpora v minulém období se osvědčila). Požadavek Nařízení 1305 na soulad poskytované podpory s příslušnou strategií místního rozvoje (čl. 20.3) bude zaručen místními akčními skupinami,
- podporu nezemědělského podnikání (i subjektů s nezemědělskou činností), jak je uvedeno výše.

K systému implementace PRV je třeba zdůraznit, že opatření k podpoře místního rozvoje LEADER (kód 19) je dostatečně úplně a smysluplně nastaveno. Z hlediska souvislostí mezi uplatněním MAS v PRV a v OP, které jsou pro ex-ante hodnocení podstatné a které je rovněž dáno uplatněním Nařízení 1303, je třeba říci, že dosud nebyla navržena prováděcí opatření, která by komunitně vedený místní rozvoj (CLLD) správně zajistila ve všech programech a na všech úrovních implementace.
Chybí zejména:
- vyjasnění účasti CLLD v některých OP (OP PIK, OP VVV), jejichž specifické cíle by mohly být velmi dobře zajištěny pomocí CLLD,
- složení společné výběrové komise a stanovení procesních pravidel pro výběr ISÚ (SCLLD) k financování,
- definitivní znění metodiky pro přípravu integrovaných strategií rozvoje (ITI, IPRÚ, SCLLD),
- konkrétní kritéria pro výběr SCLLD,
- plní zajištění jednotných pravidel pro fondy, resp. pro OP uplatňující CLLD,
- způsob uplatnění principu inovativnosti v SCLLD a v implementační praxi MAS,
- zapojení MAS do struktury a systému práce Celostátní sítě pro venkov (CSV) a využití jejich postavení ve venkovských regionech pro cíle CSV a celého PRV,
- dokončení uceleného systému pro monitoring a evaluaci CLLD na úrovni MAS (souhrn minimálních požadavků ze strany všech relevantních ŘO) a na úrovni programů.

Hodnotitel spatřuje důvody těchto absencí v celkových okolnostech přípravy nového období a nehodnotí je jako chybu ŘO PRV. Jde o společný deficit v přípravě všech relevantních OP. Nicméně, z hlediska a) ověření konzistence uplatnění CLLD ve fondech SSR, b) zhodnocení účinnosti CLLD (poměru vstupů k dosaženým výstupům) a c) posouzení adekvátnosti implementačního systému by se tyto chybějící prvky měly stát předmětem přezkoumání v nejbližším období (po jejich vytvoření).

Specificky k činnosti MAS

Hodnotitel souhlasí s využitím činnosti MAS pro dosažení TC 9 - podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě (odd. 5.1, str. 45). Připomíná však, že TC 9 nelze uspokojivě zajistit bez součinnosti více operačních programů ČR a dalších fondů ze skupiny ESIF (v souladu s čl. 33-35 Nařízení 1303).

Oddíl Potřeby a aktivity, které z programu podporovány nebudou (str. 51) obsahuje odstavec, který se týká vyloučení nezemědělských podnikatelů z podpory PRV. „Vzhledem k omezeným zdrojům EZFRV se bude PRV soustředit pouze na zemědělské podnikatele. Intervenci PRV doplní OP PIK, který bude formou finančních nástrojů podporovat jiné než zemědělské subjekty, a z části také IROP.“ Nezemědělské podnikání na venkově je však natolik významným příspěvkem k tvorbě pracovních míst (resp. k prevenci nezaměstnanosti) a ke zvýšení kvality života, že nelze spoléhat pouze na finanční nástroje, příp. na přímou podporu z OP PIK a IROP (které oba podporují i finančně silnější podnikatelské subjekty ve městech). Navrhuje se odstranit tento odstavec a rozšířit opatření v 8.2.4 (dle čl. 19 Nařízení 1305) i na podnikatelské subjekty, které nemají zemědělskou a podobnou činnost.

Tatáž změna formulace (rozšíření okruhu žadatelů) se týká i příslušného odstavce na str. 59 (odd. 5.2).

Vazba PRV na další připravované operační programy

Naplňování principu partnerství při přípravě programů spolufinancovaných z ESI fondů v programovém období 2014 – 2020 je koordinováno ze strany MMR. Od konce roku 2012 začala fungovat Pracovní skupina pro přípravu Dohody o partnerství, kde jsou zastoupeni partneři ze všech oblastí a úrovní veřejné správy pro zajištění transparentnosti a diskuze a debaty mezi všemi.

Z hlediska zahrnutí/nezahrnutí relevantních partnerů do procesu přípravy a nastavení designu programového dokumentu lze konstatovat, že odpovědné orgány věnovaly tomuto aspektu maximum pozornosti a prostřednictvím širších diskusních platforem projednávali již od roku 2012 jednotlivé prvky přípravy budoucího PRV. Vedle těchto širších diskusních platforem rovněž odpovědní pracovníci projednávali elementy nového nastavení II. pilíře jinými komunikačními prostředky - diskusní semináře partnerských organizací, využití elektronických forem

komunikace, národní síť pro venkov atd. V tomto ohledu se tedy zapojení relevantních partnerských skupin do procesu přípravy jeví jako plně uspokojivé.

Doplňkovost mezi kohezní politikou a opatřeními PRV byla identifikována zejména u konkurenceschopnosti podniků (včetně investic do přenosu znalostí a inovací) a u životního prostředí.

Charakteristika tematických oblastí, které mají vazbu na další operační programy

- OP Zaměstnanost – oblast dalšího odborného vzdělávání,
- OP VVV – výzkum a vzdělávání (transfer výsledků výzkumu do praxe v odvětví zemědělství, potravinářství a lesnictví),
- OP PIK – podpora podnikání MSP (podpora zemědělského podnikání, nezemědělského podnikání pro zemědělce…), úspory energie, obnovitelné zdroje energie,
- IROP – úspory energie,
- OP Rybářství – podpora akvakultury, odbahňování rybníků
- OP ŽP – úspory energie, pozemkové úpravy, návštěvnická infrastruktura v lesích (PRV mimo území ZCHÚ a NATURA 2000), péče o cenné biotopy, tvorba a regenerace krajinných prvků, včetně břehových porostů a historických krajinných struktur (krajinné prvky v rámci pozemkových úprav); zlepšování druhové, věkové a prostorové struktury lesů, protipovodňová a protierozní ochrana v lesích (preventivní protipovodňová opatření na PUFL).

Funkční intervence, které podmiňují naplňování cílů Dohody o partnerství i strategie Evropa 2020, směřují ke dvěma hlavním synergickým cílům – konkurenceschopnosti a inkluzivní společnosti, a to při respektování ochrany životního prostředí a úzké vazby na rozvoj venkova.

PRV je spolu s dalšími operačními programy součástí synergických řetězců Podnikání – Výzkum – vývoj – inovace – vzdělávání (v TC 1 a TC 10 – Priorita 1) a Podnikání – zaměstnanost – vzdělávání (v TC 8 – Priorita 6).

Doplnění opatření k podpoře podnikání dle čl. 19

V ČR dosud není v rámci ESIF zajištěna podpora nezemědělského podnikání na venkově, přestože odpovídá tematickým cílům 3 a 8 Strategie Evropa 2020, Prioritě EU č. 6 v oblasti rozvoje venkova, preambuli Nařízení 1305 (body 17 a 18) a článku 19 téhož Nařízení. Potřebu podpory nezemědělského podnikání přesvědčivě dokládá i analýza situace v kap. 4 PRV. S touto podporou však již počítá OP PIK, a proto není nutno se jejím dalším popisem zabývat také v PRV.

Hodnotitel připomíná, že zpracovatel PRV se nemůže odvolávat na původně dohodnuté rozhraní s OP PIK, když je sám zpracovatel OP PIK neakceptuje a mikropodniky ani fyzické osoby do podpory nezahrnuje.

Doporučuje se, aby podpora podle článku 19 (tedy všechna podopatření v rámci kódu 6) byla přednostně realizována v rámci komunitně vedeného místního rozvoje (CLLD). Právě CLLD může účinně pomoci a) kontrolovat oprávněnost a efektivnost investic plánovaných žadateli, b) koordinovat záměry místních subjektů tak, aby docházelo k synergickým efektům v hospodaření s půdou a v zaměstnávání obyvatel. Dosavadní podpora vzájemně izolovaných žadatelů (projektů) tento efekt vylučovala. Navíc nezřídka docházelo k investicím, které přímo narušovaly některé cíle PRV (docházelo ke zhutňování půdy, zvyšování eroze, koncentraci odpadů, zániku pracovních míst atd.).

Ke kritériím přijatelnosti a k výběrovým kritériím, jakož i k dalším oddílům podopatření se připomíná, že by měly být upraveny (doplněny) v důsledku rozšíření okruhu příjemců.

V Podopatření 6.4 má vzniknout 1100 pracovních míst. Projekty, kterými vznikají prac. místa, by měly mít při výběru absolutní přednost před ostatními projekty (zejména před těmi, kterými prac. místa naopak zanikají).

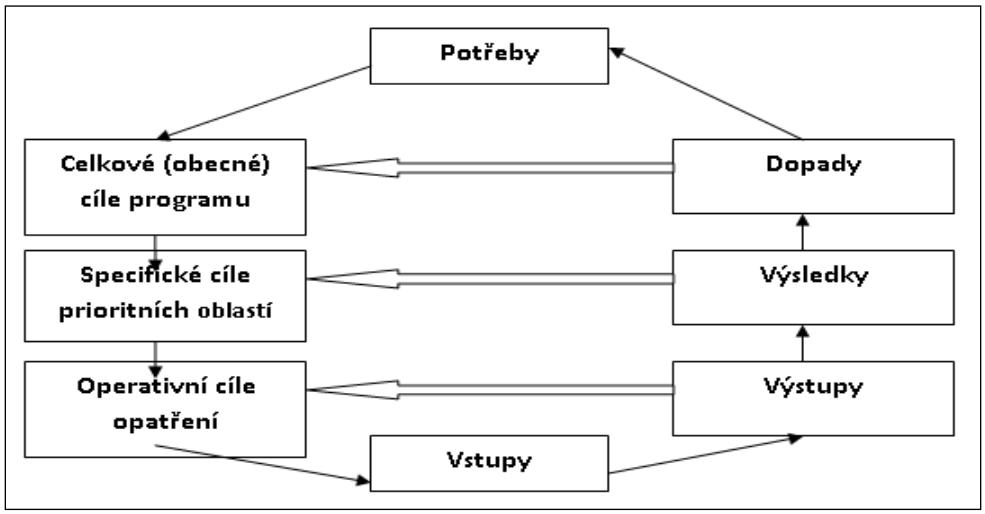
Navrhují se proto tyto úpravy podopatření 6.4.1 a 6.4.2:
a) z okruhu možných příjemců vyškrtnout střední a velké podniky (uvést tak do souladu s čl. 19, odst. 2 Nařízení 1305, 4. věta) a ponechat mikropodniky, malé podniky a fyzické osoby vč. zemědělců a členů domácnosti zemědělce (body č. 8),
b) rozšířit tak okruh příjemců na příjemce bez zemědělské činnosti (body č. 4),
c) upravit kritéria přijatelnosti a výběrová kritéria (body č. 6 a 7) s ohledem na rozšíření okruhu příjemců,
d) zahrnout další kritéria přijatelnosti, resp. stanovit podmínky: 1. je-li pro dané území schválena strategie CLLD s opatřením, které odpovídá záměru žadatele, smí žadatel předložit žádost pouze prostřednictvím MAS v rámci CLLD, 2. upřednostňují se projekty, kterým se vytvoří alespoň jedno pracovní místo.

Rozšíření okruhu příjemců vyvolá zvětšení počtu zájemců (žadatelů), především však bude znamenat zcela zásadní přínos pro rozvoj podnikání na venkově a pro zaměstnanost, jakož i pro další cíle, které ukazuje jak SWOT analýza PRV, tak Nařízení 1305. Proto je také plně opodstatněné navýšení finanční alokace (na úkor méně produktivních opatření v Prioritní oblasti 4 v souvislosti s čl. 21 (zde zejména 8.4 a 8.5), čl. 28 a čl. 31. Rozšíření okruhu příjemců na subjekty bez zemědělské činnosti a zvýšení alokace rovněž umožní dosažení plánovaného počtu 1100 pracovních míst.

2.3 Hodnocení intervenční logiky programu

V případě posuzování intervenční logiky PRV je jednou z klíčových podmínek smysluplného programování zřejmé provázání priorit a prioritních oblastí na identifikované potřeby a zároveň demonstrace příspěvku jednotlivých opatření/programu k dosažení stanovených cílů, a to na všech úrovních programu, jak ilustruje níže uvedený diagram.

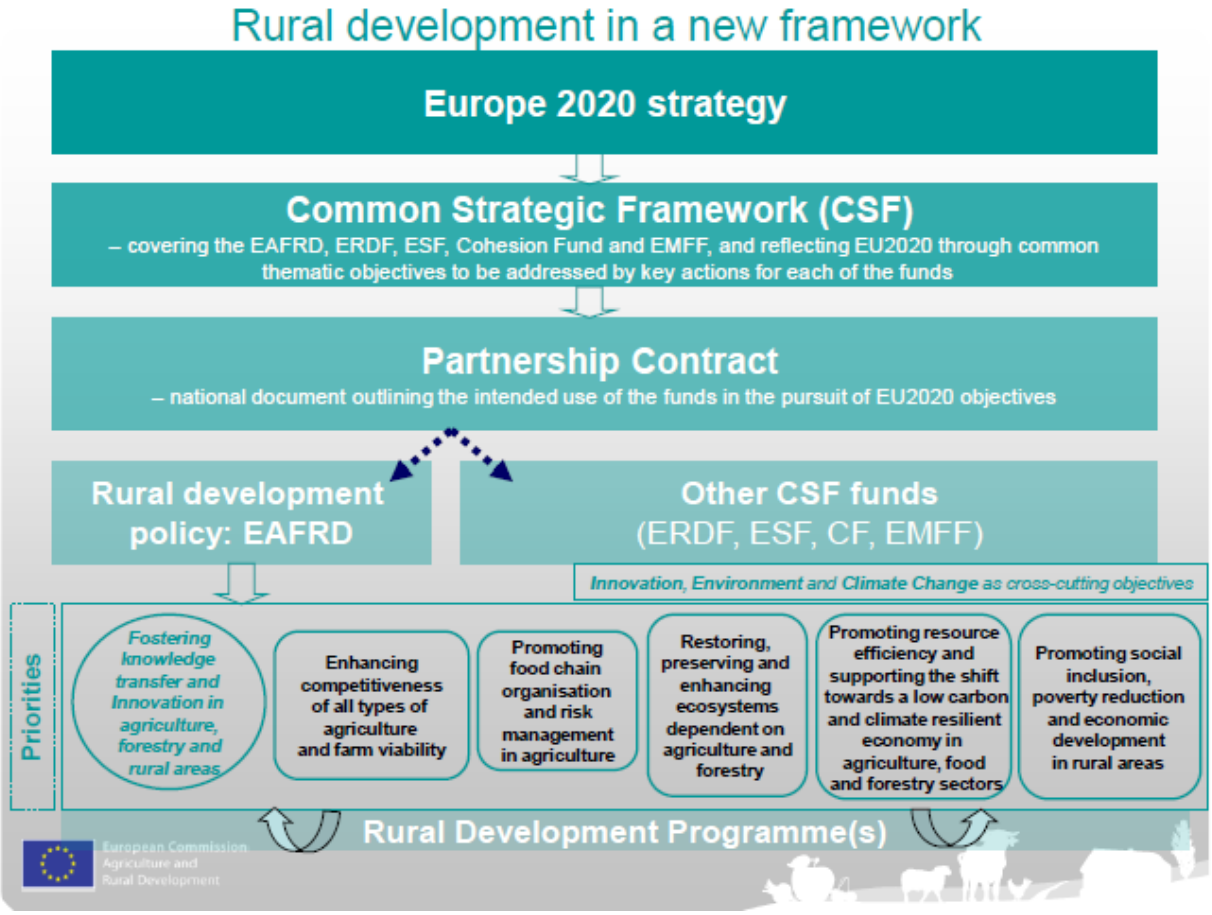
Diagram č. 1: Vazby mezi potřebami, cíli a dosaženými efekty

Zdroj: Hodnotitel

Neméně důležitým aspektem, ve vztahu k vnější koherenci PRV, je však provázání intervenční logiky i nad rámec vlastního rozvoje venkova, a to až do úrovně priorit Strategie Evropa 2020, jak demonstruje níže uvedený diagram č. 2.

Diagram č. 2: Vnější koherence PRV 2014+

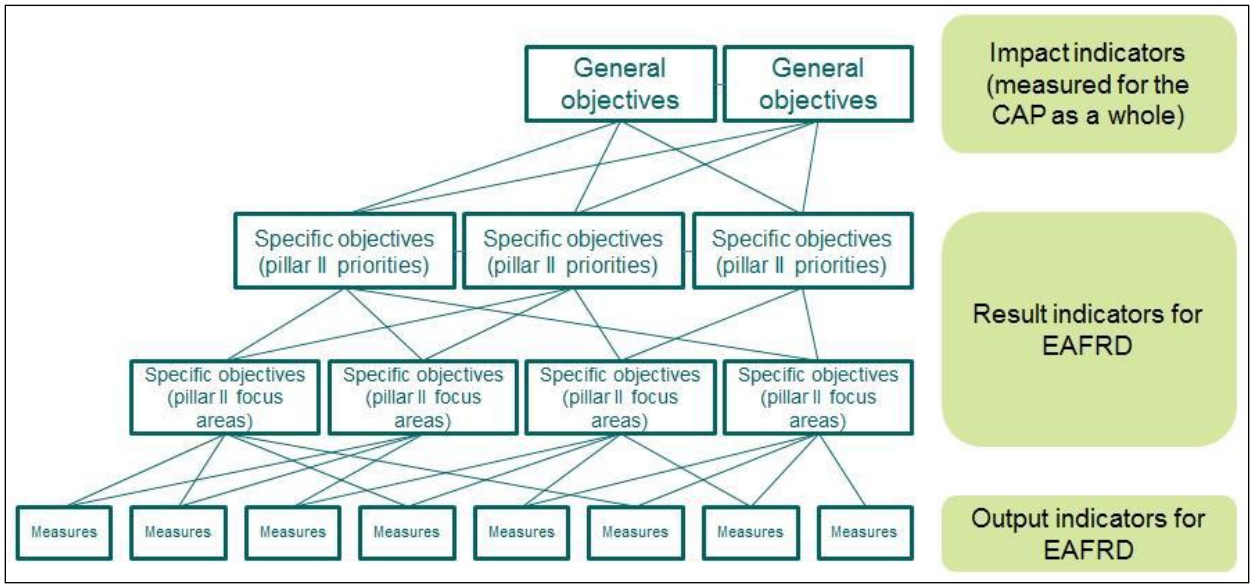

Zdroj: DG AGRI, Workshop "Strategic Programming and Monitoring and Evaluation for RDPs 2014-2020", Brusel, 14.-15. března 2012

Popis intervenční logiky na úrovni celého programu a popis opatření dává poměrně solidní přehled o zacílení aktivit (opatření/podopatření/titulů), jejich vazbě vůči potřebám, prioritním oblastem a prioritám (i přes některé výhrady uvedené v této zprávě – viz. doporučení), a tudíž ucelenosti podpůrné platformy PRV směrem k cílům vlastního programu i Strategie Evropa 2020. Lze tedy říci, že zacílení PRV má potenciál přispívat k celkovým cílům národním i cílům EU, přestože z dostupných informací lze obtížně kvantifikovat míru možného příspěvku jeho dopadů.

U některých priorit (ve vztahu k určitým opatřením/operacím) lze vysledovat širší prostor k doladění i výsledkových indikátorů a jejich bližší vazby na zvolené specifické cíle. V oblasti těchto cílů by bylo vhodné najít formulační konsensus napříč celým programovým dokumentem – např. užíváním těch formulací, které byly v rámci kapitoly „Popis strategie" svázány s tematickými cíli SSR (viz. str. 44).

Oproti předchozí verzi programového dokumentu nejsou součástí dokumentu grafické vizualizace (charty), které měly lepší schopnost vyjadřovat propojenost jednotlivých opatření s prioritními oblastmi, prioritami a tím také demonstrovat nejen hierarchii cílů, ale rovněž identifikovat vzájemné vazby mezi cíli. Právě vazby jednotlivých cílů jsou tak v textové formě obtížněji identifikovatelné proti grafickému vyjádření, které je navrhováno vodíky EK ke zpracování a umístění v programovém dokumentu (viz. níže).

Zdroj: Vodítka pro ex ante hodnocení PRV pro období 2014-2020, srpen 2012.

Z textové části lze vyčíst v zásadě následující synergické působení jednotlivých operací a adekvátnost jednotlivých opatření pro dané priority a naplňování cílů na úrovni programu:

Opatření		*Kód opatření*	*podopatření*	*Kód podopatření*	*Typ operace (nejnižší členění opatření dle atributů: typ podpory, typ žadatele, způsobilé výdaje, kriteria přijatelnosti, výběrová kriteria – principy)*	*Prioritní oblast, ke které se operace/podopatření / opatření váže*
Čl. 14	**Předávání znalostí a informační akce**	**1**	Podpora odborného vzdělávání a získávání dovedností	1.1	• Vzdělávací akce	• 1A, 1C, 2A, 2B, 2C, 3A, 4A,B,C, 5E
			Podpora demonstračních činností a informačních akcí	1.2	• Informační akce	• 1A, 1C, 2A, 2B, 2C, 3A, 4A,B,C, 5E
Čl. 15	**Poradenské, řídicí a pomocné služby pro zemědělství**	**2**	Podpora využívání poradenských služeb	2.1	• Poradenství	• 4A,B,C, 5E
Čl. 17	**Investice do hmotného majetku**	**4**	Podpora investic v zemědělských podnicích	4.1	• Investice do zemědělských podniků	• 2A
			Podpora investic, které se týkají zpracování / uvádění na trh a/nebo vývoje zemědělských produktů	4.2	• Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů	• 3A
			Podpora investic do infrastruktury související s rozvojem, modernizací nebo přizpůsobením se zemědělství a lesnictví	4.3	• Pozemkové úpravy • Lesnická infrastruktura	• 2A • 2C
Čl. 19	**Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti**	**6**	Podpora zahájení podnikatelské činnosti pro mladé zemědělce	6.1	• Zahájení činnosti mladých zemědělců	• 2B
			Podpora investic na založení nebo rozvoje nezemědělských činností	6.4	• Investice do nezemědělských činností • Podpora agroturistiky • Investice na podporu energie z obnovitelných zdrojů c	• 6A • 6A • 6A • 5C
Čl. 21	**Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování**	**8**	Podpora zalesňování / zakládání lesů včetně nákladů na založení roční prémie na ha na péči/ušlé příjmy	8.1	• Zalesňování	• 5E

Opatření		*Kód opatření*	*podopatření*	*Kód podopatření*	*Typ operace (nejnižší členění opatření dle atributů: typ podpory, typ žadatele, způsobilé výdaje, kriteria přijatelnosti, výběrová kriteria – principy)*	*Prioritní oblast, ke které se operace/podopatření / opatření váže*
	životaschopnosti lesů		Podpora **předcházení** poškozování lesů lesními požáry, přírodními katastrofami a katastrofickými událostmi	8.3	• Zavádění preventivních opatření v lesích	• 4B, 4C
			Podpora **obnovy** poškozených lesů lesními požáry, přírodními katastrofami a katastrofickými událostmi	8.4	• Obnova lesních porostů po kalamitách	• 4A, 4B, 4C
			Podpora investic ke zvýšení odolnosti a ekologické hodnoty lesních ekosystémů	8.5	• Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin • Neproduktivní investice v lesích • Přeměna porostů náhradních dřevin	• 4A, 4C • 4A, 4C • 4A, 4B, 4C
			Podpora investic do lesnických technologií a zpracování lesnických produktů, jejich mobilizace a uvádění na trh	8.6	• Technika a technologie pro lesní hospodářství • Technické vybavení dřevozpracujících provozoven	• 2C • 2C
Čl. 28	**Agroenvironmentálně-klimatické opatření**	**10**	Platby za Agroenvironmentálně-klimatické závazky	10.1	• Integrovaná produkce ovoce • Integrovaná produkce révy vinné • Integrovaná produkce zeleniny • Ošetřování travních porostů • Zatravňování orné půdy • Biopásy • Ochrana čejky chocholaté	• 4A, 4B, 4C, 5E

Opatření		*Kód opatření*	*podopatření*	*Kód podopatření*	*Typ operace (nejnižší členění opatření dle atributů: typ podpory, typ žadatele, způsobilé výdaje, kriteria přijatelnosti, výběrová kriteria – principy)*	*Prioritní oblast, ke které se operace/podopatření / opatření váže*
Čl. 29	**Ekologické zemědělství**	**11**	Platby za zachování postupů a způsobů ekologického zemědělství	11.2	• Platby za zachování postupů a způsobů ekologického zemědělství	• 4A, 4B, 4C
Čl. 30	**Platby v rámci sítě Natura 2000 a podle rámcové směrnice o vodě**	**12**	Kompenzační platby pro zemědělské oblasti Natura 2000	12.1	• Kompenzační platby pro zemědělské oblasti Natura 2000	• 4A
Čl. 31	**Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními**	**13**	Kompenzační platby v horských oblastech	13.1		• 4A
			Kompenzační platby v oblastech, které čelí značným přírodním omezením	13.2		• 4A
Čl. 33	**Dobré životní podmínky zvířat**	**14**	Kompenzační platby za nadstandardní životní podmínky zvířat		• Zvýšení ustájovacího prostoru dojnic • Ochrana proti ektoparazitům • Podestýlka přírodním materiálem • Výběhy/přístup k pastvě pro suchostojné krávy • Ustájení základního stáda v zimovišti • Zajištění venkovních výběhů pro masný skot ustájený v zimovištích • Turnusový provoz na porodnách • Ošetřování špárků • Stanovení minimálního věku pro první připuštění • Zvětšení plochy pro selata v kategorii od odstavu do 20 kg o	• 3A

Opatření		*Kód opatření*	*podopatření*	*Kód podopatření*	*Typ operace (nejnižší členění opatření dle atributů: typ podpory, typ žadatele, způsobilé výdaje, kriteria přijatelnosti, výběrová kriteria – principy)*	*Prioritní oblast, ke které se operace/podopatření / opatření váže*
					25 % • Zajištění nezaroštované plochy v předvýkrmu selat	
Čl. 34	**Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů**	**15**	Platby za lesnicko- environmentální závazky	15.1	• Zlepšování druhové skladby lesních porostů prostřednictvím zachování podílu MZD • Zachování porostního typu hospodářského souboru	• 4 A, B, C • 4 A, B, C
			Podpora ochrany a podpory lesních genetických zdrojů	15.2	• Ochrana a reprodukce genofondu lesních dřevin	• 4A
Čl. 35	**Spolupráce**	**16**	Podpora zřizování a fungování operačních skupin v rámci EIP v oblasti zemědělské produktivity a udržitelnosti	16.1		• 1 B
			Podpora pilotních projektů a vývoje nových produktů, postupů, procesů a technologií	16.2		• 2A, 3A
			(Ostatní) spolupráce mezi malými hospodářskými subjekty při organizování společných pracovních procesů a sdílení zařízení a zdrojů a pro rozvoj služeb cestovního ruchu	16.3		• 2A

Opatření		*Kód opatření*	*podopatření*	*Kód podopatření*	*Typ operace (nejnižší členění opatření dle atributů: typ podpory, typ žadatele, způsobilé výdaje, kriteria přijatelnosti, výběrová kriteria – principy)*	*Prioritní oblast, ke které se operace/podopatření / opatření váže*
			Podpora horizontální a vertikální spolupráce mezi účastníky dodavatelského řetězce k vytvoření a rozvoji krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů a propagačních činností v místním kontextu, které souvisí s rozvojem krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů	16.4		• 3A
			Podpora horizontální a vertikální spolupráce mezi subjekty v dodavatelském řetězci v rámci udržitelného zajišťování biomasy pro použití v procesech výroby potravin a energie a průmyslových procesech.	16.6		• 5C
Čl. 35 (nařízení o společných ustanoveních)	**Podpora místního rozvoje LEADER (CLLD – komunitně vedený místní rozvoj)**	**19**	Podpora provádění operací v rámci místní rozvojové strategie	19.2		• 6 B
			Příprava a provádění činností spolupráce místních akčních skupin	19.3		• 6B
			Podpora provozních nákladů a animace	19.4		• 6B
Čl. 51- 54	**Technická pomoc**	**20**	Podpora technické pomoci (mimo CSV)	20.1		
			Podpora pro zřízení a činnost CSV	20.2		

Zdroj: MZe

Z výše uvedené tabulky je velmi přehledně patrné zaměření jednotlivých operací ve smyslu příspěvku k jednotlivým prioritním oblastem a prioritám a tudíž jejich doplňkové/synergické působení směrem k definovaným výsledkovým cílům, jak jsou uvedeny v indikátorovém plánu. Do této úrovně jsou, až na drobné nedostatky (viz. doporučení), rovněž tyto synergie vyjádřeny kvantifikovanými hodnotami výstupových indikátorů.

V této souvislosti lze rovněž konstatovat, že synergické působení opatření v zásadě dobře objímá a propojuje nadefinované potřeby vzešlé ze SWOT analýzy prostřednictvím mixu aktivit (i přes určitá doporučení k úpravě v této oblasti), ačkoliv v období finalizace programového dokumentu došlo k významnému zkrácení analytické části na základě požadavku EK a některé příčinné souvislosti byly zjednodušeny/vypuštěny a celkový obraz nemá původní celistvé kontury.

V některých případech lze vysledovat potenciál některých operací k vedlejším/dodatečným příspěvkům k prioritním oblastem, avšak celkem logicky není celková intervenční logika a výsledkový řetězec zatěžován těmito hypotézami, a to i vzhledem k tomu, že takové vedlejší efekty lze mnohdy obtížně monitorovat, kvantifikovat a interpretovat (tzn. nejsou plně v souladu s principem SMART). Příkladem může být oblast inovací, kterou PRV pojímá jako průřezové téma s důležitými synergickými efekty, aniž by však inovace byly blíže specifikovány (kvantifikovány).

Jinde však takové synergické působení lze snadněji podchytit – např. v případě podpory zatravňování orné půdy (jedna z operací AECM) a následného příspěvku do prioritní oblasti 5E (sekvestrace uhlíku) – zatímco tento aspekt synergického působení je v některých částech dokumentu naznačen, tak např. indikátorový plán s touto formou synergie nepočítá a ani nestanovuje kvantifikaci příspěvku k této prioritní oblasti.

Zhodnocení volby způsobilých výdajů

Hodnotitel považuje stávající vymezení způsobilých výdajů za odpovídající. Předchozí připomínky hodnotitele byly zapracovány nebo vysvětleny.

2.4 Hodnocení navržených forem podpory

Nastavení forem podpory u jednotlivých opatření a akcí nevykazuje nesoulad s platným legislativním rámcem.

Velmi akcentovanou formu (z pohledu relativní alokace veřejných zdrojů z celkového rozpočtu PRV) jsou v zásadě podpory kompenzačního typu, které jsou svázány zejména s opatřeními směřovanými do oblasti ochrany životního prostředí a šetrných způsobů hospodaření. Míra tohoto typu forem podpory představuje přibližně 2/3 veškerých veřejných prostředků v rozpočtu PRV.

V tomto ohledu se do nastavení forem podpor významně promítá fakt, že převážná většina vybraných opatření přechází z předchozího programovacího období a tudíž je u nich dlouholetá zkušenost s nastavením forem podpor. Otazníky vzbuzuje jen nastavení forem podpor pro opatření „Pohody zvířat“, kde lze vhledem k operacím promítnutým do stanovení

plateb uvažovat i o formě investičních podpor a nikoliv jen podpor kompenzačního charakteru.

Z textu PRV rovněž není zcela zřejmé, proč se zpracovatelé rozhodli nevyužít forem zálohových plateb (pro případy, kde je taková forma přípustná) a to zejména protože eventualita zálohových plateb je beneficienty velmi podporovaná a vyžadovaná vzhledem k velmi specifickému cash-flow v agrárním sektoru.

Z hlediska posouzení možných alternativ forem podpor (action mix – viz. vodítka) pro efektivnější dosahování stanovených výsledků a cílů je dominantním elementem významný pokles celkového rozpočtu na nové programovací období. Ve vazbě na tento propad financování je třeba uvážit, že téměř tři čtvrtiny veškerých veřejných zdrojů rozpočtu PRV jsou směřovány do akcí kompenzačního charakteru - poskytování tzv. „public goods“, které však v důsledku inflace a ostatních ekonomických proměnných velmi rychle „hodnotově stárnou“ a každé nové programové období je jejich saturování finančně náročnější, aby byla zajištěna jejich atraktivita. Takový tlak na rozpočet PRV velmi výrazně zužuje i *modus operandi* pro ostatní opatření a zpracovatelé programu jsou nuceni hledat nejúspornější cesty implementace. Z tohoto pohledu se zvolený mix operací jeví jako poměrně vyvážený vzhledem ke zvoleným výsledkům, ke kterým se zpracovatelé programu chtějí dostat (při uvážení některých výhrad v doporučeních).

Dále uvádíme dosavadní výsledky realizovaných forem podpor v období 2007 – 2013 zjištěné v rámci průběžné evaluace PRV.

Opatření I.1.1 přispělo ke snížení propadu hrubé přidané hodnoty v sektoru zemědělství v letech 2008 a 2009 o 5 p. b. a ke zmírnění dopadu nezaměstnanosti o 5,46 p.b. Výrazně pozitivní dopad a následný pozitivní trend tohoto opatření byl potvrzen i v průběhu dalších evaluací. V důsledku toho byl v roce 2012 doporučen přesun potenciálně nevyužitelných finančních prostředků v rámci PRV do opatření permanentním převisem žádostí, do nichž spadá právě i opatření I.1.1.

Také u opatření I.1.2.2 byl zaznamenán výrazný pozitivní efekt pro příjemce podpory. Podpora umožnila podnikatelským subjektům udržet se a upevnit jejich pozici na trhu. Pozitivní přínos tohoto opatření pro cílové skupiny byl opětovně potvrzen v průběhu dalších evaluací.

U opatření I.1.3 byl zaznamenáno navýšení hrubé přidané hodnoty v potravinářském sektoru v letech 2008-2009 o 1,6 p. b. a nárůst produktivity práce o 1,65 p. b.

Co se týká opatření I.1.4 byla v průběhu všech šetření identifikována jeho velká užitečnost. Opatření významnou měrou přispívá k rychlejšímu fyzickému uskutečnění pozemkových úprav, čímž mimo jiné dochází k výraznému pozitivnímu dopadu na konkurenceschopnost zemědělských podniků v daných lokalitách. Pozitivní dopad opatření byl prokázán i prostřednictvím dvou případových studií, které se uskutečnily v roce 2012. Hlavní závěry byly, že opatření má maximální hospodářský přínos pro vlastníky pozemků a taktéž výrazně přispívá ke zvýšení kvality života v obcích. Bezprostřední dopad opatření byl hodnocen

velkými podniky hospodařícími na soukromé půdě jako minimální či neutrální. V rámci šetření byl také identifkován odpor k tomuto opatření ze strany uživatelů pozemků.

U opatření I.1.3.1 nebyl potvrzen efekt v podobě posílení tržní pozice podniků.
Opatření I.1.3.2 bylo vyhodnoceno jako dosahující pozitivního dopadu. Opatření pomáhá podpořeným subjektům upevnit jejich pozici na trhu a rozvíjet nové trhy, snižovat výrobní náklady a zavádět výrobky s vyšší přidanou hodnotou. Pozitivní přínos tohoto opatření byl potvrzen i v rámci ostatních relevantních evaluačních zpráv.

Změny podmínek čerpání podpory v rámci opatření I.3.4 přispěly k věcnému posunu v rámci tohoto opatření, neb byl identifkován posun od poradenství v oblasti implementace zákonných norem k odbornému poradenství týkajícího se hospodaření daného podniku.

V rámci prioritní osy II bylo doporučeno přesunout potenciálně nevyužitelné prostředky v opatřeních II.1.2, II.2.1, II.2.2, II.2.3 do lépe akceptovatelných opatření II.2.4.1 a II.2.4.2.

Potenciál opatření II.1.3 k redukci N2O emisí ze zemědělství se pohyboval za hodnocené období (2007-2012) v řádu 523,41 Gg CO_2 eq. Vůči celkovým emisím skleníkových plynů ze sektoru zemědělství v roce 2011 pak redukční potenciál N_2O emisí AEO za celé hodnocené období představoval 6,5 % emisí v tomto roce. V důsledku změny užívání půdy (přeměny orné půdy na travní porosty) byl odhadován příspěvek opatření 214 k redukci CO_2 emisí v řádu 469,2 Gg CO_2 za hodnocené období (2007-2012) oproti scénáři bez implementace opatření.

Opatření II.2.4.1 přispělo za období 2008-2012 k obnově lesního potenciálu v poničených lesích na celkové ploše o rozloze 26 963,84 ha, z toho konkrétně v rámci záměru a) zabývajícího se obnovou lesního potenciálu po kalamitách bylo obnoveno 5 359,02 ha a v rámci záměru b) zaměřeného na zavádění preventivních opatření bylo obnoveno 21 604,82 ha. V porovnání s celkovou zasaženou plochou lesa v České republice ve sledovaných letech, která činila 33 118,78 ha, což představuje 81% míru příspěvku opatření k ošetření kalamitních jevů v ČR.

Nebylo potvrzeno, že by prostřednictvím opatření III.1.1, III.1.2 a III.1.3 bylo dosaženo u hospodářských subjektů navýšení hrubé přidané hodnoty z nezemědělské činnosti. Dopad opatření III.1.1 a III.1.2 na vytváření pracovních míst ve venkovských oblastech byl vyhodnocen jako nepříliš významný. Prostřednictvím dotazníkového šetření však vyšlo najevo, že žadatelé o podporu uvádí ve svých žádostech menší počet pracovních míst, než kolik jich ve skutečnosti vzniká. Příjemci pozitivně hodnotili pozitivní dopad opatření na zvýšení výnosů a rozšíření portfolia aktivit. Ve srovnání v období 2007-2011 nebylo prokázáno, že by obce, jež jsou příjemci podpory, dosahovaly vyšších daňových příjmů. Na základě dalších šetření bylo pak doporučeno, aby se podpora zaměřila na inovace a zvyšování konkurenceschopnosti podniků. U opatření III.1.3 nebyl prokázán přímý vliv na ekonomický aspekt kvality života a také nebyl jednoznačně potvrzen vztah mezi podporou a vývojem ukazatelů cestovního ruchu. Ekonomická krize a pokles tuzemského cestovního ruchu měl velký vliv na vývoj tohoto opatření, jehož vliv byl v důsledku pouze minimální.

Nicméně bylo doporučeno zachovat tuto formu podpory i nadále v kontextu postupného ekonomického oživení.

Celkově bylo pro skupinu opatření III.2 doporučeno zaměřit se na intervence týkající se oblasti nezaměstnanosti a vytváření pracovních příležitostí ve venkovských oblastech.
U opatření III.2.1 a III.2.2 nebyl prokázán dopad na zastavení vylidňování venkovských oblastí. V rámci projektů uskutečněných prostřednictvím podpory těchto opatření byl zaznamenán výrazný přímý užitek ze zkvalitnění služeb. V průběhu dotazníkových šetření bylo identifikováno, že lidé vnímají jednotlivé aspekty kvality života v podpořených a nepodpořených obcí bez výrazných disproporcí. Dále pak byl příspěvek na zvýšení dopadů nezaměstnanosti vnímán jako spíše neuspokojivý. Podnikatelské subjekty však vyhodnotily podmínky pro podnikání jako výrazně lepší v obcích s podporou. Bylo prokázáno, že intervence nijak výrazně nepřispívají k ovlivnění demografických ukazatelů, které sekundárně dokazují zvýšení kvality života na venkově.

V případě opatření III.2.1.1 byl identifkován výrazný vliv realizace vodohospodářských projektů. Prostřednictvím realizace projektů by navýšena kapacita čistíren odpadních vod na venkově 47.600 EO. Díky intervencím bylo dosaženo zlepšení kvality života v podpořených lokalitách.

U podopatření III.2.1.2 nebyl prokázán vztah mezi intervencemi a vývojem situace ve venkovských oblastech. Byl ale identifkován pozitivní dopad tohoto podopatření na zaměstnanost, jenž je ale v kontextu celkové situace na venkově minimální.

Co se týká opatření III.3.1, byla u projektů uskutečněných v jeho rámci zdůrazněna potřeba pro ex-post hodnocení dopadů vzdělávacích projektů a jejich vlivu na podporu diverzifikace nezemědělských činností a podpory podnikání ve venkovských oblastech. Reálný dopad vzdělávacích projektů na podporu diverzifikace zemědělské činnosti a podpory podnikání či efekty na zvýšení kvality života na venkově nelze dostatečně prokázat. Účastníci vzdělávacích akcí označili v průzkumu dopad školení jako pozitivní, avšak ve většině případů se identifikace pozitivního dopadu vztahovala k odborným školením, nikoli školením zaměřeným na administrativu a legislativu. Vliv školení na navýšení konkurenceschopnosti byl viděn jako minimální.

V rámci opatření IV.1.1 byly identifikovány desítky inovací, kterých bylo dosaženo zásluhou MAS.

MAS přispívají ke zlepšení stavu venkovských regionů. Avšak v rámci opatření IV.1.2 bylo konstatováno, že MAS nebyly zahrnuty kraji a obcemi do řízení rozvoje územních celků. Programové dokumenty MAS a jejich zkušenosti taktéž nebyly využity kraji ani obcemi. Potenciální pozitivní dopad činností MAS je tímto výrazně zpomalen.

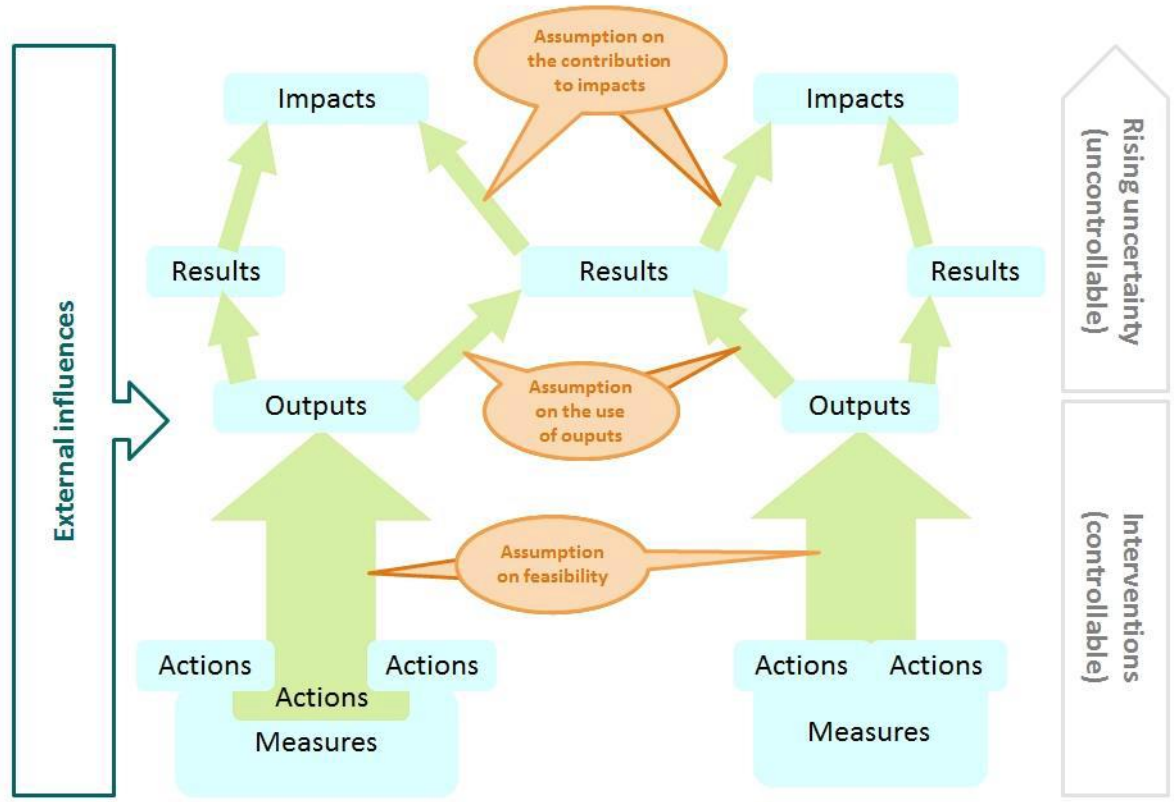
2.5 *Hodnocení očekávaného příspěvku opatření vybraných k dosažení cílů*

Popis předpokládaného příspěvku operací/opatření obsažených v programovém dokumentu je přehledně zpracován na úrovni výstupových indikátorů (resp. korespondujících operativních cílů), jež jsou přehledně uvedeny v indikátorovém plánu – tzn. kvantifikovaný rozměr cílů. Jak však bývá u rozsáhlých strategických dokumentů obvyklé, vyskytují se určité nesrovnalosti v údajích, které figurují četněji ve více částech dokumentu. Tím se samozřejmě vytváří nekonzistence ve vnímání příspěvku některých operací. Vzhledem k tomu, že operativní cíle se převážně vyjadřují v administrativně technických jednotkách (počty, výdaje, hektary) je třeba v návaznosti na typ indikátoru a korespondující rozměr operativního cíle zkontrolovat příslušné kapitoly dokumentu.

Vedle problému nekonzistence se však v indikátorovém plánu některým prioritním oblastem nedostalo plné kvantifikace a příspěvek je hůře posouditelný (viz. doporučení). Přesto však úroveň výstupových indikátorů a operativních cílů vykazuje díky společnému indikátorovému rámci poměrně vysoký stupeň zpracovanosti.

Nižší úroveň komplexního zpracování pak vykazuje úroveň výsledkových indikátorů a kvantifikace specifických cílů, stejně jako informace o příspěvku PRV k obecným cílům ve smyslu vyjádření dopadovými indikátory.

Z pohledu dosažitelnosti příspěvku výstupů směrem k výsledkům na úrovni jednotlivých opatření (ve smyslu užší intervenční logiky směrem od operací opatření k výsledkům a následně i dopadům) jak indikuje níže uvedený organogram, lze konstatovat, že navržené výstupy a jejich hodnoty směřují k naplňování výsledkových indikátorů a naplňují logický řetězec užší intervenční logiky. Jednotlivé popisy operací opatření reprezentují potenciál vyváženého mixu portfolia beneficientů, forem podpory a zacílení těchto akcí směrem k dosahování stanovených výsledků.

Zdroj: Vodítka pro ex ante hodnocení PRV pro období 2014-2020, srpen 2012.

Podrobněji se problematice monitorovacích indikátorů v plánovaných intervencích PRV 2014+ hodnotitel věnuje v kapitolách 3.1 a 3.2.

Z externích předpokladů k naplňování příspěvku výstupů opatření je jedním nejdůležitějších odpovídající zajištění finančních prostředků (dlouhodobé zachování křehké politické dohody národního spolufinancování na úrovni 25% na základě politického koncensu stávající vládní koalice), Například předpokládané rozpočty pro operace opatření dle čl. 14 a 15 (Předávání znalostí a informační akce; Poradenské, řídicí a pomocné služby pro zemědělství) jsou velmi nízké a je otázkou, zda příspěvek výstupů povede skutečně ke kýženým výsledkům.

Další důležitou externalitou je rovněž snižování administrativní zátěže žadatelů, jež je v mnoha případech jedním z důvodů, proč je na některé podpůrné operace směřováno relativně méně žádostí. Zejména palčivý je problém přebujelé administrace a byrokracie pro malé rodinné farmy, jak ukazují zkušenosti z předchozích programovacích období.

Zcela klíčovou externalitou, především pro nastartování podpor PRV na začátku období je včasná příprava pravidel pro jednotlivá opatření a řádně načasovaná a zacílená informovanost směrem k potenciálním žadatelům.
Zejména pro agroenvironmentální a klimatická opatření bude důležitou externalitou rovněž míra aplikace ekvivalentních postupů v rámci ozelenění prvního pilíře, což může mít významný dopad na konečnou výši podpor tohoto opatření v rámci PRV (zamezení dvojímu financování) a rovněž na akceptaci dotčených AECM. Tento aspekt je rovněž důležitý

z hlediska načasování, neboť spuštění těchto opatření se plánuje od roku 2015, zatímco předpoklad zavedení některých ekvivalentních postupů je zvažován až v roce 2016 (tzn. pravděpodobná změna sazeb opatření v průběhu závazku AECM).

Určitou neznámou jsou v tuto chvíli rovněž dopady liberalizačních obchodních dohod s USA, Kanadou, Japonskem a státy Mercosur, které jsou momentálně v různých stádiích vývoje a které mohou přirozeně přinést významné změny do agrárního sektoru. Nejednotný je zejména pohled na možné dopady Transatlantické dohody na chov některých kategorií hospodářských zvířat, včetně těch, které se sehrávají svou roli v operacích řady opatření PRV.

2.6 Hodnocení soudržnosti alokace rozpočtu s cíli

Problematika rozdělení finančních prostředků v rámci opatření PRV 2014-2020 a návazně distribuce jednotlivých alokací dle navřených cílů je v dokumentu upravena finančním plánem v kapitole 10. Oproti verzi finančního plánu zpracovaného ke dni 25. 4. 2014 došlo pouze k mírnému navýšení rozpočtu. Plánovaný celkový příspěvek EU na období 2014-2020 činí 2 281 445 108 €.

Zároveň jsou rozpracovány objemy finančních prostředků a jejich upřesnění v indikátorových plánech (v kapitole 11), které byly dopracovány a upřesněny až na úroveň opatření.

Česká republika v programovém období 2014-2020 čelí poměrně významnému snížení obálky na Program rozvoje venkova a v tomto prostředí se poměrně výrazně polarizovaly i požadavky zainteresovaných partnerů. I za předpokladu, že by rozpočet PRV 2014-2020 v zásadě odpovídal současnému rozpočtu, měla by být součástí programového dokumentu informace o tom, do jaké míry daná relativní (či absolutní) alokace pro opatření/prioritní oblast dokáže pokrýt jeho/její skutečnou finanční potřebu. Tato informace je důležitá i z pohledu stanovování rozhraní s jinými nástroji SSR, k posouzení do jaké míry dané priority/oblasti přispívá PRV a do jaké míry jiné nástroje a konečně, jaký je rozměr nesaturované poptávky.

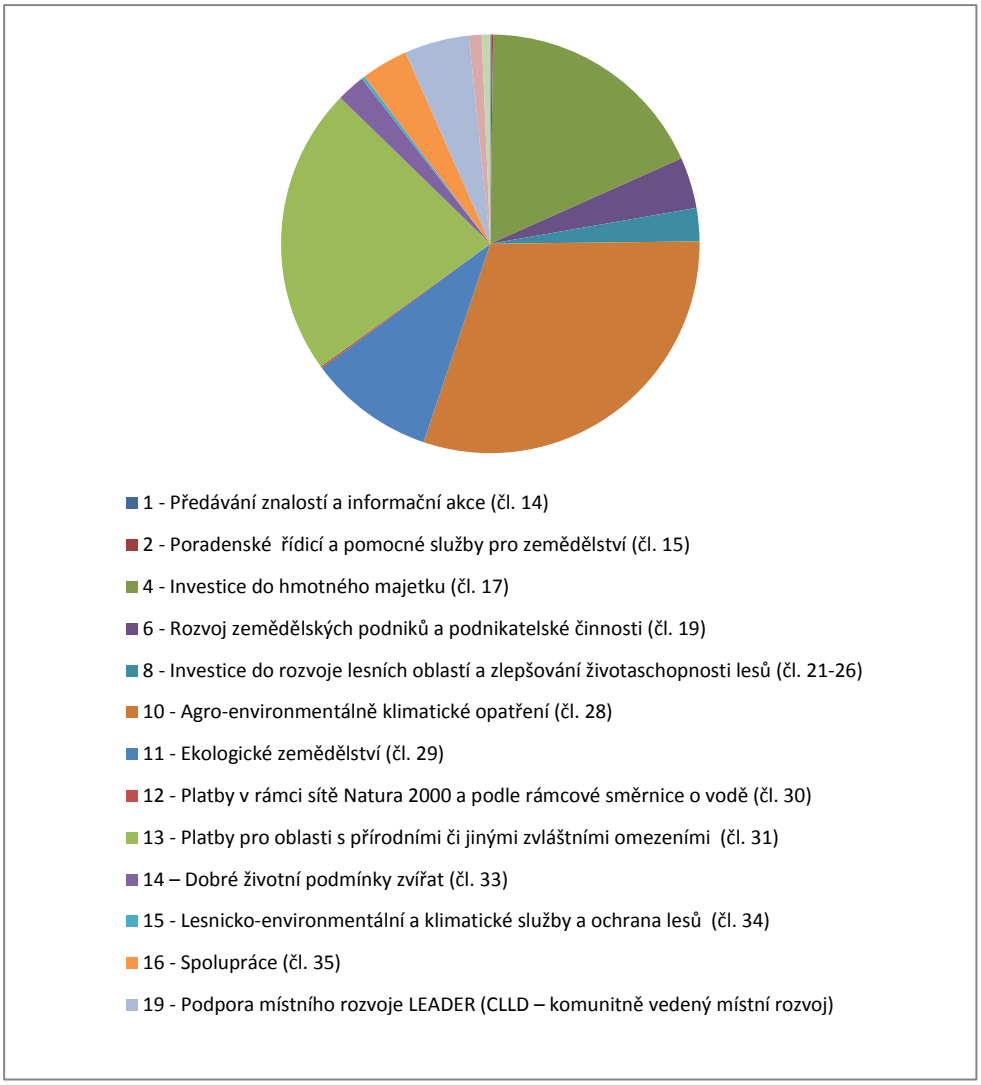
U některých operací/opatření lze tento aspekt vyčíst – jedná se zejména o cílená opatření směřující na plochu (např. AECM, EZ, LFA, atd.) – zde známe celkový rozsah potřeby a lze odvodit míru saturace. U některých opatření však tento aspekt lze z dostupných informací v PRV posoudit.

Zejména u opatření/aktivit, u nichž došlo k výrazné změně alokací oproti současnosti, ale i u opatření/aktivit, které jsou navazující, je žádoucí řádně popsat, proč dochází k relativnímu poklesu/nárůstu finanční alokace pro dané opatření (zda dochází rovněž k absolutní změně míry financování) a zda byla některým aspektům přiřazena vyšší váha než jiným a důvody na základě kterých k této úpravě dospělo. Je tedy zcela nezbytné uvést jasnou prioritizaci mezi identifikovanými potřebami.

Z hlediska programování nejsou alokovány finanční prostředky pro operace, které by neměly oporu ve zpracované SWOT analýze, definici potřeb a v popisu strategie. Zejména vzhledem k tomu, že v PRV budou ve značné míře implementovány typy opatření, se kterými jsou

dlouholeté zkušenosti (zpracovatelé využívají roky nabyté know-how), neshledal hodnotitel závažnou nekonzistenci mezi jednotkovými náklady a mírou výdajů (určitou neznámou je např. opatření Dobrých životních podmínek zvířat dle čl. 33).

Alokované prostředky v současném programovém období a jejich rozložení mezi jednotlivá opatření je patrný z následujícího grafu:

Zdroj: Hodnotitel z verze PRV verze předkládané do meziresortního připomínkového řízení (celkový plánovaný příspěvek Unie 2014-2020 v EUR)

Při hodnocení a porovnání s minulým obdobím bylo zjištěno následující:

- operace/opatření, které byly podporovány v minulém období ve valné většině přešly do období 2014-2020;
- kontinuita operací/opatření proti minulému období tedy zůstala dle našeho názoru zachována;
- opatření/operace, které jdou napříč ostatními opatřeními, jsou zejména opatření dle čl. 14 „předávání znalostí a informační akce“ a dle čl. 15 „poradenské, řídicí a pomocné služby pro zemědělství“. Tato dvě opatření v sobě zahrnují aktivity, které jsou poskytovány jak příjemcům v rámci lesnictví, zemědělství i potravinářství. Celková částka, která byla na tyto dvě opatření/operace v tomto programovém období alokována zaznamenala výrazné snížení oproti období minulému;
- v některých případech byly operace sloučeny pod jednu operaci/opatření a naopak, přičemž tomu byl odpovídající přesun finančních prostředků v rámci daných opatření (např. opatření týkající se sítě Natura byly sloučeny pod čl. 30 „platby v rámci sítě Natura 2000 a podle rámcové směrnice o vodě“);
- novými opatřeními identifikovanými v rámci podpory jsou:
    - dle čl. 21 „investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů“ je operace „zavádění preventivních opatření v lesích“, kdy v minulém období docházelo k obnově lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů a na toto opatření je alokována zhruba třetina objemu finančních prostředků alokovaných na obnovu;
    - dle čl. 33 „platby za dobré životní podmínky zvířat“ jejichž cílem je prosadit dobré životní podmínky pro zvířata;
    - dle čl. 35 „spolupráce“, kterou má být docíleno konkurenceschopného a udržitelného zemědělství, potravinářství a lesnictví zapojením inovací a spolupráci mezi subjekty v jednotlivých odvětvích i mezi nimi navzájem;
- opatření, u kterého byla zachována poměrná výše odpovídající minulému programovému období je zejména dle čl. 44 „Podpora místního rozvoje LEADER“;
- naopak zvýšená alokace oproti minulému období byla zaznamenána v rámci opatření dle čl. 51-54 „technická pomoc“.

Je nutné znovu upozornit na to, že základním klíčem pro provedení komplexního zhodnocení rozpočtové konzistence a vhodného rozložení alokovaných prostředků mezi jednotlivá opatření je jasná identifikace výchozích skutečných potřeb s přidělením priorit a důvodu rozdělení finančních prostředků.

Dále je nutné uvést, že v kontextu možných rizik (zejména v oblasti absorpční kapacity), která by mohla nastat v průběhu implementace programu zejména ve vazbě na nově stanovená opatření, považujeme za nutné počítat s tím, že v době realizace programu bude nutné přijmout dostatečná opatření pro průběžnou práci se žadateli a příjemci.

Pouze formální připomínkou je nesoulad v části kapitoly 10 Finanční plán, kde u 04 dle článku 17 Investice do hmotného majetku není uveden správný součet částek v čl. 59(3)(a)

a 59(4)(e), kdy celková částka by měla být ve výši 412 890 596 EUR místo uváděných 379 557 263 EUR.

2.7 Hodnocení tematických podprogramů

Implementace tzv. tematických sub-programů je volbou každého členského státu a poskytuje mu šanci lépe stanovit podpůrný design programu k uspokojení specifických oblastí nebo skupin potenciálních beneficientů. Pokud členský stát tuto možnost nevyužije, měl by ve svém programovém dokumentu zdůvodnit své rozhodnutí – zejména byl-li takový krok učiněn v souladu s většinovou podporou širokého portfolia partnerů a potenciálních beneficientů. Takový krok však v současné verzi programového dokumentu není v dostatečné míře učiněn.

2.8 Hodnocení podmínek pro LEADER (CLLD)

Hodnocení pokroku v uplatnění CLLD

Dosud není rozhodnuto, zda MAS se schválenými SCLLD (ISÚ) budou moci na základě své žádosti získat finanční prostředky na celé období. Aby se snížilo riziko nenaplňování schválených SCLLD konkrétní činností MAS a nedostatečnému průběžnému čerpání prostředků z PRV a OP, doporučuje se zvážit (a rovněž na meziresortní úrovni zajistit) využití milníků, s jejichž pomocí by byl monitorován a také vyhodnocen pokrok, dosažený podpořenými MAS.

Koncepce milníků by odpovídala pojetí uvedenému v čl. 21 a Příloze II Nařízení 1303. Milník by se mohl týkat výstupů, příp. některých výsledků dosažených do 30. 6. 2018. K 31. 12. 2018 by pak mohlo být rozhodnuto o realokacích (mezi MAS), příp. o odejmutí další podpory těm MAS, které nebudou naplňovat minimální indikátory. Ty by se neměly týkat pouze realizace SCLLD, ale rovněž dodržování a rozvíjení principů, z nichž vychází metoda LEADER a koncepce CLLD (zde by se mohlo jednat i o samostatný přezkum plnění předem vyhlášených standardů činnosti MAS). Navrhuje se dvouleté období (2015-16), aby byl účinně naplněn uvedený účel tohoto opatření (včasné realokace, resp. ukončení podpory).

2.9 Hodnocení podmínek pro CSV

Využití Celostátní sítě pro venkov (dále CSV), vytvořené prostřednictvím technické pomoci PRV již v současném programovém období, je pro programové období 2014 – 2020 plánováno v obdobné podobě jako bylo zavedeno právě již v současném období.

Důraz je tak kladen na kontinutitu zajištěných činností CSV umožňující využít skutečnosti, že s předmětem činnosti CSV je již obeznámena celá řada aktérů působících v oblastech podporovaných i z nově připravovaného PRV 2014 – 2020.

Pokud jde o zhodnocení stávající činnosti CSV, byla již v roce 2012 zpracována samostatná evaluační zpráva nezávislým subjektem, zaměřená právě na zhodnocení dosavadní implementace CSV v ČR (plný název zprávy Hodnocení dosavadní implementace Celostátní sítě pro venkov).

Vzhledem k důrazu kladnému na kontinuitu v zajišťovaných činnostech CSV je následující hodnocení podmínek pro CSV v kontextu nového programu PRV 2014 – 2020 založeno částečně na dosavadních závěrech výše uvedeného hodnocení doplněných daty získanými na základě polostrukturovaného rozhovoru zajištěného se zástupci ŘO a PA PRV.

CSV byla v programovém období 2007 – 2013 implementována na základě Akčního plánu, který byl každoročně dále rozpracováván prostřednictvím ročního prováděcího plánu. CSV při plnění svých cílů realizovala několik typů aktivit, přičemž nejčastěji se jednalo o regionální pracovní setkání partnerů a odborné semináře, dále byly zajištěny prostřednictvím CSV webové stránky eAgri.cz určené k široké informovanosti nejen ve vazbě na aktivity CSV, ale i ve vazbě na celkové provádění PRV 2007 – 2013. Evaluační studie zpracovaná v roce 2012 konstatuje, že členství v CSV je ze strany naprosté většiny jejích cca 600 partnerů vnímáno jako užitečné a přínosné.

V současné době totiž CSV představovala jediný subjekt, jehož cílem bylo propojit nejrůznější organizace sdružené v síti, vzájemně je seskupovat a umožnit jim tím sdílení informací a přenos zkušeností souvisejících s problematikou rozvoje venkova a zemědělství.

Pokud jde o zhodnocení cílů, kterým je CSV v současnosti určena, uvádíme jejich přehled níže.

Cíl č. 1 – Seskupit organizace a státní správu zapojenou do podpory rozvoje venkova a zemědělství,
Cíl č. 2 – Vytvářet vhodné podmínky pro partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem,
Cíl č. 3 – Podpořit implementaci a hodnocení politiky rozvoje venkova a zemědělství sdružením expertů,
Cíl č. 4 – Sběr a zpracovávání informací a údajů o nejlepší praxi,
Cíl č. 5 – Organizace seminářů, setkání a pracovních sekcí, týkajících se subjektů podílejících se na rozvoji venkova a zemědělství,
Cíl č. 6 – Vytvoření databáze expertů a poradců včetně systému certifikace poradců pro venkov a zemědfělství OSY III a IV PRV,
Cíl č. 7 – Být komunikačním a marketingovým nástrojem PRV.

Ze zpracované evaluační zprávy vyplývá, že všechny cíle jsou plněny s výjimkou cíle č. 6, u něhož došlo k rozhodnutí ŘO tento cíl nakonec nerealizovat.

Z doporučení formulovaných již ve výše uvedené evaluační studii lze pro programové období 2014+ zopakovat, že lepší měřitelnost cílů určených pro CSV je vhodné zajistit prostřednictvím nastavení monitorovacích indikátorů a jejich cílových hodnot, a to ke každému z cílů, které mají být prostřednictvím CSV realizovány i v programovém období 2014+.

Dále by vzhledem ke stávajícímu zajištění CSV ex-ante hodnotitel doporučoval lépe a systamtičtěji využívat CSV také k šíření informací o provedených evaluacích PRV, klíčových evaluačních zjištěních a evaluačních doporučeních. V tomto smyslu by bylo vhodné CSV více v novém období navázat na připravený Evaluační plán PRV 2014+. Konkrétně by výsledky

evaluací neměly být komunikovány pouze vyvěšením evaluačních zpráv, ale např. organizováním setkání s evaluátory, resp. zpracováváním dodatečných výstupů, v nichž budou klíčová evaluační zjištění a doporučení komunikována členům CSV v přijatelnější, přehlednější a srozumitelnější podobě. Stávající text PRV k této oblasti však z tohoto úhlu pohledu zatím není zcela dostatečný.

2.10 Hodnocení využití technické pomoci

Využití technické pomoci v PRV 2014 – 2020 je plánována na zajištění řádného řízení a implementace PRV a k zabezpečení činnosti CSV. V tomto kontextu se počítá s opatřeními v oblasti přípravy, řízení, monitorování, hodnocení, informování a komunikace, vytváření sítí, řešení stížností, kontroly a auditu a na podporu opatření ke snížení administrativní zátěže příjemců.

Opatření plánovaná pro využití technické pomoci se mají týkat jak předchozích, tak i budoucích programových období.

Zaměření jednotlivých aktivit plánovaných pro opatření technické pomoci je rámcově možno považovat za vhodné.

Pokud jde o vlastní zaměření opatření technické pomoci financované přímo z PRV, je její využití plánováno v následujících oblastech:

- organizace školení, seminářů, propagačních a informačních akcí, včetně zajištění podkladových materiálů,
- expertízy, poradenství, odborné studie,
- terénní šetření,
- zasedání MV a pracovních skupin, včetně hodnotitelských komisí,
- zajištění zpracování metodických materiálů k PRV,
- zpracování výročních a závěrečné zprávy,
- hodnocení a zpracování hodnotících zpráv,
- ex-ante a SEA hodnocení programů na následující programové období,
- překlady a tlumočení,
- ex-post hodnocení programů z předcházejícího programového období,
- nákup technického a materiálního vybavení souvisejícího s implementací PRV, systémy pořízení a zavedení software souvisejícího s implementací PRV, se systémy řízení, auditem, kontrolou, monitorováním a hodnocením,
- náklady na pořízení a provozování informačních aktivit,
- nákup ostatních služeb souvisejících s implementací PRV (včetně budování administrativních kapacit), systémy řízení, auditem, kontrolou, monitorováním a hodnocením,
- mzdové náklady včetně povinných odvodů zaměstnavatele na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění pro zaměstnance přímo spojené s aktivitami ve vztahu k implementaci PRV,
- zabezpečení činnosti CSV.

Z hlediska zaměření výše uvedených aktivit lze jen konstatovat, že u některých z nich není zcela zřejmé, do jaké míry bylo vzato v úvahu jejich zajištění již v rámci technické pomoci stávajícího PRV. Konkrétně např. skutečnost, že ex-post hodnocení stávajícího PRV je částečně kryto z technické pomoci PRV 2007 – 2013 a částečně kryto z technické pomoci PRV 2014 – 2020 není z textu PRV zcela zřejmá.

Pokud jde o opatření určená k zajištění publicity a propagaci PRV, je možno konstatovat, že PRV počítá s jejich dostatečným zajištěním, což je patrné, jak z výčtu aktivit podporovaných z technické pomoci, tak i z popisu plánované činnosti CSV, která je taktéž jedním z hlavních nástrojů celkové publicity a propagace PRV. Přičemž pokud jde o vlastní Strategii k informovanosti a publicitě PRV, počítá ŘO s jejím předložením členům MV nejpozději do šesti měsíců od přijetí PRV. Dále ŘO počítá také s pravidelným každoročním informováním MV o pokroku při realizaci této strategie a také o analýze její ch výsledků a plánech na další rok.

Důležitá přitom je také skutečnost, že tato komunikační strategie má být úzce provázána s celoresortní komunikační strategií MZe a také se Společnou komunikační strategií připravovanou pro všechny ESIF ze strany NOK. Tímto přístupem je přitom možno očekávat nejen efektivnější plánování i provádění těchto strategií, ale také dosahování jejich dalších synergických efektů.

U ostatních činností se předpokládá plynulá návaznost na předchozí podporu čerpanou z PRV 2007 – 2013, přičemž i způsob plánování technické pomoci uplatňovaný v průběhu programového období zůstává bez větších změn.

Roční plánování využití technické pomoci zahrnuje jak větší projekty, tak i další oblasti určené k podpoře technické pomoci. Plány jsou v průběhu roku dle potřeby aktualizovány, přičemž ze zpracovávaných plánů je vidět nejen počet projektů v realizaci, tak i výše zatím nevyužitých prostředků plánovaných k využití z technické pomoci v následujícím období.

V souvislosti s přípravou samostatného programu určeného k zajištění činností horizontálních orgánů a některých dalších činností zajišťovaných pro účely řízení a implementace všech programů připravovaných v ČR pro programové období 2014+, tj. v souvislosti s přípravou OPTP 2014 – 2020 je možno konstatovat, že nastavená rozhraní jsou rámcově nastavena vhodně a efektivně.

Pouze u oblastí týkajících se vzdělávání zaměstnanců implementační struktury PRV není zcela jasné, jak bude konkrétně rozhraní mezi OPTP 2014 – 2020 a PRV 2014 – 2020 posuzováno v případech, kdy na podobné téma bude zajištěno jak obecněji pojaté školení hrazené z OPTP, tak i specifičtější školení zajištěné z PRV.

Daleko významnější oblastí je však oblast nastavovaného jednotného metodického prostředí, které zatím není nastavováno zcela vhodně vzhledem k specifickým potřebám PRV financovaného z jiného fondu, než ostatní programy zařazené do systému jednotného metodického prostředí vytvářeného pro všechny subjekty implementační struktury fondů ESIF v ČR ze strany NOK. Blíže jsou dopady zaváděného jednotného metodického prostředí

na provádění PRV hodnoceny v části 4. Hodnocení plánovaných opatření pro provádění programu.

2.11 Doporučení týkající se relevance a soudržnosti programu

Téma	Priorita	Doporučení	
Příspěvek ke strategii Evropa 2020 (2.1)	Průřezově	Dáváme ke zvážení uvedení bližší informace, jak budou na úrovni všech nástrojů EU dopady hodnoceny (kvantifikovány), naznačit vazby PRV k tomuto přístupu a vysvětlit stručně možnou kvantifikaci dopadů. Pokud tento aspekt není dořešen, pak doporučujeme popsat proces, jak se k finalizaci kvantifikace dopadů dospěje.	
Příspěvek ke strategii Evropa 2020 (2.1)	1	Dáváme ke zvážení úpravu kritéria přijatelnosti u opatření 1.1 a 1.2, kde se u akreditovaných vzdělávacích subjektů (tzn. u těch se zaručenou kvalitou) omezuje počet žádostí v kole (v zásadě v kalendářním roce) na jednu. Bude-li moci být v rámci jedné žádosti opět uveden jen jeden tematický cyklus jako dosud, pak se taková podmínka jeví jako kontraproduktivní, neboť těmto subjektům (s akreditací) měla být dána možnost k co nejširšímu působení. Výše uvedená podmínka je vhodnější spíše jako kritérium výběrové, než kritérium přijatelnosti – pokud nemá za úkol nepřímo rovnoměrně rozdistribuovat dramaticky snížený rozpočet na tyto operace mezi očekávaný počet akreditovaných subjektů.	
Příspěvek ke strategii Evropa 2020 (2.1)	1	Má-li akreditace v podpopatřeních 1.1.1 a 1.2.1 sloužit k výběru zkušených vzdělávacích subjektů, pak dáváme ke zvážení rozšíření historie min. na 5-6 let.	
Hodnocení soudržnosti (2.2)	Průřezově	Doporučujeme doladit text pojednávající o procesním nastavení vyjednávání hraničních oblastí s jinými nástroji ESIF (dosud proběhlé), pokud byly konzultace nějak systémově ošetřeny a nebyly jen na ad-hoc bázi.	
Hodnocení soudržnosti (2.2)	Průřezově	Doporučujeme doladit text pojímající procesní stránku práce (spoluúčasti) na tvorbě Dohody o partnerství	

Téma	Priorita	Doporučení	
		a dále proces koordinace delimitace a synergií mezi I. a II. pilířem SZP (zejména ve vztahu AECM/EZ-greening). Obdobně platí připomínka i pro text pojímající konzistenci mezi PRV a Horizontem 2020 (dosud proběhlé – demonstrovat míru koordinace přípravy).	
Hodnocení soudržnosti (2.2)	Průřezově	Doporučujeme reflektovat na fakt, že konstrukce cross compliance bude v novém programovém období do určité míry odlišná a rovněž náplň některých SMR a GAEC se může měnit – v této souvislosti dáváme ke zvážení, zda uvedené znění současného CC (GAEC a SMR) v programovém dokumentu není poněkud zavádějící a zda je nezbytně nutné jej mít jako nedílnou součást programového dokumentu, neboť případné změny (byť jsou primárně svázány s I. pilířem) budou muset procházet procedurou úprav pro PRV.	
Hodnocení soudržnosti (2.2)	CLLD	Dosud nedostatečně – ve vztahu k potřebám českého venkova – jsou alternativní řešení uplatnění čl. 19 a 20 popsána v PRV v oddílech 5.1, 14.1, 15.4 a 16.1. Doporučuje se uvést v PRV přesnější odkazy na priority a specifické cíle alternujících OP a na uzavřená memoranda o uplatnění CLLD v některých OP.	již nerelevantní
Intervenční logika (2.3)	Průřezově	Doporučujeme používat v celém dokumentu standardizované znění specifických cílů – vnímáme, že to jsou ty, které jsou přiřazeny jednotlivým TC SSR – str. 44 PRV.	
Intervenční logika (2.3)	Průřezově	Doporučujeme znovu zařadit grafické charty dle vodítek, z nichž by byla patrnější i horizontální provázanost mezi operacemi a jež by lépe indikovaly synergické působení.	
Intervenční logika (2.3)	1	Ačkoliv může činit určité problémy zohlednit intervenční logiku operací/opatření ve vztahu k prioritě 1 (inovace), přesto jsme názoru, že by měl být tomuto aspektu věnován větší prostor – tuto informaci lze relativně dobře vyčíst z e-verze indikátorového plánu, avšak text by měl tuto informaci (včetně míry příspěvku opatření	

Téma	Priorita	Doporučení	
		k plnění priority 1) obsahovat v komplexnější formě rovněž.	
Intervenční logika (2.3)	5	Ačkoliv SWOT i definice potřeb stanovují jako jeden z elementů k řešení i redukci emisí GHG/čpavku – v popisu strategie je k tomuto účelu přiřazeno Opatření Investice do hmotného majetku (čl. 17) - z finančního plánu, ani indikátorového plánu není zjevné, že by v oblasti 5D nějaké operace v PRV měly proběhnout a do jaké míry by měly k dané oblasti přispívat.	
Intervenční logika (2.3)	5	Doporučujeme zrevidovat/harmonizovat informace týkající se intervenční logiky směrem k prioritní oblasti 5E (pohlcování uhlíku) a vyjasnit příspěvek jednotlivých operací (minimálně po linii SWOT - identifikace potřeb - zvolené operace - popis opatření - finanční plán - indikátorový plán).	
Intervenční logika (2.3)	5	Ačkoliv dokument nově obsahuje kapitolu 5.3.2 k problematice změny klimatu, působí tento text poněkud rozháraně a nejasně (viz body níže) a ve vztahu k ambicím PRV ovlivnit tuto problematiku vykazuje až přehnaný optimismus. a) Mezi adaptačními opatřeními PRV jsou i takové aktivity, které však nelze přiřadit jako „primární“ cíl k žádnému opatření programu (např. výběr plodin k očekávané délce sezóny, načasování výsevů, atd.). Tato opatření pak nejsou v souladu s příspěvkem jednotlivých opatření uvedených v tabulce (adaptací) níže pod textem. b) V tabulce adaptačních působení/příspěvků vybraných opatření se objevují i takové, které mají spíše charakter mitigačního působení – např. „udržení zvýšené funkce sekvestrace C“, „zabránění zvyšování emisí skl. plynů“, atd. c) Mezi mitigačními opatřeními PRV jsou i takové aktivity, které však nelze přiřadit jako „primární“ cíl k žádnému opatření programu (např. výsadba živých plotů, využívání plodin	

Téma	Priorita	Doporučení	
		přizpůsobeným vlhkým podmínkám, používání meziplodin, atd.). Tato opatření pak nejsou plně v souladu s příspěvkem jednotlivých opatření uvedených v tabulce (mitigací) níže pod textem a výsledky uvedených opatření se nepromítají v indikátovám plánu proirity 5. d) V tabulce mitigačních působení/příspěvků vybraných opatření se objevují i takové, které mají spíše charakter adaptačního působení – např. prevence eroze půdy, ale rovněž některé s poněkud pochybnou působností – viz. „retence dusíku“.	
Formy podpory (2.4)	3	Doporučujeme znovu ověřit, zda některé operace podporované v rámci opatření Pohody zvířat by neměly mít spíše formu investičních podpor (14.1.1, 14.1.4, 14.1.5, 14.1.6).	
Formy podpory (2.4)	Průřezově	Doporučujeme řádně ošetřit problematiku využívání zálohových plateb a připojit k stanovisku velmi stručné vysvětlení/odůvodnění.	
Očekávaný příspěvek opatření vybraných k dosažení cílů (2.5)		U podopatření 4.1.1 a 4.2.1 – vyjasnit, jak se budou získávat informace o relevantním vzorku „nepodpořených subjektů“ k porovnání indikátoru „Změna hodnoty zemědělské produkce/AWU)“.	
Očekávaný příspěvek opatření vybraných k dosažení cílů (2.5)	Průřezově	Nutno dopracovat chybějící části indikátorového plánu a doplnit kvantifikaci (např. chybí vyčíslení hodnot pro GHG - oblast 5D).	
Očekávaný příspěvek opatření vybraných k dosažení cílů (2.5)	Průřezově	Doporučujeme ještě jednou ověřit v indikátorovém plánu u 1A deklarovanou výši rozpočtu PRV (2,84 mld. €), neboť po transferu prostředků z I. pilíře bude tato hodnota pravděpodobně mírně vyšší.	
Očekávaný příspěvek opatření	Průřezově	Kapitola 5.2 přiřazuje působení pozemkových úprav (opatření 4.3) do prioritní oblasti 2A, avšak indikátorový plán v tomto směru	

Téma	Priorita	Doporučení	
vybraných k dosažení cílů (2.5)		nevykazuje žádné výsledky.	
Očekávaný příspěvek opatření vybraných k dosažení cílů (2.5)		V případě investičního opatření 8.6.2 byl odstraněn motivační prvek preferenčního kritéria „požadování nižší míry dotace“, který však v praxi velmi pozitivně ovlivňuje efektivitu a ekonomickou uvážlivost projektu a navíc díky střídmějšímu využívání veřejných prostředků tak vytváří potenciál pro podporu vyššího počtu žadatelů a snadnější naplňování indikátorových ukazatelů (performance opatření). Doporučujeme zvážit znovuzařazení preferenčního kritéria.	
Soudržnost alokace rozpočtu s cíli (2.6)	Průřezově	Ke zvážení je zpracování textové části k finančnímu plánu, kde by autoři PRV 2014-2020 lépe popsali důvody distribuce finančních prostředků (tento textový celek však může být situován i v jiné kapitole PRV – např. v Popisu Strategie, kde by lépe vykreslil důvody prioritizace mezi potřebami. Text by měl zdůvodnit, jak bylo s hledisky pro rozhodování (viz. 7 aspektů str. 46) při rozdělení finančních prostředků zacházeno – např. bylo pro 7 aspektů vytvořena váhová matice a v rámci tohoto matrixu prioritizovány potřeby a finanční alokace? – byla některým aspektům přiřazena výrazně vyšší váha než jiným a proč?	
Soudržnost alokace rozpočtu s cíli (2.6)	Průřezově	Doporučujeme doplnit identifikaci výchozích skutečných potřeb s přidělením priorit a důvodů rozdělení finančních prostředků na jednotlivé operace/opatření.	
Soudržnost alokace rozpočtu s cíli (2.6)	Průřezově	Doporučujeme doplnit informace o způsobu zajištění práce se žadateli a příjemci k eliminaci rizik v oblasti absorpční kapacity.	
Tematické podprogramy (2.7)	Průřezově	Doporučujeme doplnit PRV o zdůvodnění nevyužití možnosti implementace tematických sub-programů.	
Podmínky pro LEADER (2.8)	6	Do opatření dle čl. 19 zahrnout podporu nezemědělského podnikání bez ohledu na dosavadní zaměření podnikatele. Ve formulaci operativního cíle	Již nerelevantní

Téma	Priorita	Doporučení	
		a v popisu podopatření 6.4.1 a 6.4.2 provést zejména tyto úpravy: a) z okruhu možných příjemců vyškrtnout střední a velké podniky (uvést tak do souladu s čl. 19, odst. 2 Nařízení 1305, 4. věta) a ponechat mikropodniky, malé podniky a fyzické osoby vč. zemědělců a členů domácnosti zemědělce (body č. 8), b) rozšířit tak okruh příjemců na příjemce bez zemědělské činnosti (body č. 4), c) upravit kritéria přijatelnosti a výběrová kritéria (body č. 6 a 7) s ohledem na rozšíření okruhu příjemců, d) zahrnout další kritéria přijatelnosti, resp. stanovit podmínky: 1. je-li pro dané území schválena strategie CLLD s opatřením, které odpovídá záměru žadatele, smí žadatel předložit žádost pouze prostřednictvím MAS v rámci CLLD, 2. upřednostňují se projekty, kterým se vytvoří alespoň jedno pracovní místo.	
Podmínky pro LEADER(2.8)	6	Zvážit uplatnění čl. 20.1 f) (obnova a rozvoj kulturního a přírodního dědictví) s upřesněním pouzena rekonstrukce těch místních kulturních památek a přírodních hodnot, které mají potenciál zvýšení návštěvnosti a zaměstnanosti. O tuto specifikaci lze doplnit opatření rozšířené již o příjemce s jinou než zemědělskou činností.	Již nerelevantní
Podmínky pro LEADER(2.8)	6	Aby se snížilo riziko nenaplňování schválených SCLLD konkrétní činností MAS a nedostatečnému průběžnému čerpání prostředků z PRV a OP, doporučuje se zvážit (a rovněž na meziresortní úrovni zajistit) využití milníků, s jejichž pomocí by byl monitorován a také vyhodnocen pokrok, dosažený podpořenými MAS. Koncepce milníků by odpovídala pojetí uvedenému v čl. 21 a Příloze II Nařízení 1303. Milník by se mohl týkat výstupů, příp. některých výsledků dosažených do 31. 12. 2016. K 1. 7. 2017 by pak mohlo být rozhodnuto o realokacích (mezi MAS), příp. o odejmutí další podpory	

Téma	Priorita	Doporučení	
		těm MAS, které nebudou naplňovat minimální indikátory. Ty by se neměly týkat pouze realizace SCLLD, ale rovněž dodržování a rozvíjení principů, z nichž vychází metoda LEADER a koncepce CLLD (zde by se mohlo jednat i o samostatný přezkum plnění předem vyhlášených standardů činnosti MAS). Navrhuje se dvouleté období (2015-16), aby byl účinně naplněn uvedený účel tohoto opatření (včasné realokace, resp. ukončení podpory).	
Podmínky pro CSV (2.9)	CSV	V akčním plánu CSV a jeho ročních prováděcích plánech definovat monitorovací indikátory a jejich cílové hodnoty pro každý cíl, jehož má být prostřednictvím činnosti CSV dosahováno.	
Podmínky pro CSV (2.9)	CSV	Lépe a systematičtěji využívat CSV také k šíření informací o provedených evaluacích PRV, klíčových evaluačních zjištěních a evaluačních doporučeních. V tomto smyslu by bylo vhodné CSV více v novém období navázat na připravený Evaluační plán PRV 2014+. Konkrétně by výsledky evaluací neměly být komunikovány pouze vyvěšením evaluačních zpráv, ale např. organizováním setkání s evaluátory, resp. zpracováváním dodatečných výstupů, v nichž budou klíčová evaluační zjištění a doporučení komunikována členům CSV v přijatelnější, přehlednější a srozumitelnější podobě.	
Podmínky pro CSV (2.9)	CSV	V oddíle 17.1.3 nahradit odrážku „shromažďování příkladů projektů, které zahrnují všechny priority Programu rozvoje venkova“ výrazem „shromažďování a šíření informací o projektech s inovačním a multiplikačním potenciálem“.	Nové doporučení

3 MĚŘENÍ POKROKU A VÝSLEDKŮ PROGRAMU

Tato kapitola obsahuje hodnocení měření pokroku a výsledků programu. Zabývá se vyhodnocením programově specifických indikátorů, kvantifikovaných cílových hodnot indikátorů, vyhodnocením přiměřenosti stanovených milníků pro výkonnostní rámec a vyhodnocením navrženého systému pro monitoring a hodnocení a hodnotícího plánu. Závěrečná podkapitola obsahuje doporučení formulovaná hodnotitelem pro uvedené hodnocené oblasti.

3.1 Hodnocení programově specifických indikátorů

Při posuzování programově specifických indikátorů vycházel hodnotitel z předaného programového dokumentu a z teorií změn, zpracovaných na úrovni (pod)opatření, které byly jeho přílohou. Klíčovým aspektem hodnocení byla formulace specifického cíle (cílů) daného opatření. Na jeho základě bylo posuzováno, zda navržené monitorovací indikátory mají potenciál poskytnout data dostatečná pro vyhodnocování pokroku v naplňování daného specifického cíle. V případě, že hodnotitel usoudil, že operacionalizace specifických cílů prostřednictvím navržených indikátorů výsledku není dostatečná, formuluje doporučení ohledně dodatečných monitorovacích indikátorů, případně struktury jejich sběru. Pokud usuzuje, že není možné nalézt indikátor, který by dostatečně efektivně hodnocený specifický cíl kvantifikoval, formuluje doporučení ve vztahu k evaluaci programu. Jinými slovy, těžiště hodnocení programově specifických indikátorů leží v analýze, zda se v navrženém způsobu monitoringu cílů nevyskytují bílá místa, kdy navržený způsob monitoringu dostatečně neoperacionalizuje sledovaný cíl. Pokud tomu tak je, hodnotitel navrhuje zaplnit takové bílé místo buďto dodatečným indikátorem (případně úpravou existujících indikátorů), nebo dopadovou evaluací, která by naplňování cíle měřila prostřednictvím evaluačních metod.

V rámci opatření 1: „Předávání znalostí a informační akce“ nemá, dle názoru hodnotitele, navržený systém monitoringu výsledků kapacitu zachytit, zda skutečně dochází v důsledku realizace opatření k naplňování jeho cíle, tedy k zlepšení kvality pracovní síly prostřednictvím vzdělávání. Samotná účast na vzdělávání nebo informační akci totiž nemusí být zárukou, že dojde ke zvýšení kvalifikace účastníků. Do jisté míry by bylo možné takový předpoklad uznat, pokud by vzdělávací kurzy podléhaly povinné certifikaci, která by byla zárukou jejich kvality – tedy zárukou toho, že účastníkům poskytnou informace, které zvýší kvalifikaci účastníků. Program zavádí povinnou akreditaci subjektů provádějících vzdělávací nebo informační akce, nikoliv samotných kurzů). Zajištěním kvality vzdělávacích subjektů by však měla být zajištěna i kvalita samotných akcí.

Hodnotitel proto doporučuje, aby na dané opatření byly v rámci evaluačního plánu zaměřeny dopadové evaluace, které u účastníků vzdělávání ověří jeho efekt. Podmínkou pro robustní kvantitativní dopadovou evaluaci ovšem je existující databáze účastníků školení. Taková databáze v rámci PRV 2007 – 2013, které obsahovalo obdobné opatření, neexistovala a dle zkušenosti hodnotitele bylo v důsledku toho velmi ztížené (až nemožné) opatření efektivně vyhodnotit (kontakty se musely dohledávat na základě záznamů – jmen – v prezenčních listinách, následně byly osoby, k nimž byly dohledány kontakty, telefonicky kontaktovány,

ovšem s relativně malou úspěšností; to vše znemožnilo realizaci měření dopadu na velkém vzorku účastníků, které jediné poskytne relevantní data ohledně úspěšnosti intervence). Program stanovuje povinnost sbírat, zpracovávat a poskytovat data o účastnících akcí pro potřeby komplexního hodnocení, tato základní podmínka pro ověření působení programu tak je splněna. Hodnotitel také, na základě své zkušenosti s hodnocením obdobného opatření v PRV 2007 – 2013 doporučuje takové formulace evaluačních otázek, které umožní alespoň částečně analyzovat výskyt účastníků. Alternativou je zavést systém náhodného ověřování účasti na vzdělávací akci ihned po jeho vykázání v Žádosti o proplacení výdajů (tím by bylo možné alespoň částečně eliminovat skutečnost, že řada účastníků si na svou účast při hodnocení s odstupem několika let již nemůže vzpomenout). Obdobný systém je běžný například při sociologických šetřeních (kontrola tazatelů) a dle zkušeností hodnotitele již jeho samotná existence působí na tazatele jako prevence falešného vyplňování – podobně by i pouhá informace o náhodném ověřování účasti osob podepsaných v prezenčních listinách na školení mohla organizátory vzdělávacích akcí odrazovat od případného uvádění fiktivních údajů.

Hodnotitel rovněž podporuje oddělení sběru dat v indikátoru počtu účastníků dle podopatření (tedy oddělený sběr počtu účastníků absolvujících vzdělávací akce). Informační akce vykazují, dle názoru hodnotitele, výrazně nižší potenciál přispět ke zvýšení kvalifikace účastníků, než vzdělávací akce. Mělo by ovšem dojít k jednoznačnější specifikaci formulovaného indikátoru výsledku: „Počet účastníků, kteří se v rámci období 2014 – 2020 účastnili min. dvou akcí“, resp. vyjasnit, zda se účast na akci bude do tohoto indikátoru započítávat bez ohledu na typ akce (vzdělávací vs. informační).

Opatření 2 „Poradenské, řídící a pomocné služby pro zemědělství“, podobně jako předchozí opatření, čelí problému velmi slabé kauzální souvislosti mezi realizací individuálních poradenství a cíli opatření. Navíc jde o horizontální opatření, které má přispívat k naplňování dvou priorit, jeho cíle tak jsou značně rozmanité. Dle názoru hodnotitele tak není možné konstruovat na úrovni výsledků opatření jeden indikátor, který měřil úspěšnost při naplňování cílů. Podobně také není možné využít indikátorů výsledku jednotlivých priorit (resp. prioritních oblastí) a tyto přidělit projektům dle jejich zaměření (tedy dle jejich zatřídění k jednotlivým prioritám / prioritním oblastem), a to vzhledem k velmi slabé kauzální souvislosti. Naplňování cílů opatření proto bude nutné realizovat především kvalitativně v rámci evaluačního plánu. Hodnotitel v tomto smyslu doporučuje v rámci monitoringu tematicky kategorizovat poskytnuté konzultace v obdobném rozsahu, jako tomu bylo v PRV 2007 – 2013 tak, aby bylo možné při hodnocení podrobněji analyzovat strukturu poskytovaných konzultací.
Opatření 4 „Investice do hmotného majetku“ má, dle názoru hodnotitele, dostatečně kvalitně nastavené monitorovací indikátory s ohledem na formulaci specifických cílů opatření. Důraz je přitom nutné klást především na efekt podpory v podobě zvýšení konkurenceschopnosti (vyjádřené změnou hrubé přidané hodnoty), celkové produkce (tj. výkonů) a produktivity práce podpořených podniků. Výsledky měření by měly v rámci hodnocení být ověřeny kontrafaktuální dopadovou evaluací, aby bylo zřejmé, jaký podíl měřené změny je možné bezprostředně přičíst působení programu. Hodnotitel souhlasí s kvantifikací indikátorů jako procenta podniků, v nichž došlo k pozitivnímu vývoji, který má vyšší výpovědní hodnotu, než měření vývoje agregované absolutní hodnoty HPH nebo

výkonů. V případě indikátoru „Počet zemědělských podniků, které nově zpracovávají vlastní produkty“ doporučuje hodnotitel klást maximální důraz na přesnou definici „zpracování vlastních produktů“.

U podopatření 4.3.1 „Pozemkové úpravy“ doporučuje hodnotitel při definici indikátorů výsledku (počet km cest, výměra realizovaných opatření v členění na ekologická, vodohospodářská a protierozní) klást důraz na to, aby jejich kvantifikace ze strany příjemců (poboček krajských pozemkových úřadů) byla totožná s kvantifikací hodnot, které příjemci vykazují Státnímu pozemkovému úřadu v jeho informačním systému. Vzájemná nekompatibilita dat v těchto dvou informačních systémech (IS SZIF a IS SPÚ) byla příčinou omezené vypovídací hodnoty evaluace obdobného opatření PRV 2007 – 2013, nebylo totiž možné přesně kvantifikovat, jaký podíl fyzické realizace jednotlivých plánů společných zařízení byl v tomto období realizován s finanční spoluúčastí PRV.

V případě opatření 6 „Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti“ počítá monitorovací systém s cílovými indikátory podílem zemědělských podniků s podporou z PRV do investic pro restrukturalizaci vůči všem zemědělským podnikům (podopatření 6.2 „Podpora zahájení podnikatelské činnosti pro mladé zemědělce“) a počtem nově vytvořených pracovních míst (podopatření 6.4 „Podpora investic na založení nebo rozvoje nezemědělských činností“). Nad rámec toho jsou ovšem formulovány také specifické indikátory, které, dle názoru hodnotitele, umožní lepší měření specifických cílů opatření.

Podopatření 6.1 „Podpora zahájení podnikatelské činnosti pro mladé zemědělce“ je doplněno o programově specifický indikátor měřící standardní produkci podpořených podniků. Ani tento indikátor ovšem dostatečně neměří cíl, který je formulován jako „zlepšení kvality pracovní síly prostřednictvím stimulace věkové obměny v zemědělské výrobě“. Částečně bude dosahování tohoto cíle měřeno společným kontextovým ukazatelem č. 23 (věková struktura řídících pracovníků zemědělských podniků). Hodnotitel ovšem doporučuje, aby byla ověřena možnost zavést indikátor měřící průměrnou výměru držby půdy osob mladších 40 let. Případně je tento indikátor možné zavést pouze jako dodatečný kontextový indikátor a zároveň zavést měření výměry držby půdy u příjemců podpory. V rámci hodnocení bude následně možné srovnat průměrnou výměru u podpořených s celkovou situací v zemědělství a na tomto základě analyzovat dopad intervence. Je ovšem nutné ověřit, zda existující informační systémy (zejm. LPIS) umožňuje takový výpočet.

V případě podopatření 6.4 „Podpora investic na založení nebo rozvoje nezemědělských činností“, zaměřeného na podporu diverzifikace je vhodné monitorovat vývoj HPH podpořených podniků podobně, jak tomu je v případě opatření 4. Vzhledem ke specifickému charakteru opatření, které usiluje o zvyšování konkurenceschopnosti podpořených podniků prostřednictvím rozvoje nezemědělských činností, ovšem doporučujeme ověřit navíc možnost měření vývoje podílu tržeb z vedlejší hospodářské činnosti na celkových tržbách podpořených podniků v čase (ideálně se stejnou periodou, s jakou bude realizováno vyhodnocování vývoje HPH u podpořených podniků).

V rámci opatření 8 „Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů“ cílí několik podopatření na zlepšení zdravotního stavu, odolnosti a ochrany lesních

porostů, tento cíl se ovšem dostatečně nepromítá do měření výsledků intervencí. V aktuální verzi programu monitorovací indikátory na úrovni výsledku počítají s podílem zemědělské/lesní půdy se závazkem vedoucím k vyšší sekvestraci uhlíku (priorita 5E) a podílem lesní půdy pod závazkem opatření podporující zlepšení hospodaření s půdou (priorita 4). Dále jsou stanoveny monitorovací indikátory měřící vývoj HPH u podpořených subjektů v relevantních podopatřeních (tedy v těch, které mají bezprostřední návaznost na konkurenceschopnost podpořených podniků – podopatření 8.6.1 a 8.6.2). U relevantních opatření, jejichž předmětem je zalesnění chybí monitorovací indikátor, který by měřil podíl melioračních a zpevňujících dřevin, resp. změnu tohoto podílu před a po investice z PRV na dané ploše (přitom zvýšení tohoto podílu je, alespoň zprostředkovaně, cílem těchto opatření. Dle vyjádření Ministerstva zemědělství nejsou pro takový indikátor, který by měřil trend podílu melioračních a zpevňujících dřevin k dispozici data. Hodnotitel proto doporučuje se tomuto tématu věnovat v rámci evaluace programu prostřednictvím případových studií nebo dalších evaluačních metod).

.

Hodnotitel doporučuje, aby bylo prověřeno, zda bude v případě relevantních opatření (zejm. 8.6) možné zavést také indikátory měřící nejen vývoj HPH, ale také výkonů a produktivity práce (je pravděpodobné, že toto nebude možné v podopatření 8.6.1 „Technika a technologie pro lesní hospodářství“ – vzhledem k vymezení příjemců podpory).

Opatření 10 „Agroenvironmentálně-klimatická opatření“ mají nastavené monitorovací indikátory, které měří pouze plochu zemědělské půdy pod daným závazkem, resp. její podíl na celkovém ZPF. Je zřejmé, že patrně nebude možné pro podporované operace stanovit jediný indikátor, který by kvantifikoval efekty těchto závazků na úrovni výsledků / dopadů. Je proto vhodné tato „bílá místa“ monitorovacího systému zaplnit realizací dopadových studií. Součástí plánu monitoringu by proto měly být studie, které by směřovaly k vývoji modelů, jež by dokázaly zohlednit a predikovat dopady opatření co se týče znečištění vodních zdrojů, kvalitativních i kvantitativních ukazatelů půdy, atd. Současné nastavení monitorovacího systému totiž implicitně předpokládá, že vyčlenění půdy pro realizaci daného AEO automaticky vede k dosahování stanovených efektů v tomto území (obnova, zachování a posílení biologické rozmanitosti; snižování znečištění vodních zdrojů; předcházení erozi, atd.). Tento implicitní kauzální vztah by ovšem měl být potvrzen a následně periodicky ověřován specializovanou dopadovou studií využívající sofistikované nástroje a modely.

V případě opatření 11 „Ekologické zemědělství“ jsou aplikovány pouze předepsané cílové indikátory výstupu, spočívající v měření plochy zemědělské půdy s ekologickým způsobem hospodaření a její následné načítání do indikátorů výsledku pro prioritu 4. Ty ovšem jsou, vzhledem ke specifickému cíli tohoto opatření, jímž je zachování a zvýšení podporované plochy obhospodařované v rámci ekologického zemědělství (tj. podpořit přechod na ekologické zemědělství a zachovat stávající výměru), dostatečné (s výhradou vůči indikátorům výsledku priority 4, uvedeným výše – podobně také opatření dle čl. 30, 31 a 34).

V případě opatření 14 „Dobré životní podmínky zvířat“ je problematické zatřídění opatření pod tematický cíl 3 – Zvýšení konkurenceschopnosti MSP (…). Tato skutečnost by mohla implikovat, že alespoň zprostředkovaným cílem opatření je zvyšování konkurenceschopnosti

producentů v daném sektoru (živočišná výroba), jehož naplňování není jakkoliv měřeno. Z popisu opatření a jeho cílů je ovšem zřejmé, že zvyšování konkurenceschopnosti není jeho předmětem, zavádění odpovídajících indikátorů výsledku by proto nebylo relevantní. Vzhledem k charakteru intervence a jejímu zacílení na zlepšování životních podmínek zvířat, je ovšem navržené měření na úrovni výstupů dostatečné (kauzální souvislost mezi jednotlivými akcemi – např. zvýšením ustajovacího prostoru v chovu dojnic – a zvýšením kvality životních podmínek zvířat je dostatečně zřejmá, resp. potvrzená).

Problematické je nastavení monitoringu výsledků v případě opatření 16 „Spolupráce“. Jde o opatření, které má za cíl zejména iniciovat a podporovat různé formy spolupráce mezi zemědělskými subjekty a VaV institucemi, v rámci krátkých dodavatelských řetězců, mezi zemědělskými subjekty navzájem (příp. spolupráce s obcemi), atd. V rámci takovéto spolupráce bude podporována i realizace konkrétních projektů, které povedou k inovativním a efektivním řešením, jež přispějí mimo jiné ke zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, potravinářství a lesnictví.Obdobně jako kupříkladu u opatření zaměřeného na poradenství proto není snadné (nebo dokonce i možné) stanovit jediný cíl těchto operací, jehož dosahování by bylo následně měřeno. Cílem je samotná realizace projektů spoluprací a operačních skupin EIP. Vyhodnocování přínosů těchto iniciativ je proto nutné realizovat na úrovni samotných projektů. Hodnotitel tedy doporučuje, aby bylo součástí evaluačního plánu ověřování výsledků a dopadů projektů v souladu s jejich cíli. Jde tedy o kvalitativně-kvantitativní evaluaci, jejíž základní metodou by měly být případové studie jednotlivých projektů spolupráce. Na úrovni jednotlivých projektů by následně byla stanovena intervenční logika projektů (logický rámec) a tímto způsobem definován vlastní cíl spolupráce, který by následně bylo možné kvantitativně i kvalitativně měřit. (Zároveň je nutné zdůraznit, že jde spíše o připomínku vůči evaluačnímu plánu, než samotnému Programu.)

Výjimkou z uvedeného je podopatření 16.2 „Podpora vývoje nových produktů a technologií“. Toto opatření je de facto pokračováním intervencí obdobného zaměření z PRV 2007 – 2013 a jeho konečným cílem je zvýšení konkurenceschopnosti podpořených podniků prostřednictvím zavádění nových produktů a technologií. V rámci tohoto podopatření by proto mělo být zachován monitoring ekonomických efektů podpory – tedy vlivu podpory na HPH, výkony a případě i produktivitu práce v podpořených podnicích.

Monitorovací indikátory vlivu PRV na životní prostředí byly navrženy hodnotitelem SEA, a jsou proto uvedeny v kapitole 9 SEA hodnocení (viz část II této Závěrečné zprávy o ex-ante hodnocení).

3.2 Hodnocení kvantifikovaných cílových hodnot indikátorů

Pro ověření kvantifikace cílových hodnot monitorovacích indikátorů hodnotitel využívá referenčních hodnot Programu rozvoje venkova 2007 – 2013, získaných jak z průběžných zpráv o naplňování programu (především indikátory administrativního typu měřící výstup programu), tak i z průběžného hodnocení Programu, které hodnotitel prováděl v letech 2009 – 2013 (především v případě výsledků).

Opatření 1 „Předávání znalostí a informační akce“: V PRV 2007 - 2013 bylo podpořeno cca 75 tis. účastníků školení, přičemž podpora z PRV 2007 - 2013 dosáhla cca 7,1 mil. €. Průměrně tak vychází cca 95,5 € podpory programu na jednoho účastníka školení. PRV 2014 - 2020 očekává cílovou hodnotu cca 18 850 účastníků školení (podopatření 1.1 „Podpora odborného vzdělávání a získávání dovedností“) při podpoře Programu ve výši cca 2 mil. €, průměrně tedy cca 106 € podpory Programu na účastníka školení. Takto nastavené cílové hodnoty považujeme za adekvátní. Hodnotitel rovněž, na základě své zkušenosti s hodnocením tematicky obdobně zaměřeného opatření I. 3.1 PRV 2007 - 2013 souhlasí s výrazným snížením cílové hodnoty indikátoru celkového počtu účastníků. Z hodnocení PRV 2007 - 2013 totiž často vycházelo, že cílová skupina se účastnila tak velkého počtu školení, že mezi sebou jednotlivá školení nebyla v některých případech schopna odlišit Důraz PRV 2014 - 2020 na kvalitu vzdělávání namísto prosté kvantity je tedy, dle názoru hodnotitele, velmi správný. Program ovšem nevysvětluje rozdíl v kvantifikace monitorovacích indikátorů č 92303 (Počet účastníků absolvujících akce se zaměřením na zavádění a předávání inovací – cílová hodnota 12 000) a 92301 (Celkový počet účastníků opatření – cílová hodnota 11 000); nižší hodnota u celkového počtu účastníků není logická.

Opatření 2 „Poradenské, řídící a pomocné služby pro zemědělství“: Cílová hodnota indikátoru počtu podpořených subjektů je nižší, než aktuální hodnota obdobného indikátoru opatření I.3.4 PRV 2007 - 2013 (to ke konci roku 2012 vykazuje téměř 3500 podpořených podniků, zatímco cílová hodnota celého PRV 2014 - 2020 je stanovena pouze na 2536 podniků v prioritě 4 a dalších 444 v prioritě 2A, celkem tedy 2980. Je možné očekávat výrazný převis poptávky po podpoře z opatření 2 nad celkovou alokací.

Opatření 4 „Investice do hmotného majetku“:
V podopatření 4.1.1 „Investice do zemědělských podniků“ došlo oproti dřívější verzi Programu k navýšení cílových hodnot základních indikátorů výstupu i výsledku. Nyní má podopatření nastavenu cílovou hodnotu indikátoru počtu podpořených podniků na 3496.

Na základě zkušenosti z obdobného opatření I.1.1.1 PRV 2007 - 2013 je. nutné uvést, že se jedná o relativně ambiciozní cíl (cílová hodnota stejného indikátoru opatření I.1.1.1 PRV 2007 – 2013 byla nastavena na 3155, ke konci roku 2012 byla dosažena ovšem pouze cca z poloviny) a realizace opatření by tak měla být doplněna aktivitami na podporu absorpce. Podopatření ovšem předpokládá průměrnou hodnotu celkových investic (nikoliv pouze části podpory z PRV) na jeden podpořený projekt ve výši cca 242,5 tis. € (ta zůstala oproti původní verzi zachována, poněvadž cílová hodnota indikátoru celkových investic byla navýšena v přímé úměře k navýšení počtu podpořených podniků). Průměrná hodnota celkových investic na jeden podpořený podnik je předpokládána ve výši cca 455 tis. € (poměr opět zachován z dřívější verze Programu). V PRV 2007 - 2013 přitom tato hodnota (tj. celkové investice na jeden podpořený podnik – nikoliv pouze projekt) aktuálně činí 554,2 tis. € celkových nákladů. PRV 2014 - 2020 tedy předpokládá předkládání projektů nižšího rozsahu oproti PRV 2007 – 2013 (cca 80 % původní hodnoty), text Programu ovšem tento rozdíl nijak nevysvětluje.

Co se týče vývoje HPH a výkonů, je zřejmé, že trend velmi závisí na vývoji externího prostředí. Mezi roky 2008 a 2009 dochází u podniků podpořených v obdobném opatření PRV

2007 - 2013 v důsledku recese ke kumulativnímu poklesu o 20 %, v následujících letech naopak nárůst HPH i dalších hodnot ekonomických výsledků podniků. Cílová hodnota 30 % podpořených podniků, u nichž dojde k nárůstu HPH se proto jeví jako dosažitelné (je dokonce možné ji označit za spíše konzervativní odhad). Při hodnocení z roku 2013 se totiž již ukazuje, že výkony v roce T3 stouply oproti roku T0 v průměru o více než 10 %, ještě rychlejším tempem roste průměrná HPH podpořených podniků i produktivita práce. Evaluační zprávy ovšem nikdy nestrukturovaly vzorek podle podílu podniků, u kterých došlo k růstu uvedených indikátorů, neposkytují tak dostatečný podklad pro přesnější odhad cíle podílu podniků, u nichž tyto tři indikátory porostou. Co se týče indikátoru počtu podpořených inovativních projektů, je jeho hodnota velmi nízká – jakkoliv podpora inovativních projektů není primárním cílem podopatření 4.1.1, předpoklad, že z realizovaných projektů bude mít inovativní charakter méně než 1 % projektů, se zdá jako velmi málo ambiciózní.

Rovněž v případě podopatření 4.2.1 „Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů“ došlo k dalšímu navýšení cílových hodnot základních indikátorů oproti předchozí verzi Programu. Jde v principu opět o investice do technologií, jejichž cílem je uvádění produktů na trh ve finální úpravě. Srovnatelná výše průměrných celkových investic na jeden projekt / podnik s investicemi v opatření 4.1.1 se proto zdá adekvátní. Cílové hodnoty také zhruba odpovídají hodnotám dosaženým indikátorů výstupu obdobného opatření I. 1.3.1 v PRV 2007 – 2013, které vykazuje průměrnou hodnotu celkových investic na jeden podpořený podnik ve výši cca 480 tis. € (zatímco v případě navrhovaných cílových hodnot opatření 4.2.1 má tento poměr hodnotu cca 467 tis. €). Monitorovací indikátory předpokládají, že cca 9 % podpořených podniků bude nově zpracovávat vlastní produkty. Je otázkou, zda nejde, vzhledem k zacílení podopatření, o relativně málo ambiciózní.

Pro vyhodnocení kvantifikací indikátorů podopatření 4.3.1 „Pozemkové úpravy“ nejsou k dispozici robustní referenční hodnoty. Není ovšem zřejmé, na jakém základě byly nastaveny cílové hodnoty jednotlivých indikátorů, kdy na celkové výměře realizovaných opatření se ekologická opatření mají podílet cca 37,5 %, vodohospodářská opatření cca 7,5 % a protierozní opatření cca 55 %. Z velmi orientační analýzy podobně definovaných monitorovacích indikátorů v PRV 2007 - 2013 u projektů podpořených ve 2., 5. a 7. kole totiž vyplývá, že protierozní opatření se sice na celkovém součtu hektarů, na nichž byla vykázána realizace některého z opatření, podílela největším podílem (cca 45 %), další dva typy opatření ovšem vykazují obdobné hodnoty (27 – 28 %). Data z monitorovacího systému PRV 2007 - 2013 ovšem je nutné brát s rezervou, poněvadž jejich vykazování nebylo napříč pozemkovými úřady sjednocené, a navíc se často stávalo, že jedna plocha s realizovanými opatřeními byla započítána do vícenásobně (v některých případech i do všech tří indikátorů), což by se u PRV 2014 - 2020 stávat nemělo. Jiné srovnání nabízí analýza dat Státního pozemkového úřadu, hodnotitel má ovšem bohužel k dispozici pouze finanční data za fyzickou realizaci plánů společných zařízení v období 2006 – 2009 (SPÚ v této podrobnosti data veřejně nepublikuje, datová základna je proto převzata ze střednědobého hodnocení PRV 2007 – 2013). Ta ukazují, že finanční náročnost fyzické realizace ekologických opatření na všech plošných opatřeních (součet finančních nákladů na fyzickou realizaci ekologických, vodohospodářských a protierozních opatření) činila v tomto období cca 18 %, v případě vodohospodářských opatření jde o až 52 % finančních nákladů a u protierozních o cca 30 %.

Jakkoliv je zřejmé, že finanční náklad na realizaci jednotky (ha) opatření se v případě různých typů opatření mohou značně odlišovat, přesto není ani po analýze zřejmé, jakým způsobem byly cílové hodnoty opatření 4.3.1 kalkulovány. Je zřejmé, že tato kalkulace je do značné míry arbitrární, měla by ovšem být založena na reálném základu (který není v programu uveden).

Cílové hodnoty indikátorů podopatření 4.3.2 „Lesnická infrastruktura“ naznačují, že na 1 km lesní cesty má být celkově vynaloženo cca 60.400 € (z toho cca 41 950 € veřejných výdajů). Při velmi orientačním přepočtu jde o 1,55 – 1,7 mil. Kč celkových výdajů / 1 km lesních cest. Tento údaj přibližně odpovídá nejnižším průměrům celkových způsobilých výdajů na 1 km lesní cesty zaznamenaným při hodnocení PRV 2007 - 2013 (konkrétně cca 1,6 mil. Kč v roce 2008 a 1,63 mil. Kč v roce 2011 / 1 km lesní cesty). Nastavené monitorovací indikátory tak je možné považovat za adekvátní.

Opatření 6 „Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti“ v rámci podopatření 6.2.1„Podpora zahájení podnikatelské činnosti pro mladé zemědělce“ má být s veřejnou podporou ve výši cca 30 mil. € podpořeno 750 příjemců. Průměrně tedy má být jednomu podpořenému mladému farmáři udělena podpora ve výši cca 40.000 € (tj. velmi zhruba 1 – 1,1 mil. Kč). Výroční zpráva o implementaci PRV 2007 - 2013 uvádí, že do konce roku 2012 obdrželo podporu (tj. předložilo žádost o proplacení výdajů) celkem 1407 mladých zemědělců, kterým bylo vyplaceno cca 51,5 mil. €. Průměrná hodnota podpora z PRV tak dosáhla zhruba 36.500 €. Kvantifikaci tak je možné považovat za adekvátní. Zároveň je ovšem nutné upozornit, že cílová hodnota opatření je výrazně nižší, než zájem o opatření, který je možné – ze zkušeností s PRV 2007 – 2013 – očekávat.

V podopatření 6.4 „Podpora investic na založení nebo rozvoj nezemědělských činností“ má být, za podpory cca 1100 příjemců ve výši cca 89,9 mil. € prostředků PRV (a necelých 220 mil. € celkových investic) dosaženo vytvoření 1100 nových pracovních míst. Tvorba pracovních míst je ovšem očekávaná pouze v podopatřeních 6.4.1 a 6.4.2, pro něž je vyčleněna podpora ve výši cca 77,5 ml € prostředků PRV (a cca 194 mil. € celkových investic). V průměru má tedy být v podopatřeních 6.4.1 a 6.4.2 vytvořeno cca 1,15 nových pracovních míst na jednoho příjemce, a to při poměru cca 70.500 € prostředků PRV na jedno vytvořené pracovní místo. Dle výroční zprávy za rok 2012 ovšem bylo v opatřeních III.1.1. – III. 1.3 PRV 2007 - 2013 vytvořeno kumulativně 1478 tzv. hrubých pracovních míst. Ke konci roku 2012 bylo přitom v uvedených opatřeních podpořeno celkem 1139 příjemců prostředky PRV v kumulativní výši cca 174,5 mil. Kč. Na jednoho příjemce tedy bylo vytvořeno cca 1,3 pracovní místa s průměrnou dotací PRV ve výši cca 118.000 € na jedno pracovní místo. Zdá se tedy, že PRV 2014 - 2020 sice předpokládá nižší počet vytvořených pracovních míst na jednoho příjemce, zároveň ale očekává nižší náklad na jedno bezprostředně vytvořené pracovní místo. Zajímavá je analýza podrobnější struktury podopatření. Zatímco v největším opatření III. 1.1 (Diverzifikace činností nezemědělské povahy je na jednoho příjemce vytvořeno cca 1,1 pracovní místo s podporou PRV ve výši téměř 400 tis. €na jedno vytvořené pracovní místo (opatření kumulativně vytvořilo cca 250 pracovních míst), jemu odpovídající podopatření 6.4.1 očekává kumulativní vytvoření cca 460 pracovních míst při podpoře cca 118 tis. € na jedno pracovní místo (a cca 1,4 vytvořená pracovní místa na jednoho příjemce). Opatření PRV 2007 – 2013 číslo III. 1.3 (Podpora cestovního ruchu) vytvořilo cca 1,32 pracovní

místa/ příjemce s podporou PRV ve výši cca 73 tis. € / pracovní místo. . Jemu odpovídající podopatření 6.4.2 předpokládá vytvoření celkem 640 pracovních míst – v průměru tedy téměř 2 pracovní místa na jednoho příjemce. Průměrnou podporu PRV na vytvoření jednoho pracovního místa odhaduje na cca 41 tis. €. Z uvedeného je tedy zřejmé, že cíle opatření 6.4 jsou zřetelně ambicioznější, než jaká byla zkušenost s realizací PRV 2007 – 2013.

Opatření 8 „Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů“:
Aktivity podopatření 8.1 byly v PRV 2007 - 2013 realizovány obdobným opatřením II.2.1. Ke konci roku 2012 bylo v jeho rámci zalesněno 2311 ha půdy s podporou cca 6,1 tis. € / hektar. PRV 2014 - 2020 ovšem předpokládá průměrný náklad ve výši cca 10,4 tis. € /hektar. Jde tedy o navýšení o cca 70 %, přičemž toto předpokládané zvýšení průměrné podpory PRV a jeden zalesněný hektar není v programu zdůvodněno.

V případě podopatření 8.3 a 8.4 je pro referenční hodnoty možné částečně využít dat z podopatření II. 2.4.1 PRV 2007 - 2013 (které ovšem zahrnuje obě operace, aniž by mezi nimi v monitoringu rozlišovalo – srovnání je tedy jen velmi hrubé). V rámci tohoto opatření bylo ke konci roku 2012 realizováno celkem 311 preventivních a/nebo obnovovacích aktivit s kumulativní podporou z PRV ve výši cca 13,8 mil. €. Jedna aktivita tak byla v průměru podpořena cca 44,5 tis. €. Podopatření 8.3 a 8.4 přitom v součtu plánují realizaci 750 akcí s průměrnou podporou cca pouze cca 22 tis. € na jednu akci. Mezi oběma podopatřeními je přitom výrazný rozdíl – zatímco v podopatření 8.3 se očekává průměrná podpora PRV ve výši 51,5 tis. € na jednu akci, v případě podopatření 8.4 jde o pouhých 19 tis. € na jednu akci. Rozdíl v nákladnosti obou operací není v dokumentu doposud dostatečně osvětlen, stejně jako poloviční hodnota průměrné podpory na jednu akci oproti obdobnému opatření II. 2.4.1 PRV 2007 - 2013.

Opatření 8.5 má v PRV obdobu v opatřeních II.2.3 (obdoba podopatření 8.5.1) a II.2.4.2 (obdoba podopatření 8.5.2). Vzhledem ke způsobu kalkulace indikátorů není možné srovnat očekávané náklady na jednu akci se zkušeností z PRV 2007 - 2013. Hodnotitel ovšem upozorňuje na skutečnost, že v rámci opatření II.2.3 byla stanovena cílová hodnota podpořené plochy na 40.000 ha. Do konce roku 2012 byl ovšem tento indikátor naplněn pouze ze 7 % - aktivity s podporou opatření II.2.3 byly realizovány pouze na 2704 ha (zároveň ovšem došlo k vyčerpání alokace pouze ve výši 2 %). Není tedy zřejmé, zda se podaří naplnit cílovou hodnotu tohoto indikátoru. PRV 2014 - 2020 proto správně snižuje cílovou hodnotu obdobného indikátoru u podopatření 8.5 – investice zlepšující odolnost a environmentální hodnotu lesních ekosystémů mají být realizovány na celkové ploše 13.600 ha (oproti hodnotě 70.000 ha, která byla plánována ve starších verzích Programu, tedy jde o posun správným směrem[1]). Ze zkušenosti s implementací PRV 2007 - 2013 je ovšem nutné upozornit, že i pro dosažení cílové hodnoty bude nezbytná silná podpora absorpční kapacity dané operace.

[1] V této souvislosti je ale zároveň nutné upozornit na dramatický rozdíl v průměrné alokaci intervence na jeden hektar. Zatímco verze Programu z 25. 4. Předpokládá průměrné celkové veřejné výdaje intervence na jeden ha lesů ve výši cca 377 €, v aktuální verzi programu vychází tento poměr na cca 2.180 €, tedy téměř šestinásobek původní hodnoty. Takto dramatický rozdíl v cílových hodnotách ukazatele jednotlivých verzí Programu není vysvětlen – chybí informace o datech, na jejichž základě byla kalkulace provedena.

Monitorovací indikátory pro podopatření 8.6 „Podpora investic do lesnických technologií a zpracování lesnických produktů, jejich mobilizace a uvádění na trh“ jsou, s ohledem na zkušenost z PRV 2007 - 2013, nastaveny mírně optimisticky. Zatímco v podopatření I. 1.2.1 a I. 1.2.2 PRV 2007 - 2013 vychází na jeden podpořený projekt podpora PRV ve výši cca 16,6 tis. €, v PRV 2014 - 2020 je průměrná podpora jednoho projektu stanovená na cca 14,6 tis. € na jeden projekt. Rovněž je nutné počítat s tím, že alokace na daná opatření bude nižší než poptávka po opatření. Ke konci roku 2012 bylo v uvedených podopatřeních pod závazkem (tj. s podepsanou dohodou) 1701 projekt. V celém podopatření 8.6 budoucího PRV je přitom počítáno s podporou pouze 1476 projektů.

Klíčový monitorovací indikátor výstupu pro opatření 10 „Agroenvironmentálně-klimatické opatření“ stanovuje cílovou hodnotu 868 000 ha zemědělské půdy pod závazkem opatření. V roce 2012 byla pod závazkem agroenvironmentálních opatření (opatření II. 1.3 PRV 2007 - 2013) zemědělská půda o celkové výměře 1 260 000 ha. Z toho cca 430 000 ha se ovšem týkalo výměry opatření postupů šetrných k životnímu prostředí, tj. ekologického zemědělství a integrované produkce. Pro toto opatření stanovuje PRV 2014 - 2020 (jde o opatření 11) cílovou hodnotu indikátoru výstupu plochy zachování postupů ekologického hospodaření ve výši 357 750 ha (plus dalších 39 750 ha plochy, na které má dojít k přechodu na ekologické zemědělství). Cílovou hodnotu opatření (10) i 11 je možné považovat za adekvátní, (byť je cílová hodnota opatření 11 je mírně nižší, než hodnota, které je možné dosáhnout dle zkušeností s PRV 2007 – 2013. U opatření 11 navíc upozorňujeme, že kvantifikace R8/T10 a R10/T12 překračují součet kvantifikací indikátorů O5 opatření 11.1 a 11.2 (součet těchto dvou hodnot je 397 500, indikátor R8/T0 a R10/T12 přitom operují s hodnotou 398 500, resp. 399 500).

Jako adekvátní hodnotíme cílové hodnoty indikátorů opatření 12, které jsou srovnatelné s aktuálně dosahovanými hodnotami PRV 2007 - 2013. PRV 2014 - 2020 v tomto opatření stanovuje cílovou hodnotu plochy podporované v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě na 5500 ha, na konci roku 2012 přitom byla v obdobném opatření II. 1.2 poskytnuta podpora na celkové výměře 4200 ha.

V případě monitorovacích indikátorů opatření 13 „Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními“ očekává PRV 2014 - 2020 až násobné navýšení plochy, která bude pod závazkem opatření. V případě horských oblastí je cílová hodnota tohoto indikátoru nastavena na 510 000 ha, v příbuzném opatření II. 1.1 PRV 2007 - 2013 přitom bylo do konce roku 2012 kumulativně dosažena pouze hodnota 375 891 ha. U ostatních oblastí, které čelí značným přírodním omezením, dochází rovněž k mírnému navýšení cílových hodnot oproti PRV 2007 - 2013: zatímco z opatření II. 1.1 byla do konce roku 2012 podporována zemědělská půda v jiných než horských oblastech LFA na ploše 457 981 ha, PRV 2014 - 2020 stanovuje cílové hodnotu indikátoru výstupu pro podopatření 13.2 (oblasti postižené přírodním znevýhodněním) na 310 000 ha a podopatření 13.3 (oblasti se specifickým znevýhodněním) na 200 000 ha. Dochází tedy ke kumulativnímu navýšení cílové hodnoty u jiných než horských LFA o 90.000 ha. (Vzhledem k tomu, že v rámci PRV 2007 – 2013 bylo zaznamenáno překračování cílových hodnot obou indikátorů opatření II. 1.1) a to již

k 31. 12. 2012, je navýšení cílových hodnot v PRV 2014 – 2020 považováno za adekvátní – zdá se, že absorpce opatření tohoto typu je dostatečná i po navýšení.

Opatření 14 má stanoveny kvantifikace cílových hodnot pouze na úrovni výstupu (počet příjemců a celkové veřejné výdaje). Pro posouzení adekvátnosti nastavených cílových hodnot prozatím chybí baseline data, poněvadž opatření tohoto typu nebylo v programovacím období 2007 – 2013 zavedeno.

Klíčový monitorovací indikátor opatření 15 „Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů“, tedy plocha pod závazkem z opatření Lesnicko-environmentální platby, byla stanovena na 3 000 ha. Oproti PRV 2007 - 2013 tak došlo ke dramatickému snížení cílové hodnoty opatření zaměřeného na Lesnicko-environmentální platby, poněvadž podobný monitorovací indikátor v příbuzném opatření II.2.3 PRV 2007 - 2013 má nastavenu cílovou hodnotu na 40 000 ha (cílová hodnota byla navíc zásadně snížena i oproti původním verzím Programu, které stanovovaly plochu 28.000 ha). Toto opatření (tj. snížení cílové hodnoty) považuje hodnotitel za správné – ke konci roku 2012 totiž byla cílová hodnota výše uvedeného indikátoru opatření II.2.3 naplněna pouze ze cca 7 % (2 704 ha), snížení cílové hodnoty tak reflektuje zkušenosti s absorpční kapacitou opatření. Naopak ovšem došlo ke zvýšení alokace podpory Programu na jeden hektar pod závazkem opatření Lesnicko-environmentální platby – zatímco v opatření II.2.3 PRV 2007 – 2013 bylo na toto opatření alokováno celkem cca 13,2 mil. € pro intervenci na ploše 40 000 ha (tj. cca 331 € / ha pod závazkem), na opatření 15.1 je alokováno cca 3,6 mil € pro závazky na ploše cca 3000 ha – oproti propočtu v PRV 2007 – 2013 jde tedy o cca trojnásobné navýšení (které není v programu vysvětleno).

V rámci opatření 16 „Spolupráce“ je cílová hodnota monitorovacího indikátoru celkových veřejných výdajů na opatření stanovena na cca 110 mil. €, z toho cca 88,5 mil. € připadá jen na podopatření 16.2 „Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií“. Ze zkušeností z PRV 2007 - 2013 není zcela jisté, zda existuje dostatečná absorpce – opatření I. 1.1.2 a I. 1.3.2 měla na konci roku 2012 zazávazkováno v součtu pouze 35 mil. € (přičemž celková alokace činí 38 mil. €). U cílových hodnot celkové alokace ostatních podopatření jde spíše o arbitrární rozhodnutí, prozatím neexistují referenční hodnoty, s kterými by bylo možné cílové hodnoty alokací pro tyto projekty porovnat.

Cílová hodnota počtu podpořených operačních skupin EIP (podopatření 16.1) je, dle názoru hodnotitele, stanovena adekvátně – dvacet podpořených skupin představuje realistický odhad (oproti dřívější verzi Programu došlo ke zdvojnásobení navýšení). Naopak, cílový součet spoluprací v ostatních podopatřeních (jejich kumulativní součet má dosáhnout 224) je spíše optimistický. Hodnotitel upozorňuje, že ke konci roku 2012 bylo v relevantních opatřeních PRV 2007 - 2013 realizováno pouze 24 kooperačních projektů. Je tedy zřejmé, že má-li být cílové hodnoty dosaženo (přičemž jen v podopatření 16.2, které je de facto pokračovatelem opatření I. 1.1.2 a I. 1.3.2 PRV 2007 - 2013 má být realizováno 109 projektů spolupráce), je nutné výrazně podpořit absorpční kapacitu těchto opatření.

V PRV 2007 - 2013 připadá na jeden kooperační projekt průměrně cca 665 tis. € podpory z Programu. Dle navržených cílových hodnot má činit průměrná podpora PRV 2014 - 2020

na jeden kooperační projekt v podopatření 16.2 cca 812,9 tis. €, jde tedy o výrazné navýšení (přesahující 22 %) průměrné podpory, které není v textu vysvětleno. U ostatních podopatření se průměrné hodnoty podpory velmi odlišují: Podopatření 16.1 očekává podporu cca 487 tis. € na jeden projekt operační skupiny EIP, u podopatření 16.3 je očekávána průměrná podpora cca 118 tis. € na jednu podpořenou spolupráci, u podopatření 16.4 je tato hodnota ve výši 100 tis € a u podopatření 16.6 ovšem roste na cca 374 tis. €.

3.3 Hodnocení přiměřenosti milníků pro výkonnostní rámec

Nedílnou součástí programového dokumentu mají být i ustanovení pojednávající o výkonnostním rámci, milnících a vazbě na výkonnostní rezervu. Tento aspekt programování byl uspokojivě ošetřen – po stabilizaci cílových ukazatelů a finančního rozpočtu.

Zejména v návaznosti na nedávné technické konzultace s DG AGRI by měla být znovu-posouzena úroveň milníků pro prioritu 4 – kde může docházet k poklesu naplňování indikátoru v důsledku snižování finanční performance na travních porostech při souběhu AEKO a EZ, a rovněž je zde poněkud neznámou dopad implementace ekvivalentních postupů od roku 2016.

3.4 Hodnocení navrženého systému pro monitoring a hodnocení a hodnotícího plánu

Hodnocení navrženého systému pro monitoring

V programovém období 2014 – 2020 je ještě posílen sběr dat využívaných pro účely monitorování v rámci žádostí o dotaci a žádostí o platbu. V současné době dochází k dolaďování konceptu společné žádosti o dotaci připravované na meziresortní úrovni.

Údaje poskytnuté žadateli tak budou sbírány systematičtěji než v současném období a v konečném důsledku poklesne potřeba zjištění tak vysokého počtu dodatečného dotazníkového šetření mezi žadateli a příjemci podpory.

Monitorovací systém využívaný pro PRV bude spravovat platební agentura SZIF, což se vzhledem k jejím rolím spojeným s prací s žadateli a příjemci dotací jeví jako vhodné a žádoucí.

Otázkou zůstávají provazby tohoto systému na jednotný monitorovací systém vyvíjený ze strany NOK-MMR, kde řada oblastí ještě není dořešena, ani definitivně rozhodnuta.

Hodnocení navrženého systému pro hodnocení a hodnotícího plánu

Cílem evaluačního plánu je v souladu s aktuálními Guidelines zajištění dostatečných a vhodných evaluačních aktivit a dále zajištění potřebných dat pro provádění evaluací PRV.

Evaluační plán by přitom měl umožnit plánovat evaluační aktivity již od zahájení programu, jasně vymezit role a odpovědnosti všech klíčových aktérů, posílit víceletý přístup při

plánování evaluačních aktivit a jejich provázání s informačními potřebami ŘO, EK a dalších aktérů dotčených evaluacemi, zajistit vhodných a dostatečných zdrojů jak pro zástupce ŘO odpovědné za evaluace, tak pro evaluátory samotné, snížení celkové administrativní zátěže díky přizpůsobení dat používaných pro monitoring a pro řízení také potřebám evaluačním.

Pokud jde o minimální součásti evaluačního plánu, jsou jimi stanovení účelu a cíle, stanovení pravidel pro řízení a koordinaci, stanovení evaluačních témat a aktivit, stanovení potřebných dat a informací, stanovení potřebného časového rámce, stanovení postupů v oblasti komunikace a ustanovení týkající se potřebných zdrojů vztahujících se k oblasti evaluací.

Cíl a účel evaluačního plánu PRV ČR jsou stanoveny v souladu s požadavky uvedenými v aktuálních Guidelines.

Pokud jde o stanovení pravidel pro řízení a koordinaci, je v evaluačním plánu uvedeno, že za monitoring a hodnocení zodpovídá ŘO v úzké spolupráci s platební agenturou SZIF. Dále následuje popis rolí a odpovědností jednotlivých orgánů, přičemž důraz je kladen na popis role ŘO a platební agentury SZIF.

Z popisu jejich rolí však vyplývá, že SZIF je odpovědný spíše za zajištění systému pro monitorování, zatímco vlastní hodnocení zůstává v plné gesci ŘO.

U některých rolí uvedených u ŘO není zcela jasné, jakým způsobem budou zajištěny. To se týká zejména oblasti zpracovaných hodnotících plánů obsažených ve výročních zprávách či zajištění odezvy na výsledky hodnocení v rámci implementace PRV.

U pravidelně zpracovávaných hodnotících plánů by bylo vhodné doplnit i více informací k jejich předpokládané podobě, obsahu a subjektech, které se na jejich přípravě budou moci podílet.

Text uvedený u popisu rolí externích subjektů ne příliš šťastně hovoří dohromady jak o institucích typu ČSÚ či ÚZEI, tak např. o univerzitách a dalších subjektech, kdy u všech z nich je uvedeno, že od nich mohou být v rámci hodnocení odkupována data či jim i zadávána dílčí hodnocení. Právě u subjektů typu univerzit či dalších subjektů by pak mohl nastat problém při uplatňování zákona o zadávání veřejných zakázek. Vhodnější by proto bylo z tohoto odstavce univerzity a další subjekty, které by z principu měly o tento typ zadání soutěžit, vyjmout, resp. jiným vhodným způsobem naznačit, že univerzity nejsou v kontextu sběru dat a hodnocení PRV vůči ŘO ve stejném postavení jako např. výzkumné instituce zřízené MZe.

Pokud jde o zabezpečení spolupráce s dalšími resorty, s nimiž bude nutno spolupracovat při hodnocení PRV (např. v takových souvisejících otázkách jako je podnikání či lesnictví), nejsou informace uvedené v evaluačním plánu dostatečně podrobné. Z uvedených informací tak není jasné, jak tato společná témata a jejich hodnocení bude zajištěno, kým, ani jaký koordinační mechanismus bude pro přípravu těchto hodnocení zvolen.

Obdobně je v evaluačním plánu zmíněna Pracovní skupina pro evaluace zřízena NOK-MMR, nicméně již není uveden její mandát, ani pravomoci a není tak zcela jasné, do jaké míry bude možné činnosti zajištěné z její úrovně věcně koordinovat s evaluačními činnostmi PRV. Informace o možnosti připomínkovat evaluační plán Dohody o partnerství ze strany zástupců ŘO se jeví jako nedostatečná, zvláště uvážíme-li že některá evaluační témata dotýkající se i PRV budou pravděpodobně zahrnuta přímo v tomto evaluačním plánu Dohody o partnerství. Bylo by proto vhodné v této části PRV text ještě zpřesnit a lépe vymezit vzájemnou spolupráci ŘO PRV a PS pro evaluace Dohody o partnerství v otázkách plánování a provádění dílčích hodnocení s relevantním zaměřením.

U zmíněných odpovědností hodnotitele je uvedeno, že bude zodpovědný za zpracování dílčích výstupů v souladu se smluvním ustanovením, což je v pořádku. Na druhou stranu však text v této části PRV implikuje, že průběžné hodnocení bude poskytovat výsledky pro VZ 2017 a 2019, ačkoli průběžné hodnocení i v podobě, v jaké je nyní v evaluačním plánu PRV koncipováno, bude zaměřeno daleko šířeji. Text by proto bylo vhodné v celém evaluačním plánu PRV sjednotit.

Dále je v této části evaluačního plánu PRV uvedeno, že široká veřejnost bude příjemcem výsledků hodnocení. V jiné části evaluačního plánu je pak uvedeno, že s veřejností bude komunikováno prostřednictvím zveřejněných manažerských shrnutí jednotlivých evaluačních zpráv. V této souvislosti si dovolujeme upozornit, že komunikace prostřednictvím manažerských shrnutí není zcela dostatečná, zvláště pokud uvažujeme jako příjemce sdělení širokou veřejnost. Bylo by vhodné uvažovat další, pro tuto cílovou skupinu vhodnější dodatečné evaluační výstupy, např. tiskové zprávy, hlavní závěry prezentované srozumitelnou a ne nutně hutnou formou apod.

Pokud jde o zvažované zapojení CSV, je v evaluačním plánu PRV poskytnuta informace o plánovaném zřízení pracovní skupiny pro hodnocení, která může být případně doplněny i o další tematické podskupiny. V tomto kontextu není jasné, jaký by měla tato PS mandát, ani proč by obdobná skupina byla zakládána v rámci CSV a nikoli přímo v gesci MV, který má oblast monitorování a hodnocení mezi svými povinnostmi, jimž se pravidelně věnuje. Lze předpokládat, že v případě zřízení PS přímo v gesci MV bude mandát takové PS výrazně vyšší než v případě jejího zřízení v rámci CSV.

U navržených indikativních evaluačních témat není uvedeno, jakým způsobem byla témata vybrána, ani kdo byl do jejich vymezení pro evaluační plán PRV zapojen. Bylo by proto vhodné tyto informace doplnit a dále uvést, jakým mechanismem bude možno evaluační témata v průběhu období rozšiřovat či jinak upravovat.

Pokud jde o věcné zaměření navrhovaných evaluačních témat, chybí mezi nimi důraz na vlastní procesy implementace a řízení technické pomoci a dále témata spojená s širším uplatněním metody CLLD ve venkovských oblastech (např. ve vazbě na činnost MAS i v dalších oblastech, než kterým byla jejich činnost věnována v současném programovém období). U posledního uvedeného je přitom možné, že bude zahrnuto obdobné téma do evaluačního plánu na úrovni Dohody o partnerství, nicméně i v takovém případě by mělo dojít k dalšímu zpřesnění textu evaluačního plánu PRV v tomto smyslu.

Část týkající se zdrojů je pojata spíše obecně. V případě zhodnocení lidských zdrojů údaje v hodnocené verzi PRV zatím zcela chybí.

3.5 Doporučení týkající se měření pokroku a výsledků programu

Téma	**Priorita**	**Doporučení**	
Milníky pro výkonnostní rámec (3.3)	Průřezově	Doporučujeme ošetřit v dokumentu kapitolu výkonnostního rámce, milníků a výkonnostní rezervy, která je v současné verzi zpracována nedostatečně. Zejména stanovení milníků by mělo být konzultováno s partnery.	Již nerelevantní
Měření pokroku a výsledků programu	Průřezové	Hodnotitel doporučuje, aby byly v rámci evaluačního plánu zaměřeny dopadové evaluace na měření efektu vzdělávání u účastníků akcí podpořených v rámci opatření 1 „Předávání znalostí a informační akce“ (podopatření 1.1 „Podpora odborného vzdělávání a získávání dovedností“). Program splňuje nezbytnou podmínku pro kvantitativní dopadovou evaluaci, kterou je existující databáze účastníků školení. Podobně je v rámci dopadových evaluací vhodné měřit efekty aktivit v opatření 2 „Poradenské, řídící a pomocné služby pro zemědělství“.	
Měření pokroku a výsledků programu	Průřezově	U indikátoru „Počet účastníků, kteří se v rámci období 2014 – 2020 účastnili min. dvou akcí“ vyjasnit, zda se účast na akci bude do tohoto indikátoru započítávat bez ohledu na typ (vzdělávací vs. Informační akce).	
Měření pokroku a výsledků programu	4	V případě opatření 2 zachovat v rámci monitorovacího systému tematické třídění poradenských služeb dle jejich zaměření, a to alespoň v rozsahu třídění poradenských služeb v PRV 2007 – 2013.	
Měření pokroku a výsledků programu	2	U podopatření 4.3.1 „Pozemkové úpravy“ doporučujeme při definici indikátorů výsledku (počet km cest, výměra realizovaných opatření v členění na ekologická, vodohospodářská a protierozní) klást důraz na to, aby jejich kvantifikace ze strany příjemců (poboček krajských pozemkových úřadů) byla totožná s kvantifikací hodnot, které příjemci vykazují Státnímu pozemkovému úřadu v jeho informačním systému. Způsob vykazování monitorovacích indikátorů by navíc měl být nastaven tak, aby zamezil vícenásobnému započítávání jednoho opatření (tj. stejné plochy).	
Měření pokroku	3A	V případě indikátoru „Počet zemědělských podniků,	již

Téma	Priorita	Doporučení	
a výsledků programu		které nově zpracovávají vlastní produkty“, definovaném pro podopatření 4.2 „Podpora investic, které se týkají zpracování / uvádění na trh a/nebo vývoje zemědělských produktů“, doporučuje hodnotitel klást maximální důraz na přesnou definici „zpracování vlastních produktů“.	nerelevantní
Měření pokroku a výsledků programu	2B	Doporučujeme, aby byla ověřena možnost zavést v případě podopatření 6.1 „Podpora zahájení podnikatelské činnosti pro mladé zemědělce“ indikátor měřící průměrnou výměru držby půdy osob mladších 40 let. Případně je tento indikátor možné zavést pouze jako dodatečný kontextový indikátor a zároveň zavést měření výměry držby půdy u příjemců podpory. Je ovšem nutné ověřit, zda existující informační systémy (zejm. LPIS) umožňuje takový výpočet.	
Měření pokroku a výsledků programu	6A	V případě podopatření 6.4 „Podpora investic na založení nebo rozvoj nezemědělských činností“, zaměřeného na podporu diverzifikace, doporučujeme ověřit možnost měření vývoje podílu tržeb z vedlejší hospodářské činnosti na celkových tržbách podpořených podniků v čase (ideálně se stejnou periodou, s jakou bude realizováno vyhodnocování vývoje HPH u podpořených podniků).	
Měření pokroku a výsledků programu	4, 5E	U opatření 8 „Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů“ (zejména 8.5, částečně rovněž 8.4 a 8.1) doporučujeme zaměřit budoucí evaluace programu na ověření vývoje podílu melioračních a zpevňujících dřevin u podpořených projektů prostřednictvím případových studií nebo jiných adekvátních evaluačních metod.	Text doporučení upraven
Měření pokroku a výsledků programu	4	Stanovení výsledkových ukazatelů v prioritě č. 4 je velmi složité, neboť se jedná o dynamické soustavy (voda, půda, biodiverzita) a poměrně složité je i vlastní stanovení referenčních úrovní, vůči kterým by se měl reálný výsledek působení intervence vztahovat, po očištění působení široké škály externalit. V této souvislosti doporučujeme doplnit kapitolu věnovanou evaluačnímu plánu o možnosti kroků, které by mohly nastartovat procesy směřující k vývoji modelů, jež by dokázaly zohlednit a predikovat výsledky/dopady	

Téma	Priorita	Doporučení	
		působení intervence PRV směrem k znečištění vodních zdrojů, kvalitativním i kvantitativním ukazatelům půdy, atd.). Ve vazbě na vývoj takových sofistikovaných nástrojů a dostupnosti relevantních informací pak průběžně realizovat dopadové studie za jejich využití, které budou poskytovat informaci o platnosti intervenčních logik opatření navázaných na prioritu 4.	
Měření pokroku a výsledků programu	Průřezově	Vyhodnocování přínosů iniciativ v opatření 16 „Spolupráce“ (pravděpodobně s výjimkou podopatření 16.2) je nutné realizovat na úrovni samotných projektů. Hodnotitel tedy doporučuje, aby bylo součástí evaluačního plánu ověřování výsledků a dopadů pilotních projektů v souladu s jejich cíli prostřednictvím kvalitativně-kvantitativních evaluací, jejichž základní metodou by byly případové studie jednotlivých projektů spolupráce. Na úrovni jednotlivých projektů by následně byla stanovena intervenční logika projektů (logický rámec) a tímto způsobem definován vlastní cíl spolupráce, který by následně bylo možné kvantitativně i kvalitativně měřit.	
Hodnocení kvantifikovaných cílových hodnot indikátorů	2A	Ověřit cílové hodnoty indikátorů „Počet podpořených podniků (…) a „Celkové investice“ u podopatření 4.1.1 „Investice do zemědělských podniků“ na základě zkušenosti z implementace PRV 2007 – 2013. Z té vyplývá, že průměrná výše celkových investic je o cca 20 % vyšší oproti nastaveným cílovým hodnotám.	Již nerelevantní
Hodnocení kvantifikovaných cílových hodnot indikátorů	2	Vysvětlit v Programu způsob kvantifikace cílových hodnot indikátorů podopatření 4.3.1 „Pozemkové úpravy“ dle zkušeností s implementací PRV 2007 – 2013 se podíl investic do jednotlivých opatření pozemkových úprav odlišoval.	
Hodnocení kvantifikovaných cílových hodnot indikátorů	3A	Ověřit, zda cílová hodnota indikátoru „Počet zemědělských podniků, které nově zpracovávají vlastní produkty“ (podopatření 4.2.1 „Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů“) není ve vztahu k indikátoru „Počet podniků podpořených v rámci investic do zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů“ málo ambiciózní, případně podíl mezi těmito dvěma cílovými hodnotami vysvětlit.	Již nerelevantní
Hodnocení kvantifikovaných	5E, 4	Vysvětlit (zdůvodnit) předpokládané zvýšení průměrné výše podpory na jeden hektar zalesněné	

Téma	Priorita	Doporučení	
cílových hodnot indikátorů		půdy (podopatření 8.1 „Podpora zalesňování / zakládání lesů včetně nákladů na založení roční prémie na ha na péči / ušlé příjmy“) oproti výsledkům implementace PRV 2007 – 2013 o cca 70 %. A naopak, poloviční průměrnou výši podpory na jednu aktivitu v podopatření 8.3 „Podpora předcházení poškozování lesů lesními požáry, přírodními katastrofami a katastrofickými událostmi“ oproti zkušenosti s implementací opatření II.2.4.1 PRV 2007 – 2013.	
Hodnocení kvantifikovaných cílových hodnot indikátorů	4	Věnovat pozornost posílení absorpční kapacity podopatření 8.5 „Podpora investic ke zvýšení odolnosti a ekologického hodnoty lesních ekosystémů“ s ohledem na cílovou hodnotu monitorovacího indikátoru „Plocha dotčená investicí zlepšující odolnost a environmentální hodnotu lesních ekosystémů“ a zkušenost s realizací obdobných opatření v rámci PRV 2007 – 2013.	
Hodnocení kvantifikovaných cílových hodnot indikátorů	4	Vysvětlit rozdíl mezi cílovou hodnotou indikátoru „Plocha (ha) zachování postupů ekologického hospodaření“ v opatření 11 a očekávanou celkovou rozlohou zemědělské půdy pod opatřením ekologického zemědělství v roce 2020– rozdíl činí více než 100.000 ha.	Již nerelevantní
Hodnocení kvantifikovaných cílových hodnot indikátorů	4	Vysvětlit (zdůvodnit) trojnásobné navýšení průměrné alokace na 1 ha lesní půdy pod závazkem podopatření 15.1 oproti hodnotám obdobného opatření PRV 2007 – 2013.	
Hodnocení kvantifikovaných cílových hodnot indikátorů	2A, 4	Zvýšit důraz na aktivity směřující k posílení absorpční kapacity opatření 16 „Spolupráce“ vzhledem ke srovnání cílových hodnot jejich indikátorů a implementací obdobných operací v PRV 2007 - 2013	
Evaluační plán	Všechny, včetně technické pomoci	Zpřesnit způsob zabezpečení rolí ŘO v oblasti hodnocení, a to zejm. u rolí označených jako zpracovávání hodnotících plánů obsažených ve výročních zprávách či zajištění odezvy na výsledky hodnocení v rámci implementace PRV.	
Evaluační plán	Všechny, včetně technické pomoci	U pravidelně zpracovávaných hodnotících plánů by bylo vhodné doplnit i více informací k jejich předpokládané podobě, obsahu a subjektům, které se na jejich přípravě budou moci podílet.	

Téma	Priorita	Doporučení	
Evaluační plán	Všechny, včetně technické pomoci	Zpřesnit popis koordinačního mechanismu, v rámci kterého budou koordinovány společné evaluační aktivity s dalšími resorty, např. s MPO v oblasti podnikání či s MŽP v oblasti lesnictví. V textu PRV by mělo být jednoznačně uvedeno, zda se počítá s participací ŘO PRV na přípravě souvisejících evaluací zajišťovaných také z jiných programů ESIF či nikoli.	
Evaluační plán	Všechny, včetně technické pomoci	Zpřesnit popis evaluačních aktivit, které budou koordinovány s ostatními resorty, a to i nad rámec oblastí týkajících se podnikání a lesnictví. Z údajů uvedených v evaluačním plánu PRV by mělo být zřejmé, jaké všechny oblasti hodnocení budou zajištěny právě tímto koordinovaným způsobem. Bez podrobnějších informací není možné vyhodnotit, do jaké míry je možno plánované mechanismy považovat za efektivní.	
Evaluační plán	Všechny, včetně technické pomoci	Zpřesnit a lépe vymezit vzájemnou spolupráci ŘO PRV a PS pro evaluace Dohody o partnerství v otázkách plánování a provádění dílčích hodnocení s relevantním zaměřením. Bez podrobnějších informací není možné vyhodnotit, do jaké míry je možno plánované mechanismy považovat za efektivní.	
Evaluační plán	Všechny, včetně technické pomoci	Zpřesnit mandát plánované skupiny pro hodnocení CSV a zvážit, zda by nebylo vhodnější tuto skupinu zřídit přímo v gesci MV a nikoli CSV.	
Evaluační plán	Všechny, včetně technické pomoci	Zapojit do identifikace indikativních evaluačních témat pro PRV i jiné relevantní subjekty, než je ŘO, a dále uvést přímo do textu evaluačního plánu PRV, jakým mechanismem bude možno evaluační témata v průběhu období rozšiřovat či jinak upravovat.	
Evaluační plán	Všechny, včetně technické pomoci	Rozšířit komunikační nástroje určené v oblasti výsledků evaluací široké veřejnosti, a to nad rámec nyní uvažovaných zveřejňovaných manažerských shrnutí (např. formou dodatečných evaluačních výstupů představujících hlavní výsledky evaluačních zpráv srozumitelnější a tedy i vhodnější formou odpovídající lépe potřebám této cílové skupiny).	
Evaluační plán	Všechny, včetně technické pomoci	Doplnit indikativní evaluační témata i o téma implementace a řízení technické pomoci. Dále témata doplnit i o oblasti, které budou pokryta Evaluačním plánem Dohody	

Téma	Priorita	Doporučení	
		o partnerství, a to všude tam, kde to bude z pohledu hodnocení PRV taktéž relevantní.	
Evaluační plán	Všechny, včetně technické pomoci	Dopracovat část ke zdrojům, zejm. část týkající se lidských zdrojů v oblasti hodnocení, a to jak na úrovni ŘO, tak i SZIF.	
Hodnocení systému pro monitoring	Všechny, včetně technické pomoci	Podrobněji vymezit roli externích subjektů – vlastníků dat. Formulovat, jak data budou od kterého uvedeného subjektu sbírána a pro kalkulaci kterého indikátoru budou využita.	
Hodnocení systému pro monitoring	Všechny, včetně technické pomoci	Doplnit informace o sběru dat od příjemců podpory po dobu udržitelnosti projektu. Jak dlouhou dobu budou data sbírána, budou sbírána od všech příjemců, nebo pouze jejich vzorku, budou sbírána od příjemců všech opatření, nebo pouze některých, jaká data budou od příjemců v době udržitelnosti sbírána, atd. Tato informace je zcela klíčová pro nastavení systému evaluace.	
Hodnocení systému pro monitoring	Všechny, včetně technické pomoci	Podrobně popsat vztah mezi monitorovacím systémem PRV (IS SZIF) a monitorovacím systémem centrálního koordinátora (MMR NOK). Budou se v rámci PRV sbírat – mimo indikátory stanovené v indikátorovém plánu – také další data?	
Hodnocení systému pro monitoring	Všechny, včetně technické pomoci	Dopracovat část co se týče zdrojů pro monitorovací systém.	

4 HODNOCENÍ PLÁNOVANÝCH OPATŘENÍ PRO PROVÁDĚNÍ PROGRAMU

V této kapitole jsou hodnocena plánovaná opatření pro provádění programu, tj. přiměřenost lidských zdrojů a administrativní kapacity pro řízení včetně uvedení doporučení hodnotitele, které jsou formulovány pro hodnocenou oblast.

4.1 Hodnocení přiměřenosti lidských zdrojů a administrativní kapacity pro řízení

Zhodnocení přiměřenosti lidských zdrojů a administrativní kapacity pro řízení PRV 2014 – 2020 je stále prakticky nemožné, a to zejména s ohledem na skutečnost, že zatím nejsou hodnotieli k dispozici podrobné plány administrativní kapacity pro nové programové období 2014 – 2020, a to ani na úrovni ŘO, ani na úrovni PA jakožto dvou klíčových subjektů zajišťujících řízení, implementaci a administraci PRV 2014 – 2020. V současnosti je proto možné jen orientačně zhodnotit dostatečnost administrativních kapacit ŘO a PA na základě zkušeností ze stávajícího období, kdy se zajištění řízení, implementace a administrace současného PRV prostřednictvím těchto dvou subjektů jeví jako optimalizované. Na druhou stranu je ale nutno doporučit věnovat zvýšenou pozornost včasnému plánování dostatečných administrativních kapacit pro oba tyto orgány, a to nejen s ohledem na předpokládaný dočasný souběh realizace PRV 2007 – 2014 a PRV 2014 – 2020, ale také s ohledem na zaváděné jednotné metodické prostředí pro všechny programy ESIF realizované v novém období na území ČR.

Zaváděné jednotné metodické prostředí přitom stanovuje závazná pravidla nad právní rámec EU a ČR, přičemž tato pravidla ne vždy zcela odpovídají specifickým potřebám PRV, z čehož však vyplývá zvýšené riziko pravděpodobnosti výskytu chyb, a to jak na straně příjemců, tak i na straně implementační struktury PRV.

Nedostatečné zohlednění specifik PRV se v nastavovaném jednotném metodickém prostředí projevuje i v případě fungování platební agentury SZIF, která přímo předává a zasílá stanovené reporty a hlášení Evropské komisi. Proto např. zavedení tzv. jednotné žádosti i pro plošná opatření, která tvoří většinu podpor z PRV implikuje nejen dodatečnou administrativní zátěž na všech úrovních, ale dle propočtů ŘO i dodatečné náklady resortu zemědělství v řádu desítek milionů korun.

Stávající pojetí jednotného metodického prostředí tedy dle názoru hodnotitele může generovat nadměrnou dodatečnou administrativní zátěž, a to jak na úrovni žadatelů a příjemců, tak i na úrovni implementační struktury PRV. A to i přesto, že právě snížení administrativní zátěže na všech úrovní měl být jeden z hlavních důvodů pro zavedení tohoto přístupu v ČR.

V kontextu administrativních kapacit ŘO PRV by např. dle stávajících odhadů znamenalo zavedení postupů stanovených metodickými pokyny NOK navýšení personálních kapacit až o cca 30 – 40 %, a to jen na úrovni ŘO.

Jednotné metodické prostředí je v ČR zaváděno na úrovni metodických pokynů NOK schvalovaných prostřednictvím usnesení vlády ČR. Za problematický je však nutno považovat nejen počet těchto dodatečných metodických pokynů, ale i jejich vzájemnou neprovázanost a hlavně i proces, jímž jsou zpracovávány a přijímány.

Při schvalování pokynů je dle vyjádření ŘO PRV standardní meziresortní připomínkové řízení zajištěno pouze u prvních verzí těchto pokynů, zatímco u jeho aktualizací je využito zjednodušeného řízení, kdy již standardní meziresortní připomínkové řízení neprobíhá. Vzniká tak riziko, že se ve zkrácených lhůtách nepodaří projednat všechny připomínky k upravovaným verzím metodických pokynů řádně a včas tak, aby metodické pokyny byly následně skutečně použitelné všemi dotčenými subjekty.

Dalším problémovým místem v oblasti procesního nastavení přijímání těchto metodických pokynů je skutečnost, že není veřejně dostupný seznam členů jednotlivých pracovních platforem NOK určených k přípravě a projednávání jednotlivých metodických pokynů. Konkrétně tak např. není ani zřejmé, zda tzv. Oponentní skupina zahrnující zástupce potenciálních žadatelů a příjemců zahrnuje i zástupce z oblasti rozvoje venkova a zemědělství.

Nicméně ani činnost ostatních pracovních platforem NOK nelze hodnotit jako bezproblémovou. Konkrétně za značně zatěžující je možno považovat četnost jednání jednotlivých platforem, které na sebe ne vždy zcela ideálně navazují. Navíc podkladové materiály jsou pro účely jednání pracovních platforem NOK rozesílány jen pár dní před jednáním, a to i v případě, že jde o podklady značně rozsáhlé. Pro zástupce ŘO PRV obdobně jako i pro zástupce ostatních ŘO je pak zajištění účasti na těchto platformách velmi časově náročné a v době intenzivní přípravy PRV i zatěžující. Na úrovni NOK navíc neexistuje jedna centrální databáze všech dat týkajících se činnosti všech jednotlivých platforem, což předávání informací napříč implementační strukturou ESIF dále stěžuje.

Za závažný fakt ex-ante hodnotitel považuje skutečnost, že ačkoli metodické pokyny NOK stanovují subjektům implementační struktury ESIF řadu povinností, není zcela vyjasněna otázka odpovědnosti za případná pochybení vzniklá v důsledku dodržování těchto dodatečných pokynů. Z hlediska dikce obecného nařízení by bylo možno hodnotit tento stav, kdy NOK stanovuje pro ŘO obecně odpovědné za řádné řízení a implementaci jednotlivých programů, za přenesení části řídících povinností z ŘO na NOK. V takovém případě by však bylo vhodné tuto skutečnost potvrdit i formálně, a to např. uzavřením dohod o delegování části odpovědnosti z ŘO na NOK.

V opačném případě se jeví jako vhodné a žádoucí dodatečně vytvářená pravidla NOK formulovat nikoli jako závazná, ale pouze doporučující, čímž by odpovědnost za jejich případné využití zůstala na úrovni jednotlivých ŘO.

V této souvislosti je také vhodné uvést, že ŘO PRV se dlouhodobě snaží zmírnit dopady zaváděného jednotného metodického prostředí, a to prostřednictvím své snahy jednoznačněji vymezit rozhraní mezi pravidly stanovenými ze strany NOK a uplatňovanými i v rámci PRV a mezi pravidly stanovenými přímo na úrovni ŘO PRV. Některé výjimky se již

podařilo dojednat, nicméně zatím není zřejmé, jak bude postupováno v celé řadě dalších, dosud otevřených otázek.

Na druhou stranu je ale třeba uvést, že po vyjasnění rozsahu závaznosti jednotného metodického prostředí pro PRV, bude nutné posílit ty části PRV, které jsou věnovány oblasti lidských zdrojů a administrativních kapacit potřebných na zajištění provádění PRV. Toto doporučení se přitom vztahuje napříč celé implementační struktury PRV.

Pokud jde o zhodnocení vhodnosti nastavení vlastní implementační struktury PRV a organizačního uspořádání ŘO, je nutno uvést, že již v programovém období 2007 – 2013 se jeví stávající organizační struktura ŘO jako optimalizovaná, a proto ex-ante hodnotitel neformuluje žádná doporučení v této oblasti.

Konkrétně tak PRV 2014 – 2020 také počítá se zajištěním funkcí ŘO programu ze strany Ministerstva zemědělství a se zajištěním funkcí PA ze strany SZIF. Pokud jde o předpokládané funkce ŘO a PA, lze konstatovat, že tyto funkce v rozsahu popsaném v PRV odpovídají standardním povinnostem, které těmto orgánům přísluší ve vazbě na stanovená pravidla.

Hlavními povinnostmi ŘO jsou kromě vlastní přípravy PRV také zavedení plánu hodnocení, zpracování národních prováděcích předpisů k PRV, zavedení opatření na přezkum stížností týkajících se PRV, předkládání dat pro ukazatele pro operace vybrané k financování, zřízení Monitorovacího výboru PRV, poskytování informací a dokumentů potřebných k monitorování provádění programu z hlediska jeho cílů a priorit MV PRV, vypracování výroční zprávy o pokroku, poskytování všech potřebných informací před provedením plateb, zajištění propagace programu, informovanosti příjemců a jiných subjektů podílejících se na provádění opatření o všech relevantních povinnostech a požadavcích.

Platební agentura naopak zajišťuje provádění plateb, sděluje a uchovává o nich informace a poskytuje záruky v oblasti oprávněnosti žádostí, zaúčtování prováděných plateb, provádění předepsaných kontrol a uchovávání úplných, platných a čitelných dokladů.

Dále SZIF ve vazbě na provádění PRV zajišťuje metodické řízení administrace a kontrol implementace jednotlivých opatření PRV, existenci a rozvoj a údržbu elektronického systému pro výměnu dat, příjem žádostí a jejich evidenci v elektronickém systému, administrativní kontrolu, soulad projektů se stanovenými pravidly, výběru subjektů pro provedení kontroly na místě, sestavení a dodržování plánu kontrol, vydávání rozhodnutí či smluv příjemcům podpory, poskytování informací pro žadatele v rámci výkonu funkce platební agentury.

Z formálního hlediska lze z hlediska uvedených funkcí PA pouze upozornit na skutečnost, že povinnost provádět platby je ve výčtu povinností a funkcí SZIF uvedena dvakrát. Jednou ve třetím odstavci na str. 253 a podruhé ve čtvrtém odstavci na str. 254. Z věcného hlediska je dosud uvažované nastavení implementační struktury programu bez připomínek, pouze upozorňujeme na potřebu včasného zpracování interních postupů pro všechny orgány zapojené do řízení, implementace a administrace tohoto programu.

Pokud jde o předpokládané složení Monitorovacího výboru PRV, taktéž lze konstatovat, že jeho předpokládané složení se jeví jako dostatečné, a hodnotitelský tým proto k němu nestanovuje žádná doporučení.

Zhodnocení aktivit k dosažení minimalizace administrativních omezení pro žadatele

V aktuální verzi PRV byla nově doplněna i kapitola týkající se aktivit k dosažení minimalizace administrativních omezení pro žadatele.

V této kapitole ŘO popisuje, jakým způsobem budou v průběhu realizace programu realizována opatření vstřícná k žadatelům a příjemcům podpory. Konkrétně jsou uvedeny tři hlavní roviny tohoto přístupu: (1) vstřícný přístup k žadatelům ze strany ŘO a PA založený na redukci požadavků na rozsah projektových žádostí a jejich příloh jen na informace nezbytné k posouzení žádosti, elektronizaci předávaných žádostí o platbu a zavedení interních lhůt pro administraci jednotlivých procesů ze strany PA; (2) efektivní a uživatelsky přívětivý informační systém s důrazem kladeným na jeho přehlednost a jasnost a maximální elektronizaci všech souvisejících procesů a (3) jednoznačnost a srozumitelnost opatření PRV i prováděcích předpisů s důrazem na transparentnost a srozumitelnost výběrových kritérií.

V této souvislosti by bylo vhodné blíže popsat, jakým způsobem budou tyto cíle zajištěny, a to zejména v případě zajištění srozumitelnosti, přehlednosti a jasnosti využívaného informačního systému a vytvořených postupů, metodik a dalších podkladů určených žadatelům a příjemcům.

Bylo by proto vhodné do textu PRV doplnit, zda např. ŘO uvažuje o zřízení oponentní skupiny žadatelů a příjemců k vytvářeným nástrojům určeným žadatelům a příjemcům podpory apod. či např. zda budou nově připravované pokyny a pravidla či vytvořené prostředí informačního systému určeného žadatelům a příjemcům hodnoceny z hlediska jejich srozumitelnosti u žadatelů a příjemců prostřednictvím nezávislé evaluace.

Zálohy pro činnost MAS

Zkušenosti s minulého období přesvědčivě ukazují, že MAS jsou trvale podkapitalizovány, neboť téměř veškeré příjmy jsou účelově vázané, takže chybí volné prostředky pro úhrady nákladů na aktualizace strategií, animaci venkovského území, provoz MAS a další účely. Místním akčním skupinám byla prakticky znemožněna činnost, která by jim přinášela výnosy nezávislé na podpoře z PRV. Většina MAS se proto nalézá v situaci chronické zadluženosti. Z tohoto stavu těží pouze soukromé bankovní a další věřitelské instituce, což jistě není záměrem orgánů EU.

Podle čl. 42.2 Nařízení 1305 mohou MAS obdržet zálohu v max. výši 50 % veřejné podpory na provozní náklady a oživení území, pokud to stanoví PRV. Hodnotitel doporučuje, aby možnost zálohového financování provozních a animačních nákladů MAS byla v PRV stanovena, aniž by toto opatření mělo nárokový charakter (za příznivých okolností pak v praxi nemusí být uplatněno vůbec). Ustanovení čl. 63.1 o poskytnutí bankovní záruky nebo rovnocenné jistoty bude dodrženo, bude-li za rovnocennou jistotu pokládáno schválení

Integrované strategie rozvoje MAS k financování příslušným orgánem. (I bankovní sektor běžně uznává akt schválení projektových žádostí za dostatečnou záruku.)

4.2 Doporučení týkající se provádění PRV

Téma	Priorita	Doporučení hodnotitele	
Provádění PRV	Průřezově	Věnovat zvýšenou pozornost včasnému plánování dostatečných administrativních kapacit zabezpečujících řízení, implementaci a realizaci PRV 2014 – 2020, a to jak na úrovni ŘO, tak i na úrovni PA.	
Provádění PRV	Průřezově	Navrhnout NOK potvrzení formálního přenosu odpovědnosti za důsledky spojené s uplatňováním pravidel jednotného metodického prostředí v podmínkách PRV formou dohody o delegování dotčených povinností a odpovědností ŘO z ŘO na NOK.	
Provádění PRV	Průřezově	I nadále se snažit s NOK dojednat výjimky z jednotného metodického prostředí pro PRV.	
Provádění PRV	Průřezově	Po vyjasnění míry rozsahu závaznosti pravidel jednotného metodického prostředí PRV doporučujeme ještě posílit ty části PRV, které jsou věnovány lidským zdrojů a administrativním kapacitám, a to napříč implementační strukturou PRV.	
Provádění PRV	Průřezově	Doporučujeme do textu PRV, do kapitoly věnované aktivitám k minimalizaci administrativní zátěže žadatelů a příjemců doplnit konkrétní způsoby, jakým budou zajištěny stanovené cíle.	
Provádění PRV	Průřezově	Zvážit zřízení oponentní skupiny žadatelů a příjemců k vytvářeným nástrojům určeným žadatelům a příjemcům v souvislosti s přípravou a realizací projektů financovaných z prostředků PRV 2014 – 2020 a informaci o zřízení takové skupiny	

Téma	Priorita	Doporučení hodnotitele	
		doplnit do textu PRV.	
Provádění PRV	Průřezově	Doplnit jako téma pro externí evaluaci také zhodnocení uživatelské přívětivosti, přehlednosti a srozumitelnosti vytvářených pokynů a pravidel souvisejících s předkládáním žádostí a realizací projektů financovaných z PRV 2014 – 2020.	
Provádění PRV	Průřezově	Doplnit jako téma pro externí evaluaci také zhodnocení uživatelské přívětivosti, přehlednosti a srozumitelnosti informačního systému určeného pro komunikaci s žadateli a příjemci v souvislosti s jejich žádostmi podanými do PRV 2014 – 2020.	
Provádění LEADER	6	Podle čl. 42.2 Nařízení 1305 mohou MAS obdržet zálohu v max. výši 50% veřejné podpory na provozní náklady a oživení území, pokud to stanoví PRV. Hodnotitel doporučuje, aby možnost zálohového financování provozních a animačních nákladů MAS byla v PRV stanovena, aniž by toto opatření mělo nárokový charakter (za příznivých okolností pak v praxi nemusí být uplatněno vůbec). Ustanovení čl. 63.1 o poskytnutí bankovní záruky nebo rovnocenné jistoty bude dodrženo, bude-li za rovnocennou jistotu pokládáno schválení Integrované strategie rozvoje MAS k financování příslušným orgánem.	Již nerelevantní

5 HODNOCENÍ HORIZONTÁLNÍCH TÉMAT

Tato kapitola se zabývá hodnocením přiměřenosti podpory rovných příležitostí a prevence diskriminace, hodnocením přiměřenosti podpory trvale udržitelného rozvoje, hodnocením příslušné kapacity poradenství. Závěrečná podkapitola obsahuje souhrn doporučení formulovaných hodnotitelem k oblasti horizontálních témat.

5.1 Hodnocení přiměřenosti podpory rovných příležitostí a prevence diskriminace

K poskytování ekonomické, územní a sociální podpory musí být ze strany členských států deklarována a zajištěna eliminace nerovností mezi skupinami a komunitami, které mohou být na úrovni rasy, etnického původu, náboženství, zdravotní způsobilosti, pohlaví, nebo sexuální orientace.

Na základě antidiskriminačního zákona byl pověřen rolí národního orgánu pro rovné zacházení a ochranu před diskriminací veřejný ochránce práv. Ochránce přispívá k prosazování práva na rovné zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru nebo světový názor. Pro řídící orgány státní správy v oblasti nediskriminace vystupuje v roli konzultanta/metodika zejména Úřad vlády – Sekce pro lidská práva, a to též v součinnosti s gestory (ŘO) jednotlivých ESI fondů.

Konkrétně ve vztahu k problematice rovnosti mužů a žen roli odpovědného orgánu zajišťuje ministerstvo práce a sociálních věcí, jakožto vnitrostátní koordinátor agendy rovných příležitostí žen a mužů, spolu s určenými kontaktními pracovníky ŘO jednotlivých ESI fondů. Veřejný ochránce práv s MPSV úzce spolupracuje za účelem výměny potřebných informací a dostupných poznatků při posuzování aktivit vztahujících se k ESI fondům.

Specifickou oblast zdravotně postižených (implementaci UNCRPD) pak ošetřuje ministerstvo práce a sociálních věcí – Sekce náměstka ministra pro EU, mezinárodní spolupráci, sociální začleňování a rovné příležitost v úzké spolupráci s Vládním výborem pro zdravotně postižené občany spolu s určenými kontaktními pracovníky ŘO jednotlivých ESI fondů. I zde je úzká spolupráce s veřejným ochráncem práv. Pro systematické zajištění a posílení administrativní kapacity pro efektivní aplikaci a implementaci Úmluvy v oblasti ESI fondů má ŘO povinnost určit konkrétní kontaktní osobu v rámci jednotlivých ŘO, která se povinně a systematicky zabývá aplikací práva zdravotně postižených.

Ministerstvo pro místní rozvoj pak zajišťuje, na horizontální úrovni proškolení zaměstnanců implementujících fondy EU v rámci Systému vzdělávání, Sekce pro lidská práva úřad vlády zajišťuje obsahovou náplň vzdělávání a lektorské zajištění. Veškeré záležitosti Systému vzdělávání jsou projednávány na Pracovní skupině Vzdělávání pro NSRR.

Ve světle výše uvedeného se jeví legislativní rámec, koordinační rámec i rámec vlastní implementace opatření k eliminaci diskriminace pro ESIF (včetně PRV) jako dostačující

a hodnotitel nezaznamenal ani v rámci konzultačního procesu k přípravě PRV, ani v textu dokumentu žádné diskriminační praktiky a formulace.

Určité rezervy však text PRV vykazuje v tomto ohledu ve vztahu k očekávanému příspěvku programu k problematice rovnosti a monitorování tohoto příspěvku.

V návrhu PRV se sice na řadě míst zmiňují dopady realizace PRV, např. na ochranu vod, biodiverzitu a vůbec na složky životního prostředí, a v identifikaci předběžných podmínek se uvádí respektování rovných příležitostí, resp., rovnosti mezi ženami a muži (str. 78), dokument však horizontální dopady výslovně a konzistentně neobsahuje. S odkazem na oddíl 5 Přílohy I (Společný strategický rámec) Nařízení 1303 by mělo být do PRV zařazeno vhodné prohlášení o souladu s horizontálními principy (zejména rovných příležitosti žen a mužů a trvale udržitelného rozvoje, ale i dalších).

Další z otázek relevantních pro tuto kapitolu (dle vodítek pro ex ante hodnocení) je posouzení, zda některý z potenciálních příjemců podpory není intervenční logikou programu a nastavením opatření vyloučen nebo neoprávněně omezen. V tomto ohledu lze vysledovat některé odchylky v nastavení definic způsobilých příjemců podpory (např. u opatření – investice v zemědělských podnicích dle čl. 17, 1) a); nebo diverzifikace dle čl. 19, 1), a, ii) oproti návrhu EU legislativního rámce, avšak nepředstavují diskriminační úpravu, pokud bude nad změnou široký konsensus ze strany partnerů.

Z hlediska flexibility a vyváženosti vybraných opatření směrem k využitelnosti potenciálními beneficienty se nastavení jeví jako vstřícné a nejsou ze strany hodnotitele identifikovány systémové překážky, které by diskriminativním způsobem zvýhodňovaly, nebo naopak znevýhodňovaly určité skupiny. Některé aspekty k doladění jsou pak součástí doporučení (např. u opatření Poradenství nebo u investic v lesnictví – podopatření 8.6.1 a 8.6.2).

Poměrně citlivou otázkou je snaha o maximální efektivitu vynaložených veřejných prostředků a zahrnutí vyššího počtu žadatelů do podporovaných operací, což je v některých případech řešeno upřednostňováním žadatelů na bázi velikostních charakteristik. Jakkoliv je tento postup, z pohledu nejširšího záběru intervence, pochopitelný, je třeba si uvědomit, že počty podpořených žadatelů nejsou jedinými ukazateli úspěšnosti podpůrných nástrojů. V tomto smyslu je třeba zvážit i efektivitu dopadů akcí – např. pokud v rámci opatření 8.2.2. (Poradenství) budou mezi způsobilé výdaje patřit pouze poradenské aktivity cross compliance pro zemědělce do 100 ha, pak je zde otázkou, zda nastavení podmínek reflektuje míru rizika pro ŽP a udržitelnost zdrojů, kterou představují farmy s větší výměrou (vyšším potenciálem škod) jímž se nedostane poradenských služeb nového nastavení cross compliance/AEKO/NS. (Stranou této kapitoly zůstává i preference farem v EZ a v AEKO – tzn. těch žadatelů, kteří díky dobrovolnému závazku EZ a AEKO vykazují vyšší míru uvědomělosti a z hlediska analýzy rizika jistě představují nižší hrozbu pro ŽP a udržitelnost zdrojů než farmy nezařazené do těchto opatření – jež však pro poradenství nebudou preferovány).

Dalším z příkladů, kdy by měla být znovu zvážena vhodnost velikostní charakteristiky zemědělce pro účely stanovení preferencí farem je různá míra podpory vůči způsobilým výdajům u malých a středních farem například u některých operací čl. 19 (zaměřených

na rozvoj nezemědělských činností). Napříč celou Strategií 2020 rezonuje apel na prioritní podporu SME, přičemž jak malé, tak střední podniky jsou chápány jako stejně důležité entity. Opatření dle čl. 19 kladou mezi tyto dvě formy nerovnítko a stanovují odlišnou míru podpory, ačkoliv logickým rozhraním pro odlišenou úroveň míry podpory se v tomto kontextu jeví spíše hranice SME vs. velké podniky.

5.2 Hodnocení přiměřenosti podpory trvale udržitelného rozvoje

Přiměřenost podpory trvale udržitelného rozvoje byla hodnotitelem zohledněna již při hodnocení v kapitole 1.1 „Hodnocení SWOT analýzy a potřeb, včetně poučení z předchozího programového období“. Ve vazbě na hodnocení SEA lze konstatovat, že přesto, že je koncepce PRV navržena v souladu s principy trvale udržitelného rozvoje, nelze vyloučit možné negativní vlivy během realizace intervencí v některých oblastech. V průběhu implementace programu tak bude nezbytné uvedené principy zdůrazňovat a vyhodnocovat.

5.3 Hodnocení příslušné kapacity poradenství

V současnosti nelze dostatečně zhodnotit kapacity určené pro poradenství žadatelům a příjemcům, a to zejména s ohledem na dosud nedokončené nastavení jednotného metodického prostředí, v jehož rámci jsou vytvářeny např. i jednotné žádosti o dotace.

S ohledem na dosud nedokončené metodické prostředí tak není možno příslušné kapacity určené na poradenství ani plánovat, natož hodnotit.

Hodnocení této části proto bude doplněno až ve vazbě na další jednání k jednotnému metodickému prostředí, která budou probíhat v další části tohoto roku.

5.4 Doporučení týkající se horizontálních témat

Téma	**Priorita**	**Doporučení**	
Horizontální témata	Průřezově	Doporučujeme zvážit doplnění textu PRV ve vztahu k očekávanému příspěvku programu k problematice horizontálních principů a o způsobech monitorování tohoto příspěvku.	
Podpora rovných příležitostí a nediskriminace	Průřezově	NR 1305/2013 ve článku 26 poměrně jasně definuje portfolio možných příjemců pomoci (investice v lesnictví- technologie a zpracování) – Doporučujeme znovu zvážit, zda je odůvodnitelné odlišení portfolia beneficientů pro podopatření 8.6.1 a 8.6.2 a zda nedochází s některými kategoriemi příjemců pomoci v 8.6.1 (sdružení, střední školy, kraje) k pokřivení legislativní předlohy.	
Podpora rovných příležitostí a nediskriminace	Průřezově	Dáváme ke zvážení, zda omezení přijatelnosti poradenství výhradně pro farmy do 100 ha není z hlediska rizikovosti spíše kontraproduktivní, neboť to	

		jsou právě velké farmy, které bez řádných informací mohou představovat výrazně vyšší hrozbu pro ŽP a zdraví lidí, rostlin a zvířat než drobné farmy. Zvážit rovněž opodstatněnost preference projektů s farmami v EZ a AEKO – kde lze předpokládat vyšší míru uvědomění a tudíž nižší riziko z hlediska škod na ŽP a ostatních elementech cross compliance.	
Podpora rovných příležitostí a nediskriminace	Průřezově	Dáváme ke zvážení, zda vyváření rozdílu v míře podpory uvnitř skupiny SME zemědělských žadatelů je skutečně v souladu s cíli Strategie 2020, kam má PRV souhrnně přispívat (společně s ostatními nástroji EU) a zda by nebylo vhodnější stanovit hranici míry podpory mezi SME vs. velké podniky – viz. operace dle čl. 19 (aktivity opatření 6.4)	
Podpora rovných příležitostí a nediskriminace	Průřezově	V případě podpory dle čl. 17 dáváme ke zvážení, zda stát (státní podnik) by v tomto kontextu měl být skutečně způsobilým příjemcem podpory a zda rozšíření definice příjemce nezakládá určitou nerovnost mezi účastníky trhu na poli zemědělských komodit.	
Podpora rovných příležitostí a nediskriminace	Průřezově	Poněkud nesrozumitelná je argumentace ve vztahu k prokazování životaschopnosti, resp. finančního zdraví výhradně pro projekty nad 1 mil. Kč u podopatření 4.1.1 a 4.2.1. Opodstatněnost takového nastavení nevychází z žádné relevantní analýzy dostupné v PRV a není zřejmé o jaké míře rizika se v PRV mluví – pokud by se jednalo o riziko neefektivně vynaložených prostředků, pak je takové riziko totožné pro všechny projekty bez ohledu na jejich finanční náročnost. Obdobně platí připomínka i u jiných opatření, kde je podmínka uvedena (6.4.1)	
Podpora rovných příležitostí a nediskriminace	Průřezově	V rámci opatření 6.4.3 (podpora OZE) je jistě žádoucí propojenost výroby bioplynu s vedlejšími produkty z chovu prasat, avšak není zcela zřejmé, proč do podpory nejsou zařazeni rovněž chovatelé jiných hospodářských zvířat, u nichž je potenciál využití vedlejších produktů pro výrobu energie z OZ zřejmý, zda v tomto směru nedochází k zvýhodnění jedné skupiny potenciálních příjemců nad jinou.	

6 POSOUZENÍ STAVU A HARMONOGRAMU PLNĚNÍ EX ANTE KONDICIONALIT

Ve vazbě na požadavek zadavatele je v této kapitole posouzen stav a harmonogram plnění ex-ante kondicionalit (předběžných podmínek) pro rozvoj venkova zejména s ohledem na riziko nesplnění plánovaného harmonogramu k dosažení předběžné podmínky. Závěrečná podkapitola obsahuje souhrn doporučení formulovaných hodnotitelem k oblasti předběžných podmínek.

Oproti předchozí verzi programového dokumentu doznala kapitola pojímající úroveň plnění ex-ante předběžných podmínek posun vpřed a to nejen ve smyslu vyjasnění relevance jednotlivých podmínek, ale zejména ve vztahu k popisu jejich momentálního stavu plnění a rovněž indikací dalších potřebných kroků, které je třeba podniknout k celkovému souladu stanovených podmínek a jejich naplňování.

Zhodnocení je v PRV uvedeno formou tabulkového přehledu. Pokud nejsou předběžné podmínky v gesci MZe, jsou informace o jejich naplňování přebírány od jednotlivých dalších gestorů, případně je jejich plnění popsáno na úrovni Dohody o partnerství. Ačkoliv je zhodnocení přehledně členěno, u některých podmínek by měla být doplněna jasná deklarace úrovně plnění/neplnění podmínek (viz. doporučení).

V tuto chvíli PRV deklaruje pouze částečné plnění některých podmínek (např. energetika, oblast veřejné podpory,). Toto hodnocení věrně odpovídá stavu věci a rovněž v následných kapitolách dokument vysvětluje, které kroky je třeba přijmout k řádnému plnění, v jakém časovém horizontu je naplnění očekáváno a kdo za naplnění zodpovídá.

Nesplnění ex-ante kondicionalit může mít negativní dopady do přístupnosti finančních prostředků pro jednotlivé nástroje spolu-financované z EU fondů. EK posuzuje soulad a přiměřenost informací poskytnutých členským státem o relevanci ex-ante podmínek a o plnění. Komise může rozhodnout o pozastavení veškeré nebo částečné podpory (finančního krytí) dané prioritě programu. Nedokončení opatření ke splnění ex-ante podmínek ke dni předložení příslušného programu, nebo ve stanovené lhůtě, budou tvořit základ pro pozastavení průběžného financování Komisí předmětných priorit.

Vzhledem k tomu, že problematika ex-ante kondicionalit je v programovém období 2014+ významnou součástí celého systému řízení pomoci z evropských strukturálních a investičních fondů, doporučuje hodnotitel se této oblasti nadále intenzivně a systematicky věnovat, aby nedošlo k finančním konsekvencím uvedeným výše.

Dále uvádíme v tabulce doporučení týkající se předběžných podmínek.

6.1 Doporučení týkající se předběžných podmínek

Téma	Priorita	Doporučení hodnotitele	
Předběžné podmínky		U některých ex-ante předběžných podmínek chybí jasná deklarace o plnění – jedná se zejména o podmínky 4.2 a 4.3. Tyto podmínky tvoří „baseline“ pro stanovení managementů a kalkulací plateb pro AECM a EZ – tzn. opatření, která představují téměř 50% celkového rozpočtu PRV – zde je nezbytně nutná deklarace o plnění či neplnění a indikace předpisů, nad jejichž základ jsou managementy AECM a EZ designovány – chápeme, že u CC se bude příslušné NV teprve tvořit, ale řada vnitrostátních předpisů je již nyní známa – v dokumentu však uvedeny nejsou.	
Předběžné podmínky		Dáváme ke zvážení, zda všechna vyjmenovaná opatření jsou skutečně relevantní pro podmínku 3.1 (rizika, katastrofy) – opatření z prioritní oblasti 3a zde zřejmě nemají opodstatnění.	
Předběžné podmínky		U některých obecných podmínek je v tabulkovém přehledu uvedeno, že specifika budou pro danou oblast upravena v příslušném programovém dokumentu – např. podmínky 4 a 5 (veřejná podpora a veřejné zakázky). Navzdory tomuto tvrzení se však v PRV tento aspekt specificky neřeší – doporučujeme upravit/dopracovat.	
Předběžné podmínky		Horizontální podmínka 7 vykazuje plné plnění existence výsledkových indikátorů na úrovni jednotlivých programů, avšak k aspektu indikátorů všech úrovní je v hodnocení PRV věnována řada doporučení, bez jejichž řádného zohlednění nebude moci býti podmínka označena za splněnou.	

ČÁST II SEA

Začlenění zprávy o SEA

Doplňující údaje:

0	04/2014	1.vydání	RNDr. Grúz	RNDr Grúz	RNDr.Bc. Bosák, MBA	PhDr. Edita Bosáková
			v.r.	v.r.	v.r.	v.r.
Rev.	Datum	Popis	Vypracoval	Kreslil/psal	Kontroloval	Schválil

Objednatel:

Česká republika – Ministerstvo zemědělství,
Těšnov 65/17,
117 05 Praha 1

Souprava:

Zhotovitel:

ECOLOGICAL CONSULTING a.s.
Na Střelnici 48, 779 00 Olomouc
tel: 585 203 166, fax: 585 203 169
e-mail: ecological@ecological.cz

Projekt:

„Program rozvoje venkova České republiky na období 2014 – 2020“

Číslo projektu:	310/13032
VP (HIP):	RNDr. Grúz
Stupeň:	
Datum:	04/2014
Archiv:	
Formát:	
Měřítko:	

KÚ: OÚ, MÚ:

Obsah:

VYHODNOCENÍ VLIVŮ KONCEPCE -SEA
Zpracované dle přílohy č. 9 zákona č. 100/2001 Sb.

Část:	Příloha:
-	-

Objednatel: Obchodní firma: Česká republika – Ministerstvo zemědělství
adresa: Těšnov 65/17, 117 05 Praha 1
IČ: 00020478
DIČ: není plátcem DPH

Zpracovatel: Ecological Consulting a.s.,
Na Střelnici 48, 779 00 Olomouc
RNDr. Jiří Grúz
číslo osvědčení odborné způsobilosti 85189/ENV/08
Na Střelnici 48, 779 00 Olomouc, tel. 603 584 222
e-mail: ecological@ecological.cz ; www.ecological.cz

Duben 2014 RNDr. Jiří Grúz

Prvotní dokumentace je uložena v archivu objednatele.

Rozdělovník:

(2+0)x výtisk, (75+1)x digitální verze: ČR- Ministerstvo zemědělství, Těšnov 65/17, 117 05 Praha 1

0. výtisk: 0 digitální verze: Ecological Consulting a.s.

Řešitelský kolektiv:

RNDr. Jiří GRÚZ – vedoucí autorského kolektivu, technické složky životního prostředí

oprávněná osoba k posuzování vlivů na životní prostředí
(číslo osvědčení odborné způsobilosti 85189/ENV/08)

Ecological Consulting a.s., . Na Střelnici 48, 779 00 Olomouc, tel. 585 203 166

RNDr. Bc. Jaroslav Bosák, MBA – ochrana přírody

oprávněná osoba k posuzování vlivů na životní prostředí (číslo osvědčení odborné způsobilosti 14563/1610/OPVŽP/97, prodlouženo 104550/ENV/10)

Ecological Consulting a.s., . Na Střelnici 48, 779 00 Olomouc, tel. 585 203 166

Mgr. Martina Fialová - hodnocení NATURA 2000

- autorizovaná osoba ke zpracování biologických hodnocení dle §67 zákona č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění (rozhodnutí Ministerstva životního prostředí č.j. OEKL/2906/05 ze dne 18.10.2005)

- autorizovaná osoba k provádění posouzení podle §45i zákona č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění (rozhodnutí Ministerstva životního prostředí č.j.29539/ENV/09/998/630/09 ze dne 23.4.2009)

Ecological Consulting a.s., Na Střelnici 48, 779 00 Olomouc, tel. 585 203 166

Obsah

ÚVOD 108
1. OBSAH A CÍLE KONCEPCE, JEJÍ VZTAH K JINÝM KONCEPCÍM 118
2. INFORMACE O SOUČASNÉM STAVU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V DOTČENÉM ÚZEMÍ A JEHO PRAVDĚPODOBNÝ VÝVOJ BEZ PROVEDENÍ KONCEPCE 131
2.1. VODA 134
2.2. PŮDA 141
2.3. LESY 147
2.4. OCHRANA PŘÍRODY 151
2.5. KLIMA, OVZDUŠÍ 160
2.6. OSTATNÍ 166
3. CHARAKTERISTIKY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V OBLASTECH, KTERÉ BY MOHLY BÝT PROVEDENÍM KONCEPCE VÝZNAMNĚ ZASAŽENY 169
3.1. VODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ 171
3.2. KLIMA, OCHRANA OVZDUŠÍ 175
3.3. OCHRANA PŮDY 179
3.4. OCHRANA PŘÍRODY 184
3.5. OSTATNÍ VLIVY 191
4. VEŠKERÉ SOUČASNÉ PROBLÉMY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, KTERÉ JSOU VÝZNAMNÉ PRO KONCEPCI, ZEJMÉNA VZTAHUJÍCÍ SE K OBLASTEM SE ZVLÁŠTNÍM VÝZNAMEM PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ 195
5. CÍLE OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ STANOVENÉ NA MEZINÁRODNÍ, KOMUNITÁRNÍ NEBO VNITROSTÁTNÍ ÚROVNI, KTERÉ MAJÍ VZTAH KE KONCEPCI A ZPŮSOB, JAK BYLY TYTO CÍLE VZATY V ÚVAHU BĚHEM JEJÍ PŘÍPRAVY, ZEJMÉNA PŘI POROVNÁNÍ VARIANTNÍCH ŘEŠENÍ 197
6. ZÁVAŽNÉ VLIVY (VČETNĚ SEKUNDÁRNÍCH, SYNERGICKÝCH, KUMULATIVNÍCH, KRÁTKODOBÝCH, STŘEDNĚDOBÝCH A DLOUHODOBÝCH, TRVALÝCH A PŘECHODNÝCH, POZITIVNÍCH A NEGATIVNÍCH VLIVŮ) NAVRHOVANÝCH VARIANT KONCEPCE NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ 204

7. PLÁNOVANÁ OPATŘENÍ PRO PŘEDCHÁZENÍ, SNÍŽENÍ NEBO KOMPENZACI VŠECH ZÁVAŽNÝCH NEGATIVNÍCH VLIVŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ VYPLÝVAJÍCÍCH Z PROVEDENÍ KONCEPCE 206
8. VÝČET DŮVODŮ PRO VÝBĚR ZKOUMANÝCH VARIANT A POPIS, JAK BYLO POSUZOVÁNÍ PROVEDENO, VČETNĚ PŘÍPADNÝCH PROBLÉMŮ PŘI SHROMAŽĎOVÁNÍ POŽADOVANÝCH ÚDAJŮ (NAPŘ. TECHNICKÉ NEDOSTATKY NEBO NEDOSTATEČNÉ KNOW – HOW) 209
9. STANOVENÍ MONITOROVACÍCH UKAZATELŮ (INDIKÁTORŮ) VLIVU KONCEPCE NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ 210
10. POPIS PLÁNOVANÝCH OPATŘENÍ K ELIMINACI, MINIMALIZACI A KOMPENZACI NEGATIVNÍCH VLIVŮ ZJIŠTĚNÝCH PŘI PROVÁDĚNÍ KONCEPCE 216
11. STANOVENÍ INDIKÁTORŮ (KRITÉRIÍ) PRO VÝBĚR PROJEKTU 216
12. VLIVY KONCEPCE NA VEŘEJNÉ ZDRAVÍ 219
13. NETECHNICKÉ SHRNUTÍ VÝŠE UVEDENÝCH ÚDAJŮ 223
14. SOUHRNNÉ VYPOŘÁDÁNÍ VYJÁDŘENÍ OBDRŽENÝCH KE KONCEPCI Z HLEDISKA VLIVŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A VEŘEJNÉ ZDRAVÍ 225
15. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ VČETNĚ NÁVRHU STANOVISKA KE KONCEPCI 228
PŘÍLOHY 234
SEZNAM ZKRATEK 234

ÚVOD

Hodnocený Program rozvoje venkova (PRV) představuje koncepci, která nastavuje systém podpor pro vybrané priority, prioritní oblasti a opatření v resortu zemědělství a lesnictví. Koncepce tak ve výhledu řeší rozvoj na úseku venkova a to jako II. pilíř Společné zemědělské politiky (SZP) Evropské unie, nazvaný „Politika rozvoje venkova“. Tento druhý pilíř se stal předmětem několika reforem. Jejich účelem bylo zvýšit konkurenceschopnost zemědělství a lesnictví, posílit vztah mezi zemědělskou prvovýrobou a životním prostředím, zlepšit kvalitu života ve venkovských oblastech a podpořit diverzifikaci hospodářství ve venkovských obcích.

Cílem reformy SZP, schválené Evropskou radou v rámci Agendy 2000 bylo vytvořit pro evropské zemědělství model, který by úzce souvisel s vyváženým rozvojem venkova, jenž tvoří 90 % území Unie. Zemědělská politika a politika rozvoje venkova hrají klíčovou úlohu mimo jiné i při ochraně životního prostředí. Vedle tržních opatření (první pilíř) se rozvoj venkova (druhý pilíř) stal zásadním prvkem evropského zemědělského modelu. Další reformy potvrdily nepostradatelnost druhého pilíře SZP.

Důvodem pro vypracování předloženého Vyhodnocení je skutečnost, že na úrovni EU skončilo sedmileté programovací období (2007 – 2013) a na základě relevantních dokumentů je třeba vypracovat nový PRV pro území ČR. Zásadní strategické dokumenty, na něž hodnocený PRV navazuje, lze rozdělit na dokumenty komunitární a národní úrovně. Jsou to m.j.:

Úroveň EU:

- Sdělení EK Evropa 2020, ze dne 3. 3. 2010 (dále jen Evropa 2020)
- Společná zemědělská politika EU. Čl. 38-44 Smlouvy o fungování EU – CAP (dále jen SZP)
- Nařízení Evropského Parlamentu a Rady č. 1303/2013 o společných ustanoveních ohledně Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu, Fondu soudržnosti, Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a Evropského námořního a rybářského fondu, jichž se týká společný strategický rámce, o obecných ustanoveních ohledně Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1083/2006. (dále jen Nařízení o ESIF)

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1305/2013 ze dne 17. 12. 2013 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 (dále jen Nařízení EZFRV)
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1306/2013 ze dne 17. 12. 2013 o financování, řízení a sledování společné zemědělské politiky a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 352/78, (ES) č. 165/94, (ES) č. 2799/98, (ES) č. 814/2000, (ES) č. 1290/2005 a (ES) č. 485/2008
- Guidelines for the ex ante Evaluation of 2014 – 2020 RDPs (08/2012)

Národní úroveň:

- Národní lesnický program II
- Národní inovační strategie ČR. MŠMT, MPO 2011 (dále jen NIS)
- Národní politika výzkumu, vývoje a inovací 2009 -2015. Vláda ČR, 2008 (dále jen Národní politika VaV).
- Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky. MŽP, 2005
- Strategie pro růst – české zemědělství a potravinářství (v rámci SZP po roce 2013)

Podpory dle II. pilíře SZP, tak jak jsou dány hodnocenou koncepcí jsou doplňkem k možným přímým platbám (I. pilíř) a to např. v oblasti konkurenceschopnosti zemědělství, kompenzace nedostatečných příjmů zemědělců v oblastech s přírodním či jiným specifickým znevýhodněním, investičních opatření do modernizace a inovace technologií a staveb pro zemědělskou výrobu a zpracování produktů a dalších. Investiční podpory jsou ve II. pilíři rozšířeny i na navazující zpracovatelský průmysl, lesní hospodářství i rozvoj venkovských oblastí, kde zajištěním pracovních příležitostí doplňkově zajišťují příjem venkovského obyvatelstva.

Hlavním cílem II. pilíře SZP je vytvořit soudržný a udržitelný rámec zajišťující budoucnost venkovských oblastí. Měl by být založen zejména na multifunkčním zemědělství schopném poskytovat celou řadu služeb, které překračují rámec pouhé produkce potravin a na schopnosti hospodářství venkova vytvářet nové příjmy a pracovní místa při zachování kulturních hodnot, stavu životního prostředí a dědictví venkovských oblastí.

SZP má zajišťovat dostatečnou potravinářskou výrobu Unie, ekonomickou životaschopnost venkova a hraje také důležitou roli při řešení environmentálních problémů, jako jsou biologická rozmanitost, kvalita vody a půdy, změna klimatu a bioenergetika.

Problematika rozvoje venkova ve vztahu k Evropskému zemědělskému fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) na období let 2014 – 2020 byla řešena v Nařízení EZFRV. Uvedené nařízení současně uvádí šest základních priorit Unie. Tyto by měly představovat nástroj podpory cílů Společné zemědělské politiky pro uvedené programové období.

V průběhu přípravy zpracování nového PRV proběhly v první polovině roku 2012 analýzy aktuálního stavu a potřeb pro 6 prioritních oblastí, tak jak byly stanoveny Evropskou komisí (EK) v Nařízení EZFRV. Poté proběhly diskuse nad závěry analýz s nevládními organizacemi (OS Gremia) a proběhl první výběr opatření k těmto prioritním oblastem.

V druhé polovině roku 2012 docházelo k rozpracování jednotlivých opatření, byl vytvořen první draft programového dokumentu strukturovaného po kapitolách.

Posléze vláda ČR na svém zasedání dne 28. listopadu 2012 k přípravě programů spolufinancovaných z fondů Společného strategického rámce pro programové období let 2014 až 2020 v podmínkách ČR schválila usnesením č. 867 m.j. zmíněné podklady pro nový PRV a potřebu jeho zpracování na období let 2014 – 2020.

V dalším období probíhaly intenzivní práce na zpracování programového dokumentu (dopracování strategie PRV, zapracování doporučení z 1. až 3. fáze ex-ante hodnocení, systém implementace a finančních toků, Oznámení SEA, vnitřní a meziresortní připomínkové řízení, veřejné projednání SEA, předložení PRV vládě ke schválení aj.). Veřejnost byla průběžně s hodnocenou koncepcí seznamována a to i formou seminářů (11/2012, 03/2013).

Informace o novém PRV proběhla i na 15. jednání Monitorovacího výboru PRV, dne 6. 11. 2013.

Během II./Q 2014 se předpokládá předložení PRV ke schválení vládou ČR. Uvedené materiály jsou průběžně upřesňovány. Na národní úrovni tak proběhnou zejména následující kroky:

-Stanovení hraničních oblastí podpor s dalšími resorty
-Dopracování programového dokumentu
-Příprava systému pro implementaci PRV
-Příprava prováděcích předpisů pro poskytnutí dotace
-Nastavení systému monitoringu a hodnocení
-Notifikace veřejných podpor aj.

Podmínkou hodnoceného nového PRV pro období 2014-2020 je soulad s národními i komunitárními strategiemi EU. Realizace Programu rozvoje venkova ČR by tak měla přispět k dosažení cílů Nařízení o ESIF, tj. k rozvoji venkovského prostoru České republiky na bázi trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření. Program dále umožní vytvořit podmínky pro konkurenceschopnost ČR v základních potravinářských komoditách. Program bude také podporovat obnovu, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství a lesnictví, včetně podpory účinného využívání zdrojů s přechodem na nízkouhlíkovou ekonomiku. Měl by napomoci i sociálnímu začleňování, snižování chudoby a hospodářskému rozvoji ve venkovských oblastech.

V harmonogramu přípravy PRV v roce 2013 (až 2014) se tedy předpokládají navazující kroky a to jak na úrovni EU, tak na národní úrovni.

Na úrovni EU zbývá provést zejména:

- Průběžně technické konzultace k nastavení PRV *(průběžně)*
- Předložení PRV ke schválení EK (nejpozději 3 měsíce po předložení Dohody o partnerství) (před předložením předpokládáme průběžné technické konzultace s EK) *(červenec 2014)*

Na národní úrovni zbývá provést zejména:

- Dopracování programového dokumentu
- Provedení procesu SEA, vč. vydání stanoviska MŽP
- Dopracování systému monitoringu a hodnocení

Zásadními vlastnostmi nově zpracovaného Programu rozvoje venkova ČR na období 2014 – 2020 tak jsou následující:

- stávající systém „os“ a k nim náležících opatření (PRV 2007 – 2013) byl nahrazen šesti zásadními prioritami, stanovenými Nařízením EZFRV
- každé opatření z nabídky článků nařízení EK k rozvoji venkova (EZFRV) může přispívat k plnění několika ze zmíněných priorit

- inovace, životní prostředí a změny klimatu jsou témata, prolínající se všemi prioritami
- minimálně 30 % rozpočtu z EZFRV bude určeno pro zmírnění klimatických změn a obhospodařování půdy, zejména prostřednictvím následujících opatření *(Agro-environmentální-klimatické opatření, Ekologické zemědělství, Platby ve znevýhodněných oblastech, NATURA 2000 na zemědělské půdě),*
- minimálně 5 % rozpočtu z EZFRV bude určeno pro metodu LEADER

Nezbytnou podmínkou hodnoceného nového PRV pro období 2014-2020 je soulad s národními i komunitárními strategiemi. Hodnocený nový PRV přitom musí zohledňovat i průběžné změny komunitární legislativy a to m.j. i upřesňováním navržených opatření.

Strategie výběru těchto opatření odpovídá výsledkům SWOT analýzy a identifikovaným potřebám českého zemědělství, lesnictví, rozvoje venkova a životního prostředí a současně navazuje na existující strategie.

Zároveň je z intervenční logiky v níže uvedených schématech patrný příspěvek jak k tematickým cílům vymezeným Nařízením o ESIF tak i k zastřešující strategii Evropa 2020. Strategický rámec pro umožnění realizace hodnocené koncepce tedy z tohoto materiálu (Evropa 2020) vychází a navazuje na Nařízení o ESIF k financování z Evropských fondů. Vazby tohoto strategického rámce jsou zřejmé z obrázku 1.

Obrázek 1 – Strategický rámec pro II. pilíř Společné zemědělské politiky (SZP)- rozvoj venkova

Z dalších materiálů Evropské unie k dané problematice byl v listopadu 2012 představen Poziční dokument „Pozice EK k přípravě dohody o partnerství a k přípravě programů ČR pro programové období 2014 – 2020“. Tento prezentuje priority EK pro další využívání prostředků evropských fondů v České republice v novém programovém období 2014-2020. Materiál uvádí pět priorit financování, které spolu s fondy Nařízení o ESIF budou jedním z nejvýznamnějších nástrojů pro vypořádání se s rozvojovými výzvami České republiky a k provádění strategie Evropa 2020.

Zásadním rysem hodnocené koncepce je její návaznost na řadu dalších materiálů, přijatých na komunitární i národní úrovni.

Zásadním dokumentem z tohoto hlediska je i Dohoda o partnerství, která zakotvuje vztah členského státu EU s Evropskou komisí s upřesněním podmínek pro čerpání z fondů EU. Její návrh zpracovalo Ministerstvo pro místní rozvoj se svými partnery a dne 6. února 2014 byl návrh Dohody o partnerství spolu s jejím Vyhodnocením SEA (včetně „naturového“ hodnocení) předán v souladu s požadavky vyplývajícími z ustanovení § 10f zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění Ministerstvu životního prostředí k vydání Stanoviska. Následně byl materiál schválen vládou ČR a odeslán EK.

Hodnocený program PRV je zpracován v kontextu mezinárodních závazků ČR, s respektováním specifických podmínek a potřeb České republiky. V souladu s materiály EU bylo v hodnocené koncepci zdůrazněno zachování dlouhodobých strategických cílů a to formou pečlivé volby priorit, prioritních oblastí a potřebných opatření pro realizaci těchto cílů.

Ve smyslu národní legislativy ČR se jedná o koncepci ve smyslu ustanovení § 10a zákona č. 100/2001 Sb., kde dotčené území je zjevně tvořeno územím celé České republiky.

Uvedená koncepce podléhá po předložení Oznámení zjišťovacímu řízení (§ 10d citovaného zákona) a posléze (po vydání závěru zjišťovacího řízení příslušným úřadem) tomuto Vyhodnocení vlivů na životní prostředí podle ustanovení § 10e zákona č. 100/2001 Sb. v platném znění.

Ve smyslu ustanovení §21 tohoto posledně uvedeného normativního právního aktu je příslušným orgánem státní správy pro provedení zjišťovacího řízení, vydání závěru zjišťovacího řízení a posléze i pro posouzení a vydání stanoviska k této koncepci v tomto konkrétním případě Ministerstvo životního prostředí.

Svým členěním odpovídá toto „Vyhodnocení“ zákonu č.100/2001 Sb., příloze č.9. Rozsah zpracování jednotlivých kapitol je dán významem, který má oznamovaná koncepce zejména pro ochranu životního prostředí a veřejného zdraví.

Předkládaná koncepce je zpracována (až na drobné výjimky) jako invariantní, drobné odchylky od koncepce mohou nastat až při zpracování konkrétních řešení v navazujících dokumentech.

Jelikož se jedná o koncepční materiál, je přirozené, že celá řada detailů projektového charakteru není v této fázi řešena a bude třeba je řešit v dalších krocích, zpracováním podkladů a případnou implementací do ÚPD, posouzením vlivů jednotlivých záměrů / činností na životní prostředí (EIA) a v konečné fázi vlastním návrhem projektu.

A. Údaje o předkladateli koncepce

Název :	Česká republika – Ministerstvo zemědělství
IČ:	00020478
Sídlo :	Těšnov 65/17, 117 05 Praha 1
Oprávněný zástupce předkladatele:	Ing.Josef Tabery, ředitel odboru Řídící orgán PRV
E-mail:	josef.tabery@mze.cz

B. Údaje o koncepci

B.1. Základní údaje

Jedná se o Vyhodnocení koncepce Ministerstva zemědělství, s názvem „Program rozvoje venkova ČR na období 2014 – 2020“. Předkladatelem koncepce je Ministerstvo zemědělství (MZe) ČR.

Vlastní Vyhodnocení bylo vypracováno v souladu se zákonem č.100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodem pro vypracování Vyhodnocení koncepce je skutečnost, že na úrovni EU skončilo sedmileté programovací období (2007 – 2013) a na základě relevantních dokumentů je třeba vypracovat novou koncepci PRV pro území ČR, která podléhá hodnocení SEA.

Tento programový dokument byl předkladatelem vytvořen se zřetelem na dodržení souladu se současně platnými národními i komunitárními strategiemi, zejména se SZP a
nařízeními evropského práva.

Nový Program rozvoje venkova ČR na období 2014-2020 vychází z analýzy a hodnocení předchozího PRV České republiky, z národních materiálů, materiálů EU, z provedené SWOT analýzy, z porovnání stavu v regionech a identifikovaných potřeb návrhu vhodné strategie. Přehledně lze jeho východiska seřadit takto:

- *Strategie Evropa 2020, Národní program reforem a evropská Politika soudržnosti*
- *Nařízení EP a Rady o podpoře z EZFRV č. 1305/2013*
- *Nařízení EP a Rady o fondech (společných ustanoveních) č. 1303/2013*
- *Národní politika výzkumu, vývoje a inovací 2009-2015. Vláda ČR, 2008*
- *Národní inovační strategie ČR. MŠMT, MPO, 2011*
- *Další strategie (Strategický rámec udržitelného rozvoje, Politika územního rozvoje, Státní politika životního prostředí, Strategie regionálního rozvoje /v návrhu/, Státní energetická koncepce aj.)*
- *Další východiska Programu rozvoje venkova*

Hlavním cílem hodnocené koncepce je vytvořit soudržný a udržitelný rámec zajišťující budoucnost venkovských oblastí. Ten by měl být založen zejména na multifunkčním zemědělství schopném poskytovat celou řadu služeb, které překračují rámec pouhé produkce potravin a na schopnosti hospodářství venkova vytvářet nové příjmy a pracovní místa při zachování kulturních hodnot, stavu životního prostředí a dědictví venkovských oblastí. Na tento cíl navazují specifikované priority a prioritní oblasti. Monitorování cílů Programu rozvoje venkova bude prováděno v souladu s požadavkem na systém monitoringu PRV ze strany EK.

V uvedené koncepci jsou řešena zejména témata zajištění dostatečné potravinářské výroby, ekonomické životaschopnosti venkova, environmentálních dopadů hospodaření, změn klimatu, vodního hospodářství, hospodaření na ZPF a PUPFL, bioenergetiky a biologické rozmanitosti.

B.1.1. Název koncepce:

„Program rozvoje venkova ČR na období 2014 – 2020“

C. Přístup k informacím a zapojení veřejnosti:

Státní správa, veřejná správa i nejširší veřejnost jsou s hodnocenou koncepcí průběžně seznamováni. Informování probíhá průběžně formou seminářů, kdy předkladatel koncepce informuje veřejnost o průběhu příprav a formou diskuze odpovídá na dotazy (11/2012, 03/2013, 30.4./2014).

Mimo hodnocenou koncepci je veřejnost průběžně seznamována i s dalšími souvisejícími dokumenty.

V listopadu 2012 byl představen Poziční dokument, který prezentuje priority EK pro další využívání prostředků evropských fondů v České republice v novém programovém období 2014-2020.

V lednu 2013 byl veřejnosti představen návrh dokumentu „Strategie českého zemědělství a potravinářství v rámci Společné zemědělské politiky EU po roce 2013“.

Paralelně k pořádaným seminářům jsou základní dokumenty zveřejňovány na webových stránkách, zejména Ministerstva zemědělství (www.eagri.cz). Mimo právních předpisů EU (Nařízení EZFRV, Nařízení o ESIF) jsou zde k dispozici národní strategie, m.j.:

- Program rozvoje venkova ČR 2007-2013
- Program rozvoje venkova ČR 2014-2020
- Informace o Místních akčních skupinách (MAS)
- Národní legislativa k uvedeným programům
- Další dokumenty (dotace, Celostátní síť venkov aj.).

Současně byla vyvinuta snaha zachytit hlavní směry odezvy státní správy a veřejnosti na hodnocenou koncepci. K tomu účelu byla v průběhu zpracovávání předloženého Vyhodnocení realizována dotazníková akce, směřovaná zejména k připomínkám orgánů ochrany přírody k možným vlivům koncepce na území soustavy NATURA 2000 (rozesláno zpracovatelem Vyhodnocení dne 26. 3. 2013).

Další možnost, vyjádřit se ke koncepci byla všem otevřena v průběhu zjišťovacího řízení před Ministerstvem životního prostředí, jakožto příslušným úřadem.

Zapojení veřejnosti do hodnocení uvedené koncepce je zřejmé z popisu formálního procesu posouzení vlivů koncepce na životní prostředí a veřejné zdraví, jak je tento proces dán ustanoveními § 10a a násl. zákona č. 100/2001 Sb. v platném znění. Jedná se o následující kroky:

- předložení Oznámení koncepce příslušnému úřadu (Ministerstvo životního prostředí) ve smyslu ustanovení § 10c posledně citovaného zákona
- zveřejnění Oznámení příslušným úřadem a zajištění vyjádření k němu v průběhu zjišťovacího řízení
- vydání závěru zjišťovacího řízení příslušným úřadem (§ 10d citovaného zákona), v němž tento stanoví obsah a rozsah vyhodnocení, případně požadavek na zpracování variant koncepce
- zpracování Vyhodnocení návrhu koncepce oprávněnou osobou a jeho předložení příslušnému úřadu ve smyslu ustanovení § 10e výše citovaného zákona
- zveřejnění Návrhu koncepce vč. Vyhodnocení příslušným úřadem a zajištění vyjádření dotčených správních úřadů a samosprávných celků k němu
- veřejné projednání Návrhu koncepce včetně zpracovaného Vyhodnocení, jak je předepsáno ustanovením §10f citovaného zákona
- zpracování zápisu z veřejného projednání, jeho zveřejnění předkladatelem a zaslání příslušnému úřadu
- vydání stanoviska příslušného úřadu k posouzení vlivů provádění koncepce na životní prostředí a veřejné zdraví ve smyslu ustanovení §10g zákona č. 100/2001 Sb. v platném znění
- zveřejnění stanoviska a jeho rozeslání příslušným úřadem předkladateli a dalším subjektům
- následné průběžné sledování a rozbor vlivů schválené koncepce na životní prostředí a veřejné zdraví předkladatelem ve smyslu ustanovení §10h výše citovaného zákona

Na uvedené kroky posouzení koncepce musí následně navazovat celá řada dalších, stávající legislativou vyžadovaných postupových kroků. Mimo rozpracování koncepce v metodických pokynech, příručkách pro žadatele a v dalších materiálech je to zahrnutí navazujících záměrů do územně plánovací dokumentace nižších úrovní (v případě potřeby) a dále (v projektové fázi) posouzení konkrétního záměru, tak jak je předepsáno výše citovaným zákonem. U takovýchto záměrů, spadajících pod režim zákona č.100/2001 Sb. v platném znění, je obecně nutno aplikovat závazný formální proces hodnocení „EIA“.

Jedná-li se o fakultativní záměry (kategorie II přílohy č. 1 citovaného zákona), je obligatorní součástí oznámení, zpracovaných dle přílohy č. 3 tohoto zákona mimo jiné návrh opatření k prevenci, snížení či kompenzaci negativních vlivů záměru na životní prostředí.

U obligatorních záměrů, obsažených v kategorii I přílohy č.1 citovaného zákona je rovněž povinnost uvést návrh opatření k prevenci, snížení či kompenzaci negativních vlivů záměru na životní prostředí jakožto obligatorní součást dokumentací, zpracovaných dle přílohy č. 4 tohoto zákona.

1. OBSAH A CÍLE KONCEPCE, JEJÍ VZTAH K JINÝM KONCEPCÍM

Posuzovaná koncepce představuje zásadní dokument v resortu zemědělství. Jedná se o celostátní koncepci, navazující na řadu dalších materiálů, přijatých na komunitární i národní úrovni.

Hlavním cílem Programu rozvoje venkova, jako jednoho z nástrojů Společné zemědělské politiky (II. pilíř), je zajistit plnění priorit strategie Evropa 2020 a tematických cílů Nařízení o ESIF prostřednictvím plnění cílů SZP a to zejména

- životaschopná výroba potravin
- udržitelné hospodaření s přírodními zdroji a opatření v oblasti klimatu;
- vyvážený územní rozvoj venkovských oblastí.

Výběr opatření v hodnocené koncepci byl proveden na základě výsledků SWOT analýzy a dle identifikovaných potřeb českého zemědělství, lesnictví, rozvoje venkova a životního prostředí. Přitom byly mimo výše uvedených dokumentů na komunitární a národní úrovni (viz úvod) využity i další strategické dokumenty, z nichž lze uvést:

- Strategie pro růst – české zemědělství a potravinářství (v rámci SZP po roce 2013)
- Koncepce zemědělského aplikovaného výzkumu a vývoje do roku 2015
- Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011-2015

V neposlední řadě je součástí hodnocené koncepce návrh podpor při realizaci koncepce, zejména finanční plán.

Monitorování dosažení cílů PRV bude prováděno na základě navrženého souboru indikátorů.

Při monitoringu dosažených cílů ve fázi účinnosti předchozího PRV 2007 – 2013 se potvrdilo, že zemědělství hraje klíčovou roli v rozvoji venkova, i když jeho podíl na ekonomické aktivitě a zaměstnanosti není vysoký. Je zřejmé, že zemědělci a lesníci poskytují značný objem veřejných statků, zejména v oblasti životního prostředí včetně prevence klimatické změny, pohody zvířat a rozvoji venkova. V těchto případech je podpora poskytování těchto statků z veřejných zdrojů nezbytná, neboť nejsou poskytovány trhem. Prokázalo se také, že transfer znalostí je významnou hnací silou v růstu produktivity v zemědělství a lesnictví a současně nezbytný faktorem pro úspěšnost samotného PRV. Potvrdilo se, zemědělství je vystaveno řadě externích faktorů, které jej mohou negativně ovlivnit, jako klimatická změna nebo fluktuace cen na trzích. Část faktorů ovlivňující konkurenceschopnost podniků je jejich umístění v oblastech s různými typy znevýhodnění.

Hodnocená koncepce je v souladu se stanovenými tematických cíli, uvedenými v článku 9 Nařízení o ESIF č. 1303/2013. Tyto by měly zajistit, aby každý fond spadající pod vedené Nařízení o ESIF splnil své poslání, tj. přispět ke strategii Unie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Explicitně jsou zde uvedeny tematické cíle:

1/ posílení výzkumu, technologického rozvoje a inovací;
2/ zlepšení přístupu, využití a kvality informačních a komunikačních technologií;
3/ zvýšení konkurenceschopnosti malých a středních podniků, odvětví zemědělství (v případě EZFRV) a odvětví rybářství a akvakultury (v případě EMFF);
4/ podpora přechodu na nízkouhlíkové hospodářství ve všech odvětvích;
5/ podpora přizpůsobení se změně klimatu, předcházení rizikům a řízení rizik;
6/ zachování a ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů;
7/ podpora udržitelné dopravy a odstraňování překážek v klíčových síťových infrastrukturách;
8/ podpora udržitelné zaměstnanosti, kvalitních pracovních míst a mobility pracovních sil;
9/ podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě a diskriminaci;
10/ investice do vzdělávání, odborné přípravy a odborného výcviku k získávání dovedností a do celoživotního učení;
11/ posilování institucionální kapacity veřejných orgánů a zúčastněných stran a přispívání k účinné veřejné správě.

Tyto tematické cíle se promítají do konkrétních priorit pro každý fond, spadající pod Nařízení o ESIF, tedy i pro výše uvedený Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova.

V uvedené koncepci jsou řešena zejména témata analýzy situace silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb (SWOT analýza), stanovení potřebných priorit pro rozvoj venkova a detailní popis opatření, stanovených v souladu s jednotlivými články Nařízení

EZFRV. Hodnocená koncepce řeší - v souladu se sdělením Evropa 2020 a na něj navazujícím Nařízením o ESIF k financování z Evropských fondů – věcné i finanční záležitosti realizace koncepce.

I když hodnocená koncepce záporné vlivy na životní prostředí vzhledem ke svému charakteru nepředpokládá, je nezbytné, dle zkušeností s obdobnými programy a při respektování principu předběžné opatrnosti (§13 zákona č. 17/1992 Sb.) tyto možné vlivy v další části Vyhodnocení SEA identifikovat a navrhnout podmínky pro jejich monitoring a eliminaci či minimalizaci.

Návrhová část hodnocené koncepce (Verse 03/2014) „Program rozvoje venkova České republiky na období 2014 - 2020“ obsahuje celkem 19 kapitol v následujícím složení:

1) Název programu pro rozvoj venkova
2) Členský stát a administrativní regiony
3) Ex – ante hodnocení
4) Analýza situace z hlediska silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb (SWOT analýza) a identifikace potřeb
5) Popis strategie
6) Posouzení předběžných podmínek a harmonogram k jejich naplňování
7) Výkonnostní rezerva
8) Popis vybraných opatření
9) Plán hodnocení
10) Finanční plán
11) Indikátorový plán
12) Doplňkové vnitrostátní financování
13) Prvky potřebné k hodnocení veřejné podpory
14) Informace o doplňkovosti
15) Systém implementace programu
16) Aktivity k začlenění partnerů
17) Celostátní síť pro venkov
18) Ex ante hodnocení ověřitelnosti, kontrolovatelnosti a rizika chybovosti
19) Přechodná opatření

Koncepce je zaměřena na prostředí venkova a zahrnuje tak nejen zemědělské a lesnické hospodaření, ale i opatření, směřující k rozvoji podnikání a zvýšení zaměstnanosti.

Jak bylo uvedeno, je hodnocená koncepce zpracována v kontextu mezinárodních závazků, které Česká republika přijala či hodlá přijmout v souvislosti se svým členstvím v OSN, OECD a Evropské unii, avšak s respektováním specifických podmínek a potřeb ČR.

Program rozvoje venkova je zacílen zejména na kvalitní výběr priorit, prioritních oblastí, opatření a podopatření s cílem optimální distribuce rozpočtu finančního plánu. Finanční nároky na naplnění potřeb venkova obvykle daleko přesahují dostupný rozpočet a proto je věnována značná pozornost vhodnému výběru intervencí tak, aby rozpočet PRV přinesl maximální přínos. V hodnocené koncepci byly v souladu s materiály EU zachovány dlouhodobé strategické cíle, spočívající v přispění ke konkurenceschopnosti zemědělství, udržitelnému řízení přírodních zdrojů, k opatřením v oblasti klimatu a k vyváženému územnímu rozvoji venkovských oblastí.

V souladu se strategií Evropa 2020 jsou zásadní obecné cíle podpory pro rozvoj venkova na období 2014–2020 podrobněji vyjádřeny prostřednictvím celkem šesti priorit platných pro celou EU, tak jak jsou tyto explicitně uvedeny v Nařízení EZFRV.

Podle uvedeného tak jsou v hodnocené koncepci uvedeny následující priority:

1. podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech,
2. zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů,
3. podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracování produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství
4. obnova, ochrana a zlepšování ekosystémů závislých na zemědělství a lesnictví,
5. podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu
6. podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech se zaměřením na tyto oblasti.

Pro tyto priority bylo vždy stanoveno několik upřesňujících „prioritních oblastí“. Jejich počty se u jednotlivých priorit různí. Celkový počet navržených prioritních oblastí je 17 (tabulka 1).

Tabulka 1 – Počty prioritních oblastí u jednotlivých priorit

Cíle podpory	Ú d a j						Počet celkem
Priorita č.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	**6**
Počet prioritních oblastí	3	3	1	3	5	2	**17**

Pro tyto prioritní oblasti bylo nutno navrhnout adekvátní systém opatření, směřujících k zajištění plnění těchto oblastí. Po proběhlých diskuzích, m.j. s nevládními organizacemi (OS Gremia) proběhl první výběr těchto opatření. Opatření, navržená v hodnocené koncepci jsou uváděna ve shodě s jednotlivými články Nařízení EZFRV. Jejich struktura je taková, že každé z navržených opatření může současně přispívat k plnění několika ze zmíněných priorit či prioritních oblastí.

Přehled těchto priorit a prioritních oblastí je tento:

***Priorita 1*.**

Podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech

Prioritní oblasti::

a) Podpora inovací, spolupráce a rozvoje znalostní základny ve venkovských oblastech;

b) Posílení vazeb mezi zemědělstvím, produkcí potravin a lesnictvím a výzkumem inovacemi, mimo jiné za účelem zlepšení řízení v oblasti životního prostředí a environmentálního profilu;

c) Podpora celoživotního vzdělávání a odborné přípravy v odvětvích zemědělství a lesnictví.

***Priorita* 2.**

Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů

Prioritní oblasti::

a) Zvýšení hospodářské výkonnosti všech zemědělských podniků a usnadnění jejich restrukturalizace a modernizace, zejména s ohledem na zvýšení míry účasti a orientace na trhu, jakož i zemědělské diverzifikace;

b) Usnadnění vstupu dostatečně kvalifikovaných zemědělců do odvětví zemědělství a zejména generační obměny v tomto odvětví;

c) Zvýšení hospodářské výkonnosti všech lesnických podniků, zejména s ohledem na zvýšení míry účasti a orientace na trhu.

Priorita 3.

Podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracování produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství

Prioritní oblasti::

a) Zlepšení konkurenceschopnosti prvovýrobců jejich lepším začleněním do zemědělsko-potravinářského řetězce prostřednictvím programů jakosti, zvýšení hodnoty zemědělských produktů, podpory na místních trzích a krátkých dodavatelských řetězců, seskupení a organizací producentů a meziodborových organizací.

Priorita 4.

Obnova, ochrana a zlepšování ekosystémů závislých na zemědělství a lesnictví

Prioritní oblasti::

a) Obnova, zachování a posílení biologické rozmanitosti, včetně oblastí sítě Natura 2000, oblastí s přírodními či jinými zvláštními omezeními a zemědělství vysoké přírodní hodnoty, i stavu evropské krajiny;

b) Lepší hospodaření s vodou, včetně nakládání s hnojivy a pesticidy;

c) Předcházení erozi půdy a lepší hospodaření s půdou.

Priorita 5.

Podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu

Prioritní oblasti::

a) Efektivnější využívání vody v zemědělství;

b) Efektivnější využívání energie v zemědělství a při zpracování potravin;

c) Usnadnění dodávek a využívání energie z obnovitelných zdrojů, vedlejších produktů, odpadu, reziduí a jiných nepotravinářských surovin pro účely biologického hospodářství;

d) Snižování emisí skleníkových plynů a amoniaku ze zemědělství;

e) Podpora ukládání a pohlcování uhlíku v zemědělství a lesnictví;

Priorita 6.

Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech se zaměřením na tyto oblasti

Prioritní oblasti::

a) Usnadnění diverzifikace, vytváření a rozvoje malých podniků a pracovních míst;

b) Posílení místního rozvoje ve venkovských oblastech

Na vnitrostátní úrovni se PRV soustředí na zlepšení podmínek pro hospodaření na ZPF a PUPFL, se zřetelem na udržitelný rozvoj a na vyloučení negativních zásahů do životního prostředí.

Pro účely hodnocení koncepce byla dále v tomto Vyhodnocení vyvinuta snaha navrhnout několik zásadních referenčních cílů ochrany životního prostředí. Přitom bylo dbáno na to, aby byly navrženy pouze takové referenční cíle, které jsou pro danou koncepci relevantní. Jako referenční cíle ochrany životního prostředí byly po výběru navrženy ty cíle, které měly pokud možno silnou vazbu jak na priority hodnocené koncepce (viz výše), tak na v této koncepci navržená opatření. Po zvážení zaměření posuzované koncepce bylo navrženo celkem 10 referenčních cílů, jak jsou uvedeny v tabulce 2. Tyto cíle jsou formulovány vesměs obecně, takže vždy zahrnují celé spektrum problematiky (např. u cíle 4 je to část 2 -5 zákona č. 114/1992 Sb., vyjma ekosystémů, tj. referenční cíl 10).

Tabulka 2- Navržené referenční cíle ochrany životního prostředí

1	Zlepšovat kvalitu povrchových a podzemních vod
2	Minimalizovat odnímání ZPF I. a II. třídy ochrany
3	Minimalizovat zásahy do PUPFL
4	Zvláštní zřetel věnovat ochraně přírody
5	Zlepšovat kvalitu ovzduší
6	Snižovat hlukovou zátěž obyvatel
7	Zvyšovat akumulační a retenční schopnost území, vč. revitalizace
8	Omezovat vznik odpadů
9	Snižovat spotřebu neobnovitelných zdrojů energie
10	Nezhoršovat stav a funkci ekosystémů v území

Uvedené referenční cíle obecně pokrývají ochranu všech zásadních složek životního prostředí a veřejného zdraví. Indikátory ke sledování dodržení těchto cílů jsou obsahem přílohy 4. Vliv PRV na tyto referenční cíle může být přitom pozitivní, případně i negativní.

Vazba uvedených referenčních cílů na priority /prioritní oblasti PRV je zvláště zjevná u následujících priorit a prioritních oblastí:

Referenční cíl č.	Priorita/prioritní oblast	P o z n á m k a
1	4b, 5a	Retence vody, povodně
2	4c	
3	4a,b, c, 5e, 6a	Zalesňování, pohlcování uhlíku
4	4a, b	
5	5d,e	Skleníkové plyny, CO_2
6	2, 3, 4	Obecný ukazatel pro investiční činnosti
7	5c, 6b	
8	5c	Využívání odpadů, OZE
9	5c	Využívání energie z OZE
10	4a,b	Lesní ekosystémy, AEK operace

Hodnocená koncepce a její kompatibilita se souvisejícími strategiemi byla v předloženém Vyhodnocení konfrontována s dokumenty národní i mezinárodní úrovně, včetně platné legislativy ČR. Zohledněna byla rovněž legislativa o PÚR, Územně plánovacích podkladech a Územně plánovací dokumentaci (tj. stavební zákon a jeho prováděcí předpisy). V úvahu byla přitom vzata skutečnost, že koncepce se týká území celé České republiky.

Z **národních** koncepčních dokumentů, s nimiž byla navrhovaná koncepce konfrontována, lze uvést zejména:

- Dohoda o partnerství, MMR (2014)
- Politika územního rozvoje ČR. MMR Praha, schváleno 07/2009
- Program rozvoje venkova ČR, 2007 – 2013. MZe 12/2011
- Národní strategický plán rozvoje venkova
- Národní inovační strategie ČR. MŠMT, MPO, 2011
- Národní politika výzkumu, vývoje a inovací 2009-2015. Vláda ČR, 2008

- Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR (2010)

a další, jak byly uvedeny dříve.

Zásadní dokumenty **mezinárodní** úrovně:

Právního charakteru

- Sdělení EK Evropa 2020. 3. 3. 2010
- Nařízení EP a Rady o podpoře z EZFRV č. 1305/2013
- Nařízení EP a Rady o fondech (Nařízení o ESIF), č. 1303/2013

Ostatní

- A Handbook on Environmental Assesment of Regional Development Plans and EU Structural Funds Programmes. EU, 08/1998
- ESDP- Evropské perspektivy územního rozvoje. EU 05/1999
- Aarhuská úmluva (Úmluva EHK OSN o přístupu k informacím, účasti veřejnosti při rozhodování a právní ochraně ve věcech životního prostředí)

Po konfrontaci hodnocené koncepce s těmito strategiemi lze konstatovat, že mezi těmito dokumenty existuje v podstatě soulad, i když vzhledem k různé době vzniku těchto dokumentů může docházet v malé míře k překryvům či nedostatečnému stanovení rozhraní těchto strategií, případně jednotlivých operačních programů. Při nedostatečném stanovení tohoto rozhraní tak lze konstatovat např. doplňkovost priorit (PRV a Strategie ochrany biologické rozmanitosti, energetické úspory, kompostárny, protierozní opatření), případně jejich protichůdné zájmy (Dopravní politika a ochrana půdního fondu).

Jako konkrétní příklady souladu PRV s uvedenými koncepcemi lze uvést:

Národní inovační strategie ČR. MŠMT, MPO, 2011- stanovuje celkem 4 prioritní osy pro splnění pěti explicitních strategických cílů, kterými jsou:

- Zvyšovat motivaci a rozvíjet kompetence firem vedoucí k jejich posunu na trzích směrem k inovačním lídrům
- Dosáhnout a/nebo udržet excelenci ve vybraných oblastech výzkumu a soustavně zvyšovat kvalitu výzkumu v ostatních oblastech

- Zlepšit kvalitu vzdělávání a vzdělávacího systému
- Zvýšit kvalitu a rozsah služeb poskytovaných zprostředkujícími a podpůrnými institucemi.
- Zlepšit klíčové vazby (nejen spolupráci) mezi jednotlivými prvky inovačního systému

V hodnocené koncepci jsou tyto cílové hodnoty akceptovány. Soulad se srovnávanou strategií lze konstatovat v hodnocené koncepci zejména u priorit 1 (a), 5 a 6.

Národní politika výzkumu, vývoje a inovací 2009-2015 uvádí celkem 9 cílů pro splnění politiky a to:

CÍL 1: Zavést strategické řízení VaVaI na všech úrovních
CÍL 2: Zacílit veřejnou podporu VaVaI na potřeby udržitelného rozvoje
CÍL 3: Zvýšit efektivitu systému veřejné podpory VaVaI
CÍL 4: Využívat výsledky VaV v inovacích a zlepšit spolupráci veřejného a soukromého sektoru ve VaVaI
CÍL 5: Zlepšit zapojení ČR do mezinárodní spolupráce ve VaVaI.
CÍL 6: Zajistit kvalitní lidské zdroje pro VaVaI
CÍL 7: Vytvořit v ČR prostředí stimulující VaVaI
CÍL 8: Zajistit účinné vazby na politiky v jiných oblastech
CÍL 9: Důsledně hodnotit systém VaVaI

V hodnocené koncepci jsou tyto cíle v podstatě akceptovány. Soulad se srovnávanou strategií lze konstatovat v hodnocené koncepci zejména u priorit y 1.

Státní politika životního prostředí (2010) uvádí celkem 4 zásadní cíle a to:

1. Ochrana přírody, krajiny a biologické rozmanitosti
2. Udržitelné využívání přírodních zdrojů, materiálové toky a nakládání s odpady
3. Životní prostředí a kvalita života
4. Ochrana klimatického systému Země a omezení dálkového přenosu znečištění ovzduší

Z dalších opatření je zde m.j.:

- Realizovat adaptační opatření vůči negativním dopadům změny klimatu také v rámci lesního hospodářství, biologické rozmanitosti, energetiky a průmyslu, ovzduší, zdraví obyvatel, urbanizované krajiny, dopravy a cestovního ruchu, atd.

V hodnocené koncepci jsou tyto cílové hodnoty jasně akceptovány. Soulad se srovnávanou strategií lze konstatovat v hodnocené koncepci u priorit 1 (b), 4 (a, b) a 5.

Státní energetická koncepce ČR (SEK) stanovuje v souladu se zněním ustanovení §3 zákona č. 406/2000 Sb. strategické cíle státu v energetickém hospodářství s výhledem na 30 let. Scénář předpokládaných základních trendů tak platí cca do roku 2050.
Mezi indikativní ukazatele a cílové hodnoty je v této koncepci m.j. zahrnuto:

-zajištění šetrného přístupu k životnímu prostředí a minimálních dopadů energetiky na životní prostředí a na krajinu
-dosáhnout postupného zvyšování podílu obnovitelných zdrojů energie v tuzemské spotřebě primárních energetických zdrojů
-zajistit maximální rozvoj bioplynových stanic za účelem zvýšení dodávek elektřiny, resp. tepla z bioplynu

V hodnocené koncepci jsou tyto cílové hodnoty akceptovány. Soulad se srovnávanou strategií lze konstatovat v hodnocené koncepci zejména u priorit 4 a 5 (c, d, e).

Národní program snižování emisí ČR 2007 představuje národní dokument, zabývající se technickou a legislativní stránkou ochrany ovzduší ČR, s cílem snížení imisních koncentrací zásadních znečišťujících látek (PM_{10}, benzo-a-pyren, NO_x, VOC a další). Jde o rozsáhlý a pokud jde o tempo změn ojedinělý plán ke snížení emisí.

Je zde konstatováno, že od r. 1999 dochází spíše ke stagnaci emisí a kvalita ovzduší se začíná spíše zhoršovat. Ke zlepšení stavu je navržen hlavní cíl programu a to

-snížit, s důrazem na podporu nových environmentálně šetrných technologií a využití potenciálu energetických úspor, zátěž životního prostředí látkami poškozujícími ekosystémy a vegetaci a vytvořit předpoklady pro regeneraci postižených složek životního prostředí a pro snižování rizik pro lidské zdraví, která plynou ze znečištění ovzduší a tím přispět k naplnění strategického cíle Environmentálního pilíře Strategie udržitelného rozvoje České republiky

V hodnocené koncepci jsou tyto cílové hodnoty akceptovány. Soulad se srovnávanou strategií lze konstatovat v hodnocené koncepci zejména u priorit 4 (a, b) a 5 (c, d, e).

Strategie ochrany biologické rozmanitosti ČR 2005 je rozsáhlý dokument, zahrnují zejména negativní vlivy na biodiverzitu a cíle pro minimalizaci těchto vlivů. Pro sektor zemědělských, lesních, travinných a vodních ekosystémů je zde stanovena řada cílů, z nichž uvádíme:

- Udržet obhospodařování stávajících travních porostů, zvláště pak biotopů v rámci soustavy Natura 2000
- Podporovat hospodaření menších subjektů a posílit kapacity místních vlastníků půdy a venkovských komunit k udržitelné péči o biodiverzitu na zemědělsky obhospodařované půdě a podporovat osvětu
- Při obnovách porostů zabezpečit podíl dřevin přirozené druhové skladby v hospodářských porostech alespoň v mezích současným zákonem stanoveného procenta melioračních a zpevňujících dřevin
- V rámci vzdělávání hospodařících subjektů vytvářet povědomí o nutnosti zachování travinných ekosystémů a o výhodách jejich existence pro rozvoj území, zvyšovat pocit zodpovědnosti obyvatel za vzhled a fungování krajinných struktur.
- Zlepšit retenční funkci krajiny diverzifikací využíváním krajiny a krajinných prvků a odstraněním melioračních úprav v zemědělsky neperspektivních částech krajiny.

V hodnocené koncepci se tyto cíle prolínají prakticky všemi navrženými prioritami. Soulad lze shledávat zejména u priorit 1, 2, 4, 5 a 6.

Sdělení EK **Evropa 2020** uvádí cíle a priority, sloužící k vymezení úrovně, kterou by EU měla do roku 2020 dosáhnout.

Mezi rozhodující a vzájemně se posilující priority tento materiál zařazuje:

– Inteligentní růst: rozvíjet ekonomiku založenou na znalostech a inovacích.
– Udržitelný růst: podporovat konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiku méně náročnou na zdroje.

Mezi stanovené hlavní cíle zařazuje EU m.j.:

– v oblasti klimatu a energie by mělo být dosaženo cílů „20-20-20“ (včetně zvýšení závazku na snížení emisí na 30 %, pokud budou podmínky příznivé),
– počet osob ohrožených chudobou by měl klesnout o 20 milionů.

V hodnocené koncepci jsou tyto cílové hodnoty akcentovány. Soulad se srovnávanou strategií lze konstatovat v hodnocené koncepci zejména u priorit 1, 2, 3, 5 (b, c, d) a 6.

Nařízení EP a Rady o podpoře z **EZFRV** obsahuje v článku 5 celkem 6 priorit rozvoje venkova. Přispívá tak ke strategii Evropa 2020 způsobem, který doplňuje ostatní nástroje v rámci společné zemědělské politiky, politiky soudržnosti a společné rybářské politiky. Přispívá k územně a environmentálně vyváženějšímu, konkurenceschopnějšímu a inovativnějšímu odvětví zemědělství v Unii, které je šetrnější a odolnější vůči klimatu.

V hodnocené koncepci jsou priority z článku 5 uvedeného nařízení prakticky beze změny přebrány a to zejména do kapitoly 5 (Popis strategie). Soulad se srovnávaným předpisem lze tedy konstatovat v hodnocené koncepci u všech navržených priorit 1, 2, 3, 4, 5 a 6.

Nařízení EP a Rady o fondech (Nařízení o ESIF) uvádí řadu ustanovení společného strategického rámce pro následující evropské fondy

*Evropský fond pro regionální rozvoj,
*Evropský sociální fond,
*Fond soudržnosti,
*Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
*Evropský námořní a rybářský fond

V článku 9 uvádí tento materiál celkem 11 tematických cílů a to m.j.:

- posílení výzkumu, technologického rozvoje a inovací;
- zvýšení konkurenceschopnosti malých a středních podniků, odvětví zemědělství (v případě EZFRV) a odvětví rybářství a akvakultury (v případě EMFF);
- podpora přechodu na nízkouhlíkové hospodářství ve všech odvětvích;

- podpora přizpůsobení se změně klimatu, předcházení rizikům a řízení rizik;
- zachování a ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů;
- podpora udržitelné zaměstnanosti, kvalitních pracovních míst a mobility pracovních sil
- podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě a diskriminaci
- investice do vzdělávání, odborné přípravy a odborného výcviku k získávání dovedností a do celoživotního učení;

V hodnocené koncepci jsou tyto cílové hodnoty akceptovány téměř ve všech navržených prioritách. Soulad se srovnávanou strategií lze konstatovat v hodnocené koncepci zejména u priorit 1, 2, 4 (a, b), 5 (a, b, c, d, e) a 6.

2. INFORMACE O SOUČASNÉM STAVU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V DOTČENÉM ÚZEMÍ A JEHO PRAVDĚPODOBNÝ VÝVOJ BEZ PROVEDENÍ KONCEPCE

Území ČR, řešené v koncepci se nachází ve středu Evropy a bezprostředně sousedí se čtyřmi státy (Německo, Rakousko, Slovensko a Polsko). Z hlediska fyzicko-geografického leží ČR na rozhraní dvou horských soustav. Západní a střední část vyplňuje Česká vysočina (Šumava, Český les, Krušné hory, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Králický Sněžník, Jeseníky). Do východní části státu zasahují Západní Karpaty (Beskydy). Z celkové plochy Česka (78 866 km^2) leží 52 817 km^2 (67 %) v nadmořské výšce do 500 m, 25 222 km^2 (32 %) ve výšce 500 až 1 000 m a pouze 827 km^2 (1,05 %) ve výšce nad 1 000 m; střední nadmořská výška činí 430 m.

Podnebí ČR se vyznačuje vzájemnou interakcí oceánských a kontinentálních vlivů. Je charakterizováno převládajícím západním prouděním a intenzívní cyklonální činností, která způsobuje časté střídání počasí a poměrně hojné srážky.

Z hlediska správního členění státu se jedná celkem o 14 územních samosprávných celků na úrovni krajů (NUTS 3), jak je uvedeno v tabulce 3.

Tabulka 3 – Kraje ČR a jejich rozloha k 1. 1. 2012

Pořadí	Název kraje	Rozloha, km^2
1.	Středočeský	11 015
2.	Jihočeský	10 056
3.	Plzeňský	7 561
4.	Jihomoravský	7 195
5.	Kraj Vysočina	6 796
6.	Moravskoslezský	5 427
7.	Ústecký	5 334
8.	Olomoucký	5 267
9.	Královéhradecký	4 759
10.	Pardubický	4 519
11.	Zlínský	3 963
12.	Karlovarský	3 314
13.	Liberecký	3 163
14.	Hlavní město Praha	496

Zdroj: ČSÚ

Podle jednotlivých složkových zákonů na ochranu životního prostředí mají řadu kompetencí, včetně kompetencí krajských úřadů rovněž újezdní úřady ve vojenských újezdech.

V současné době existuje na území ČR celkem 5 vojenských újezdů a to (stav 03/2007):

- vojenský újezd Boletice, okres Český Krumlov, Jihočeský kraj, sídlo újezdu: Boletice (základní sídelní jednotka na území vojenského újezdu), 219 km^2, 276 obyvatel
- vojenský újezd Brdy (předpoklad zrušení), okres Příbram, Středočeský kraj, sídlo újezdu: Jince (mimo území vojenského újezdu), 260 km^2, 50 obyvatel
- vojenský újezd Březina, okres Vyškov, Jihomoravský kraj, sídlo újezdu: město Vyškov (mimo území vojenského újezdu), 158 km^2, 6 obyvatel
- vojenský újezd Hradiště, okres Karlovy Vary, Karlovarský kraj, sídlo újezdu: město Karlovy Vary (mimo území vojenského újezdu), 332 km^2, 605 obyvatel
- vojenský újezd Libavá, okres Olomouc, Olomoucký kraj, sídlo újezdu: Město Libavá (které však není městem ani obcí, ale katastrálním územím v rámci vojenského újezdu), 327 km^2, 1174 obyvatel

Situování jednotlivých krajů ČR je zřejmé z obrázku 2.

Obrázek 2 – Dělení ČR na jednotlivé kraje (NUTS 3)

Rozmístění zmíněných vojenských újezdů je na obrázku 3.

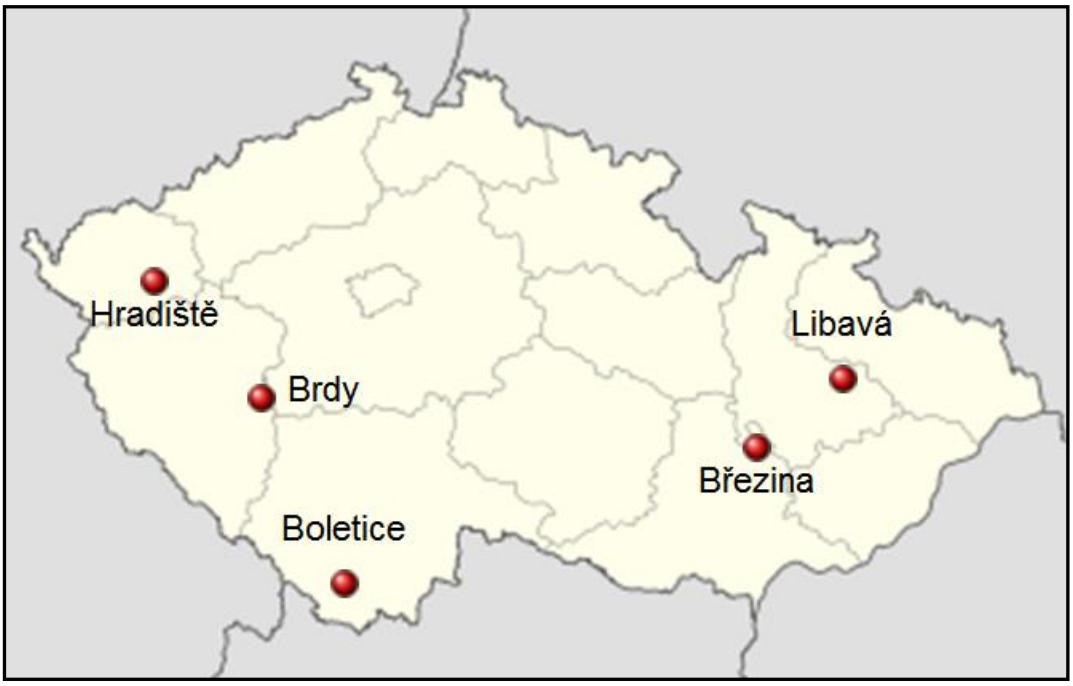
Česká republika je členem OSN, NATO, OECD, WTO, Rady Evropy, OBSE, EEA, Evropské celní unie, EU, Schengenského prostoru a Visegrádské skupiny.

Zemědělství ČR je charakteristické duální strukturou výroby, kdy většina podniků (87%) hospodaří pouze na 30% ZPF ČR, zatímco zbylých 13 % podniků hospodaří na zbylé většině (70 %) ZPF. Zemědělský půdní fond, na němž tyto podniky hospodaří je přitom z převážné části (cca 76%) najatý. České zemědělství vykazuje z evropského pohledu jednu z nejnižších hustot jednotlivých kategorií zvířat na obhospodařovanou plochu ZPF, přičemž pokles byl ještě podpořen rušením řady velkochovů (vepříny, kravíny) v letech 2006 – 2010.

Uvedené nepříznivé skutečnosti a trendy významně souvisí i s nepříznivou věkovou strukturou zaměstnanců v tomto resortu.

Významné rozdíly se projevují v porovnání s věkovou strukturou celkové zaměstnanosti v národním hospodářství (NH) ČR, kdy podíl pracovníků ve věku do 44 let na celkovém počtu pracovníků činil v roce 2010 v NH 60 %, zatímco v zemědělství činil tento podíl jen 45 %. Uvedená skutečnost vytváří potřebu generační obměny pracovníků v zemědělství, na což je jedna z priorit hodnocené koncepce rovněž zaměřena (priorita 2, b).

Obrázek 3 – Situování vojenských újezdů na území ČR

Co se týče stavu životního prostředí na území celé ČR, dochází zde cca od 90-tých let minulého století v některých oblastech k postupnému zlepšování.

2.1.Voda

Poloha ČR je z hydrologického hlediska specifická tím, že průměrně cca 95 % vody odtékající z území ČR pochází ze srážek a jen 5 % k nám přiteče z okolních zemí. Klesající vydatnost vodních zdrojů je třeba řešit optimalizací užívání odebrané vody a podporou vsaku srážkových vod.

V současné době již některé regiony ČR (zejména Jižní Morava, Rakovnicko) trpí obdobími nedostatku vody, přičemž se důsledky těchto jevů nepřímo odráží také v zemědělské produkci.

Z predikcí dopadů klimatických změn (dle průměrného scénáře vývoje teplot) na jednotlivá hydrologická povodí do roku 2030 vyplynulo, že na většině našeho území nebudou ze 40-70 % pokryty povolená množství odběrů povrchových vod.

Mimo agrotechnická opatření pro řešení tohoto stavu byla přijata i legislativní opatření, podporující zadržení vody v krajině (§§20, 21 vyhl. č. 501/2006 Sb., §5 vodního zákona aj.).

Vodohospodářské poměry v území jsou do značné míry determinovány exponovanými oblastmi, zejména chráněnými oblastmi přirozené akumulace vod (CHOPAV). Na území ČR se nachází celkem 19 CHOPAV, pokrývajících cca 20% plochy státu. Uvedené CHOPAV byly vyhlášeny jednotlivými nařízeními vlády podle následujícího přehledu:

Nařízení vlády ČSR č. 40/1978 Sb.

- zahrnuje vyhlášení CHOPAV Beskydy, Jeseníky, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Šumava a Žďárské vrchy

Nařízení vlády ČSR č. 10/1979 Sb.

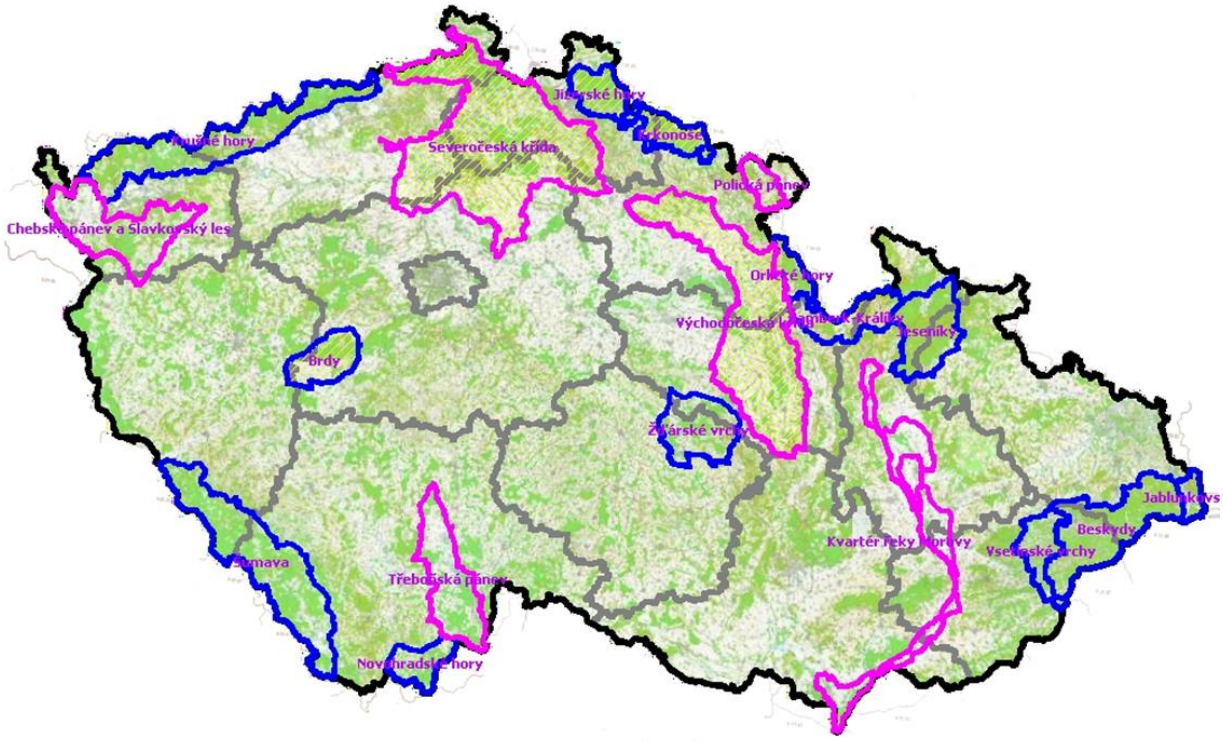
- zahrnuje vyhlášení CHOPAV Brdy, Jablunkovsko, Krušné hory, Novohradské hory, Vsetínské vrchy a Žamberk-Králíky

Nařízení vlády ČSR č. 85/1981 Sb.

- zahrnuje vyhlášení CHOPAV Chebská pánev a Slavkovský les, Severočeská křída, Východočeská křída, Polická pánev, Třeboňská pánev a Kvartér řeky Moravy.

Situování oblastí CHOPAV v celém hodnoceném území ČR je zřejmé z obrázku 4.

Obrázek 4- Oblasti CHOPAV v ČR (červeně- dle nař. vl. č. 85/1981 Sb.)

Z obrázku je zřejmé, že celá řada záměrů staveb, implicitně obsažených v hodnocené koncepci (investiční opatření priority 2, 3, 4) by mohla při nešetrném způsobu umístění

a provozu s oblastmi CHOPAV kolidovat a mohla by způsobit nežádoucí vliv na množství vsakovaných vod, případně na kvalitu podzemních vod.

Ve všech oblastech CHOPAV platí omezení, daná ustanovením §28 zák.č. 254/2001 Sb., vodní zákon a dále jednotlivými výše uvedenými nařízeními vlády. Podle dikce uvedeného ustanovení se na úseku zemědělského a lesnického hospodaření jedná o následující znění zákazů: *„V chráněných oblastech přirozené akumulace vod se v rozsahu stanoveném nařízením vlády zakazuje*

a) zmenšovat rozsah lesních pozemků,

b) odvodňovat lesní pozemky,

c) odvodňovat zemědělské pozemky".

Jak je z výše uvedeného zřejmé, jsou tyto zákazy do značné míry kompatibilní jak s postojem výše uvedených strategií (např. Strategie ochrany biologické rozmanitosti), tak s prioritami hodnocené koncepce (priorita 4 a/ a 5 e/ a další).

Obdobný rozsah jako CHOPAV mají i ochranná pásma vodních zdrojů (§30 vodního zákona) a zranitelné oblasti, vyhlášené nař. vl. č. 262/2012 Sb. Podle ustanovení §33 vodního zákona jsou zranitelnými oblastmi ta území, kde se vyskytují

„a) povrchové nebo podzemní vody, zejména využívané nebo určené jako zdroje pitné vody, v nichž koncentrace dusičnanů přesahuje hodnotu 50 mg/l nebo mohou této hodnoty dosáhnout, nebo

b) povrchové vody, u nichž v důsledku vysoké koncentrace dusičnanů ze zemědělských zdrojů dochází nebo může dojít k nežádoucímu zhoršení jakosti vody."

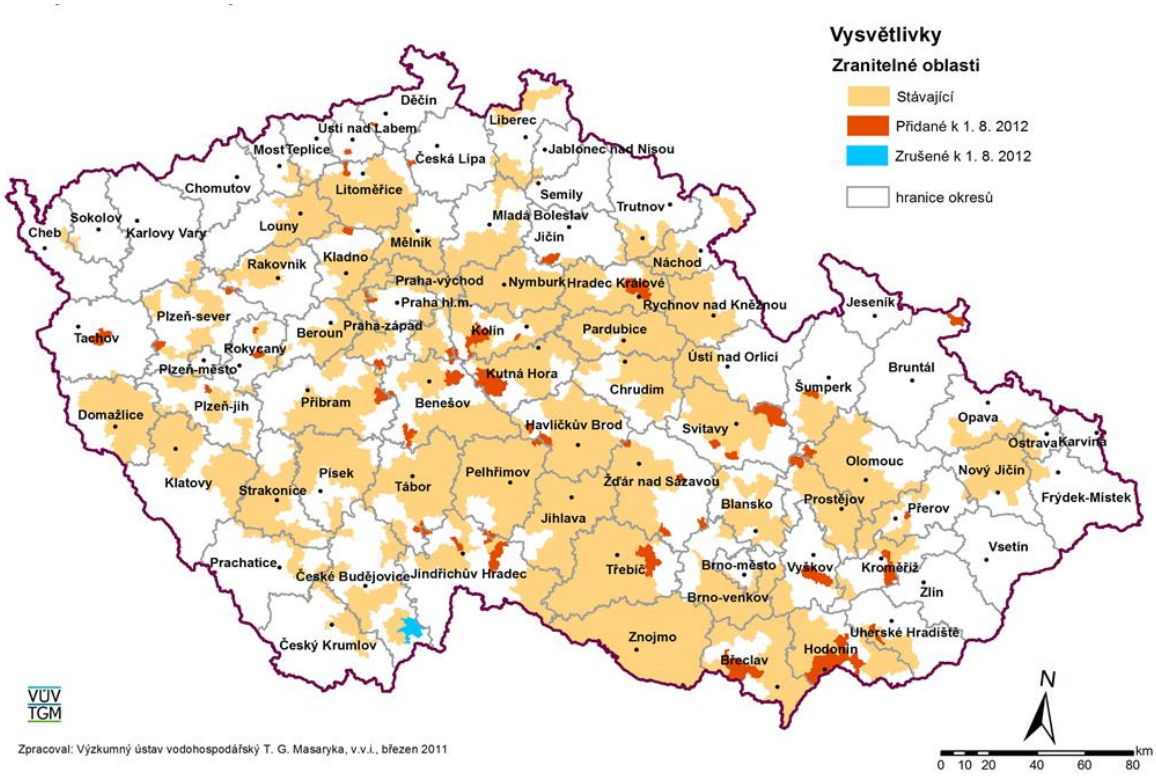
V uvedeném nařízení vlády, kterým se stanovují zranitelné oblasti a opatření, v nichž provádí pravidelné (1x/4 roky) přezkoumání jejich rozsahu a návrhy na úpravu (tzv. revize zranitelných oblastí) odborný subjekt pověřený Ministerstvem životního prostředí (VÚV Praha).

Rozsah zranitelných oblastí, jak byl přezkoumán a vstoupil v účinnost dne 1. 8. 2012 uvádí obrázek 5.

I když lze v této oblasti předpokládat vesměs pozitivní efekt hodnocené koncepce, je nutno uvést obecnou potřebu minimalizace průniku znečišťujících látek do povrchových a podzemních vod v těchto oblastech dle výše uvedeného nařízení vlády (období zákazu hnojení, limity dávek hnojiv, hospodaření na svažitých pozemcích, hnojení v blízkosti vodních ploch aj.).

V roce 2011 bylo v ČR zásobováno celkem 9,8 milionu obyvatel (93 %) pitnou vodou z distribučních sítí, s kvalitou odpovídající vyhl. č. 252/2004 Sb. Z hlediska zdravotního rizika se ve veřejných vodovodech jako nejproblematičtější jeví ukazatele dusičnany a trichlormethan. V malém množství pitných vod se vyskytují pesticidy triaziny, které mají neurodisrupční vliv, či celá škála hormonů, které v malé míře pronikají čistírnami i úpravnami vod. Dle dosavadních studií ale nalezené koncentrace hormonů v pitných vodách v ČR nepředstavují zdravotní riziko.

Obrázek 5- Zranitelné oblasti na území ČR po 1. 8. 2012

Zdroj: VÚV

V případě podzemních vod tak lze konstatovat, že v případě mělkých vrtů došlo ke zlepšení v procentuálním zastoupení objektů s překročením limitů B nebo C (podle Metodického pokynu MŽP z 15. 9. 1996 část 2 – Kriteria znečištění zemin a podzemní vody).

Z hlediska množství vod dosáhl v závěru 90. let 20. století svého maxima trend dlouhodobého významného poklesu celkových odběrů vody, v souvislosti se snižováním průmyslové výroby a v důsledku restrukturalizace národního hospodářství i náročnosti na vodu vlivem změn technologií.

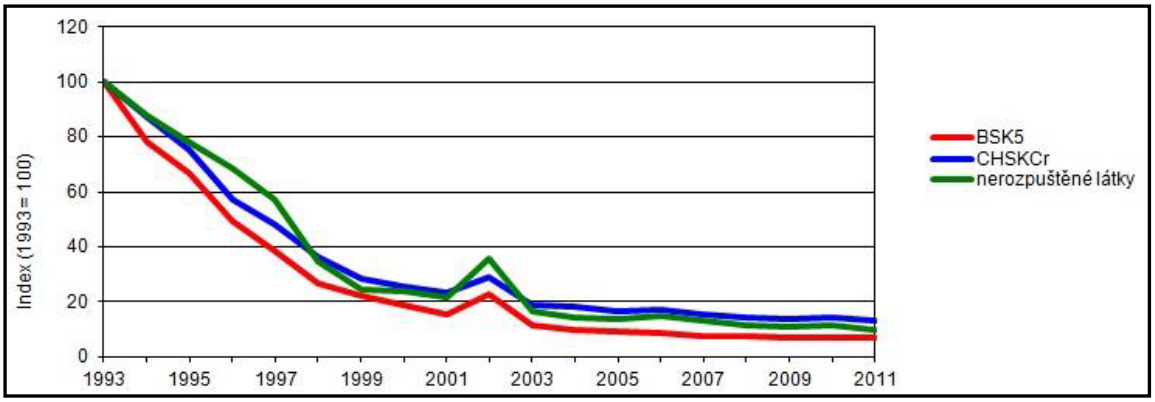
Nejvíce vody je odebíráno pro *energetiku* (48,2 % z celkových odběrů v roce 2011). Dlouhodobý pokles odběrů vykazuje odvětví s druhým největším objemem celkových odběrů (33,9 %) – *vodovody pro veřejnou potřebu.*

Naopak stabilně nízký je **odběr** vody pro **zemědělství** (2,1 % z celkových odběrů v roce 2011), které v případě rostlinné výroby z velké míry vystačí s vodou dodávanou srážkami, a meziroční kolísání odběrů je závislé právě na průběhu teplot a množství srážek během vegetační sezony.

V souvislosti se změnou klimatu (změna srážkových vzorců) bude do budoucna růst tlak na zdroje povrchové a zejména podzemní vody, především v souvislosti se zvyšujícími se požadavky na odběry vody pro zemědělství.

Z hlediska čištění vod, jejich vypouštění do recipientu a navazující kvality vody v tocích pokračuje trend postupného zlepšování stavu, v souvislosti s mohutnými investicemi do této oblasti v minulých několika letech. Vývoj vypouštěného znečištění v základních ukazatelích odpadních vod je na obrázku 6.

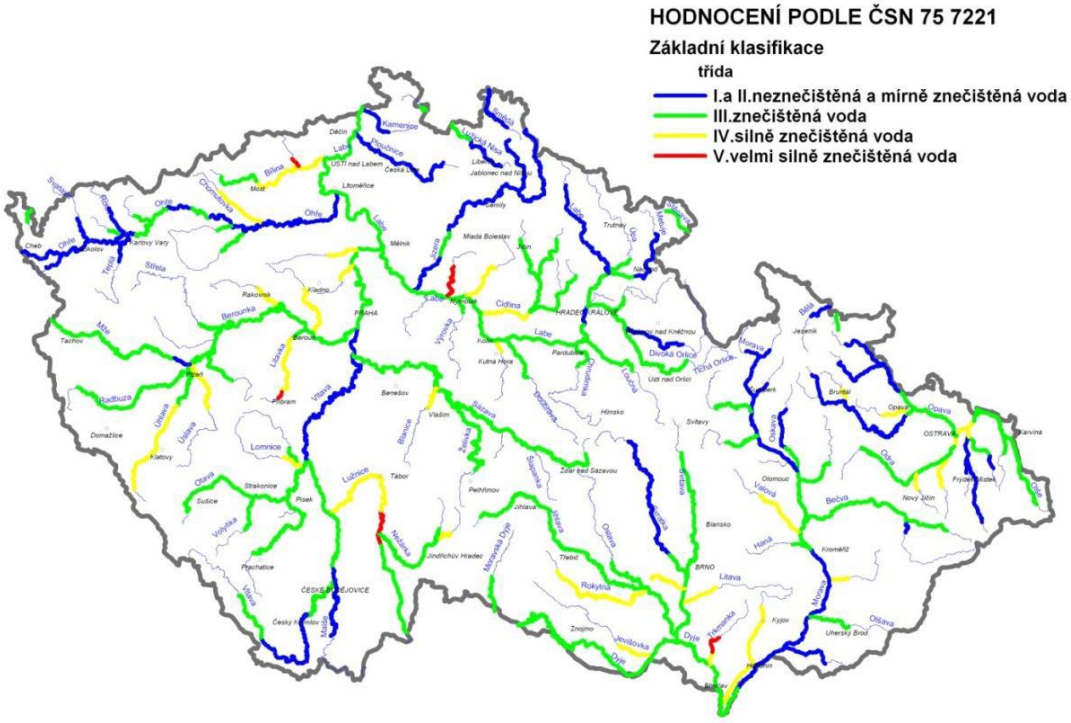
Obrázek 6- Vývoj vypouštěného znečištění (rok 1993 = 100%)

Zdroj: VÚV Praha

Navazující zlepšování jakosti vody ve vodních tocích v základních sledovaných ukazatelích dle ČSN 75 7221 dokumentuje obrázek 7.

Obrázek 7 – Jakost vody v tocích ČR, rok 2010-2011

Zdroj: VÚV T.G.M.

Jak je z obrázku zřejmé, je většina hodnocených úseků vodních toků klasifikována v I. až III. třídě jakosti vod. U všech sledovaných ukazatelů znečištění (BSK_5, $CHSK_{Cr}$, $N\text{-}NO_3^-$, $P_{celk.}$, Cd, adsorbovatelné organicky vázané halogeny (AOX), termotolerantní koliformní bakterie (FKOLI) a chlorofyl) došlo v letech 1993–2010 např. v povodí Labe ke snížení průměrných ročních koncentrací ve vodních tocích.

Poměrně dobře se daří, v souvislosti se snižováním množství vypouštěného znečištění z bodových zdrojů, snižovat koncentrace a zamezovat překračování norem environmentální kvality (NEK – RP) pro *organické znečištění* a celkový fosfor. Z dlouhodobého pohledu došlo ke snížení koncentrace BSK_5 na 61,1 % hodnoty roku 1993 a u $CHSK_{Cr}$ na 68,6 %.

Pokles vnosu *fosforu* byl podpořen i poklesem aplikace fosforečných hnojiv v zemědělství. Přesto je fosfor i nadále hlavním faktorem způsobujícím eutrofizaci. Část fosforu pochází i z plošných zdrojů znečištění a takový typ znečištění lze jen obtížně odstraňovat.

Koncentrace *dusičnanového dusíku* oproti fosforu klesla pouze na 76,0 % hodnoty z roku 1993 a v posledních letech má spíše kolísající trend. Meziročně došlo k poklesu koncentrace dusičnanů z 3,0 na 2,7 $mg.l^{-1}$. Významným zdrojem dusíku jsou mimo

atmosférické depozice a splaškových vod i dusíkatá hnojiva, a i když je jejich spotřeba oproti období před rokem 1990 výrazně nižší, dochází v posledních dvaceti letech téměř ke kontinuálnímu nárůstu jejich spotřeby.

Jelikož je zdrojem dusičnanového dusíku obecně spíše plošné znečištění, je meziroční zvyšování jeho koncentrace ve vodních tocích částečně vázáno na více vodné roky, kdy dochází k většímu splachu z půdy. Dlouhodobý trend snižování dusíkatého znečištění souvisí m.j. se snižováním emisí dusíku z živočišné výroby (rušení vepřínů, drůbežáren a kravínů).

V případě podzemních vod lze konstatovat, že u mělkých vrtů došlo ke zlepšení v procentuálním zastoupení objektů s překročením limitů B nebo C (podle Metodického pokynu MŽP z 15. 9. 1996 část 2 – Kritéria znečištění zemin a podzemní vody).

Výrazné zlepšení nastalo ve skupině objektů hlubokých vrtů a pramenů.

Z hlediska hydrografického představuje Česká republika prakticky střechu Evropy, je významnou pramennou oblastí evropského kontinentu. Nachází se na hlavním evropském rozvodí – patří do úmoří Severního (povodí Labe), Baltského (povodí Odry) a Černého moře (povodí Dunaje).

Podle toho rozdělujeme ČR na tři hlavní evropská povodí:

Povodí Labe – zahrnuje skoro celé Čechy s hlavními toky Labe a Vltava a odvádí vody do Severního moře,
Povodí Dunaje - zahrnuje jižní příhraniční oblasti Čech celou střední a jižní Moravu s hlavními toky Morava a Dyje,
Povodí Odry - zahrnuje severní oblasti Moravy a kousky příhraničního území na severu Čech.

Co se týče ochrany před povodněmi, lze říci, že značná část povodí významných vodních toků ČR (vyhl.č. 178/2012 Sb.) je součástí vyhlášeného záplavového území.

K rozlivům do sídel a následným škodám dochází v některých částech této oblasti (přerovsko, litovelsko) již od průtoků Q10. Z potřeby ochrany před povodněmi je nutno jmenovat výstavby protipovodňových hrází (Litovelsko, Troubky) a realizaci lokalit pro akumulaci povrchových vod, minimálně v rozsahu dle návrhu Generelu těchto území (2009).

Hodnocená koncepce zahrnuje protipovodňovou ochranu a retenci vody v krajině do řady svých priorit (priorita 4 a/,b/, 2 a/, 5 e/, 6 a/).

Vývoj na tomto úseku v důsledku nerealizace koncepce by byl jednoznačně negativní.

Tím, že koncepce zdůrazňuje retenci vody v krajině, efektivnější používání vody v zemědělství i šetrnější využívání vodních zdrojů lze jako negativní důsledky nerealizace koncepce očekávat:

- klesající zásoby podzemních a povrchových vod v důsledku nedostatečné retence v území
- zhoršení klimatických podmínek dalším snížením malého koloběhu vody
- stagnující či zhoršující se kvalitu povrchových a podzemních vod
- následné škody na hospodářském rozvoji, trhu práce a kvalitě života obyvatel v území

Realizaci navržených opatření (zejména u priority 4 - Obnova, ochrana a zlepšování ekosystémů závislých na zemědělství a lesnictví, prioritní oblast 4 b a dále u priority 5, prioritní oblast 5 a) je z hlediska možnosti nápravy na úseku vodohospodářských a čistotářských poměrů nutno hodnotit pozitivně.

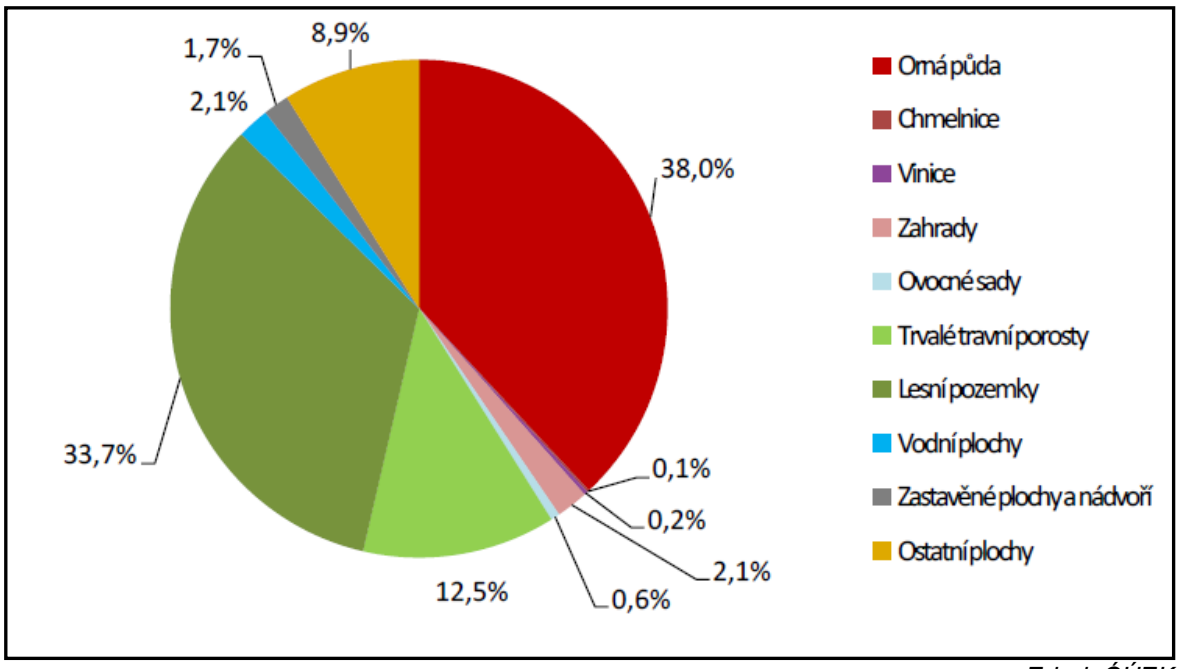
2.2.Půda

Program rozvoje venkova ve svých prioritách připouští zábor zejména PUPFL pro některé z potřebných staveb. Jedná se o stavby protipovodňových opatření, hráze či nádrže (priorita 4 b/).

Realizace těchto staveb (zvláště liniového charakteru) přináší možnou fragmentaci do dosud nezasaženého území a v době výstavby může dojít k navýšení hluku a emisí, případně k znečištění půdy (případně vody).

ČR je zemí s vysokým podílem orné půdy na celkové rozloze státu (38 %) a poměrně vysokou lesnatostí (33,7 %). V rámci zemědělské půdy má nejvyšší podíl (r. 2011) orná půda (70,9 %), na druhém místě jsou trvalé travní porosty (23,4 %), zbývajících 5,7 % tvoří chmelnice, vinice, ovocné sady a zahrady (obrázek 8).

Obrázek 8 – Využití území v ČR v roce 2011 (%)

Zdroj: ČÚZK

Zásadní vliv na degradaci půdy, jakožto hlavního výrobního prostředku v zemědělství a vliv na její produkční schopnost mají zejména následující faktory:

- Vodní a větrná eroze
- Odnětí ZPF pro nadzemní stavby
- Okyselování půd
- Obsah humusu v půdě
- Utužení půd
- Trvale podmáčené půdy
- Kontaminace půd
- Faktory, omezující hospodaření (ochranná pásma, zranitelné oblasti)

Závažnost *vodní eroze* spočívá ve snížení hektarových výnosů (až o 75%) a zvýšených nákladech na pěstování plodin. Hlavními příčinami vodní eroze jsou především

odstranění krajinných prvků a nevhodné způsoby hospodaření na orné půdě (délky bloků na svazích a nevhodná volba plodin na svažité půdě).

V případě *větrné eroze* jsou příčiny obdobné, tj. velké celky půdy s chybějícími krajinnými prvky (keře, dřeviny, prvky ÚSES). Ohroženy jsou zejména nejúrodnější půdy v rovinatých územích (Moravský úval, Polabí). Důsledky jsou obdobné jako u vodní eroze.

Odnětí ZPF pro nadzemní stavby představuje nejen ztrátu absolutní zemědělské produkce v daném území, ale mnohdy i další výše zmíněné důsledky (fragmentace, migrace, biodiverzita). Dalším důsledkem je nežádoucí ovlivnění vsakování vod a vliv na odtokové poměry v území. Výměra ZPF v ČR během let 2000 až 2010 klesla o 3,4 % (tj. o 120 900 ha) a výměra orné půdy dokonce o 8,2 % (tj. o 224 504 ha). V roce 2011 představoval úbytek orné půdy celkem 9 056 ha (cca 3 % celkové výměry). Přibližně 53 % této výměry orné půdy se přeměnilo v trvalé travní porosty (nejvíce v Jihočeském kraji a Plzeňském kraji), dalších zhruba 30 % bylo zastavěno.

Průběžné *okyselování zemědělských půd* je způsobeno užitím hnojiv s nízkým pH (síran amonný), nitrifikací při užití statkových hnojiv, účinkem imisí a kyselých dešťů aj. V průměru došlo v ČR ke snížení půdní reakce o 0,1 pH. Dle údajů VÚMOP, v.v.i., je acidifikací dlouhodobě vysoce ohroženo 43 % půd ČR.

Obsah humusu v půdě je nepříznivě ovlivňován upřednostněním umělých hnojiv před hnojivy statkovými a dále vyplavováním humusu (závlahy na půdách s vysokou transmisivitou).

Utužením je v ČR ohroženo přibližně 40 % zemědělských půd, tj. cca 1,75 mil. ha, z toho necelých 30 % (cca 0,5 mil. ha) je zranitelných tzv. genetickým zhutněním, daným přirozenými vlastnostmi půd, a více než 70 % (cca 1,25 mil. ha) tzv. technogenním zhutněním, jež vzniká řadou příčin antropogenního charakteru. Převažující technogenní zhutnění představuje utužení podorničí, spodiny a tvorbu krust na povrchu půdy.

V současné době se stav půd v ČR z hlediska zhutnění jeví jako stagnující, případně stále se zhoršující. Nejvíce je poškozeno a ohroženo podorničí zemědělských půd, což souvisí se stále více používanou výkonnější, a tím i těžší zemědělskou technikou, a také s minimalizací kultivačních prací, často prováděných při nevhodných vlhkostních podmínkách půd. Nejčastěji se půdy ohrožené zhutněním vyskytují v severní a západní části ČR.

Důsledek je ve zhoršení vodohospodářských poměrů, produkční a mimoprodukční funkce půdy. Tato degradace omezuje infiltraci, urychluje povrchový odtok a zvyšuje erozi, zmenšuje retenční vodní kapacitu a využitelnou vodní kapacitu půdy, omezuje účinnou hloubku půdního profilu a potlačuje biologickou aktivitu zhoršením vzdušného, vodního a teplotního režimu.

Trvale podmáčené půdy, vymezené na základě genetického půdního představitele tzv. trvale zamokřených půd, zaujímají plochu 289 000 ha (5,78 % ZPF podle databáze BPEJ). Ne vždy je ale žádoucí existující odvodnění půd důsledně zprovoznit. Každá lokalita vyžaduje s ohledem na zásadu zadržení vody v krajině posouzení, jakým způsobem upravit vodní režim (např. zda řízeně podpořit pokračující zavodnění nebo odvodnění opravit).

Kontaminace půd hrozí zejména v souvislosti s užitím závadných látek v zemědělské praxi. Z toho hlediska je nezbytné při zemědělském hospodaření striktní dodržování vodního zákona, zákona o ochraně ZPF, zákona o hnojivech, zákona o odpadech, zákona o chemických látkách a jejich odpovídajících podzákonných norem.

Zvláštní režim hospodaření je nutno dodržovat v *exponovaných oblastech* (ochranná pásma vodních zdrojů, zranitelné oblasti apod.). Zatímco v případě vodních zdrojů jsou podmínky hospodaření dány opatřeními obecné povahy pro daný zdroj (dříve rozhodnutími vodoprávních úřadů), v případě zranitelných oblastí je to výše uvedený normativní správní akt.

Obecně je nicméně nutno v těchto oblastech minimalizovat průnik znečištění do povrchových či podzemních vod (hnojiva, pesticidy).

Ve všech uvedených případech je nutno přihlédnout ke kvalitě pozemku ZPF, na němž probíhá hospodaření.

Zemědělský půdní fond (ZPF) tvoří pozemky zemědělsky obhospodařované a pozemky, které byly a mají být nadále zemědělsky obhospodařovány, ale dočasně obdělávány nejsou. Hodnocení kvality zemědělských půd v ČR vychází z výsledků bonitace zemědělských půd. Zemědělské půdy jsou charakterizovány bonitovanými půdně ekologickými jednotkami (BPEJ). Třídy ochrany jsou jednou z aplikací výsledků bonitace (obdobně jako např. daň z pozemků nebo úřední cena zemědělské půdy). Jsou definovány v pěti kategoriích, podle jejich produkčních schopností. Bonitně nejcennější půdy jsou zařazeny v I. třídě ochrany ZPF, půdy s velmi nízkou produkční schopností jsou zařazeny v V. třídě ochrany ZPF.

Tyto třídy ochrany jsou charakterizovány ve vyhlášce č. 48/2011 Sb., s následující přesnější slovní specifikací dle Metodického pokynu MŽP OOLP/1067/96 k odnímání půdy ze zemědělského půdního fondu:

- Do I. třídy ochrany jsou řazeny bonitně nejcennější půdy v jednotlivých klimatických regionech, převážně v plochách rovinných nebo jen mírně sklonitých, které je možno odejmout ze zemědělského půdního fondu pouze výjimečně, a to převážně na záměry související s obnovou ekologické stability krajiny, případně pro liniové stavby zásadního významu

- Do II. třídy ochrany jsou situovány zemědělské půdy, které mají v rámci jednotlivých klimatických regionů nadprůměrnou produkční schopnost. Ve vztahu k ochraně zemědělského půdního fondu jde o půdy vysoce chráněné, jen podmíněně odnímatelné a s ohledem na územní plánování také jen podmíněně zastavitelné.

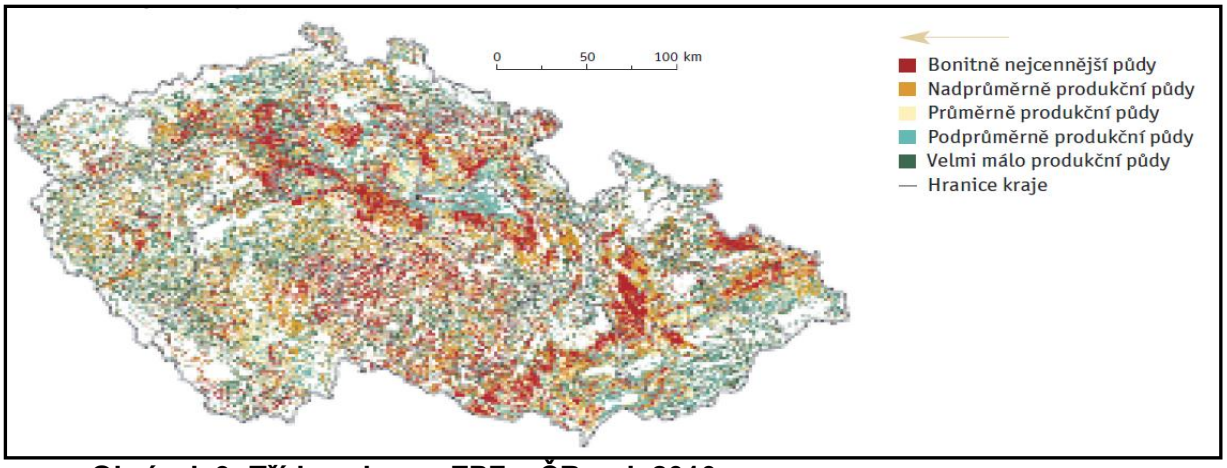
- Do III. třídy ochrany jsou sloučeny půdy v jednotlivých klimatických regionech s průměrnou produkční schopností a středním stupněm ochrany, které je možno územním plánováním využití pro event. výstavbu.

- Do IV. třídy ochrany jsou zahrnuty půdy s převážně podprůměrnou produkční schopností v rámci příslušných klimatických regionů, s jen omezenou ochranou, využitelné i pro výstavbu.

- Do V. třídy ochrany jsou zahrnuty pozemky, které představují zejména půdy s velmi nízkou produkční schopností včetně půd mělkých, velmi svažitých, hydromorfních, štěrkovitých až kamenitých a erozně nejvýše ohrožených. Většinou jde o zemědělské půdy pro zemědělské účely postradatelné. U těchto půd lze předpokládat efektivnější nezemědělské využití. Jde většinou o půdy s nižším stupněm ochrany, s výjimkou vymezených ochranných pásem a chráněných území a dalších zájmů ochrany životního prostředí.

Na základě této charakteristiky bylo zmapováno území ČR, kdy bylo zjištěno, že bonitně nejcennější půdy se vyskytují především v Polabí a v oblasti moravských úvalů.

Přehledně je rozdělení pozemků ZPF na uvedené třídy uvedeno v obrázku 9.

Obrázek 9- Třídy ochrany ZPF v ČR, rok 2010

Zdroj: VÚMOP

Kvalita půdy v ČR je poměrně vysoká. Pozemky I. a II. třídy ochrany, tj. půdy jen výjimečně odnímatelné se nacházejí zejména v rovinatých nivních půdách moravských úvalů

a v polabské nížině. Jedná se vesměs o černozemě či černozemní hnědozemě. Půdy III. a vyšších tříd ochrany se nachází v hornatějších částech republiky, vč. Beskyd a Jeseníků.

Znečištění půdy z dopravy je způsobeno zejména atmosférickými depozicemi perzistentních organických pollutantů (POPs, PAH) typu benzo-a-pyrenu, pyrenu, fluoranthenu, fenanthrenu, perylenu a dalších. V roce 2003 překročilo limitní hodnotu PAH z 34 vzorků na orné půdě 17 vzorků z ornice a 10 vzorků z podorničí. Uhlovodíky s nejvyššími nálezy jsou fluoranthen a pyren – látky toxikologicky rizikové.

Hodnoty těžkých kovů (zejména olova z dopravy) v půdě v souvislosti se změnou paliv cca od roku 2003 klesají.

V dlouhodobém pohledu je vývoj na tomto úseku negativní. V kategoriích pozemků lze pozorovat jednoznačný posun půdy z kategorie ZPF (zejména orné půdy) do půdy nezemědělské v kategorii pozemků zastavěných, resp. ostatních. Tento posun je způsoben zejména výstavbou průmyslových a skladových areálů i dopravní infrastruktury.

Z pohledu ochrany ZPF by důsledky nerealizace navržené koncepce měly na ochranu půdy negativní vliv. Zlepšení na tomto úseku může přinést realizace v koncepci navržených opatření a to zvláště u priority 4, prioritní oblast 4 c – Předcházení erozi půdy a lepší hospodaření s půdou.

V případě potřeby odnětí půd pro nezbytnou výstavbu (priorita 5 c, 6 koncepce) je nutno volit v následujících procesech vždy územní varianty s minimalizací odnětí půd I. a II. třídy ochrany.

Nerealizace koncepce by se tak projevila negativně a to v následujících jevech:

- ve stagnující či zhoršující se degradaci půd
- ve zhoršených poměrech voda – vzduch v půdě
- ve snížení produkční schopnosti půd
- v prohloubení nedostatečnosti malého koloběhu vody v přírodě
- v prohlubující se erozi půd
- v odnosu humusu z půdního skeletu
- v navazujících důsledcích na lidské zdroje a trh práce

2.3. Lesy

Z celkové plochy území ČR tvoří lesy 33,7% (2 647 416 ha) a jsou tak po orné půdě (38,0 %) druhou největší skupinou využití území. K roku 2011 tak celková plocha porostní půdy (bez holin) dosáhla 2 567 tis. ha a vzrostla tak oproti roku 2003 cca o 17 tis. ha.

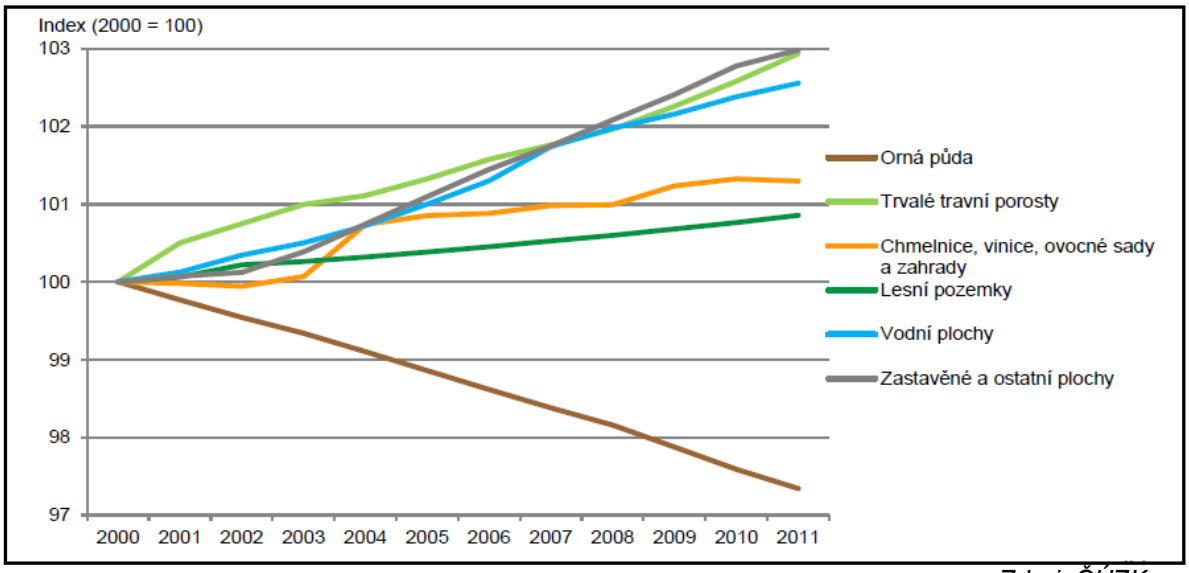
Uvedený trend velikosti pozemků podle jejich způsobu využití je ilustrován na obrázku 10.

V posledních 10 letech dochází průběžně k úbytku zemědělského půdního fondu a pokračuje nárůst zastavěných a ostatních ploch. Zvyšuje se míra fragmentace krajiny. Poškození lesních porostů vyjádřené stupněm defoliace (odlistění) v ČR již nepostupuje tak rychle jako v minulosti, což lze považovat za reakci lesních porostů na zlepšení imisních podmínek v uplynulých dvou desetiletích. I přes zpomalení tempa nárůstu je defoliace v ČR stále velmi vysoká.

Zastoupení starších porostů jehličnanů (nad 59 let) ve 2. – 4. třídě defoliace v roce 2011 činilo 72,9 %, u mladších jehličnanů (pod 59 let) 23,5 %, u starších listnáčů 41,0 % a u mladších listnáčů 19,5 %.

V roce 2011 bylo v ČR nově zalesněno celkem 21,7 tis. ha ploch (0,7 % z celkové rozlohy ČR), přičemž 61,4 % tvořilo zalesňování jehličnatými porosty a 38,6 % listnatými. Díky odpovědnému lesnímu hospodaření se v posledních letech při obnově lesa stále více používají listnaté stromy (buk, dub, lípa), které přispívají k přirozenější a stabilnější struktuře lesních porostů. Podíl listnáčů při zalesňování se dlouhodobě pohyboval kolem hodnoty 35 %, ale v posledních třech letech dochází k mírnému zvýšení až na 40,7 % v roce 2010. V roce 2011 však došlo k mírnému poklesu (o 2,1 p. b.) na 35,6 % (Graf 1). Podíl listnáčů na celkové ploše lesů se stabilně zvyšoval až na 25,3 % v roce 2011.

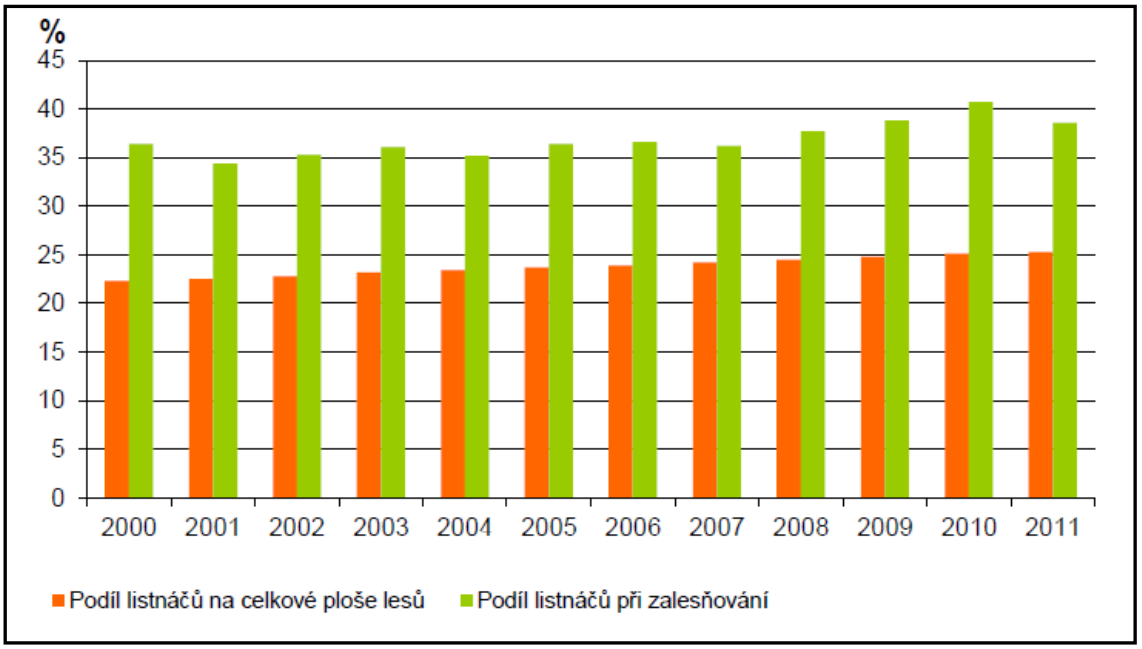
Obrázek 10- Vývoj využití pozemků

Zdroj: ČÚZK

Podíl listnáčů na celkové ploše lesů v ČR v posledních letech velmi mírně, ale vytrvale stoupá (obrázek 11).

Obrázek 11 – Vývoj podílu listnáčů na celkové ploše lesů

Zdroj: ÚHÚL, ČSÚ

Národní lesnický program pro období do roku 2013 má ve svém ekologickém pilíři mimo jiné dílčí cíl „Zlepšení zdravotního stavu a ochrany lesů“ omezením holosečí, podporou a zaváděním přírodě blízkých způsobů hospodaření, podporováním přirozené obnovy a přírodě bližší druhové dřevinné skladby. Cílem SPŽP ČR pro oblast lesnictví je podporovat zvyšování podílu melioračních a zpevňujících dřevin při obnově lesů a zalesňování, omezit poškozování mokřadů těžbou dřeva a omezit jejich vysoušení, zachovat a využívat genofond lesů, podporovat obnovu lesních ekosystémů v imisně postižených oblastech, podporovat certifikační procesy (PEFC) a uplatňovat šetrné technologie při hospodaření v lesích.

Strategie ochrany biologické rozmanitosti ČR si v oblasti „Lesní ekosystémy“ klade za cíl specifikovat současné problémy obnovy lesních ekosystémů v oblastech, které byly zejména v minulosti vystaveny zvýšenému imisnímu zatížení.

Většina lesů patří do kategorie lesů hospodářských (§9 lesního zákona č. 289/1995 Sb.), na druhém místě jsou lesy zvláštního určení (na př. některé porosty v CHKO a územích systému NATURA 2000). Faktory, ovlivňující hospodaření v lesích jsou zejména následující:

- Změny klimatu
- Utužení lesní půdy
- Vliv na biodiverzitu
- Zachování a reprodukce genofondu lesních dřevin
- Zlepšení zdravotního stavu lesa
- Fragmentace a migrační propustnost

Změny klimatu, vč. nedostatku srážek mají přímý důsledek na zalesňování holin (sazenice) i na dospělé jedince. Je nutno podporovat odolné typy dřevin i kompenzační opatření, zmírňující dopady sucha (poldry, zadržení vody v krajině).

Utužení lesní půdy v důsledku užití těžké techniky v lese poškozuje půdní strukturu a způsobuje kompakci půdy. Při utužení vodopropustných vrstev půdy je snížena infiltrační a akumulační funkce lesa a zvyšuje se intenzita povrchového odtoku s důsledkem vodní eroze.

V případě lesních porostů je *biodiverzita* nepříznivě ovlivněna m.j. pozměněnou druhovou skladbou porostů i klimatickými změnami i depozicí dusíku. Zdravotní stav lesů v ČR tak stále není uspokojivý. V případě ptactva je toto postupně nahrazováno druhy,

vázanými na jehličnaté lesy, což souvisí se zvětšující se rozlohou jehličnatých lesů na úkor listnatých.

S nápravou tohoto stavu je nutno započít již při tvorbě LHP, které by měly respektovat stávající a výhledový stav na tomto úseku (Beskydy – Tetřev hlušec).

Za účelem *zachování a reprodukce genofondu* lesních dřevin v podmínkách *in situ* je nutno podpořit existenci genových základen lesních dřevin a jejich řádné obhospodařování z dlouhodobějšího hlediska. Ochrana a reprodukce genofondu lesních dřevin je v souladu se Státní politikou životního prostředí ČR a Strategií ochrany biologické rozmanitosti ČR.

Zlepšení *zdravotního stavu lesa* je nutno zajistit zlepšením kvality ovzduší, podporou řádného hospodaření s vodou, ochranou půdy před erozí, vhodnou skladbou porostů a dalšími zmíněnými opatřeními. Značný vliv má i poškození porostů okusy, loupáním a ohryzem spárkatou zvěří, což je třeba minimalizovat řádným mysliveckým hospodařením v lese.

Fragmentace a migrační propustnost může být nepříznivě ovlivněna zejména výstavbou. Zásadní mohou být v tomto směru zvláště liniové stavby dopravní infrastruktury. Fragmentací území ve spojení se zhoršením migrační propustnosti může být ohrožena m.j. biodiverzita v území.

Vývoj na tomto úseku bez provedení změn ve smyslu hodnocené koncepce by byl spíše negativní. Opatření PRV vyžadují vesměs relativně malý zásah do pozemků PUPFL.

Hodnocená koncepce při realizaci v ní navržených opatření (zejména u priority 1, prioritní oblast 1 b, u priority 4, prioritní oblast 4 a, u priority 5, prioritní oblast 5e a podopatření 15.1.1 - Zlepšování druhové skladby lesních porostů prostřednictvím zachování podílu MZD) bude mít z hlediska možnosti nápravy na úseku lesního hospodářství zřetelně pozitivní impakty.

V samotném rozvoji resortu zemědělství by se skutečnost nerealizace hodnocené koncepce projevila v následujících jevech:

- negativní vlivy na bilanci vody v území
- zvýšení specifického odtoku vody z území
- prohloubení nedostatečnosti malého koloběhu vody v přírodě
- snížení spotřeby CO_2 a produkce kyslíku
- negativní vliv na klimatické podmínky v území
- zhoršení biodiverzity lesní flóry a fauny

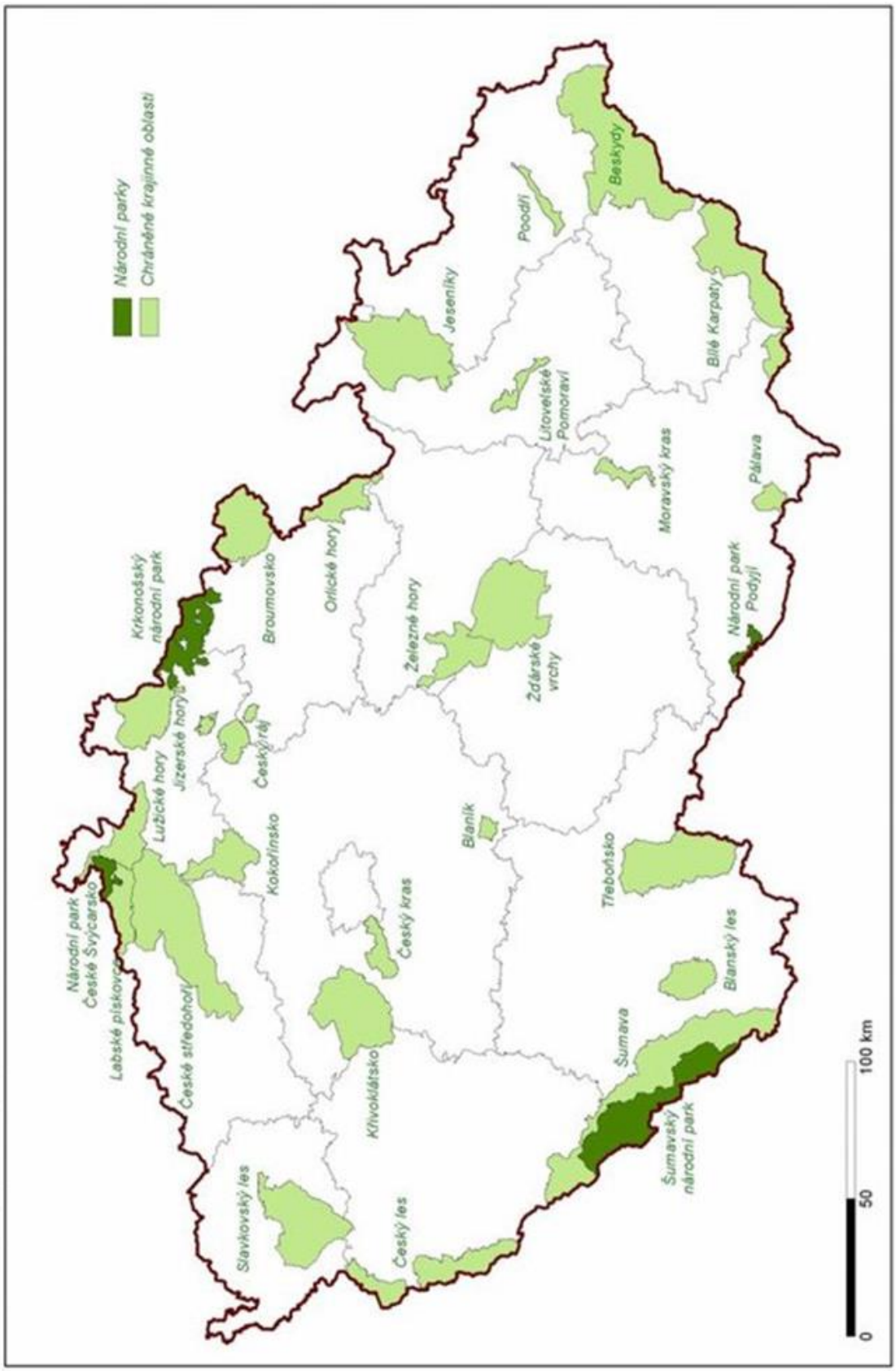
- v nedostatečném plnění Národního programu snižování emisí (specifické cíle, kapitola 4. Programu)

- následné škody na hospodářském rozvoji, trhu práce a kvalitě života obyvatel v území

2.4. Ochrana přírody

Na hodnoceném území ČR se nachází celá řada velkoplošných i maloplošných zvláště chráněných území (ZCHÚ). Situování velkoplošných ZCHÚ na území ČR je zřejmé z přiloženého obrázku 12.

Obdobně se na ploše ČR nachází řada území systému NATURA 2000. K posledně jmenovanému systému je podáno hodnocení vlivů koncepce a to jak z obecného pohledu, tak pro vybraná modelová území a to v samostatné příloze 1 („Naturové hodnocení“) tohoto Vyhodnocení.

Obrázek 12- Národní parky a chráněné krajinné oblasti ČR

V případě území systému NATURA 2000 se jedná o území podle legislativy Evropského společenství, konkrétně podle směrnice č. 79/409/EEC o ochraně volně žijících ptáků a směrnice č. 92/43/EEC o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. V rámci ČR je síť chráněných území NATURA 2000 tvořena evropsky významnými lokalitami (EVL) a ptačími oblastmi (PO).

Celkové počty uvedených území v ČR jsou tyto:

Národní parky …….4
CHKO…….. 25
EVL……1084 (zařazené do evropského seznamu, nař. vl.č. 208/2012 Sb.)
PO……41

Národní parky

Významnou část území, vylučovaného z možnosti užití intenzivních technologií v rostlinné a živočišné výrobě a zavádění intenzivních chovů zvěře (nepůjde-li o výjimku) z titulu zákona č. 114/1992 Sb. tvoří celá území národních parků (§§ 16, 43 zák.č. 114/1992 Sb.). Obdobně I. zóny NP patří mezi území, vylučovaného z možnosti hnojení (kejda, silážní šťávy, tekuté odpady aj.). Na území ČR se v současnosti nachází čtyři národní parky a to:

- Šumava
- Podyjí
- Krkonošský národní park
- České Švýcarsko

Území národních parků představuje celkem rozlohu 1 185,6 km^2, což činí cca 1,5% území celé ČR. Ustanovení §16 zákona č. 114/1992 Sb. přitom rozlišuje základní ochranné podmínky, platné pro celé území NP a přísnější regulativy pro I. zónu těchto NP. První zóny těchto národních parků, kde jsou zásadní z uvedených omezení (nebude-li udělena výjimka) zaujímají obvykle 10-20% celkové rozlohy NP.

Pro detaily zákazů a omezení na území NP odkazujeme na dikci ustanovení §§16, 43 zák.č. 114/1992 Sb. Charakteristika uvedených národních parků je zřejmá z tabulky 4.

Chráněné krajinné oblasti

I. (resp. i II.) zóny chráněných krajinných oblastí patří mezi největší část území, vylučovaného z možnosti hnojení (kejda, silážní šťávy) a zavádění intenzivních chovů zvěře

(živočišné farmy, bažantnice), nepůjde –li o povolení výjimky z titulu posledně uvedeného zákona.

Tabulka 4- Charakteristika národních parků na území ČR

Název národního parku	Rozloha, ha	Území kraje	Zřizovací právní předpis
Šumava	68 064	Jihočeský, Plzeňský	Nař. vl. č.163/1991 Sb.
Podyjí	6 300	Jihomoravský	Nař. vl. č.164/1991 Sb.
Krkonošský národní park	36 300	Liberecký, Královéhradecký	Nař. vl. č.165/1991 Sb.
České Švýcarsko	7 900	Ústecký	Zákon č. 161/1999 Sb.

Na území ČR se v současnosti nachází celkem 25 CHKO. Jejich celková rozloha činí 10 416,12 km^2, což je 13,21 % plochy území ČR. První zóny těchto CHKO zaujímají obvykle 6-12% celkové rozlohy CHKO.

Ustanovení §26 zákona č. 114/1992 Sb. přitom rozlišuje základní ochranné podmínky, platné pro celé území CHKO a přísnější regulativy pro I., resp. II. zónu těchto CHKO.

Pro detaily zákazů a omezení na území CHKO odkazujeme na dikci ustanovení §§26, 43 zák.č. 114/1992 Sb.

V blízkosti urbanizovaných prostorů dochází k významným záborům zemědělské a ostatní půdy v důsledku nové zástavby, která je spojena s novými nároky na infrastrukturu (inženýrské sítě, komunikace, skládky odpadů, zásobování vodou aj.). Tento jev se dále podílí na snížení retenčních schopností krajiny, na ztrátě často nejkvalitnější zemědělské půdy a obvykle vede i k úbytku biotopů pro volně žijící živočichy a planě rostoucí rostliny.

V současné době jsou nejspornějšími zásahy do **krajinného rázu** velkoplošné terénní úpravy a stožárové stavby. Tam, kde se zvláště chráněné území nenachází, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným právním předpisem **přírodní park** (§12 zák.č. 114/1992 Sb.) a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území. V současné době je (podle počtu v jednotlivých krajích) evidováno celkem 141 přírodních parků.

Co se týče významných krajinných prvků (dále jen **VKP**), tento pojem byl zaveden zákonem č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Významnými krajinnými prvky *ex lege* jsou lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy (tzv. VKP ze zákona) nebo jiné části krajiny, které takto zaregistruje příslušný orgán státní správy. Jde zejména o mokřady,

stepní trávníky, remízy, meze, trvalé travní plochy, naleziště nerostů a zkamenělin, umělé i přirozené skalní útvary, výchozy a odkryvy. Mohou jimi být i cenné plochy porostů sídelních útvarů včetně historických zahrad a parků.

V případě zásahů do lesa, jakožto VKP může dojít jak k potřebě trvalého odnětí pozemků PUPFL, tak k potřebě omezení využívání těchto pozemků.

Podle dikce ustanovení §15 lesního zákona (č. 289/1995 Sb.) se omezením využívání pozemků PUPFL rozumí stav, kdy na dotčených pozemcích nemohou být plněny některé funkce lesa v obvyklém rozsahu.

Odnětí nebo omezení může být trvalé nebo dočasné. Trvalým se rozumí trvalá změna využití pozemků, dočasným se pozemek uvolňuje pro jiné účely na omezenou dobu uvedenou v rozhodnutí příslušného orgánu. Jak trvalé, tak dočasné omezení (a odnětí) využívání PUPFL vyžaduje rozhodnutí orgánu státní správy lesa.

Při eventuální realizaci staveb/činností (protipovodňová opatření apod.) na pozemcích PUPFL je nutno respektovat podmínky, dané závaznými stanovisky jednotlivých orgánů ochrany přírody.

Mimo uvedené individuální správní akty jsou obecné zákazy a omezení pro VKP dány dikcí ustanovení §4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb.

Územní systém ekologické stability (**ÚSES**) je vymezován na základě zákona č.114/1992 Sb. a je charakterizován jako vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých, ekosystémů. ÚSES umožňuje uchování a reprodukci přírodního bohatství, příznivě působí na okolní, méně stabilní části krajiny a vytváří tak základ pro její mnohostranné využívání. Vymezení ÚSES stanoví a jeho hodnocení provádějí orgány územního plánování a ochrany přírody ve spolupráci s orgány vodohospodářskými, ochrany zemědělského půdního fondu a státní správy lesního hospodářství.

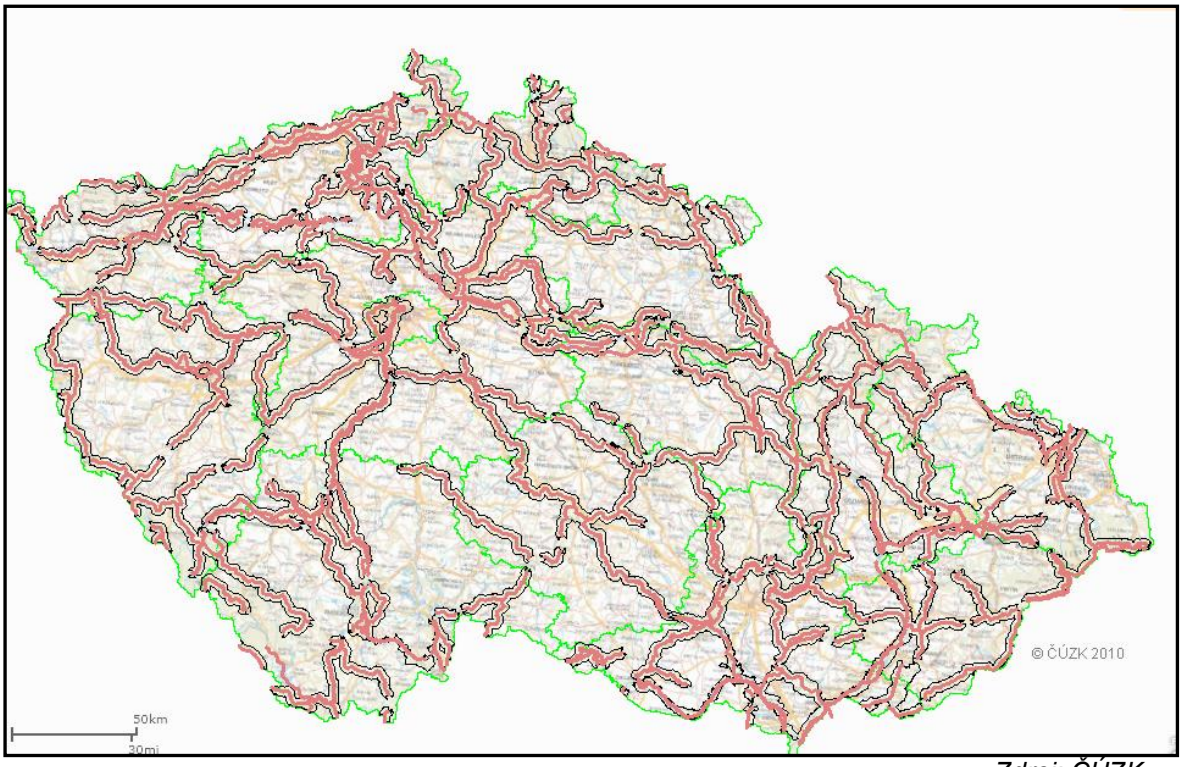
Rozlišují se tři úrovně ÚSES:

- místní (lokální)
- regionální
- nadregionální

V ČR se nalézají všechny uvedené prvky ÚSES a tyto je nutno v následných krocích, při realizaci koncepce, resp. jejích opatření respektovat. Nadregionální ÚSES přitom kopírují zejména průběh vodních toků na území státu (viz obrázek 13).

Opatření hodnoceného PRV mají přispět i k podpoře **biodiverzity** a to celkem na 1,7 mil. ha. Při nešetrné aplikaci některých opatření by ale bylo možné (spíše výjimečně) očekávat i snižování biologické diverzity, tj. počtu druhů fauny i flory. Biodiverzita není ohrožována jen snížením velikostí ploch ekosystémů nebo vybíjením ohrožených druhů živočichů ale také fragmentací lokalit. Např. liniové stavby by mohly rozčlenit přírodní lokality na menší, izolované segmenty, a vytvořit tak nežádoucí bariéry mezi segmenty. Segmenty jsou často menší, než potřebují citlivější druhy k přežití. V současnosti je věnována pozornost především důvodům, které k tomuto snižování vedou.

Obrázek 13- Průběh nadregionálních biokoridorů v ČR

Zdroj: ČÚZK

Způsoby hospodaření v zemědělství představují plošně nejvýznamnější faktory ovlivňující stav ekosystémů i stanovišť, a to včetně druhů, které je tvoří. Dle zprávy Evropské komise (EK) jsou na 17 % rozlohy ČR dosud zachována stanoviště, která lze klasifikovat jako přírodní. Jejich stav je však převážně nepříznivý (74 %), přičemž stav jednotlivých typů stanovišť se liší v závislosti na míře jejich ovlivnění a zranitelnosti.

V případě *hospodaření na ZPF* se cca 45 % druhů vyšších rostlin a 26 % mechorostů se nachází v nějakém stupni ohrožení (trvalé travní porosty, nevhodné seče, hnojení, chemické přípravky aj.). Důsledkem jsou nevhodné podmínky pro zvláště chráněné druhy

flóry (hořeček mnohotvárný český - KO, orchideje, vzácné plevele), které z naší krajiny téměř vymizely.

Obdobně je nešetrným hospodařením (celoplošné a časově unifikované seče, intenzivní pastva, mulčování, úbytek VKP, chemické přípravky, fragmentace) ohrožena i řada živočišných druhů. Ohroženy jsou zejména populace bezobratlých (modrásek bahenní) a ptáků (chřástal polní - SO, strnad zahradní - KO, skřivan polní, koroptev polní - O, drop velký – KO, čejka chocholatá), jejichž počty se významně snižují, či z naší krajiny vymizely (drop velký).

V případě savců dochází ze stejných příčin k významnému úbytku počtu jedinců. Např. zajíc polní zaznamenal od roku 1970 do roku 2009 pokles o cca 77 %.

V případě *lesních porostů* je biodiverzita nepříznivě ovlivněna pozměněnou druhovou skladbou porostů. Nepříznivé vlivy na udržení biodiverzity mají i klimatické změny, např. zvýšená úroveň atmosférické depozice dusíku a zdravotní stav lesů, který v ČR stále není uspokojivý.

Ptačí druhy žijící v listnatých lesích postupně nahrazují druhy vázané na jehličnaté lesy, což souvisí se zvětšující se rozlohou jehličnatých lesů na úkor listnatých. Přes některé příznivé změny ve stavu lesů a ve způsobech hospodaření v nich začíná početnost lesního ptactva v posledních 15 letech po předchozím nárůstu mírně klesat. Problémem je též pokles biodiverzity konkrétních skupin druhů, zejména půdních organizmů, hmyzu a hub.

V případě lesa může tento postupně reagovat i na zmíněné změny klimatu, vč. nedostatku srážek. Zde je negativní dopad viditelný v rámci měsíců (sazenice) a let (dospělé porosty). Vhodnou kompenzací je podpora odolných dřevin vzhledem k přirozené dřevinné skladbě dle stanoviště. K minimalizaci dopadů klimatických změn může mimo jiné vést výstavba protipovodňových opatření (poldry). V případě nádrží se stálým nadržením vody tyto mohou sloužit i jako zdroj vody pro požární účely.

Dobrý zdravotní stav lesa je významný nejen z hlediska trvalého zdroje dřeva a ostatních hmotných statků, ale zejména jako zdroj mimoprodukčních funkcí (zejména ochrana půd před erozí, podpora vodního režimu, ochrana přírody, kvalita ovzduší, regulace záplav a sucha, zdravotně-hygienická funkce, rekreační a duchovní funkce).

Poškození lesních porostů dobře indikuje rozsah nahodilých těžeb v posledních letech. Největší poškození v posledních deseti letech způsobují abiotičtí činitelé (tzv. těžba živelní), konkrétně orkány, následkem kterých je poškozeno nejvíce lesních porostů (např. rok 2007 a 2008 po orkánu Kyrill).

Lesy stále vykazují značné poškození spárkatou zvěří. Příčinou jsou neúměrně vysoké stavy ve většině honiteb se spárkatou zvěří a nevhodné myslivecké hospodaření.

Přestože podle výsledků posouzení 15letého období se podařilo nárůst poškození lesních porostů zastavit, stupeň poškození je stále vysoký a má negativní dopad na ekonomiku lesního hospodářství. Loupáním a ohryzem spárkatou zvěří bylo v letech 2001-2004 poškozeno 11,4 % porostů.

Antropogenní činnost v územích, včetně zemědělského hospodaření a výstavby souvisejících staveb a zařízení může vytvářet neprostupné bariéry, jenž rozdělují krajinu a populace na stále menší a menší části, které přestávají plnit své ekologické funkce. Dochází k tzv. **fragmentaci** krajiny, která patří v současnosti k největším rizikům pro zachování biodiverzity. Izolace jako následek fragmentace ohrožuje přežití citlivějších druhů. Jeden z hlavních důvodů fragmentace lokalit je výstavba dopravní infrastruktury. Samotný provoz, který způsobuje usmrcování a rušení živočichů, znečištění okolí, může popsaný efekt fragmentace dále zvýraznit.

Fragmentace populací v důsledku velkých honů je mimo nevhodné odvodnění, špatnou organizaci pastvy, opouštění území aj. další příčinou zmíněného poklesu biodiverzity. Ohrožení fragmentací krajiny je třeba chápat jako rozdělení přírodních lokalit s výskytem specifických druhů rostlin a živočichů na menší a více izolované jednotky. Izolace jako následek fragmentace ohrožuje přežití citlivějších druhů. Jeden z hlavních důvodů fragmentace lokalit je kromě zemědělství a urbanizace především konstrukce a využívání liniové dopravní infrastruktury: nejen silnic, ale také železnic a vodních cest. Samotný provoz, který způsobuje usmrcování a rušení živočichů, znečištění okolí, může popsaný efekt fragmentace dále zvýraznit.

Mezi primární efekty fragmentace zahrnujeme bariérový efekt, ztrátu lokalit a jejich propojení, kolizi vozidel s živočichy aj.

Mezi sekundární efekty řadíme změny ve využívání půdy, lidském osídlení a průmyslový rozvoj způsobený v důsledku výstavby nových silnic nebo železnic.

Částí krajiny, které mají pro výskyt a migraci druhů zásadní význam jsou (Anděl, 2010):

- Migračně významná území. (Oblasti stálého výskytu velkých savců, 42% území ČR)
- Dálkové migrační koridory. (Uvnitř migračně významných území, osa+buffer 2x250 m, celkem 10 060 km v ČR)
- Migrační trasy. (Konkrétní technické nebo krajinné řešení ve vybraných kritických a problémových místech, zpracované v podrobném měřítku).

Nejběžnější **migrační bariéry** pro živočichy (zvláště velké savce) jsou zejména

- dopravní infrastruktura (silnice, železnice)
- vodní toky a vodní plochy
- ploty a ohradníky
- bezlesí a obytná zástavba

Ohrožení biodiverzity fragmentací území je o to významnější, že v současné době cca 1/3 území ČR spadá do kategorie A, hodnocené podle zpracovaných polygonů UAT (Unfragmented Areas by Traffic) jako výborný stav.

Vývoj na tomto úseku bez provedení změn ve smyslu hodnocené koncepce by byl negativní. Opatření PRV představují vesměs přírodě blízké zásahy (Natura 2000, ochrana biodiverzity, zlepšení stavu ekosystémů aj.). Hodnocená koncepce při realizaci v ní navržených opatření bude mít z hlediska ochrany přírody zřetelně pozitivní impakty. Tento názor se opírá zejména o možnou aplikaci navržené priority 4 – Obnova, ochrana a zlepšování ekosystémů, závislých na zemědělství a lesnictví a prioritní oblasti 4 a (biodiverzita, NATURA 2000). Při realizaci prioritních oblastí a opatření této priority by mělo vesměs dojít spíše k zlepšení kvality půdního fondu (ZPF, PUPFL) a lesních porostů a to vč. fauny a flóry v daném území. Potřebná opatření by měla být provedena m.j. ve smyslu článku 22 - 34 Nařízení EZFRV.

V samotném rozvoji resortu zemědělství by se tedy skutečnost nerealizace hodnocené koncepce projevila v následujících jevech:

- negativní vliv na biodiverzitu v území
- negativní důsledky na hospodaření v územích NATURA 2000
- nesoulad s existujícími plány péče či doporučenými opatřeními pro EVL a PO
- zhoršení stavu ekosystémů v území
- stagnace či zhoršení zdravotního stavu lesů na území ČR
- negativní vlivy na bilanci vody v území
- snížení spotřeby CO_2 a produkce kyslíku
- negativní vliv na klimatické podmínky v území

2.5. Klima, ovzduší

Vzhledem k rozsáhlosti území ČR zde lze prakticky nalézt třináct teplotních oblastí a to od T4 po nejchladnější CH4.

Oblast T4 je charakteristická velmi dlouhým létem, velmi teplým, velmi suchým a velmi krátkým přechodným obdobím s teplým jarem a podzimem. Typická je krátká, mírně teplá, suchá až velmi suchá zima s velmi krátkým trváním sněhové pokrývky. Průměrná teplota v lednu činí -2 až -3°C, v červenci 19- 20°C. Celkový srážkový úhrn činí 500 až 650 mm.

Rozsah základních klimatologických ukazatelů pro obě krajní oblasti (T4 a CH4) udává následující tabulka 5.

Jak je z tabulky zřejmé, dochází od nejchladnější jednotky CH4 k jednotce T4 k postupnému prodlužování léta a přechodu od vlhkého k teplému a suchému klimatu. Porovnáme – li dlouhodobé údaje z této tabulky s vývojem teplot a srážek v posledních 30 letech, jeví se zde postupné změny, směřující k nárůstu průměrné roční teploty a k růstu výkyvů v množství srážek. Podle uvedeného lze očekávat, že průběžné zvyšování teploty vzduchu způsobí prodloužení vegetačního období a to ze stávajících průměrných 215 dnů (rok 1961-1990) na cca 229 dnů v období 2010-2039 a cca 256 dnů v období 2070-2099.

Tyto výkyvy v množství srážek a zejména v nárůstu průměrné roční teploty v posledních desítiletích přitom nelze podceňovat (obrázek 14).

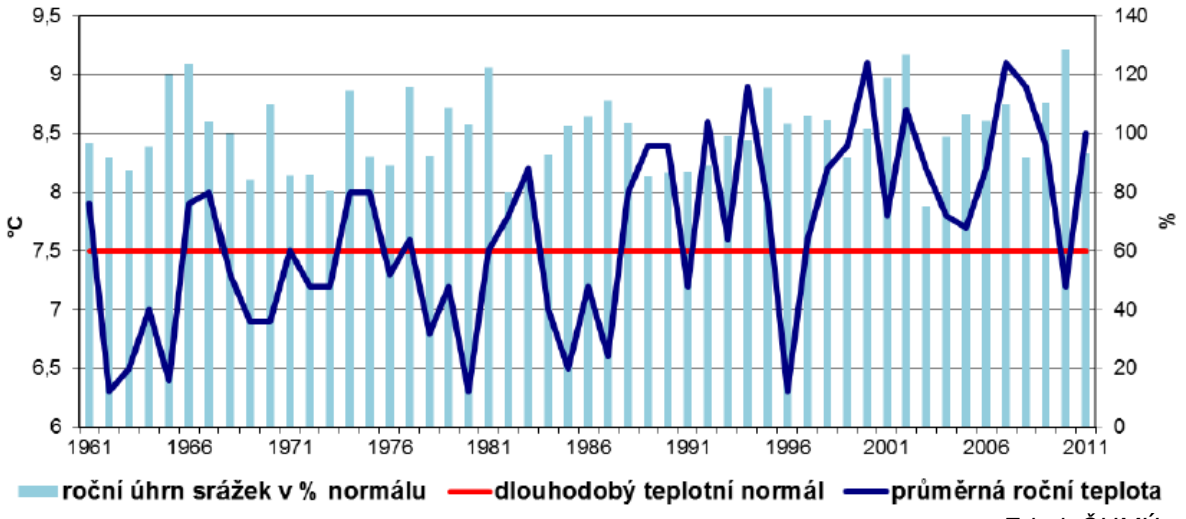
Tabulka 5- Rozsah klimatických charakteristik ČR

Název jevu	T4	CH4
Počet letních dnů	60 – 70	0 – 20
Počet dnů s průměrnou teplotou 10°C a více	170 – 180	80 – 120
Počet mrazových dnů	100 – 110	160 – 180
Počet ledových dnů	30 – 40	60 – 70
Průměrná teplota v lednu	-2 – -3	-6 – -7
Průměrná teplota v červenci	19 – 20	12 – 14
Průměrná teplota v dubnu	9 – 10	2 – 4
Průměrná teplota v říjnu	9 – 10	4 – 5
Průměrný počet dnů se srážkami 1 mm a více	80 – 90	120 – 140
Srážkový úhrn ve vegetačním období	300 – 350	600 – 700
Srážkový úhrn v zimním období	200 – 300	400 – 500
Počet dnů se sněhovou pokrývkou	40 – 50	140 – 160

Počet dnů zamračených	110 – 120	130 – 150
Počet dnů jasných	50 – 60	30 – 40

Zdroj: Quitt, 1971

Obrázek 14 – Dlouhodobý vývoj teploty a srážek (srovnání s 1961–1990, resp. až 2011)

Zdroj: ČHMÚ

Postupné změny klimatu sebou totiž přináší relativně četnější výskyt extrémních povětrnostních jevů (přívalové deště, období sucha), na což musí způsoby hospodaření ve venkovských oblastech reagovat. V zemědělství přitom ještě nebyly dostatečně nastartovány přípravy adaptačních opatření, která by redukovala negativní dopady očekávaných projevů klimatické změny na zemědělství.

Kvalitu ovzduší na území ČR výrazně ovlivňuje rozsah tohoto území. Negativní vliv na ovzduší mají zejména emise z lokálních zdrojů a emise z dopravy. Nejvyšší koncentrace škodlivých látek jsou v ovzduší při špatných rozptylových a povětrnostních podmínkách (např. inverzních stavech) a v chladnější polovině roku.

Na celkových emisích ČR se zemědělství podílí 5,6%, z toho 3% (r. 2011) na skleníkových plynech CO_2, CH_4, a N_2O. Celkové emise ze zemědělství v posledních 20 letech mírně klesají a to meziročně cca o 1,9 % (pokles živočišné výroby).

Stav ovzduší v ČR monitorují desítky automatických monitorovacích zařízení. Na základě jejich výsledků je prováděno každoroční hodnocení kvality ovzduší ČR a plnění imisních limitů, daných přílohou 1 zákona č. 201/2012 Sb. o ochraně ovzduší (tabulka 6).

Tabulka 6- Platné limity pro znečišťující látky dle přílohy 1 zákona č. 201/2012 Sb.

Znečišťující látka	Doba průměrování	Hodnota imisního limitu, $\mu g/m^3$
SO_2	1 hodina	350
	24 hodin	125

Znečišťující látka	Doba průměrování	Hodnota imisního limitu, µg/m^3
PM $_{10}$	24 hodin	50
	1 rok	40
PM $_{2,5}$	1 rok	25
Benzen	1 rok	5
NO_2	1 hodina	200
	1 rok	40
Znečišťující látka	**Doba průměrování**	**Imisní limit**
Arsen	1 rok	6 ng/m^3
Kadmium	1 rok	5 ng/m^3
Benzo-a-pyren	1 rok	1 ng/m^3
O3 – troposférický ozon	8 hodin	120 µg/m^3

Číselné hodnoty pro zóny a aglomerace ČR jsou uvedeny v tabulce 7.

Tabulka 7- Území s překročenými imisními limity (% plochy), r. 2011

Zóna, Aglomerace	PM_{10} (r IL)	PM_{10} (d IL) (36.max)	NO_2 (r IL)	Benzen (r IL)
Aglomerace hl.m. Praha	-	70,92	0,96	-
Zóna Středočeský kraj	0,02	37,84	-	-
Zóna Jihočeský kraj	-	0,05	-	-
Zóna Plzeňský kraj	-	0,09	-	-
Zóna Karlovarský kraj	-	0,12	-.	-
Zóna Ústecký kraj	-	58,14	-	-
Zóna Liberecký kraj	-	1,67	-	-
Zóna Královéhradecký kraj	-	0,49	-	-
Zóna Pardubický kraj	-	2,90	-	-
Zóna kraj Vysočina	-	-	-	-
Zóna Jihomoravský kraj	-	14,74	0,01	-
Aglomerace Brno	-	39,19	2,45	-
Zóna Olomoucký kraj	-	49,01	-	-
Zóna Zlínský kraj	-	54,14	-	-
Aglomerace Moravskoslezský kraj	10,46	63,96	-	0,13
Česká republika	**0,72**	**21,76**	**0,01**	**0,01**

Zdroj: MŽP

Jelikož se v daném případě nejedná o umístění konkrétního zdroje znečištění ovzduší, nelze dost dobře využít pětileté klouzavé průměry pro toto hodnocení (§11 zákona č. 201/2012 Sb.). Na území ČR je dle údajů MŽP za rok 2011 jednoznačně nejhorší situace v Moravskoslezském kraji a v aglomeraci hl.m. Praha, kde došlo k překročení imisních limitů (LV) pro PM_{10} (denní i roční limit), benzen a NO_2 (roční IL).

Grafické znázornění 24 - hodinových koncentrací PM_{10} v České republice za rok 2011 je na obrázku 15.

Ze skleníkových plynů *oxid uhličitý* se v zemědělských provozech uvolňuje při používání fosilních paliv pro vytápění budov i ze spalování pohonných hmot pro zemědělské stroje. CO_2 se také uvolňuje při rozkladu půdní organické hmoty (součást bioplynu) i při procesech spojených s výrobou hnojiv a krmiv.

ČR výrazně převyšuje EU v případě emisí na obyvatele či na HDP. Z toho plyne, že v ČR stále existují značné rezervy pro další snižování emisí skleníkových plynů**.** Podíl CO_2 na

emisích ze zemědělství průběžně klesá. Čisté emise ze zemědělství představovaly 1990 celkem 12 307 t CO_2/rok zatímco v roce 2009 jen 1 014 t/rok.

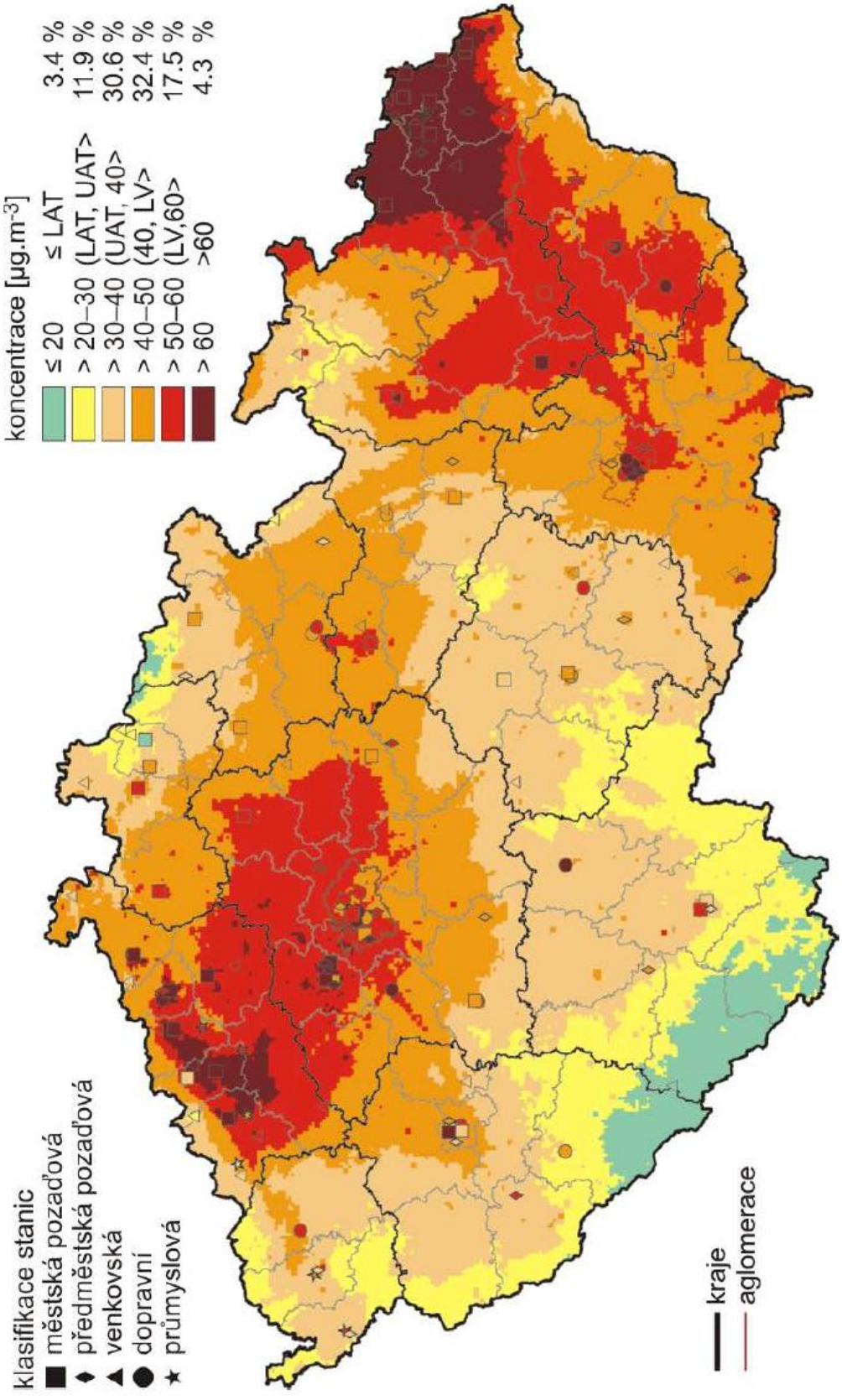
Příčinami tohoto stavu jsou zejména vysoké zornění a utužení půd, způsobující zvýšenou spotřebu pohonných hmot a dále tepelné ztráty u vytápěných budov či převažující využívání neobnovitelných zdrojů energie.

Emise amoniaku ze zemědělství mají původ především ze živočišné výroby, přičemž tyto v ČR dlouhodobě klesají. Důvodem je zejména pokles stavů hospodářských zvířat (prasata, hovězí dobytek), který byl dramatický zejména v devadesátých letech minulého století.

V současné době dosahuje úroveň produkce amoniaku 67,5 kt/rok. Z uvedených skutečností lze u vlivů koncepce na klima a ochranu ovzduší předpokládat setrvalý nebo mírně se zlepšující stav. Mírné zlepšení lze očekávat při aplikaci priority 5 (nízkouhlíková ekonomika) s prioritními oblastmi 5 d, 5 e, jejichž důsledkem bude snižování emisí CO_2, CH_4 a N_2O. Proces je však dlouhodobý a musí se týkat i dalších producentů těchto plynů (doprava, průmysl). I zde však dochází k žádoucímu posunu, zejména ve zlepšující se kvalitě spalovacích motorů (EURO IV a vyšší) i k přesunu pohonů směrem k hybridním motorům a elektromotorům (Dopravní politika ČR 2014 – 2020).

Vývoj na tomto úseku bez provedení změn ve smyslu hodnocené koncepce by byl spíše negativní. Opatření PRV totiž představují vesměs snížení emisní zátěže vlivem zalesňování, event. i aplikací obnovitelných zdrojů energie (OZE), vč. postupného příznivého ovlivnění klimatu (zadržení vody v krajině, protipovodňová opatření).

Obrázek 15 – Imisní 24- hodinové koncentrace PM_{10}, rok 2011

AT,

UAT= Dolní (horní) mez zjišťování. Nad UAT lze koncentrace zjišťovat pouze měřením.

Bez provedení koncepce by dále došlo k nedostatečnému plnění Národního programu snižování emisí (specifické cíle, kapitola 4. Národního programu). Realizací změn dle hodnocené koncepce lze očekávat pozitivní dopad na imisní znečištění v intravilánech obcí i ve volné krajině u znečišťujících látek CO_2, N_2O, metan, C_xH_y, PM_{10}, a dalších.

V samotném rozvoji resortu zemědělství by se tedy skutečnost nerealizace hodnocené koncepce projevila v následujících jevech:

- negativní vliv na imisní koncentrace zejména skleníkových plynů v ovzduší
- stagnace či zhoršení zdravotního stavu lesů na území ČR
- průběžné zvyšování spotřeby fosilních paliv
- stagnace či zhoršování klimatu s prodlužováním období sucha
- zhoršení stavu ekosystémů v území
- negativní vlivy na bilanci vody v území
- snížení spotřeby CO_2 a produkce kyslíku

2.6. Ostatní

Z dosud explicitně nezdůrazněných složek životního prostředí hrají mnohdy zásadní roli **hlukové poměry**. Hluková zátěž patří k významným faktorům prostředí, které negativně ovlivňují lidské zdraví. Hygienické limity hluku jsou stanoveny nařízením vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací. Jako zásadní je zde nutno vidět limity hluku v chráněném venkovním prostoru objektů pro bydlení, dle uvedené právní normy.

Chráněným venkovním prostorem se přitom rozumí nezastavěné pozemky, které jsou užívány k rekreaci, sportu, léčení a výuce, s výjimkou prostor určených pro zemědělské účely, lesů a venkovních pracovišť. Chráněným venkovním prostorem staveb se rozumí prostor do 2 m okolo bytových domů, rodinných domů, staveb pro školní a předškolní výchovu a pro zdravotní a sociální účely, jakož i funkčně obdobných staveb. Rekreace zahrnuje i užívání pozemku na základě vlastnického, nájemního nebo podnájemního práva souvisejícího s vlastnictvím bytového nebo rodinného domu, nájmem nebo podnájmem bytu v nich.

Dlouhodobé působení hlukové zátěže způsobuje u exponované populace závažná civilizační onemocnění (hypertenze, infarkt myokardu, stresy, neurózy, chorobné změny

krevního tlaku, poškození sluchu apod.) Nejmarkantněji se tato zátěž projevuje především na zdravotním stavu obyvatel velkých měst a průmyslových aglomerací.

V resortu zemědělství může vznikat zvýšená hluková zátěž zvláště při lesnických a sezónních zemědělských pracích. Zvýšení hlukové zátěže v území lze dále předpokládat v období výstavby záměrů liniových staveb, výstavby protipovodňových opatření (priorita 4), a v době navýšení dopravy na přilehlých komunikacích.

Zásadní roli v území z tohoto pohledu hraje nicméně silniční doprava, případně i jiné zdroje hluku jako je např. letecká a železniční doprava, stavební činnost, průmysl apod.

Uvedený fenomén zasahuje rovněž venkov (zejména stabilizovaná území) a to ve spojení s intenzivními změnami funkčního využití příměstských krajin, s rozsáhlou výstavbou komerčních zón a zvýšenými nároky na dopravu spojenou s každodenním dojížděním do zaměstnání. Neřízený rozvoj ekonomických činností včetně ekologických deficitů z minulých desetiletí negativně přispívá k přetrvávání či novému vytváření hlukové zátěže v sídlech a podél komunikací.

Co se týče existujícího znečištění hornin a podzemní vody (**stará zátěž, brownfields**) ropnými látkami, chlorovanými uhlovodíky (dichlorethylén) a dalšími kontaminanty, toto je na základě vydaných rozhodnutí příslušných orgánů průběžně sanováno.

Průběžná sanace v konkrétních lokalitách probíhá zejména čerpáním podzemní vody z jednoho nebo více vrtů a jejím následným čištěním (obvykle stripování) a vypouštěním do recipientu. Tyto procesy byly zásadní zejména v letech 1995 až 2005, v současné době je již řada starých zátěží na půdě a podzemní vodě sanována.

Hodnocená koncepce v jednom ze svých podopatření (kód 6.4.2) předpokládá využití podpory i na možnosti revitalizace venkovských brownfields.

Co se týče možných střetů zemědělského, lesnického či rybářského hospodaření se zájmy, chráněnými **horním zákonem** (zákon č. 44/1988 Sb. v platném znění), k větším kolizím s výhradními ložisky nerostných surovin či jejich dobývacími prostory nedochází. V nutném případě možných kolizí by nezbývalo než rebilance ložiska s převedením jeho části do zásob vázaných či nebilančních.

V případě problematiky **odpadů** lze konstatovat, že produkce komunálního odpadu na osobu v ČR spíše stagnuje. Průměrná produkce komunálního odpadu na obyvatele dosáhla v roce 2010 hodnoty 510 kg, přičemž nejvyšší produkce na obyvatele byla v Ústeckém a Královéhradeckém kraji.

Celková produkce odpadů mezi roky 2003 a 2011 nicméně poklesla a to o 15,0 %, přičemž meziročně došlo k poklesu o 3,6 %.

Potenciální riziko v resortu zemědělství mohou tvořit nebezpečné odpady. Obvykle se bude jednat o obaly od chemikálií a chemických přípravků, autobaterie, zářivky či vraky

zemědělských strojů a zařízení, s rizikem úniku provozních kapalin, které samy o sobě mají charakter nebezpečných odpadů.

V případě autobaterií a primárních článků spočívá jejich ekologická závadnost v obsahu toxických složek (Hg, Pb, Ni, Cd atd.). Primární články a baterie přispívají k celkovému obsahu Hg v komunálním odpadu z 80 – 90 %. Při nakládání se zpětně odebranými olověnými akumulátory a bateriemi bylo v roce 2010 99,55 % materiálově využito, 0,45 % zůstalo skladem. Se všemi odpady musí být nakládáno v souladu se schválenými plány odpadového hospodářství (tj. plánem odpadového hospodářství ČR, plány krajů a plány obcí) a v souladu se zákonem č. 185/2001 Sb. o odpadech.

Produkce odpadů v kategorii nebezpečný odpad se mezi roky 2003 a 2006 postupně snižovala, nicméně v letech 2007 – 2009 došlo k jejímu opětovnému nárůstu. V roce 2010 se tak produkce nebezpečných odpadů blížila stavu v roce 2003, kdy došlo k meziročnímu poklesu o 17,5 %. V roce 2011 došlo opět k nárůstu produkce nebezpečných odpadů, a to o 3,2 % v porovnání s rokem 2010.

Dlouhodobý pokles produkce odpadů od roku 2003 je ovlivněn především změnami struktury v průmyslové výrobě: rozvojem průmyslových technologií a technologií pro úpravu a zpracování odpadů zvyšujících efektivitu výroby. Zanedbatelný není ani ekonomický vliv spočívající v růstu cen primárních surovin.

Hodnocený PRV zohledňuje odpadovou problematiku m.j. návrhem na využívání odpadů (priorita 5, c/).

Odnětí půdy pro výstavbu představuje základní negativní impakt v případě obchodních a průmyslových komplexů, včetně staveb dopravní infrastruktury. V případě dálnic a rychlostních komunikací je potřeba odnětí půdy v řádu 3,0 ha/km délky. Mimo zmíněnou fragmentaci území přináší stavby silniční infrastruktury do dosud nezasaženého území zvýšený hluk a emise, znečištění půdy (případně vody) a nevhodným situováním často vznikající postagrární lada. Takovouto výstavbu dopravní infrastruktury však PRV nepředpokládá.

Znečištění půdy je způsobeno m.j. atmosférickými depozicemi perzistentních organických pollutantů (POPs, PAH), majícími svůj původ zejména v dopravě. V roce 2003 překročilo limitní hodnotu PAH z 34 vzorků na orné půdě 17 vzorků z ornice a 10 vzorků z podorničí. Uhlovodíky s nejvyššími nálezy jsou fluoranten a pyren – látky toxikologicky rizikové. Hodnoty těžkých kovů z dopravy (zejména olova) v půdě v souvislosti se změnou paliv cca od roku 2003 klesají.

Dlouhodobě dochází k úbytku zemědělské půdy (za období 2000 – 2011 o 1,2 %), zejména pak orné půdy v důsledku rozšiřování zastavěných a ostatních ploch (mezi roky 2000–2011 nárůst o 3 %). Úbytek orné půdy představoval v roce 2011 celkem 9 056 ha (cca

3 % celkové výměry). Přibližně 53 % této výměry orné půdy se přeměnilo v trvalé travní porosty (nejvíce v Jihočeském kraji a Plzeňském kraji), dalších zhruba 30 % bylo zastavěno, což představuje zástavbu cca 7,5 ha každý den.

Na druhé straně dochází k příznivému nárůstu ploch trvalých travních porostů (za období 2000–2011 o 2,9 %) na úkor orné půdy (za období 2000–2011 pokles o 2,7 %).

Mírně narůstá i plocha lesů (mezi roky 2000–2011 nárůst o 0,9 %).

Vývoj na tomto úseku bez provedení změn ve smyslu hodnocené koncepce by byl neutrální či mírně negativní. Opatření PRV jsou totiž na potlačení výše uvedených vlivů zaměřeny jen výjimečně. V hodnocené koncepci jsou explicitně zmíněny pouze možnosti revitalizace venkovských brownfields (kód 6.4.2) či prioritní oblast 4 c (předcházení erozi půdy a lepší hospodaření s půdou).

Důvodem je relativně malá závažnost naznačených vlivů na úseku zemědělství (hluk, výhradní ložiska) či jen obtížná možnost ovlivnění těchto fenoménů (odnětí půdy).

V samotném rozvoji resortu zemědělství by se tedy skutečnost nerealizace hodnocené koncepce projevila v následujících jevech:

- ve zhoršení možnosti sanace starých zátěží
- zhoršení odpadového hospodářství (využívání odpadů)
- v navazujících důsledcích na lidské zdroje a trh práce

3. CHARAKTERISTIKY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V OBLASTECH, KTERÉ BY MOHLY BÝT PROVEDENÍM KONCEPCE VÝZNAMNĚ ZASAŽENY

Území České republiky, řešené posuzovanou koncepcí se nachází e středu Evropy, takže bezprostředně sousedí se čtyřmi státy.(Německo, Rakousko, Slovensko a Polsko).

Charakteristickým rysem podnikání ve venkovském prostředí je možný negativní vliv na biodiverzitu v území, na vodohospodářské poměry, znečišťování půdy, vody a ovzduší a možné další vlivy. Hodnocená koncepce se tedy logicky zaměřuje právě na zmírnění či eliminaci těchto vlivů.

Možné negativní vlivy realizace jednotlivých opatření hodnocené koncepce na životní prostředí a veřejné zdraví je nutno zvažovat již *ex- ante,* nejpozději však v etapě před konkretizací jednotlivých činností/záměrů. Postupné kroky hodnocení koncepce, event. záměru jsou uvedeny přehledně v kapitole 5. a dalších. Možné nepříznivé vlivy koncepce jsou naznačeny v následujících kapitolách 6. a 7.

V dalších krocích, zejména při posuzování konkrétních činností či záměrů („projektová EIA“) je třeba navrhnout příslušná opatření k minimalizaci negativních vlivů na životní prostředí ve smyslu ustanovení §5 odst. 4 zákona č.100/2001 Sb.

U fakultativních činností/záměrů (kategorie II přílohy č. 1 citovaného zákona) je návrh kompenzačních opatření obligatorní součástí oznámení, zpracovaných dle přílohy č. 3 tohoto zákona. V těchto oznámeních jsou kompenzační opatření předmětem části D, bod 4.

U obligatorních záměrů, obsažených v kategorii I přílohy č.1 citovaného zákona je jejich návrh povinnou součástí dokumentací, zpracovaných dle přílohy č.4 tohoto zákona. V těchto dokumentacích jsou kompenzační opatření předmětem části D, kapitola IV.

Cíle a nastavení dotačních titulů PRV jsou zpracovány kvalitně, s cílem zamezení možných záporných vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví. Vzhledem k probíhajícímu připomínkování PRV, k závěrům SWOT analýzy, ke zkušenostem zpracovatele SEA i k hledisku povinné aplikace principu předběžné opatrnosti (§13 zákona č. 17/1992 Sb.), však je nutné jako potenciální možné negativní vlivy staveb/činností ve venkovském prostoru uvést:

- Znečišťování ovzduší, vody i půdy z živočišné výroby (kejda, močůvka, skleníkové plyny) a ze spalování pohonných hmot (CO, NO_x)
- Při nerespektování koncepce a nadměrném užívání hnojiv může dojít k nárůstu obsahu nutrientů v půdě a povrchových a podzemních vodách
- Při nepřiměřené aplikaci chemických přípravků s nízkou biologickou rozložitelností (herbicidy)
- Scelování ploch ZPF, spojené s likvidací prvků ÚSES v území
- Produkce odpadů (obaly, staré pneumatiky, autobaterie..)
- Navyšování hlukové zátěže (průmyslové areály, doprava, lesnické a sezónní práce)
- Fragmentace krajiny s negativním vlivem na biodiverzitu (liniové stavby, hráze)
- V případě užití posypových látek (chloridy) jejich negativní vliv na vegetaci, půdu a vody
- Možné narušování migračních koridorů zvěře při nevhodném umístění staveb
- Další vlivy (ZPF, PUPFL, vibrace aj.)

Obdobně lze vlivy těchto činností / staveb na veřejné zdraví rozdělit jako

- Exhalace a úniky kapalných i pevných závadných látek
- Faktory biologické - zvyšování únavy a nedostatek klidu k regeneraci, hluk
- Ovlivnění kvality vod (překročení limitů nutrientů oproti vyhl. č. 252/2004 Sb.)

Řadu těchto vlivů se podařilo v minulosti různými opatřeními minimalizovat. Např. emise oxidu uhelnatého ze spalovacích motorů byly před 10 lety výrazně redukovány zavedením katalyzátorů na bázi platinových kovů. Obdobně podporou vsakování srážkových vod a omezením odtoku z území (meliorace, regulace toků) byl podpořen trend zadržení vody v krajině.

Rovněž na úseku ošetřování travních porostů bylo dosaženo dílčích pozitivních změn, zaměřených na udržitelné obhospodařování cenných biotopů v tomto území. Řadu opatření v tomto smyslu je však ještě třeba realizovat a tyto jsou m.j. zahrnuty do opaření hodnocené koncepce.

3.1. Vodní hospodářství

Území České republiky prochází hlavní evropské rozvodí. Nachází se zde tři hlavní evropská povodí a to:

- Povodí Labe
- Povodí Dunaje
- Povodí Odry

Na území oznamované koncepce, t.j. území ČR se dále nachází celkem 19 chráněných oblastí přirozené akumulace vod (CHOPAV), pokrývajících cca 20% plochy státu.

Obdobný rozsah mají i ochranná pásma vodních zdrojů (§30 vodního zákona) a zranitelné oblasti, vyhlášené nař. vl. č. 262/2012 Sb. Ve všech těchto oblastech je třeba minimalizovat průnik znečišťujících látek do povrchových a podzemních vod.

Vodohospodářské poměry v krajině byly v minulosti významně narušeny rozsáhlými vodohospodářskými úpravami (regulace toků, meliorace území), snižováním rozsahu vodních ploch a také způsobem hospodaření ve volné i urbanizované krajině (těžká

technika- udusání půdy). Regulace vodních toků v minulosti měly pravidelně za následek významné snížení délky říční sítě, zvýšení podélných sklonů, zvýšení škod vyvolaných dnovou a břehovou erozí, zánik druhové rozmanitosti odpovídajících biotopů a omezení mnoha přirozených funkcí říčního ekosystému (samočištění).

Důsledkem těchto postupů bylo snižování zásob podzemních vod, nepříznivé průtoky v tocích, vodní eroze spojená s eutrofizací vod a z hlediska ekologické stability krajiny celkově nepříznivým stavem vodních toků a údolních niv.

Intenzivní zemědělství vedlo často k odstranění protierozních prvků a narušení prvků umožňujících zasakování vody do půdy (rozmístění plodin, mozaikovitost krajiny s velkým podílem luk, travnaté průlehy a příkopy ve směru vrstevnic), k narušení odtokových poměrů, a ke zrychlení odtoku. Tento stav je nutno průběžně řešit.

Potlačení malého koloběhu vody potom rezultuje v přívalových srážkách, často doprovázených ničivými „bleskovými" povodněmi. Rychlost a intenzita odtékající vody zvyšuje její unášecí schopnost a zvyšuje riziko eroze. Na druhé straně vystupují v některých oblastech problémy suchých období (jižní Morava, Rakovnicko).

Dalšími nepříznivými důsledky intenzivního zemědělství jsou *průniky znečištění* do povrchových a podzemních vod. Rozhodujícím typem znečištění při hospodaření ve venkovských oblastech je přitom dezoxygenační znečištění a kontaminace nutrienty.

Vstupy znečišťujících látek jsou zapříčiněny mimo nekázeň při zemědělském hospodaření (bodové znečištění) i erozními smyvy a vyplavováním látek z hnojených a ošetřovaných půd (difuzní znečištění). Dle vyhlášky č. 5/2011 Sb. a č. 98/2011 Sb. (Směrnice 2000/60/ES) nedosahuje v současnosti 82 % vodních útvarů povrchových vod dobrého ekologického stavu a 29 % dobrého chemického stavu.

U zemědělských a lesnických strojů, poháněných spalovacími motory mohou kvalitu vod ohrožovat m.j. PAH (polyaromatické uhlovodíky),resp. POPs, VOC (těkavé organické látky) ze spalování fosilních paliv. V případě vozidel byly u nejzávažnějších druhů POPs vyhodnoceny emisní faktory, jak jsou uvedeny v tabulce 8.

Tabulka 8 – Emisní faktory vybraných POPs, produkovaných vozidly

Druh vozidla	PAH celkem	PCDD	PCDF
	µg/km	µg/km	µg/km
Motocykly	131,64	10,3	21,2
Standardní benzinová vozidla	260,29	10,3	21,2
Benzinová vozidla splňující EURO standardy	143,84	-	-
Osobní dieselová vozidla	1 277,44	0,5	1,0
Osobní vozidla na LPG	49,46	-	-

Benzinová lehká nákladní vozidla	378,11	10,3	21,2
Naftová lehká nákladní vozidla	1 601,16	0,5	1,0
Naftová těžká nákladní vozidla	241,86	3,0	7,9

Zdroj: CDV

Z uvedené tabulky je vidět zásadní produkci POPs u dieselových vozidel. Překvapivě je u benzinových motorů vyšší emisní faktor pro polychlorované dibenzodioxiny (PCDD) a polychlorované dibenzofurany (PCDF) než u vozidel dieselových.

Obdobně jsou ze spalovacích motorů produkovány těkavé organické látky (VOC), jakožto prekurzory troposférického ozónu. Tyto jsou vesměs těžší než vzduch a mají tudíž schopnost klesat na vodní hladinu, případně terén s následným znečišťováním vod. Situace zde je mírně příznivější než u PAH, jelikož řada z VOC je alespoň částečně ve vodním prostředí biologicky odbouratelná.

Do vodních toků vstupuje v průměru 3 589 500 t erodované ornice za rok a v malých vodních nádržích se usadí cca 359 000 m^3 sedimentů. Odtěžování těchto sedimentů je vysoce nákladná činnost a způsobuje komplikace zvláště u povrchových vod s odběrem pro vodárenské účely.

Průnik nutrientů do povrchových a podzemních vod je závažný nejen v oblastech CHOPAV (§28 vodního zákona), ale zvláště ve zranitelných oblastech (§33 vodního zákona). Pro zamezení přísunu těchto látek (amoniak, dusičnany, fosfáty) je nezbytné zpracování akčních plánů ve zranitelných oblastech a striktní dodržování zákazů, obsažených v nař. vl. č. 262/2012 Sb. V současné době hospodaří ve zranitelných oblastech 15 899 zemědělských subjektů, což představuje nárůst o 630 zemědělských subjektů oproti předchozí revizi vymezení. Dle sledování těchto oblastí překročilo 10,8 % rozborů limit 50 mg NO_3/l a 29,2 % vzorků (mělké vrty) překračuje limit sumy prostředků na ochranu rostlin (r. 2011).

V ovlivnění kvality vody anorganickými solemi (chloridy) má prvenství zejména silniční doprava. Chloridy vnikají do podzemních a povrchových vod zejména v jarním období, jako důsledek solení silnic. Norma environmentální kvality (příloha 3 nař.vl. č. 61/2003 Sb.) vyžaduje v tomto směru nepřekročení standardu NEK-RP…..150 mg Cl^-/l (kaprové vody). Podle vodnosti toku může nárůst obsahu chloridů v recipientu uvedeném období činit až desítky mg/l.

Výše uvedená hodnota imisního standardu tak může být jednorázově překročena zejména v okolí mostů přes vodní toky.

Další nepříznivé vlivy koncepce by bylo možné očekávat na úseku ochrany vod před ropnými látkami. Důvodem tohoto ohrožení mohou být:

* úkapy ropných látek ze spalovacích motorů

* úkapy při zemědělských a lesnických pracech

*manipulace s ropnými látkami v terénu, na nezajištěné ploše

*dalšími vlivy (havárie, neodborná manipulace se závadnými látkami apod.)

Při lesních pracích je nicméně nezbytné užití biologicky odbouratelných olejů a mazadel (§32 odst. 8 lesního zákona) a obdobná omezení jsou i v dalších předpisech (vodní zákon, §39).

Zásadní vliv na vodohospodářské poměry území má m.j. řešení protipovodňových opatření. Z nich je zásadní stanovení lokalit, vhodných pro akumulaci povrchových vod (LAPV). Tyto jsou vesměs realizovány jako suché nádrže (poldry), jen výjimečně jako nádrže se stálým nadržením vody. Hodnocená koncepce význam LAPV, včetně dalších protipovodňových opatření podtrhuje zařazením těchto opatření do řady priorit (2 a/, 4 b/, 5 e/, 6 a/).

Z uvedených závislostí a skutečností lze možné negativní vlivy koncepce na kvalitu podzemních a povrchových vod předpokládat např. u opatření kód 4.1 (stavby pro živočišnou výrobu), 6.4 (podnikatelské provozovny, OZE) apod. Na tomto úseku tak lze očekávat spíše zachování současného stavu, případně jeho mírné zlepšení. Realizaci navržených opatření (zejména u priority 4 - Obnova, ochrana a zlepšování ekosystémů závislých na zemědělství a lesnictví., prioritní oblast 4 b a dále u priority 5, prioritní oblast 5 a) je z hlediska možnosti nápravy na úseku vodohospodářských poměrů možno hodnotit pozitivně.

Při nešetrné realizaci v koncepci navržených opatření lze nicméně předpokládat následující možné důsledky hodnocené koncepce:

- **Odběry podzemních či povrchových vod.** Potřeba povolení k uvedenému nakládání s vodami musí stanovit jako podmínku zachování sanačního průtoku v tocích (§36 vodního zákona), resp. v případě potřeby minimální hladinu či jímací řád pro odběry podzemních vod (§37 zákona č. 254/2001 Sb.). Při nestanpovení těchto podmínek, nebo jejich nerespektování hrozí ohrožení vodního režimu v okolí odběrného místa

- **Nežádoucí odvod vody z území** hrozí v případech obnovy provozu zaniklých/nežádoucích vodních děl (odvodnění, regulace toků) v rozporu se Strategií ochrany biologické rozmanitosti (2005).

- **Únik závadných látek** do povrchových či podzemních vod hrozí při nerespektování časového období či dávek hnojiv, zvláště v CHOPAV a zranitelných oblastech (nař.

vl. č. 262/2012 Sb.). Obsah nutrientů (N, P) ve statkových hnojivech (močůvka, kejda) činí stovky až tisíce ppm a desetitisíce mg/l tvoří dezoxygenační znečištění (BSK_5).

- **Únik chemických látek a přípravků** může hrozit při haváriích či nekázni u ošetřování porostů pesticidy, které jsou mnohdy řazeny mezi prioritní látky (příloha 6 nař. vl. č. 61/2003 Sb.).

- **Stagnace či zhoršování klimatu** dalším omezováním malého cyklu vody v přírodě. K tomu může docházet nedostatečnou realizací priorit koncepce, podporujících zadržení vody v krajině (2 a/, 4 b/, 5 e/, 6 a/).

Za předpokladu dodržení principu předběžné opatrnosti a opatření, naznačených v hodnocené koncepci nelze při realizaci Programu rozvoje venkova předpokládat nadměrné nepříznivé ovlivnění vodního hospodářství České republiky.

3.2. Klima, ochrana ovzduší

Postupující změna klimatu v posledních desítiletích je způsobena řadou vlivů, z nichž jeden z podstatných je nerespektování retence vody v krajině. Jak změny klimatu, tak změny v kvalitě ovzduší mají na zemědělskou a lesnickou produkci, případně rybářství významný nepříznivý vliv.

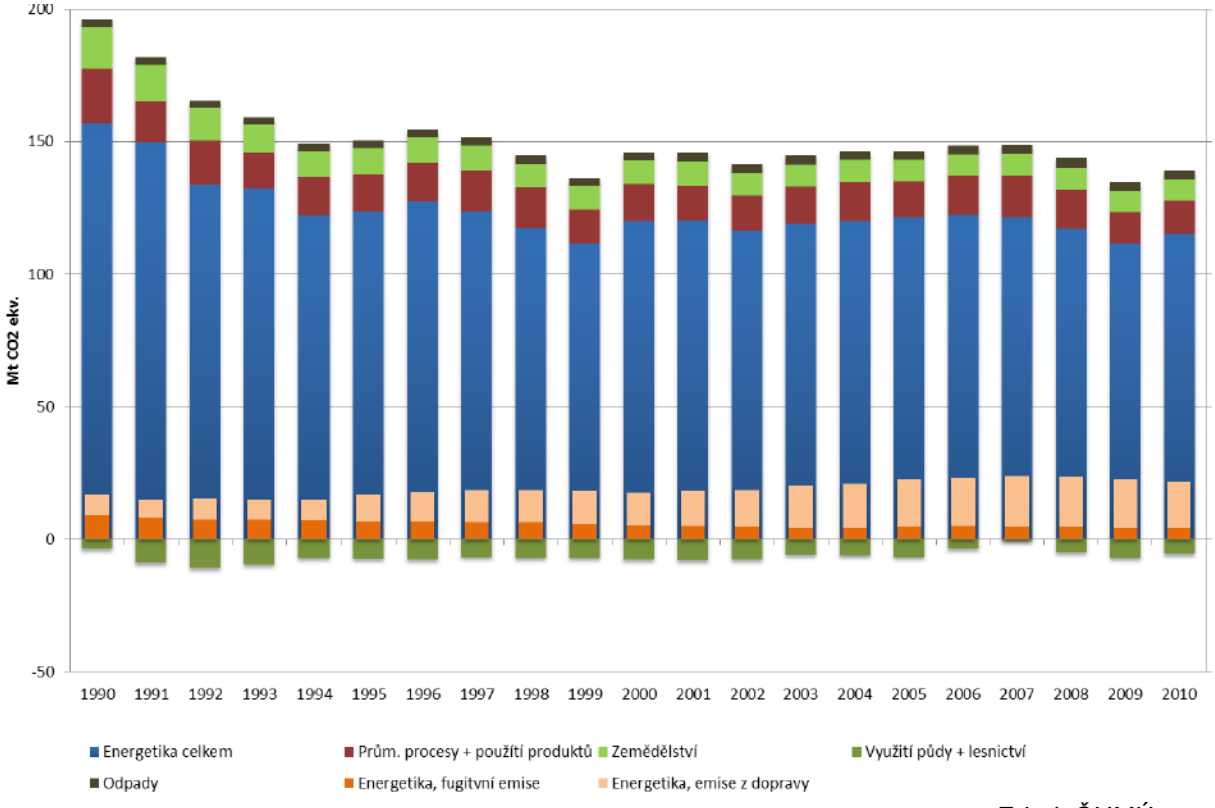
Z hlediska klimatu lze na území ČR prakticky nalézt třináct teplotních oblastí. Nejteplejší oblasti (T4) jsou vesměs v údolních nivách vodních toků Morava a Labe. Běžnou nejchladnější oblastí v ČR je CH4, vyskytující se spíše v hornatých územích okrajů ČR. Z dlouhodobých pozorování lze konstatovat, že zde dochází od nejchladnější jednotky CH4 k jednotce T4 k postupnému prodlužování léta a přechodu od vlhkého k teplému a suchému klimatu.

Při porovnání vývoje teplot a srážek v posledních 30 letech s těmito dlouhodobými údaji, jeví se zde postupné změny, směřující k nárůstu průměrné roční teploty a k růstu výkyvů v množství srážek. Možné důsledky lze očekávat nejen v prodloužení vegetačního období, ale zejména v rozšiřování oblastí, postižených suchem (jižní Morava, Rakovnicko). V kombinaci s potlačením malého koloběhu vody mohou být dalším důsledkem nežádoucí přívalové srážky, často doprovázené ničivými „bleskovými“ povodněmi. Způsoby hospodaření ve venkovských oblastech musí na tyto možné jevy reagovat, vč. návrhu potřebných adaptačních opatření. Některá z opatření, navržených v koncepci (4 a/, 5 e/) se snaží v předstihu těmto jevům čelit.

Z hlediska kvality ovzduší lze konstatovat zásadní vliv emisí z lokálních zdrojů a emisí z dopravy. Nejvyšší koncentrace škodlivých látek jsou v ovzduší při špatných rozptylových a povětrnostních podmínkách (např. inverzních stavech) a v chladnější polovině roku.

Emise do ovzduší z resortu zemědělství jsou z tohoto hlediska spíše marginální. Na celkových emisích ČR se podílí pouze 5,6%, z toho 3% (r. 2010) na skleníkových plynech CO_2, CH_4, a N_2O. Celkové emise ze zemědělství v posledních 20 letech mírně klesají a to meziročně o 1,9 %. Jedná se o trend cca od roku 1990 (kdy byly emise ze zemědělství zhruba o 50 % vyšší než v roce 2010), související m.j. s výrazným poklesem živočišné výroby (obrázek 16).

Obrázek 16 – Vývoj emisí skleníkových plynů dle resortů

Zdroj: ČHMÚ

Z obrázku je zřejmý trvalý pokles agregovaných emisí skleníkových plynů celkem i uvedený pokles těchto plynů v zemědělství, při využití půdy a v lesnictví. Celkové emise skleníkových plynů v ČR v roce 2010 dosáhly úrovně 139,2 Mt CO_2 ekv.,což značí meziroční nárůst o 3,3 % po období poklesu v období 2007 až 2009. Fluktuace emisí v posledních třech letech je možné spojovat s výkyvy výkonnosti ekonomiky a jejím oživením v posledním sledovaném roce. Trend emisí byl v letech 2000–2007 stagnující, poté mírně klesající.

Od roku 1990, který je referenčním rokem Kjótského protokolu, do roku 2010 emise poklesly o necelých 29 %. Závazek ČR tak byl s velkou rezervou splněn.

Ze zemědělských provozů je emitován CO_2 a oxidy dusíku z používání fosilních paliv pro vytápění budov i ze spalování pohonných hmot pro zemědělské stroje. Uvolňován je rovněž jako součást bioplynu při anaerobních rozkladech organických substrátů.

Zanedbat nelze ani emise amoniaku, zejména z farem živočišné výroby. Z důvodů setrvalého poklesu stavů zvířat (prasata, hovězí dobytek) však ztrácí tato znečišťující látka z uvedeného resortu na důležitosti. Pokles produkce NH_3 představuje desítky procent a to až na současných 67,5 kt NH_3/rok.

Emise prašných částic PM_{10} po období růstu na začátku 21. století a následné stagnace
v roce 2010 meziročně rovněž poklesly o 8,9 %. Emise prašných částic v zemědělství pochází nejen ze spalovacích motorů, ale i z prací v otevřené krajině (orba), z otěrů pneumatik, brzd a z povrchu komunikací.

Rizika expozice suspendovaným částicím PM_{10} se v posledním období podílela na předčasné úmrtnosti populace 1,7 % až 13,2 %, nejvíce v průmyslově zatížené oblasti Ostravsko-Karvinska. Toto riziko se týká zejména citlivých populačních skupin, chronicky nemocných osob a seniorů. Při víceméně stabilním počtu zemřelých obyvatel ČR na úrovni 100 tisíc/rok, lze odhadnout, že navýšení celkové úmrtnosti způsobené expozicí suspendovaným částicím PM_{10} se v průměru ČR pohybovalo v rozsahu od 2 až do více jak 4 tisíc osob za rok. Tyto efekty v sobě přitom zahrnují i působení oxidu dusičitého na lidský organismus. Uvedený odborný odhad je v tabulce 9.

Tabulka 9- Navýšení celkové úmrtnosti v ČR vlivem PM_{10} –rozpětí a (střední hodnota)

	2007	2008	2009	2010	2011
PM_{10}	0-12 446	0-8 310	0-9 730	0-16 252	0-9 580
(50% zastoupení frakce $PM_{2,5}$)	(2 452)	(2 128)	(2 332)	(2 991)	(2 796)
PM_{10}	0-18 669	0-12 465	0-14 595	0-24 378	0-16 050
(75% zastoupení frakce $PM_{2,5}$)	(3 678)	(3 192)	(3 498)	(4 487)	(6 934)

Zdroj: SZÚ

Z uvedených skutečností lze nicméně u vlivů koncepce na klima a ochranu ovzduší předpokládat spíše setrvalý stav. Mírné zlepšení lze očekávat při aplikaci priority 5 (nízkouhlíková ekonomika) s prioritními oblastmi 5 d, 5 e, jejichž důsledkem bude snižování emisí CO_2, CH_4 a N_2O. Proces je však dlouhodobý a musí se týkat zejména hlavních producentů těchto plynů (doprava, průmysl).

Ze vznětových spalovacích motorů v resortu zemědělství jsou mimo zmíněných plynů produkovány rovněž karcinogenní PAHs a s obdobným karcinogenním účinkem i zplodiny PCB a to PCDF (polychlorované dibenzofurany) a PCDD (polychlorované dibenzodioxiny). Tyto látky jsou nebezpečné i ve stopových koncentracích a mohou být vdechnuty nebo požity s kontaminovanými potravinami. Mezi závažná rizika patří extrémní zvýšení pravděpodobnosti onemocnění rakovinou a riziko poškození zdravého vývoje plodu. Množství produkce těchto látek z resortu zemědělství je však relativně nevýznamné.

Z uvedených závislostí a skutečností lze možné negativní vlivy koncepce na imisní stav ovzduší předpokládat např. u opatření kód 4.1 (stavby živočišné výroby), 6.4 (OZE), 8.6.1 (technika pro lesní hospodářství) apod. Lze tedy očekávat spíše zachování současného stavu.

Na druhé straně je ale na tomto úseku možno očekávat pozitivní dopady aplikace některých opatření koncepce jak na klimatické poměry (priorita 4 a/ b/, 5 e/), tak na kvalitu ovzduší. Zde lze očekávat mírné zlepšení zvláště při aplikaci priority 5 (nízkouhlíková ekonomika) s prioritními oblastmi 5 d/, 5 e/, s důsledkem snižování emisí CO_2, CH_4 a N_2O.

Při nešetrné realizaci v koncepci navržených opatření lze nicméně předpokládat zmíněné nežádoucí důsledky hodnocené koncepce a to:

- **Nežádoucí změny klimatu** v souvislosti s pokračujícím trendem odvodu vody z území. Jako nevhodné je nutno v tomto smyslu hodnotit obnovy provozu zaniklých/nežádoucích vodních děl (odvodnění, regulace toků) v rozporu se Strategií ochrany biologické rozmanitosti (2005).

- **Emise PAH a PCB** do ovzduší ze zastaralých vznětových motorů zemědělských a lesnických strojů (kategorie EURO I- III).

- **Zvyšování emisí skleníkových plynů a NO_x** při nedostatečném využití opatření, směřujících k alternativním zdrojům energie a nízkouhlíkové ekonomice v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví (priorita 5 c/, d/, e/).

- **Zvyšování emisí amoniaku** v případě žádoucího nárůstu živočišné výroby a současně nedostatečným provozem snižujících technologií (podestýlka, anaerobní či aerobní zpracování kejdy, tvorba a využití bioplynu).

- **Snížení spotřeby CO_2 a snížení produkce kyslíku** při nedostatečné aplikaci opatření priorit 4 a/, 5 e/, 6 a/.

Za předpokladu dodržení principu předběžné opatrnosti, legislativních podmínek (zákon č. 201/2012 Sb.) a opatření, naznačených v hodnocené koncepci nelze při realizaci dané koncepce předpokládat nadměrné nepříznivé ovlivnění imisní situace ani klimatu České republiky.

3.3. Ochrana půdy

ČR je zemí s vysokým podílem orné půdy na celkové rozloze státu (38 %) a poměrně vysokou lesnatostí (33,7 %). V rámci zemědělské půdy má nejvyšší podíl (r. 2011) orná půda (70,9 %), na druhém místě jsou trvalé travní porosty (23,4 %), zbývajících 5,7 % tvoří chmelnice, vinice, ovocné sady a zahrady. Z hlediska trendu dochází k příznivému nárůstu ploch trvalých travních porostů (za období 2000 – 2011 o 2,9 %) na úkor orné půdy (za období 2000 – 2011 pokles o 2,7 %).

Mírně narůstá plocha lesů (mezi roky 2000 – 2011 nárůst o 0,9 %).

Návrhy a doporučení, obsažené v Programu rozvoje venkova mohou být v některých případech (priorita 4 b/, 6) následně spojeny s potřebou záboru půdy a to zvláště u staveb protipovodňových opatření, staveb obchodu a služeb.

Přitom se obvykle jedná o nutnost kompromisního řešení, neboť uvedené stavby sebou mohou přinášet řadu důsledků (hluk, emise, veřejné zdraví). Ochrana půdního fondu přitom patří k základním principům strategie trvale udržitelného rozvoje ČR.

Zásadní vliv na degradaci půdy, jakožto hlavního výrobního prostředku v zemědělství a vliv na její produkční schopnost mají (mimo dalších) zejména vodní a větrná eroze a dále nevyvážené užívání minerálních hnojiv, případně kontaminace nadměrným užíváním přípravků na ochranu rostlin.

Závažnost *vodní eroze* spočívá ve snížení hektarových výnosů (až o 75%) a zvýšených nákladech na pěstování plodin. Hlavními příčinami vodní eroze jsou především odstranění krajinných prvků a nevhodné způsoby hospodaření na orné půdě. Jednat se může např. o masivní scelování pozemků, pěstování monokultur, nešetrné obhospodařování půdy bez ohledu na svažitost pozemků a další fyzickogeografické podmínky, příp. i nevhodné využití půdy pro pěstování OZE (např. kukuřice).

Škody způsobené erozí se ovšem projevují i v míře znečištění vodních zdrojů, zanášení vodních nádrží, ve škodách na majetku (splach hnojiv a přípravků na ochranu rostlin, zanášení meliorační a kanalizační sítě, ztráta osiv a sadby). Právě splach částic půdy a na nich vázaných živin a dalších chemických látek (průmyslová hnojiva, pesticidy, různé druhy zemědělských a průmyslových odpadů) představuje riziko pro vodní zdroje, a to především ty, které jsou využívány pro úpravu pitné vody a pro rekreaci.

Potenciální míru ohroženosti zemědělské půdy vodní erozí lze kvantifikovat pomocí

dlouhodobé průměrné ztráty půdy (G) (v $t.ha^{-1}.rok^{-1}$). Vodní erozí potenciálně extrémně ohrožené zemědělské půdy zaujímají 5,2 % ZPF a hodnota G těchto půd je vyšší než 10,1 $t.ha^{-1}.rok^{-1}$. Nejvyšší plocha těchto půd je soustředěna v Jihomoravském (23,5 %) a Středočeském kraji (14,8 %). Středně až velmi silně erozně ohrožené půdy zaujímají 30,9 % zemědělské půdy (G je 2–10 $t.ha^{-1}.rok^{-1}$). Velmi slabě a slabě ohrožených půd je na území ČR 63,9 %.

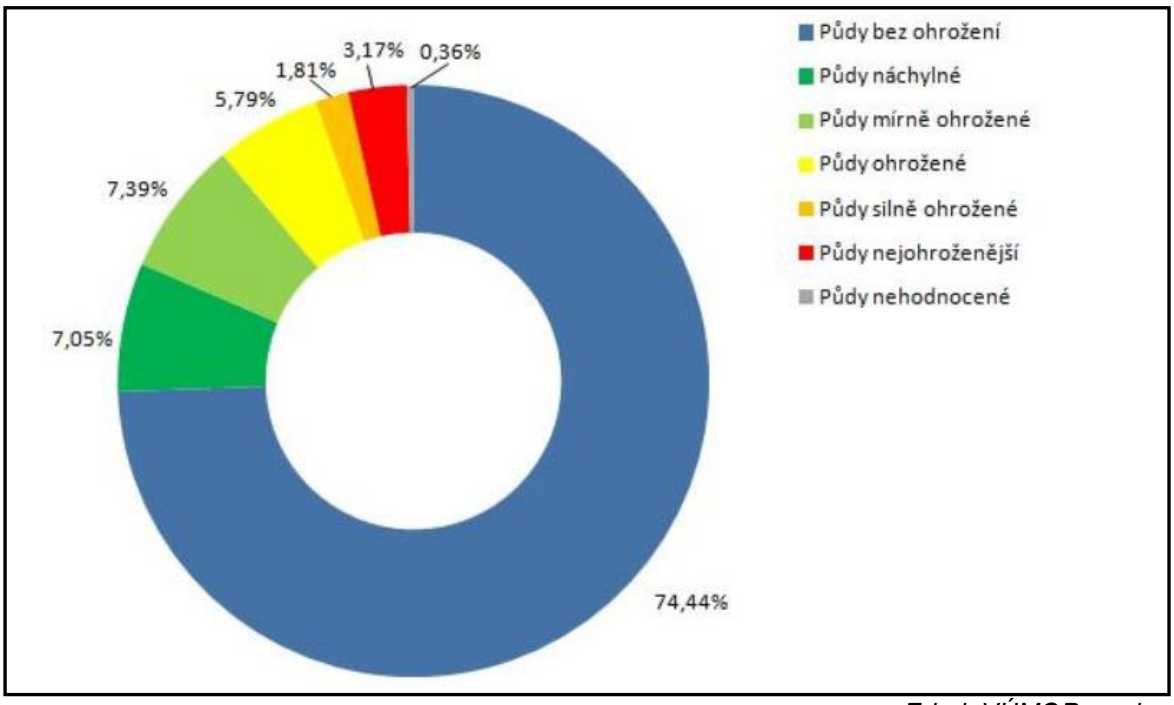
Při pěstování plodin je důraz kladen na protierozní ochranu půdy na svažitých pozemcích a na snahu omezit negativní působení důsledků eroze (např. škody na komunikacích a nemovitostech). Standardy GAEC (Dobrý zemědělský a environmentální stav) a SMR (Zákonné požadavky na hospodaření) jsou součástí systému tzv. kontroly podmíněnosti (Cross compliance).

V případě *větrné eroze* jsou příčiny obdobné, tj. velké celky půdy s chybějícími krajinnými prvky (keře, dřeviny, prvky ÚSES). Ohroženy jsou zejména nejúrodnější půdy v rovinatých územích (Moravský úval, Polabí). Důsledky jsou obdobné jako u vodní eroze.

Mimo ztráty nejúrodnějších částí půdního profilu a zhoršování fyzikálně-chemických vlastností půdy poškozuje větrná eroze klíčící rostliny a znečišťuje ovzduší. Z dlouhodobého hlediska dochází k zhoršování stavu, což je dokumentováno nárůstem nákladů na odstraňování škod způsobených erozí a obnovu zničeného majetku obcí i jednotlivých dotčených subjektů. Zvyšování míry eroze je podmíněno častějším výskytem extrémních klimatických jevů a nevhodným způsobem hospodaření na zemědělské půdě.

Na území ČR je nějakým stupněm větrné eroze ohroženo celkem 25,56 % ZPF.Dle kategorií je v současné době v ČR větrnou erozí ohroženo (půdy nejohroženější, půdy silně ohrožené a půdy ohrožené) cca 10,8 % zemědělské půdy, o 2,1 % více než v předchozím roce 2010. Dále je na území ČR 7,39 % mírně erozně ohrožených půd a 1,81 % silně erozně ohrožených půd (obrázek 17).

Obrázek 17 – Potenciální ohrožení ZPF větrnou erozí, %

Zdroj: VÚMOP, v.v.i.

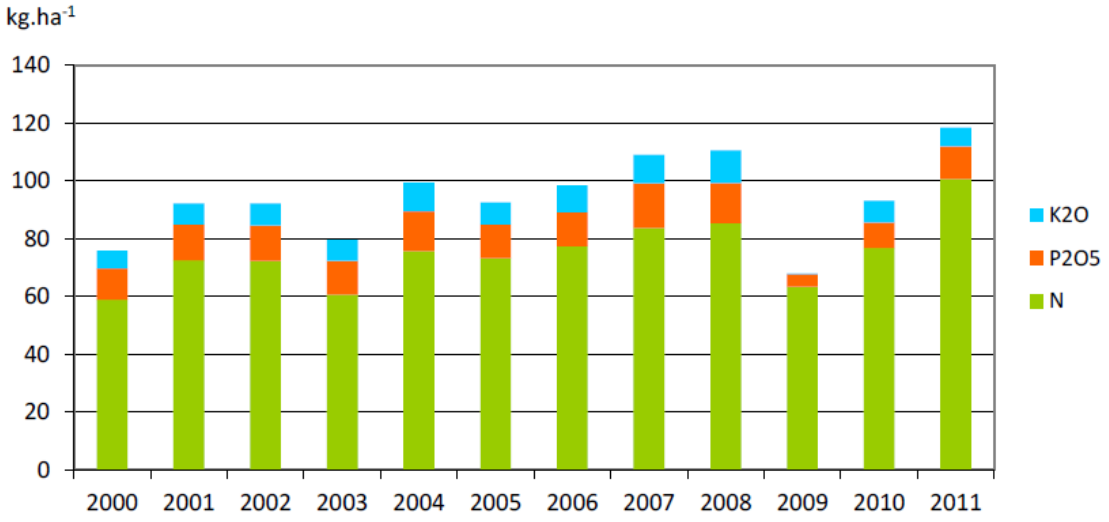
Kontaminace půd hrozí zejména v souvislosti s užitím závadných látek v zemědělské praxi. Z toho hlediska je nezbytné při zemědělském hospodaření striktní dodržování vodního zákona, zákona o ochraně ZPF, zákona o hnojivech, zákona o odpadech, zákona o chemických látkách a jejich odpovídajících podzákonných norem.

Mimo výše zmíněnou kontaminaci půd ropnými látkami či kontaminanty z ovzduší (PAH, PCB) je v tomto směru zásadní aplikace minerálních hnojiv (zvláště s rychle uvolnitelným dusíkem) a přípravků na ochranu rostlin.

Spotřeba minerálních hnojiv, která se od roku 2000 zvyšovala, zaznamenala v roce 2009 výrazný pokles a to o 38,5 %. Důvodem uvedeného poklesu byla vysoká cena zejména fosforečných a draselných hnojiv a nízké realizační ceny zemědělských produktů. V roce 2010 však došlo k meziročnímu zvýšení spotřeby o 37 % a v roce 2011 o dalších 27,1 %, kdy celková spotřeba čistých živin dodaných minerálními hnojivy dosáhla 118,5 kg na 1 ha zemědělské půdy, což je nejvyšší hodnota v období od roku 2000.

Celkově vzrostla spotřeba hnojiv za období 2000–2011 o 56,1 % (obrázek 18).

Obrázek 18 – Vývoj spotřeby minerálních hnojiv, kg/ha

Zdroj: MZe

Spotřeba vápenatých hmot měla mezi roky 2000–2005 klesající trend, ale od roku 2006 stoupá. V roce 2011 vzrostla oproti roku 2010 o 46,6 % až na 173 tis. t.

Spotřeba přípravků na ochranu rostlin je ovlivňována aktuálním výskytem chorob a škůdců plodin v daném roce.

V období 2000–2011 stoupla spotřeba přípravků na ochranu rostlin o 30 % a v roce 2011 oproti předchozímu roku o 8 %. Důvodem byl střední až silný výskyt chorob a škůdců v pěstovaných zemědělských plodinách, ovlivněný teplotně nadnormálním a srážkově podnormálním rokem 2011.

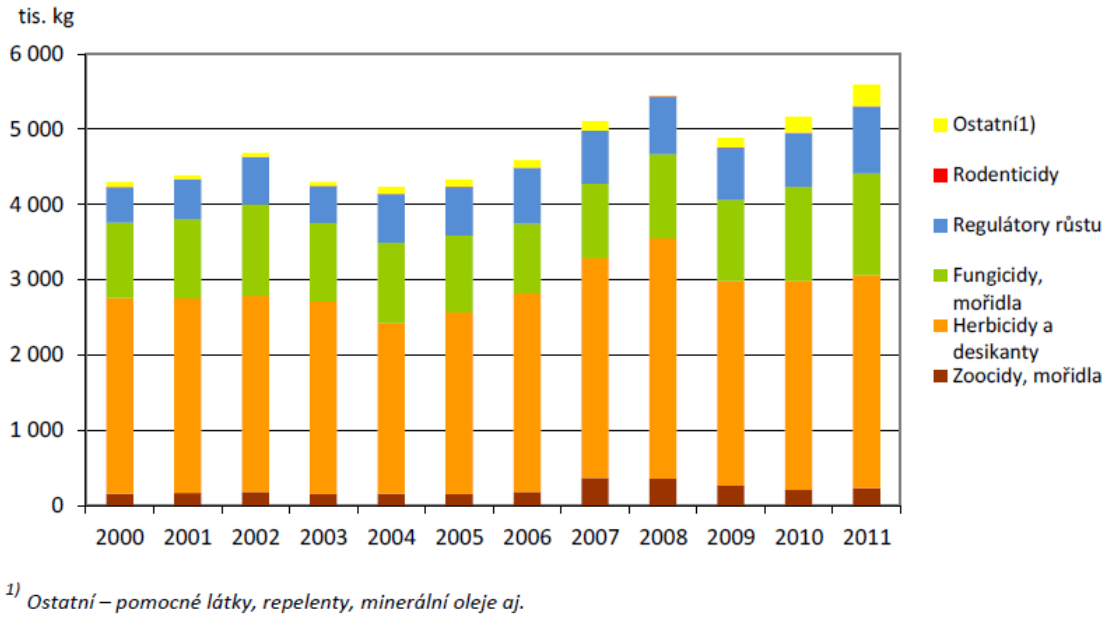
Na ošetření polních kultur, speciálních plodin (ovoce, réva vinná, zelenina a chmel) a rostlin v kategorii ostatní (okrasné rostliny a dřeviny, lesní dřeviny, sklady rostlinných produktů atd.) bylo aplikováno 5 595 tis. kg účinných látek, obsažených v přípravcích na ochranu rostlin. Největší podíl na celkové spotřebě mají herbicidy a desikanty (50,5 %), dále fungicidy a mořidla (24,2 %) a regulátory růstu (15,9 %).

Trend vývoje v tomto směru je na obrázku 19.

Obdobně jako v případě ZPF jsou u lesní půdy zásadními faktory, ovlivňujícími řádné hospodaření v lesích

-Změny klimatu
-Utužení lesní půdy
-Vliv na biodiverzitu
-Zachování a reprodukce genofondu lesních dřevin
-Zlepšení zdravotního stavu lesa
-Fragmentace a migrační propustnost

Obrázek 19 – Vývoj spotřeby přípravků na ochranu rostlin, tis. kg účinné látky

1) *Ostatní – pomocné látky, repelenty, minerální oleje aj.*

Zdroj: CENIA

Jejich důvody a důsledky byly zmíněny již dříve (kapitola 2.3.).

Z pohledu ochrany ZPF lze předpokládat mírné zlepšování stavu v ochraně půdy.

Zlepšení na tomto úseku může přinést realizace v koncepci navržených opatření a to zvláště u priority 4, prioritní oblast 4 c – Předcházení erozi půdy a lepší hospodaření s půdou.

V případě PUPFL lze předpokládat stagnaci, nebo spíše mírné zlepšování. Zlepšování půdních poměrů lze konstatovat zejména u navržených opatření priority 1, prioritní oblast 1 b, u priority 4, prioritní oblast 4 a, 4c, u priority 5, prioritní oblast 5e

a podopatření 15.1.1 - Zlepšování druhové skladby lesních porostů prostřednictvím zachování podílu MZD.

Opatření PRV jsou cílena m.j. na silně (i mírně) erozně ohrožené pozemky (SEO/MEO) a je nutno je hodnotit pozitivně. Nelze však zastírat, že při nešetrné realizaci některých v koncepci navržených opatření lze předpokládat i některé nežádoucí důsledky hodnocené koncepce na půdní fond a to:

- **Postupující vodní a větrná eroze pozemků**, která prohloubí degradaci ZPF, případně PUPFL.
- **Kontaminace půd**, případně podzemních a povrchových vod při nadměrném užívání minerálních hnojiv a přípravků na ochranu rostlin
- **Snižování obsahu humusu v půdě** při nevyváženém poměru aplikace minerálních a statkových hnojiv
- **Zábory půd** vysoké ochrany (I. a II. třída) pro výstavbu průmyslových podniků, podniků služeb a protipovodňových opatření
- **Nežádoucí změny klimatu** s dopadem na kvalitu půdy (poměr voda:vzduch) v souvislosti s pokračujícím trendem odvodu vody z území.

Za předpokladu dodržení principu předběžné opatrnosti, legislativních podmínek (zákon č. 100/2001 Sb.) a opatření, naznačených v hodnocené koncepci lze předpokládat minimalizaci nepříznivých dopadů realizace navrhované koncepce na zemědělský půdní fond a pozemky PUPFL.

3.4. Ochrana přírody

Ovlivnění ZCHÚ, prvků ÚSES, VKP a zvláště chráněných živočichů a rostlin může být u realizace opatření hodnocené koncepce závažné prakticky pouze při jejich nešetrné aplikaci či nekázni v období výstavby či provozu.

V hodnoceném území je nejen řada velkoplošných i maloplošných ZCHÚ ale i stovky území systému NATURA 2000. Z velkoplošných ZCHÚ se jedná o 4 národní parky a 25 CHKO. U soustavy NATURA 2000 je t.č. vyhlášeno 1084 EVL, zařazených do evropského seznamu a 41 PO.

Dále uvedené možné negativní vlivy by se mohly dotknout i základních cílů ochrany v jednotlivých ZCHÚ. Vlivy na tyto cíle, uvedené zejména v ustanoveních §§15, 25, 28, 33,

35 a 36 zákona č. 114/1992 Sb. jsou pro jednotlivé kategorie ZCHÚ prakticky shodné. Jejich sumární specifikace je uvedena v textu tohoto Vyhodnocení, resp. jeho přílohách (příloha 3).

V případě necitlivé realizace uvedených opatření (např. priorita 6) by mohlo dojít k **fragmentac**i až izolaci přírodních lokalit. Izolace jako následek fragmentace ohrožuje přežití citlivějších druhů. Ohrožení biodiverzity fragmentací území je zásadní m.j. ve spojení s možným zhoršením migrační propustnosti. Toto ohrožení je o to významnější, že v současné době cca 1/3 území ČR spadá do kategorie A, hodnocené podle zpracovaných polygonů UAT (Unfragmented Areas by Traffic) jako výborný stav.

Jeden z hlavních důvodů fragmentace lokalit je kromě zemědělství a urbanizace především konstrukce a využívání liniové dopravní infrastruktury (silnice, železnice). Ohrožení biodiverzity fragmentací území může mít v některých územích důsledky i na zhoršení migrační propustnosti.

Samotné hospodaření, pokud by probíhalo v cenných přírodních lokalitách či jejich blízkosti, může způsobovat usmrcování a rušení živočichů, znečištění okolí a může tak současně zvyšovat popsaný efekt fragmentace.

Z hlediska zajištění průchodnosti území pro živočichy (resp. velké savce) jsou zásadní tři vzájemně provázané kategorie (Anděl, 2010) a to migračně významná území, dálkové migrační koridory a migrační trasy. Migračně významná území na ploše ČR byla dle významnosti rozdělena (Anděl, 2007) do pěti kategorií, od území mimořádného významu (kategorie I) až po území nevýznamné (kategorie V).

Při výstavbě některých druhů staveb může docházet i k nevhodným zásahům do **krajinného rázu**, zejména v důsledku velkoplošných terénních úprav a stožárových staveb. Takovéto zásahy jsou nežádoucí zejména na území vyhlášených přírodních parků.

Mezi možná rizika při nešetrné aplikaci opatření koncepce patří zmíněné snižování **biologické diverzity**, tj. počtu druhů fauny i flory. Při zemědělském hospodaření se jedná o plošně významný faktor, který by mohl ovlivnit dochovaný stav ekosystémů i stanovišť, a to včetně druhů, které je tvoří. Dle zprávy Evropské komise (EK) jsou na 17 % rozlohy ČR dosud zachována stanoviště, která lze klasifikovat jako přírodní. Jejich stav je však převážně nepříznivý (74 %).

Zásadním faktorem může být i hospodaření na lukách, pastvinách a trvalých travních porostech. Aplikací celoplošných a časově unifikovaných sečí, intenzivní pastvou s narušováním travního pokryvu, nadměrnou aplikací hnojiv a chemických přípravků může dojít k ohrožení řady rostlinných a živočišných druhů, včetně druhů zvláště chráněných.

Z hlediska fauny jsou ohroženy zejména populace bezobratlých (modrásek bahenní) a ptáků (chřástal polní - SO, strnad zahradní - KO, skřivan polní, koroptev polní - O, drop velký – KO, čejka chocholatá), jejichž počty se významně snižují, či z naší krajiny vymizely

(drop velký). V případě savců dochází ze stejných příčin k významnému úbytku počtu jedinců (zajíc polní).

Při nevhodném hospodaření v lese (druhová skladba porostů, utužení půdy, fragmentace) může být nepříznivě ovlivněna biodiverzita v území. Ovlivněny mohou být v nepříznivém smyslu i ptačí druhy, s preferencí druhů, vázaných na jehličnaté lesy.

Zásadní význam v tomto smyslu hraje i zdravotní stav lesa. Je významný nejen jako trvalý zdroj dřeva a ostatních hmotných statků, ale zejména jako zdroj mimoprodukčních funkcí (zejména ochrana půd před erozí, podpora vodního režimu, ochrana přírody, kvalita ovzduší, regulace záplav a sucha, zdravotně-hygienická funkce, rekreační a duchovní funkce).

Při hodnocení vlivů koncepce na ochranu přírody byly vzaty v úvahu jako zásadní především možné negativní vlivy, jak byly shora popsány.

Přihlédnuto bylo i k vyjádřením příslušných orgánů ochrany přírody a krajiny z hlediska „významného vlivu“ na soustavu NATURA 2000 a z komplexního koncepčního pohledu vytipována modelová území (MÚ) v ČR. Jedná se vesměs o území soustavy NATURA 2000, na nichž byly modelovány a dále zobecněny možné vlivy hodnocené koncepce.

Modelová území byla vybrána m.j. s ohledem na skutečnosti

- Zastoupení jak EVL, tak PO
- Přítomnost zvláště chráněných druhů (ZCHD) živočichů a rostlin, ohrožených zemědělskou výrobou jako předmětů ochrany v EVL či PO
- Zastoupení různých druhů ZCHD (ptáci, bezobratlí, flóra)
- Situování MÚ do území ČR s různými klimatickými poměry

Na tato území se potom mimo jiné zaměřilo hodnocení (příloha 1) z hlediska ustanovení §45i zákona č. 114/1992 Sb. („naturové hodnocení“). Ve většině případů však příslušné orgány vzhledem k obecnému charakteru koncepce a principu předběžné opatrnosti významný vliv na území NATURA 2000 nevyloučily. Z toho důvodu zpracované „naturové hodnocení“ ve svých obecných částech obsahuje zásady, platné pro eventuální střety hodnocené koncepce s ochranou přírody i v jiných, než vytipovaných, dále uvedených modelových územích. V případě významných střetů tak bude nezbytné provedení detailního „naturového hodnocení“ posunout až do fáze zpracování materiálu EIA, pokud bude tento zpracováván.

Zvláštní zřetel je nutno při hodnocení konkrétních lokalit brát na stávající ekologický potenciál území a jeho přípustné ekologické zatížení. To je dáno nejen obecně závaznými limity platné legislativy na úseku ochrany životního prostředí, ale i limity zachování ekologické stability daného území. Zásady a limity využití a uspořádání území určují účel, způsob, ohraničení a podmínky uspořádání a využití území a jsou závaznými podmínkami realizovatelnosti záměrů.

Podle uvedeného mohou být zemědělským a lesnickým hospodařením významně ohroženy životní podmínky některých ZCHD rostlin a živočichů.

Hořeček mnohotvárný český *(Gentianella praecox bohemica)* je dvouletá, 10-15 cm vysoká bylina. Vyskytuje se na pastvinách a krátkostébelných, nehnojených loukách., ladech a ve výslunných lesních lemech. Jde o vymírající, kriticky ohrožený (KO) druh. Na škodu jsou mu průmyslové exhalace a eutrofizace krajiny.

Např. v EVL Vlkonice se nachází 2 lokality výskytu a to „Louka pod lesem“ a „Loučka mezi lesíky“. V současné době nejsou ze strany člověka obě mikrolokality konfliktní, problém by mohl nastat v případě využití lokalit pro intenzivní zemědělské hospodaření (pastva hovězího dobytka či nadměrné kosení), případně při těžbě dřeva v okolních porostech jako skládka dřeva či těžebních zbytků.

U „Louky pod lesem“ je nutno celou stráň jedenkrát až dvakrát ročně kosit (první seč nejpozději do začátku července, případná druhá – nejlépe jedenkrát za dva roky – až po vysemenění hořečků cca koncem října). Posečenou biomasu vyhrabat a odstranit z lokality. Přibližně jedenkrát za dva roky po podzimní seči zvláčet. V případě možnosti nebránit pastvě ovcí a koz nebo kombinaci pastvy a seče.

U „Loučky mezi lesíky“ je třeba zlikvidovat keře janovce metlatého (Cytisus scoparius), vyřezat náletové dřeviny, louku posekat, vyhrabat a odstranit posečenou biomasu, zvláčet. Seče je vhodné zpočátku provádět dvakrát ročně, později zavést stejnou kombinaci obhospodařování populace jako na první mikrolokalitě.

Modrásek bahenní *(Maculinea nausithous)* jako silně ohrožený (SO) druh preferuje především vlhké, nehnojené, extenzivně kosené krvavcové louky, ale dokáže žít např. i ve vlhkých příkopech podél silnic, na podmáčených ruderálních stanovištích a na poddolovaných územích. Není však schopen přežívat na loukách, na kterých probíhá druhá seč v době od začátku července do začátku září, tj. v období letu dospělců, kladení vajíček a časného vývoje housenek.

Např. v EVL Poodří představuje ohrožení lokalit budování nádrží na horním toku Odry, kanálu D-O-L a podobné aktivity. Tyto by ohrozily hydrologický režim mokřadů, pramenišť a drobných vodních toků v patě terasy. Ekosystémy údolní nivy jsou závislé

na zachování přirozeně rozkolísaného vodního režimu, tj. kombinace minimálních průtoků a rozsáhlých plošných rozlivů jedno- až dvouletých vod, které zde nastávají v různou roční dobu a s různou intenzitou, v závislosti na klimatických odchylkách jednotlivých sezón. Rozkolísané průtoky jsou důležité pro zachování lužních lesů, aluviálních luk, periodických tůní a periodicky protékaných ramen, izolovaných říčních ramen s trvalou vodní hladinou, pro udržení živého procesu změn a vývoje meandrů atd.

Kvalita lučních porostů a v nich nacházejících se tůní může být dále místy negativně ovlivněna nevhodným hnojením a vůbec celkovým způsobem hospodaření na loukách. Složení a kvalita společenstev rybníků a mrtvých ramen jsou pak závislé na hospodaření rybníkářském a rybářském. Při hospodaření na lukách je dále nezbytné omezení hnojení.

Chřástal polní *(Crex crex)* je středně velký monotypický, silně ohrožený (SO) druh chřástala z řádu krátkokřídlých. Je menší než koroptev (délka těla 22-25 cm), štíhlý. Celkové zbarvení je šedavě žlutohnědé, svrchu černě skvrnité, s kaštanově hnědými křídly a boky, které jsou navíc světle příčně proužkované, modrošedým očním proužkem a šedou stranou hrudi (u samice méně nápadnou). Zobák je hnědý s tmavou špičkou, nohy světle masové.

Na populaci působí nepříznivě Intenzivní cestovní ruch, turistika, rekreace a dále kosení luk a pastva v hnízdním období: Nepřípustné je při těchto činnostech ničení hnízd a usmrcování mláďat, vč. ničení stanovišť.

Strnad zahradní *(Emberiza hortulana)* patří k řídce hnízdícím kriticky ohroženým (KO) druhům s mozaikovitým, nesouvislým rozšířením. V současné době jeho hlavními oblastmi výskytu jsou Podkrušnohoří, Hovoransko-Čejkovicko, Hlučínsko a Javornicko. Odhad pro období 2001–2003 byl stanoven na 80–160 párů.

Hlavní příčinou mizení druhu jsou hluboké změny biotopů vhodných pro hnízdění, způsobené zejména nešetrným zemědělským hospodařením, ale i jinými druhy činností člověka. Scelování pozemků, často doprovázené likvidací různých typů zeleně, vede ke kumulaci ptáků na vhodných, bohužel poměrně malých plochách. Naruší se tak komunikace mezi izolovanými populacemi, narůstá počet nespárovaných ptáků, na některých místech je 25–50 % samců lichých. Malé populace proto mohou z výše uvedených důvodů velmi rychle vymizet. Toto nebezpečí hrozí především zcela izolované populaci v PO Hovoransko- Čejkovicko, zatímco populace na Hlučínsku a Javornicku mohou mít prospěch ze své vazby na dosud početné stavy strnada zahradního v Polsku.

Koroptev polní *(Perdix perdix)* je ohrožený (O) druh ptáka, který je o něco větší než holub domácí. Má silné tělo, krátký ocas, zakulacená křídla a krátký šedý zobák. Koroptev polní preferuje k životu extenzivně využívané louky, obilná pole a porosty mladých, nejčastěji listnatých stromků v nadmořské výšce pod 2500 m. Na celém areálu svého rozšíření se zdržuje po celý rok.

Koroptev polní je ohrožena působením intenzifikace zemědělství a s ní spojeným scelováním drobných políček, rozoráním mezí, používáním pesticidů, přehnojováním půdy a vysoušením krajiny. Účinek působení těchto faktorů se často sčítá nebo dokonce násobí. Na závadu je absence mezí a polních cest v kombinaci s přehnojováním a sečením pícnin v období rozmnožování. Svůj podíl na uvedeném stavu má i nekontrolovatelně přemnožení predátorů nižšího řádu, přemnožená divoká prasata, toulavé kočky a nehlídaní psi.

Tetřev hlušec *(Tetrao urogallus)* je kriticky ohrožený (KO) druh, pro nějž je doporučeno pět oblastí s nejpříznivějšími podmínkami pro intenzivní reintrodukci ptáků (Šumava a Český les, Beskydy, Jeseníky, Krkonoše, Brdy). Samec dorůstá jen o málo menší velikosti než krocan (délka těla 74-90 cm), samice je téměř o třetinu menší (délka těla 54-63 cm).

V současné době žije jediná životaschopná populace na Šumavě, kde je soustředěno 90 % všech našich tetřevů. Hnízdiště se zde nacházejí téměř výhradně v nadmořské výšce 1000-1370 m n. m. a jsou soustředěna především do její centrální a západní části, hlavně na centrální pláně modravské a kvildské a vysoké polohy železnorudské hornatiny, včetně kotliny horní Křemelné. Zbytkové populace tetřeva hlušce se vyskytují také ve Slavkovském lese, Beskydách, Jeseníkách a Králickém Sněžníku.

Mezi základní příčiny úbytku tetřeva patří intenzifikace lesního hospodářství (ústup od maloplošných obnovních způsobů s přirozeným zmlazením, zvyšování podílu jednoetážových nedostatečně prosvětlených prostorů minimem přízemní vegetace, podstatné snížení druhové skladby porostů, nedostatek hraničních linií mezi různověkými porosty atd.), ale i ostatní hospodářské činnosti (např. meliorace), spojené často s nárůstem cizorodých látek v prostředí (např. používání a nesprávná aplikace pesticidů).

Vhodnost biotopu je výrazně snižována i rušením klidu narůstajícími rekreačními aktivitami během celého roku a hospodářskou činností. Nepříznivý lokální vliv mají jistě i přechodně nadprůměrné stavy predátorů (kuna, liška, zvěř černá, krkavcovití ptáci). Lze předpokládat ale i vliv dlouhodobých změn klimatu ve střední Evropě.

Od roku 1995 je u nás za finanční podpory předkladatele koncepce (MZe) ověřován i další způsob reintrodukce, spočívající v dovozu tříměsíčních ptáků z umělého chovu v Německu, kteří po krátkodobé aklimatizaci ve voliéře jsou vypouštěni do volné přírody.

Z uvedených skutečností lze u vlivů koncepce na ochranu přírody předpokládat postupné mírné zlepšování. Tento názor se opírá zejména o možnou aplikaci navržené priority 4 – Obnova, ochrana a zlepšování ekosystémů, závislých na zemědělství a lesnictví a prioritní oblasti 4 a (biodiverzita, NATURA 2000). Při realizaci jejích prioritních oblastí a opatření by mělo vesměs dojít k zlepšení půdního fondu (ZPF, PUPFL) a lesních porostů

a to vč. fauny a flóry v daném území. Potřebná opatření by měla být provedena m.j. ve smyslu článku 29 - 34 Nařízení EZFRV.

Kvalita ochrany přírody a krajiny v ČR by při nerespektování požadavků hodnocené koncepce mohla být ovlivněna následovně:

- **Negativní vliv na biodiverzitu v území.** Při nerespektování koncepce by došlo k dalšímu extenzivnímu rozvoji zemědělství a lesnictví (nadměrné dávkování hnojiv a přípravků na ochranu rostlin, unifikované seče, mulčování, intenzita pastvy), s negativními důsledky na ZCHD rostlin i živočichů. Konkrétní způsob managementu u luk a pastvin musí být upřesněn *ad hoc* orgánem ochrany přírody, aniž by došlo ke snížení přiznaných příspěvků (podopatření 10.1.4). Na druhé straně novostavby, případně rekonstrukce staveb a velkoplošné pěstování monokultur by mohly přispět nejen k zhoršenému zdravotnímu stavu obyvatel, ale mohou způsobit i nežádoucí fragmentaci území UAT a zásahy do předmětů ochrany na územích soustavy NATURA 2000 (ptačí oblasti, Křivoklátsko). Zvláště u liniových staveb je nezbytné respektovat zajištění migrační propustnosti pro živočichy (migrační objekty) a to zvláště v místech migračních území mimořádného významu (I).

- **Negativní vliv velkoplošného pěstování monokultur.** Jedná se zvláště o možný negativní vliv omezování živočišné výroby ve prospěch komerčně úspěšnější rostlinné produkce. Velkoplošné pěstování energetických plodin pro další zpracování či jako substrát bioplynových stanic (řepka, kukuřice) může způsobovat snížení diverzity krajiny s úbytkem potravních a hnízdních možností zvláště na území (či v sousedství) ptačích oblastí. Obdobný efekt by mohly mít plošně nelimitované plantáže rychle rostoucích dřevin (RRD), s jejichž podporou nicméně PRV neuvažuje.

- **Zhoršení stavu ekosystémů** v území. Při nerespektování koncepce by mohlo docházet k nesouladu s existujícími plány péče či doporučenými opatřeními pro EVL a PO. Obdobně by nemusely být respektovány stávající prvky ÚSES a jejich narušování by vedlo k dalšímu porušení biologické rovnováhy v území. Problémy může způsobovat i nelimitované velkoplošné pěstování energetických plodin (kukuřice, řepka) či plantáže rychle rostoucích dřevin (RRD).

- **Stagnace či zhoršení hospodaření v lesích na území ČR.** Řada priorit koncepce a jejich opatření má za cíl zlepšit zdravotní stav lesů (zejména priorita 4 a další) včetně zvyšování plochy lesů (prioritní oblast 5e). Důsledkem těchto opatření je

i zvýšené pohlcování CO_2 a produkce kyslíku, s navazujícími důsledky na ZCHD rostlin a živočichů.

Zalesňování půdy by mohlo vést ke zničení stanovišť ZCHD, vázaných na travní společenstva apod. (opatření 8.1). Rozšíření podílu MZD v lesních porostech musí být celoplošné, aby se nevytvořily enklávy se 100% zastoupením těchto dřevin (opatření 8.4, 15).

Štěpka ze zbytků po lesní těžbě by měla být užita v okolí místa vzniku a snižovat tak spotřebu fosilních paliv. Její odvoz do vzdálených elektráren a tepláren nepřináší potřebný efekt.

- **Negativní vliv na klimatické poměry.** Nerespektováním koncepce by mohlo docházet k zhoršení vodní bilance v území, s nepříznivými dopady na malý cyklus vody. Důsledkem by mohl být častější výskyt extrémních povětrnostních podmínek (sucha, záplavy) s negativními vlivy na další mimoprodukční funkce lesa (ochrana půd před erozí, podpora vodního režimu, zdravotně-hygienická funkce, rekreační a duchovní funkce).

- **Změny staveb ovlivňujících krajinný ráz.** Jedná se zvláště o stavby s výškou několik desítek metrů, umísťované na pohledových horizontech. Pokud by v některých případech staveb (priorita 6) k tomuto vlivu došlo, je nutné jej vhodnými opatřeními minimalizovat.

Za předpokladu dodržení principu předběžné opatrnosti, legislativních podmínek (zák. č. 100/2001 Sb., zák. č. 114/1992 Sb.) a opatření naznačených v hodnocené koncepci i dále uvedených podmínek v návrhu stanoviska a při řádné aplikaci následných procesů (EIA) a správních řízení lze předpokládat minimalizaci nepříznivých dopadů navrhované koncepce na ochranu přírody a krajiny.

3.5. Ostatní vlivy

Z dalších nezanedbatelných vlivů hodnocené koncepce lze uvést zejména problematiku hluku, vibrací, odpadů, brownfields, odnětí půdy apod.

V případě **hluku** může přenesení zdroje hluku do volné krajiny nepříznivě působit m.j. na faunu v těchto místech. Závažná situace tak může vzniknout při umísťování nových staveb v územích systému NATURA 2000, či v jeho těsné blízkosti.

Na druhé straně je však nutno vidět, že vzdálenost, do které působí nadlimitní hladina akustického tlaku, závisí značně na intenzitě prvotního zdroje zvuku a obvykle není příliš veliká. Z definiční relace pro hladinu akustického tlaku

$$L, [dB] = 20. \log p/p_0$$

kde

L..... hladina akustického tlaku

p..... akustický tlak v daném místě

p_0..... referenční akustický tlak

je totiž zřejmé, že na př. při výchozí hladině akustického tlaku 80 dB (1,0 m od zdroje) je dosaženo hladiny 50 dB již ve vzdálenosti 32 m od zdroje. Se zvyšující intenzitou zdroje hluku se však tato vzdálenost rychle zvětšuje.

Významný vliv má i vnímání různých druhů hluku obyvateli. Obdobný vliv hluku byl konstatován i na faunu v přírodně hodnotných lokalitách. Jak vyplývá ze studií chování živočichů, jsou např. ptáci výrazně ovlivňováni hladinou hluku v okolí silnic (Reijnen et al. 2002). Mezní hladiny hluku udává tabulka 10. V místech s vyšším hlukovým zatížením bylo zjištěno výrazné snižování počtu hnízdících ptáků. Některé druhy taková území opouští a nehnízdí v nich.

Obdobné teoretické závislosti lze vypozorovat i v případě **šíření vibrací**, opět zejména od zmíněných liniových zdrojů dopravy. Relaci pro šíření vibrací uvádí m.j. Nakamichi (Japan) ve tvaru:

Tabulka 10- Mezní hodnoty hluku (v dB) pro hnízdící ptáky. Při nižších hodnotách by density ptáků neměly být hlukem výrazně ovlivněny

Prostředí	Mezní hodnoty hluku pro jednotlivé druhy	Mezní hodnoty hluku pro sledované druhy dohromady
Les	36 – 58	42 – 52
Otevřené travní porosty	43 – 60	47

zdroj: Reijnen et al., 2002

$$L, [dB] = L_0 - 20 . \log (x/x_0)^n - 8,7.\alpha . (x - x_0)$$

kde

L..... hladina zrychlení vibrací v hodnoceném místě

L_0..... hladina zrychlení vibrací ve vzdálenosti x_0

n, α.... konstanty

x..... vzdálenost od zdroje vibrací

Pro praktické použití byla tato relace upravena ve společnosti Ecological Consulting a.s. (Grúz, 2008).

Co se týče existujícího znečištění hornin a podzemní vody (**stará zátěž, brownfields**) ropnými látkami, chlorovanými uhlovodíky (dichlorethylén) a dalšími kontaminanty, toto je na základě vydaných rozhodnutí průběžně sanováno.

Průběžná sanace v konkrétních lokalitách probíhá zejména čerpáním podzemní vody, jejím následným čištěním (obvykle stripování) a vypouštěním do recipientu. Tyto procesy byly zásadní zejména v letech 1995 až 2005, v současné době je již řada starých zátěží na půdě a podzemní vodě sanována. Hodnocená koncepce v jednom ze svých opatření (kód 6.4.2) předpokládá využití podpory i na možnosti revitalizace venkovských brownfields.

U problematiky **odpadů** lze konstatovat, že v resortu zemědělství mohou riziko představovat zvláště nebezpečné odpady. Obvykle se bude jednat o obaly od chemikálií a chemických přípravků, autobaterie, zářivky či vraky zemědělských strojů a zařízení, s rizikem úniku provozních kapalin, které samy o sobě mají charakter nebezpečných odpadů.

Produkce tohoto druhu odpadů se mezi roky 2003 a 2009 zvyšovala, nicméně v roce 2010 se produkce nebezpečných odpadů blížila stavu v roce 2003. V roce 2011 však bohužel došlo opět k nárůstu produkce nebezpečných odpadů, a to o 3,2 % v porovnání s rokem 2010.

U některých z priorit hodnocené koncepce může docházet k potřebě **záborů půdy** (ZPF či PUPFL). Tato potřeba může vzniknout pro výstavbu obchodních a průmyslových komplexů a představuje výrazně negativní vliv pro zemědělské a lesnické hospodaření.

Úbytek orné půdy představoval v roce 2011 cca 3 % celkové výměry. Na druhé straně dochází k příznivému nárůstu ploch trvalých travních porostů (za období 2000–2011 o 2,9 %) na úkor orné půdy. Mírně narůstá i plocha lesů (mezi roky 2000–2011 nárůst o 0,9 %).

V důsledku havárií při zemědělském či lesnickém hospodaření i v důsledku dopravy (spalovací motory, solení komunikací) může rovněž docházet ke kontaminaci půdy (POPs, PAH, anorganické soli).

Vývoj na tomto úseku bez provedení změn ve smyslu hodnocené koncepce by byl neutrální či mírně negativní. Opatření PRV jsou nicméně na potlačení výše uvedených vlivů zaměřeny jen výjimečně. V hodnocené koncepci jsou explicitně zmíněny pouze možnosti revitalizace venkovských brownfields (kód 6.4.2) či využívání odpadů (priorita 5, c/).

Významnost ostatních vlivů koncepce na životní prostředí v ČR by při nerespektování koncepce mohla být dána zejména následujícími skutečnostmi:

- **Zhoršení sanace starých zátěží.** Při realizaci opatření hodnocené koncepce se předpokládá udělení podpory na diverzifikaci činností pro zemědělské subjekty. Podpora je určena na vybudování rekreační infrastruktury pro malokapacitní ubytování, včetně stravování, rekreačních a sportovních zařízení včetně možnosti revitalizace venkovských brownfields.

- **Zhoršení provozu odpadového hospodářství v resortu.** Hodnocená koncepce uvádí jako prioritní oblast 5 c/ „Usnadnění dodávek a využívání energie z obnovitelných zdrojů, vedlejších produktů, odpadu, reziduí a jiných nepotravinářských surovin pro účely biologického hospodářství“. Nerespektování těchto cílů by vedlo k navýšení produkce odpadů a jejich nedostatečnému využívání (recyklace).

- **Nárůst hlukové zátěže.** Při nešetrné realizaci intenzifikace lesnického (priorita 2) či zemědělského hospodaření může docházet k navyšování hladiny hluku v okolí, s důsledky na veřejné zdraví obyvatel, či na faunu (ptáky) v okolí. Zdrojem zvýšeného hluku může být i provoz OZE (bioplynové stanice) či provoz nové veřejné infrastruktury (priorita 6). V případě dopravní infrastruktury může dojít k přenosu hluku a vibrací do volné, dosud nezasažené přírody.

  Hodnocená koncepce však s podporou bioplynových stanic či dopravní infrastruktury neuvažuje.

Za předpokladu dodržení všech legislativních podmínek (zák. č. 100/2001 Sb., zák. č. 258/2000 Sb.), opatření naznačených v hodnocené koncepci i dále uvedených opatření v návrhu stanoviska a při řádné aplikaci následných procesů (EIA) a správních řízení lze předpokládat minimalizaci nepříznivých dopadů navrhované koncepce (a jejího rozpracování v následných krocích) na životní prostředí a veřejné zdraví.

3. VEŠKERÉ SOUČASNÉ PROBLÉMY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, KTERÉ JSOU VÝZNAMNÉ PRO KONCEPCI, ZEJMÉNA VZTAHUJÍCÍ SE K OBLASTEM SE ZVLÁŠTNÍM VÝZNAMEM PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Stručný přehled současných problémů životního prostředí, významných pro hodnocenou koncepci byl podán již výše. Zde pouze vybranou problematiku stručně sumarizujeme:

- **Zhoršené vodní poměry** v území jsou poplatny zejména sníženému „malému koloběhu“ vody. Příčinou je výrazné snížení vsaku srážkových vod (zastavěná území, zpevněné plochy), snížení otevřených vodních ploch (rušení rybníků) a urychlený odtok vody z krajiny (meliorace, regulace).

- **Průnik znečištění do vod.** Kontaminace povrchových a podzemních vod může nastávat jak organickými látkami, tak makronutrienty (dusík, fosfor) či chemickými látkami a přípravky. Mimo havárií mohou být příčinou tohoto stavu přehnojování pozemků a nadměrná aplikace pesticidů.

- **Imisní stav ovzduší** je z resortu zemědělství nepříznivě ovlivňován zvláště skleníkovými plyny a oxidy dusíku. Z celkových emisí 5% z tohoto resortu tvoří skleníkové plyny 3% (rok 2011). Ze zemědělských provozů je emitován CO_2 (vytápění, spalovací motory, bioplyn), NO_x či amoniak (živočišná výroba) a prašnost (PM_{10}).

- **Biodiverzita** v území venkova může být narušována intenzivním zemědělským hospodařením i hospodařením v lesích. Jednat se může např. o celoplošné a časově unifikované seče luk a trvalých travních porostů, či nadměrné užívání hnojiv, zvláště ve zranitelných oblastech. Další příčinou vymírání ZCHD může být intenzivní pastevní hospodaření, mulčování, snižování počtu a rozsahu krajinných prvků v území (VKP, ÚSES) a nadměrné užívání chemických přípravků. Problémy může způsobovat i nelimitované velkoplošné pěstování energetických plodin (kukuřice, řepka) či plantáže rychle rostoucích dřevin (RRD), zvláště v sousedství území soustavy NATURA 2000.

- **Fragmentace krajiny**, zejména liniovými stavbami může dále přispívat k snižování počtu ZCHD. Samotné hospodaření, pokud by probíhalo v cenných přírodních lokalitách či jejich blízkosti, může způsobovat usmrcování a rušen živočichů, znečištění okolí a může tak současně zvyšovat popsaný efekt fragmentace. Necitlivě umísťované stavby mohou způsobit zhoršení migrační propustnosti.

- **Hospodaření v lesích** je nepříznivě ovlivňováno změny klimatu, utužováním lesní půdy, špatným zdravotním stavem lesa, pozměněnou druhovou skladbou porostů a dalšími vlivy. Špatný zdravotní stav lesa a pozměněná druhová skladba porostů může následně nepříznivě ovlivňovat biodiverzitu v území.

- **Degradace půdy** má významný vliv na její produkční schopnost. Závažné jsou zejména vodní a větrná eroze, okyselování půd a úbytek humusu v půdě, dále utužování půd a nevhodný vodní režim (odvodňování či trvale podmáčené půdy).

- **Odnímání půd ze ZPF či PUPFL.** Toto nastává zejména pro výstavbu obchodních a průmyslových komplexů, včetně staveb dopravní infrastruktury. Mimo fragmentaci území může být důsledkem zvýšený hluk a emise, znečištění půdy (případně vody) a nevhodným situováním často vznikající postagrární lada.

- **Změny klimatu.** Postupné změny klimatu v posledních desítiletích sebou přináší relativně četnější výskyt extrémních povětrnostních jevů (přívalové deště či období sucha). Důsledkem by mohla být snížená produkční schopnost zemědělství a lesnictví, ale i nedostatek povrchových či podzemních vod, negativní vliv na biodiverzitu (zvýšená depozice atmosférického dusíku) a další.

U oblastí se zvláštním významem pro životní prostředí (zejména oblasti **NATURA 2000**) lze konstatovat, že tyto by mohly být nešetrnou realizací koncepce (priorita 2 a 6) hodnocenou koncepcí zasaženy. Možné negativní ovlivnění je popsáno v samostatném hodnocení vlivů na soustavu NATURA 2000 (příloha 1).

Jedná-li se v jednotlivých případech o „významný vliv“ (§ 45i zákona č. 114/1992 Sb.) je na zvážení místně a věcně příslušných orgánů státní správy na úseku ochrany přírody a krajiny. Na základě dotazu zpracovatele SEA ze dne 25. 3. 2013 tyto orgány (krajské úřady, SCHKO, SNP) vzhledem k obecnému charakteru koncepce a principu předběžné opatrnosti ve většině došlých vyjádření možný významný vliv na území NATURA 2000 nevyloučily.

Z toho důvodu bylo samostatně, spíše v obecné rovině zpracováno zmíněné „naturové hodnocení“. Pro jeho zpracování byly vzaty v úvahu jako zásadní především možné vlivy na předměty ochrany v EVL a PO a to zejména na ty ZCHD živočichů a rostlin, které mohou být zemědělským či lesnickým hospodařením nejvíce postihnuty.

5. CÍLE OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ STANOVENÉ NA MEZINÁRODNÍ, KOMUNITÁRNÍ NEBO VNITROSTÁTNÍ ÚROVNI, KTERÉ MAJÍ VZTAH KE KONCEPCI A ZPŮSOB, JAK BYLY TYTO CÍLE VZATY V ÚVAHU BĚHEM JEJÍ PŘÍPRAVY, ZEJMÉNA PŘI POROVNÁNÍ VARIANTNÍCH ŘEŠENÍ

Zásadním cílem hodnocené koncepce je vytvořit soudržný a udržitelný rámec zajišťující budoucnost venkovských oblastí. Ten by měl být založen zejména na multifunkčním zemědělství schopném poskytovat celou řadu služeb, které překračují rámec pouhé produkce potravin a na schopnosti hospodářství venkova vytvářet nové příjmy a pracovní místa při zachování kulturních hodnot, stavu životního prostředí a dědictví venkovských oblastí. Na tento cíl navazují specifikované priority a prioritní oblasti.

Obnova a udržování kulturního dědictví (NKP, památkové rezervace, historické zahrady aj.) je v hodnoceném PRV zčásti řešena a to v prioritě 6, prioritní oblast 6 b/, „Posílení místního rozvoje ve venkovských oblastech“. Cílem této prioritní oblasti je posílení místního rozvoje, včetně kvality života na venkově (zvýšení vybavenosti).

Uvedená prioritní oblast si dále klade za cíl zlepšení a rozšíření služeb, včetně oblasti volného času, kultury a tím na zvýšení kvality života na venkově spolu se zvýšením sociální soudržnosti obyvatel obce. Hodnocení této prioritní oblasti (vliv na životní prostředí a veřejné zdraví) je uvedeno dále (např příloha 3).

Monitorování dosažení cílů PRV bude prováděno na základě navrženého souboru indikátorů.

Jak již bylo konstatováno v kapitole 1, byly v hodnocené koncepci akceptovány jak vnitrostátní cíle koncepcí, zpracovaných na národní úrovni, tak cíle koncepcí na mezinárodní úrovni. Hodnocených strategií na národní úrovni bylo celkem 13, na mezinárodní úrovni celkem 9. Soulad s hodnocenou koncepcí byl demonstrován na vhodných příkladech.

Z hlediska variantnosti koncepce lze říci, že tato je koncipována v podstatě jako invariantní. To však neznamená, že při realizaci jednotlivých opatření koncepce, případně jejich implementaci do ÚPD nemůže k variantám (zejména územním) dojít. Tyto ale budou

posuzovány zejména ve fázi projektového řešení, tj. v průběhu procesu podle dílu 2 zákona č. 100/2001 Sb.

Vliv navržených priorit, resp. opatření hodnocené koncepce na životní prostředí a veřejné zdraví, byl hodnocen dvěma způsoby.

První, dále uvedený způsob hodnocení spočívá v mutikriteriálním posouzení (MCA) vztahu priorit koncepce k vybraným referenčním cílům ochrany životního prostředí a veřejného zdraví.

Druhý způsob spočívá v tabulkovém hodnocení vztahu jednotlivých prioritních oblastí (a jejich opatření) ke všem zásadním složkám životního prostředí a k veřejnému zdraví (příloha 3).

V obou případech byl kladný vliv hodnocen +1 až +2 body, záporný vliv -1 až -2 body. V případě, že priorita/podpriorita koncepce byla na hodnocenou skutečnost bez vlivu, byl počet bodů označen 0. Přidělení bodů bylo provedeno podle následujícího schématu:

Počet bodů	Název	P o z n á m k a
-2	významný negativní vliv	vliv vede k překročení legislativních limitů, nelze jej jednoduše eliminovat
-1	mírně negativní vliv	vliv obvykle nevede k překročení legislativních limitů, lze jej vhodnými opatřeními snížit
0	bez vlivu	vliv nelze v této fázi prokázat
+1	mírně pozitivní vliv	zásah zlepší stav některé ze složek životního prostředí nebo má mírně pozitivní vliv na veřejné zdraví
+2	významný pozitivní vliv	při realizaci dojde k výraznému zlepšení kvalitativního nebo kvantitativního stavu některé ze složek životního prostředí nebo veřejného zdraví

V prvém případě, při hodnocení vztahu dané koncepce k cílům ochrany životního prostředí byla vyvinuta snaha, navrhnout v tomto směru několik zásadních referenčních cílů ochrany životního prostředí. Navrženy byly ty cíle, které měly pokud možno silnou vazbu jak na priority hodnocené koncepce (viz kapitola 1), tak na v této koncepci navržená opatření.

Po zvážení zaměření posuzované koncepce bylo navrženo celkem 10 referenčních cílů, jak byly uvedeny již dříve, v kapitole 1, tabulka 2.

Následně je potom provedeno bodové hodnocení vztahu priorit (resp. jejich opatření) hodnocené koncepce (kapitola 1) k jednotlivým referenčním cílům. Výsledek takovéhoto multikriteriálního hodnocení (MCA) je v tabulce 11.

Dle výsledků v této tabulce lze konstatovat, že nejlepší, jednoznačně kladný vliv na životní prostředí (celkem +11 bodů) představuje priorita 4, „Obnova, ochrana a zlepšování ekosystémů závislých na zemědělství a lesnictví“. Tato priorita ve svých prioritních oblastech /opatřeních předpokládá m.j. podporu biodiverzity, šetrné hospodaření v územích NATURA 2000, zlepšení vodního hospodářství, hospodaření s půdou aj., tj. postupy, které mají na ochranu životního prostředí vesměs pozitivní dopad.

Tabulka 11 - Hodnocení vztahu mezi referenčními cíli ochrany životního prostředí a prioritami hodnocené koncepce

Priorita koncepce	Přidělené hodnocení na jednotlivých úsecích dle referenčních cílů ochrany ŽP 1 až 10									
	1 Voda	**2** ZPF	**3** PUPFL	**4** OP	**5** Ovzd.	**6** Hluk	**7** Revit.	**8** Odpad	**9** Energ.	**10** Ekosys
1-Znalosti, inovace	0	0	+1	+1	0	0	0	0	0	0
2-Konkurenceschopnost	0	-1	0	0	0	-1	+1	0	0	0
3-Potravin řetězec, rizika	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4-Zlepšení ekosystémů	+2	+2	+1	+2	+1	0	+2	0	0	+1
5-Zdroje, nízkouhlíková ekonomika	+2	0	+2	0	+2	0	+1	+1	+1	0
6-Snižování chudoby, hospodářský rozvoj	0	-1	0	0	0	-1	+1	0	+1	0

Na opačném konci, tj. jako nejhůře hodnocená priorita koncepce ve vztahu k životnímu prostředí (celkem -1 bod) je priorita 2 „Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů“.

Tato priorita ve svých opatřeních předpokládá m.j. výstavbu nových budov a skladů na zemědělské půdě, intenzifikaci těžby v lesích, výstavbu přístupových komunikací aj., tj. postupy, které mohou vykazovat některé negativní vlivy na životní prostředí. Při intenzifikaci lesního hospodářství jde často pouze o použití harvestorů a to i v nevhodných terénních podmínkách, používání geneticky a geograficky nepůvodního sadebního materiálu apod.

U popsaného multikriteriálního hodnocení byl dle tabulky 11 nalezen celkový počet bodů +21, což představuje jednoznačně **pozitivní** dopad hodnocené koncepce na ochranu životního prostředí.

Obdobným způsobem bylo provedeno hodnocení vlivů koncepce na **veřejné zdraví.** Tento vliv byl hodnocen s ohledem na přijaté deklarace států Světové zdravotnické organizace (WHO), zahrnující základní politické principy péče o zdraví v jeho nejširších společenských souvislostech. K signatářům těchto materiálů patřila také Česká republika.

Na základě uvedeného byl vládou ČR dne 30. 10. 2002 projednán materiál „Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva ČR - Zdraví pro všechny

v 21. století". Materiál byl akceptován Usnesením vlády ČR č. 1046. Základní význam tohoto programu („ZDRAVÍ 21“) je v tom, že představuje racionální, dobře strukturovaný model komplexní péče společnosti o zdraví a jeho rozvoj, vypracovaný týmy předních světových odborníků z medicínských oborů a odborníků pro zdravotní politiku a ekonomiku.

Vlastní program ZDRAVÍ 21 obsahuje ve 124 stranách celkem 21 cílů. Jednotlivé cíle jsou rozděleny na dílčí úkoly, kterých je celkem 68, resort vnitra je uveden v 32 dílčích úkolech.

Na základě uvedeného bylo k hodnocení předložené koncepce vybráno celkem 8 pro danou problematiku relevantních referenčních cílů ochrany veřejného zdraví a to z uvedeného dokumentu cíle číslo 3, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 13. Jedná se o referenční cíle ochrany veřejného zdraví, které jsou v souladu i s aktualizací (r. 2011) tohoto programu MZd (tabulka 12).

Tabulka 12 - Referenční cíle ochrany veřejného zdraví

Číslo referenčního cíle	Název referenčního cíle ochrany veřejného zdraví, poznámka	Číslo dle programu „ZDRAVÍ 21“
1.	**Zdravý start do života** (zdravější stav narozených a předškolních dětí)	3
2.	**Zdraví mladých** (zlepšit do roku 2020 zdravotní stav mladých občanů)	4
3.	**Zdravé stárnutí** (zlepšit aktivitu a zdravotní stav populace nad 65 let)	5
4.	**Prevence infekčních onemocnění** (zvládnutí, event. vymýcení infekčních nemocí)	7
5.	**Snížení výskytu neinfekčních nemocí** (snížit do roku 2020 nemocnost a předčasnou úmrtnost)	8
6.	**Zdravé a bezpečné životní prostředí** (zajistit do roku 2015 bezpečnější ŽP, nepřekračování limitů)	10
7.	**Zdravější životní styl** (zajistit do roku 2015, aby si lidé osvojili zdravější životní styl)	11
8.	**Zdravé místní životní podmínky** (zajistit do roku 2015, aby lidé měli příležitost žít ve zdravých životních podmínkách)	13

Multikriteriální hodnocení (MCA) vlivů koncepce na veřejné zdraví tak bylo provedeno pomocí uvedených referenčních cílů, a sice jako soulad (nesoulad) priorit a jejich opatření, uvedených v hodnocené koncepci (kapitola 1) s těmito referenčními cíli ochrany veřejného

zdraví. Bodové hodnocení bylo obdobné, jako v předchozím případě, tj. kladný vliv byl hodnocen +1 až +2 body, záporný vliv -1 až -2 body.

Výsledek takovéhoto multikriteriálního hodnocení je v tabulce 13.

Podle uvedené tabulky lze konstatovat, že jednoznačně kladný vliv na veřejné zdraví (celkem +6 bodů) představuje (stejně jako v případě ochrany životního prostředí) priorita 4 „Obnova, ochrana a zlepšování ekosystémů závislých na zemědělství a lesnictví“. Tato priorita ve svých prioritních oblastech / opatřeních předpokládá m.j. podporu jakosti zemědělských produktů, zřizování protipovodňových opatření, zlepšení hospodaření s půdou aj., tj. postupy, které mají na ochranu veřejného zdraví vesměs pozitivní dopad.

Tabulka 13 - Hodnocení vztahu mezi referenčními cíli ochrany veřejného zdraví a a prioritami hodnocené koncepce

Priorita koncepce	Přidělené hodnocení na jednotlivé referenční cíle ochrany veřejného zdraví 1 až 8							
	1 Start	2 Mladí	3 Staří	4 Infekce	5 Nemoci	6 ŽP	7 Živ.styl	8 Podmínky
1-Znalosti, inovace	0	0	0	0	0	0	+1	+1
2-Konkurenceschopnost	0	0	0	0	0	-2	+1	0
3-Potravin řetězec, rizika	0	+1	+1	0	+1	0	+1	0
4-Zlepšení ekosystémů	0	0	0	+1	+1	+2	0	+2
5-Zdroje, nízkouhlíková ekonomika	0	0	0	0	+2	+1	+1	+1
6-Snižování chudoby, hospodářský rozvoj	0	+1	0	0	0	-1	0	0

Naproti tomu nejhůře hodnocenou prioritou koncepce ve vztahu k ochraně veřejného zdraví (celkem -1 bod) je opět priorita 2 „Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů“

Tato priorita ve svých opatřeních předpokládá m.j. výstavbu nových budov a skladů na zemědělské půdě, intenzifikaci těžby v lesích, výstavbu přístupových komunikací aj., tj. postupy, které mohou zvláště ve fázi výstavby vykazovat některé negativní vlivy na veřejné zdraví. Současně se jedná o jedinou prioritu, kde byl nalezen nejvyšší negativní vliv (-2 body) a to na referenční cíl 6 – „Zdravé a bezpečné životní prostředí“.

U popsaného multikriteriálního hodnocení (MCA) byl dle tabulky 13 nalezen celkový počet bodů +16, což představuje významný **pozitivní** dopad hodnocené koncepce na ochranu veřejného zdraví.

Celkově lze tedy konstatovat, že uvedená multikriteriální hodnocení vyznívají pro danou koncepci významně příznivě, zvláště z pohledu ochrany životního prostředí. Přitom pro uvedené bodové hodnocení je příznačné, že jak u předpokládaných vlivů na životní prostředí, tak veřejné zdraví byl nejlepší a nejhorší výsledek vždy dosažen u stejných priorit koncepce.

Jak již bylo řečeno, byl z detailního pohledu vliv jednotlivých prioritních oblastí (a jejich opatření) koncepce na životní prostředí a veřejné zdraví hodnocen podrobně tabulkovou formou, jak je toto uvedeno v příloze 3. Použito přitom bylo stejné bodové hodnocení (-2 až +2 body), jak je uvedeno výše. Z dalších, spíše pozitivních vlivů koncepce lze uvést:

- Vliv na zaměstnanost v jednotlivých regionech (subsidiarita)
- Zlepšení infrastruktury v případě pozemkových úprav či lesních cest
- Vyvážený územní rozvoj
- Zlepšení využívání přírodních zdrojů
- Zabránění degradace půd, podpora ekosystémů v krajině
- Udržitelné hospodaření a opatření v oblasti klimatu
- Podpora generační obnovy v zemědělství
- Snižování spotřeby neobnovitelných zdrojů (fosilních paliv)
- Rozvoj ekonomického potenciálu dotčených oblastí, vč. podpory podnikatelských aktivit a investic v regionech

6. ZÁVAŽNÉ VLIVY (včetně sekundárních, synergických, kumulativních, krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých, trvalých a přechodných, pozitivních a negativních vlivů) NAVRHOVANÝCH VARIANT KONCEPCE NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Hodnocená koncepce je zpracována v podstatě invariantně. Na rozdíl od této koncepce se při realizaci jejích jednotlivých prioritních oblastí či opatření může řada variant (včetně územních) objevit. Tyto ale budou posuzovány zejména ve fázi projektového řešení, tj. v průběhu procesu podle dílu 2 zákona č. 100/2001 Sb. V tom případě je u staveb a činností kategorie I výše cit. zákona povinností předložit i „nástin studovaných hlavních variant“ (§6 odst. 4 zák. č.100/2001 Sb.).

V případě méně podstatných staveb, jejich změn či činností (kategorie II) si může předložení variant vyžádat příslušný úřad (§7 odst.5 posledně citovaného zákona).

Specifické hodnocení variant bude ale nutné odsunout až do fáze posuzování konkrétního záměru. Již dnes je však zřejmé, že závažný zásah do zvláště chráněných území či do systému NATURA 2000 je nepřijatelný.

Závažné vlivy hodnocené koncepce byly uvedeny v předchozím textu. Jsou rovněž obsahem příloh tohoto vyhodnocení, zejména přílohy 1 (Naturové hodnocení) a 3 (tabulkové hodnocení).

Co se týče možné kumulace vlivů koncepce s jinými záměry, tuto lze teoreticky předpokládat až ve fázi projednávání jednotlivých staveb nebo činností. Kumulace mohou nastat např. při výstavbě nových podniků a zařízení, včetně potřebné infrastruktury (priorita 6), při intenzifikaci hospodaření v lesích (priorita 2), při výstavbě protipovodňových opatření (priorita 4) a u dalších staveb a činností.

Výjimečně by mohly negativní důsledky koncepce na ochranu životního prostředí dále nastat při nešetrném provádění opatření koncepce v územích NATURA 2000 (Chřástal polní, Strnad zahradní, Modrásek bahenní), ve zvláště chráněných územích, při intenzivním hnojení a používání chemických přípravků (vliv na vzácné plevele) či při intenzivních technologiích sečení (usmrcování bezobratlých). Přitom travní porosty na zemědělské půdě vykazují vysokou druhovou různorodost a představují rozlohu přibližně 400 tis. ha. Z nich část se nachází ve velkoplošných i maloplošných zvláště chráněných územích- ZCHÚ a část ve volné krajině (v současné době bez adekvátní ochrany).

Ve fázi hodnocení koncepce kumulace vlivů v takovémto měřítku nepředpokládáme.

Jedny z nejzávažnějších možných vlivů hodnocené koncepce jsou již dříve diskutované vlivy, související s umísťováním nových staveb, s nešetrným zemědělským a lesnickým hospodařením a se změnami klimatu.

Přestože koncepce snižuje vstupy, aplikuje GAEC a na druhé straně nepodporuje např. RRD, nelze *a priori* vyloučit některé negativní vlivy, rezultující z nešetrné realizace některých opatření hodnocené koncepce. Jednat by se mohlo např.:

- Nepříznivé vlivy měnícího se klimatu
- Zhoršení vodní bilance v území (odlesňování, meliorace, regulace, utužení půd)
- Znečišťování vod ze zemědělského, lesnického či rybářského hospodaření (dusík, fosfor, ropné látky)
- Narušení biodiverzity a další úbytek ZCHD živočichů a rostlin (unifikované seče, mulčování, krajinné prvky, fragmentace, narušení migrace)
- Narušení či zábor hodnotných biotopů zvláště chráněných rostlin a živočichů
- Fragmentace území, eventuelně vznik nepřekonatelné migrační bariéry v území
- Degradace půd (utužování, eutrofizace, chemické přípravky, poměr voda - vzduch)
- Odnětí kvalitních půd ZPF (I. a II. třída), případně PUPFL
- Extenzivní lesní hospodaření (utužování PUPFL, eroze, druhová skladba, zdravotní stav lesa)
- Nárůst emisí skleníkových plynů (oxid uhličitý, metan) a amoniaku
- Rozšíření hluku do volné krajiny, s možnými negativními vlivy na faunu v okolí

Metody vyhodnocení vlivů předložené koncepce spočívaly v multifunkčním hodnocení na životní prostředí a na ochranu veřejného zdraví, jak je toto rozvedeno v kapitole 5. Současně bylo provedeno obdobné souhrnné hodnocení prioritních oblastí (a jejich opatření) ke všem zásadním složkám životního prostředí a k veřejnému zdraví a uvedeno tabelárně v příloze 3.

Z multikriteriálního hodnocení vlivů koncepce na veřejné zdraví (kapitola 5) vyplynulo, že jednoznačně kladný vliv na veřejné zdraví (celkem +6 bodů) představuje priorita 4 „Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství a lesnictví“.

Naproti tomu nejhůře hodnocenou prioritou koncepce ve vztahu k ochraně veřejného zdraví (celkem -1 bod) je opět priorita 2 „Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů“

Tato priorita ve svých opatřeních předpokládá m.j. výstavbu nových budov a skladů na zemědělské půdě, intenzifikaci těžby v lesích, výstavbu přístupových komunikací aj., které mohou ovlivňovat veřejné zdraví zvláště ve fázi realizace.

Jako všechny hodnotící metody obdobného charakteru jsou i tyto zatíženy jistou subjektivní chybou, kterou jsme se snažili eliminovat zaangažováním většího počtu osob (min. 5) do vlastního MCA hodnocení.

7. PLÁNOVANÁ OPATŘENÍ PRO PŘEDCHÁZENÍ, SNÍŽENÍ NEBO KOMPENZACI VŠECH ZÁVAŽNÝCH NEGATIVNÍCH VLIVŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ VYPLÝVAJÍCÍCH Z PROVEDENÍ KONCEPCE

Hodnocená koncepce (a realizace jejích opatření a podopatření) sebou může přinášet i nežádoucí vlivy, které je nezbytné minimalizovat. Pro hodnocení uvedené koncepce byl navržen systém environmentálního hodnocení projektů, podle kterého je hlavním hlediskem hodnocení plnění navržených desíti referenčních cílů ochrany životního prostředí. Tyto referenční cíle, jak byly dříve uvedeny, obecně pokrývají ochranu všech zásadních složek životního prostředí a veřejného zdraví. Indikátory ke sledování dodržení těchto cílů jsou obsahem přílohy 4. Vliv PRV na tyto referenční cíle se očekává pozitivní, výjimečně ale i negativní. Vazba uvedených referenčních cílů na priority /prioritní oblasti PRV je zvláště zjevná u priorit 3, 4 a 5, jak bylo dříve uvedeno.

I když hodnocená koncepce nepodléhá posuzování dle dílu 2 zákona č. 100/2001 Sb., lze pro předcházení důsledkům nevhodné realizace doporučit vždy již v úvodní fázi aplikaci neformálního předprojektového environmentálního hodnocení (kapitola 11).

U záměrů, spadajících pod režim zákona č. 100/2001 Sb. je nutno aplikovat závazný formální proces hodnocení „EIA“. Tento proces musí nastoupit (alespoň fáze „zjišťovacího řízení“) i v případě, není-li vyloučen závažný vliv záměrů na území systému NATURA 2000.

Jedná-li se o fakultativní záměry (kategorie II přílohy č. 1 citovaného zákona), je návrh opatření k prevenci, snížení či kompenzaci negativních vlivů záměru předmětem části D, bod 4.

U obligatorních záměrů, obsažených v kategorii I přílohy č. 1 citovaného zákona je návrh opatření k prevenci, snížení či kompenzaci negativních vlivů záměru na životní prostředí obligatorní součástí dokumentací, zpracovaných dle přílohy č. 4 tohoto zákona. V těchto dokumentacích jsou kompenzační opatření předmětem části D, kapitola IV.

Podle konkrétní situace lze předběžně odhadnout, že závažnými vlivy navrhované koncepce by mohly být následující jevy:

- Zhoršování klimatu v území
- Stagnace či zhoršení vodní bilance a kvality podzemních či povrchových vod
- Narušení biodiverzity nešetrným zemědělským či lesnickým hospodařením
- Zásah do biotopů zvláště chráněných rostlin a živočichů
- Odnímání a degradace půd ZPF a PUPFL
- Zhoršování ekologické funkce lesa (druhová skladba, zdravotní stav)
- Navýšení emisí do ovzduší (skleníkové plyny, amoniak)
- Porušení celistvosti území UAT (fragmentace)
- Zhoršení hlukových a vibračních poměrů ve volné krajině

Jako plánovaná opatření pro předcházení a kompenzaci negativních vlivů lze akceptovat „návrhy a doporučení“, uvedené vždy v části c) přílohy 2 tohoto Vyhodnocení (tabulkové hodnocení koncepce) a konečně i v návrhu Stanoviska příslušného úřadu (kapitola 15).

Přehledně lze jako zásadní opatření pro „předcházení, snížení nebo kompenzaci“ negativních vlivů koncepce uvést následující:

- Záměry, podléhající zákonu č. 100/2001 Sb. budou před jejich realizací podrobeny hodnocení vlivů na životní prostředí (SEA, EIA). Preferována bude vždy varianta s minimálními dopady na ŽP a ochranu veřejného zdraví.
- Při realizaci záměrů nedopustit překračování limitů hladin hluku a vibrací, daných nař.vl. č. 272/2011 Sb. s ohledem na nezhoršení vlivů na veřejné zdraví

- Pro zmírnění dopadů hluku na území NATURA 2000 při realizaci následných kroků koncepce zvážit použití protihlukových opatření. Přitom je nutno zohlednit zvýšenou citlivost ptactva na hluk v období hnízdění.

- V případě záměrů, emitujících produkujících znečišťující látky do ovzduší nepodporovat ty, které budou vyžadovat potřebu kompenzačních opatření ve smyslu ustanovení §11 odst. 5 zákona č. 201/2012 Sb. Navyšování imisních koncentrací ovzduší víc jak o 1% (roční průměry) nelze doporučit k realizaci

- U následných projektů vždy hodnotit jejich nároky na fosilní paliva a produkované emise do ovzduší, zejména s ohledem na veřejné zdraví.

- Negativní zásahy spojené s degradací a odnímáním pozemků ZPF (I. a II. třída ochrany) a PUPFL nedoporučujeme. Při převodu půdy do ostatní či zastavěné plochy tuto potřebu minimalizovat výběrem vhodných územních variant.

- Pěstování energetických plodin v souvislosti s podporou OZE (řepka olejná, kukuřice, rychle rostoucí dřeviny) v území NATURA 2000 a ZCHÚ či v jejich bezprostředním sousedství nelze podporovat.

- Při realizaci prioritních oblastí koncepce vždy hodnotit možné ovlivnění biotopů zvláště

  chráněných živočichů a rostlin, možné ovlivnění biodiverzity v území, ovlivnění území NATURA 2000, či snížení počtu a rozsahu krajinných prvků v území (VKP, ÚSES). Významně negativní vliv (-2 body) nelze akceptovat.
- V případě dopravní infrastruktury, související se záměry je nutno vždy zohlednit možnou fragmentaci území a situování nejbližších ZCHÚ. Při umísťování těchto staveb vždy respektovat podmínky pro zvláště chráněné druhy živočichů a rostlin.

- Následné projekty pro realizaci opatření koncepce je vždy třeba hodnotit i z hlediska možného nepříznivého vlivu na nežádoucí změny klimatu. Záměry, hrozící možným četnějším výskytem extrémních povětrnostních jevů či snižování „malého koloběhu vody“ nedoporučujeme.

- Je třeba důsledně respektovat připomínky k jednotlivým prioritám a jejich prioritním oblastem, jak jsou obsaženy v příloze Vyhodnocení vlivů koncepce (tabulkové hodnocení prioritních oblastí).

8. VÝČET DŮVODŮ PRO VÝBĚR ZKOUMANÝCH VARIANT A POPIS, JAK BYLO POSUZOVÁNÍ PROVEDENO, VČETNĚ PŘÍPADNÝCH PROBLÉMŮ PŘI SHROMAŽĎOVÁNÍ POŽADOVANÝCH ÚDAJŮ (např. technické nedostatky nebo nedostatečné know – how)

Hodnocená koncepce byla zpracována na základě skutečnosti, že současně platný PRV, schválený vládou ČR dne 16. 8. 2006, který byl zpracován na období 2007 až 2013 je platný do 31. 12. 2013. Vláda ČR na svém zasedání dne 28. listopadu 2012 schválila usnesením m.j. předložené podklady pro nový Program rozvoje venkova a potřebu jeho zpracování na období let 2014 – 2020. V průběhu II/Q 2014 se předpokládá předložení PRV Vládě ČR k odsouhlasení. Na úrovni EU bude tento materiál schvalovat EK.

Vlastní koncepce je zpracována v podstatě jako invariantní. Návrh variant se předpokládá až při konkretizaci jednotlivých opatření (podopatření). Takovéto varianty konkrétních záměrů budou potom posuzovány zejména ve fázi projektového řešení, tj. v průběhu procesu podle dílu 2 zákona č. 100/2001 Sb. V tom případě je u staveb a činností, zařazených v kategorii I výše cit. Zákona, vesměs povinností předložit i „nástin studovaných hlavních variant“ (§6 odst. 4 zák. č. 100/2001 Sb.). V případě méně podstatných staveb či změn této dopravní infrastruktury (kategorie II) si může předložení variant vyžádat příslušný úřad (§7 odst. 5 posledně citovaného zákona).

Při shromažďování požadovaných údajů bylo využito mimo podkladů MZe

a internetových zdrojů i zaslaných vyjádření dotčených orgánů a veřejnosti. Závažnější problémy při shromažďování těchto údajů nevznikly.

Posuzování koncepce (kapitola 5), sestávalo z hodnocení vlivu navržených priorit a opatření této koncepce na životní prostředí a veřejné zdraví. Hodnocení bylo provedeno dále popsanými dvěma způsoby, přičemž kladný vliv byl hodnocen +1 až +2 body, záporný vliv -1 až -2 body. Neutrální vliv byl hodnocen počtem bodů 0.

V prvním případě bylo provedeno multikriteriální hodnocení (MCA) vztahu priorit koncepce k vybraným referenčním cílům ochrany životního prostředí a veřejného zdraví.

Z hlediska ochrany životního prostředí bylo k tomuto účelu navrženo celkem 10 referenčních cílů, jak byly uvedeny již dříve, v kapitole 1, tabulka 2.

Z hlediska ochrany veřejného zdraví bylo navrženo celkem 8, pro danou problematiku relevantních referenčních cílů, jak byly tyto uvedeny v kapitole 5, tabulka 12

Druhý způsob hodnocení spočíval v provedení tabulkového hodnocení vztahu jednotlivých prioritních oblastí a jejich opatření ke všem zásadním složkám životního prostředí a k veřejnému zdraví. (příloha 3). V této části hodnocení byly vždy uvedeny (část c/) návrhy a doporučení pro daná opatření podpriority a dále v části d) Závěr hodnocení pro každou prioritní oblast.

Nejhorší výsledek těchto hodnocení byl dosažen u priority 2 „Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů“.

Tato priorita totiž předpokládá m.j. výstavbu nových budov a skladů na zemědělské půdě, intenzifikaci těžby v lesích, výstavbu přístupových komunikací aj., tj. postupy, které mohou vykazovat některé negativní vlivy na životní prostředí a veřejné zdraví.

Nejlepší hodnocení se týkalo priority 4 „Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství a lesnictví“ a jejích opatření. Tato priorita totiž ve svých opatřeních předpokládá m.j. podporu jakosti zemědělských produktů, zřizování protipovodňových opatření, zlepšení hospodaření s půdou aj., tj. postupy, které mají na ochranu ŽP a veřejného zdraví vesměs pozitivní dopad.

Podle těchto multikriteriálních hodnocení lze oznamovanou koncepci charakterizovat z hlediska ochrany životního prostředí a veřejného zdraví významně pozitivně.

9. STANOVENÍ MONITOROVACÍCH UKAZATELŮ (indikátorů) VLIVU KONCEPCE NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Pro možnost objektivního sledování účinnosti opatření koncepce (včetně opatření, vztahujících se k ochraně životního prostředí a veřejného zdraví) byla v hodnoceném Programu rozvoje venkova vytvořena kapitola 11, Indikátorový plán. Návrh indikátorů pro jednotlivé prioritní oblasti ve smyslu článků nařízení o podpoře z EZFRV č. 1305/2013 je zde specifikován.

Při aplikaci indikátorů a výběru vhodných projektů je nezbytné:

- Ve fázi navrhování a schvalování následných projektů hodnotit všechny projekty pomocí vybraných indikátorů, navržených v hodnocené koncepci
- Při vlastním výběru projektů postupovat dle návrhu v kapitole 11 tohoto Vyhodnocení

- U každého konkrétního záměru prověřit, podléhá-li zákonu č. 100/2001 Sb. a včas aplikovat zde nařízený proces. V odůvodněných případech trvat na stanovení variant řešení

Sledování míry naplnění cílů PRV bude zajištěno pomocí sledování v koncepci navržené soustavy indikátorů, průběžně porovnávaných MZe. Vyhodnocení bude podkladem pro zpracování případné aktualizace PRV včetně návrhu nápravných kroků. Monitorování vyhodnotí jednotlivé cíle a opatření PRV a plnění indikátorů uvedených v této koncepci.

Zmíněná soustava indikátorů, navržených v hodnocené koncepci zahrnuje m.j. zpracování „cílových indikátorů“ (kapitola 11), pro jednotlivé prioritní oblasti koncepce a s nimi spojená opatření dle článků výše uvedeného nařízení EZFRV.

Přehled těchto cílových indikátorů, navržených v hodnocené koncepci je v tabulce 14.

Tabulka 14 – Přehled cílových indikátorů pro navržené prioritní oblasti

Prioritní oblast	Cílový indikátor	Opatření dle článku EZFRV
1a/ Podpora inovací, spolupráce a rozvoje znalostní základny ve venkovských oblastech	% z celkových veřejných výdajů	14,15, 35
1b/ Posílení vazeb mezi zemědělstvím, produkcí potravin a lesnictvím a výzkumem inovacemi, mimo jiné za účelem zlepšení řízení v oblasti životního prostředím a environmentálního profilu	Počet operací spolupráce plánovaných v rámci opatření spolupráce	35
1c/ Podpora celoživotního vzdělávání a odborné přípravy v odvětvích zemědělství a lesnictví	Počet účastníků vzdělávání	14
2a/ Zvýšení hospodářské výkonnosti všech zemědělských podniků a usnadnění jejich restrukturalizace a modernizace, zejména s ohledem na zvýšení míry účasti a orientace na trhu, jakož i zemědělské diverzifikace	% zemědělských podniků s podporou z PRV do investic pro restrukturalizaci nebo modernizaci	17
2b/ Usnadnění vstupu dostatečně kvalifikovaných zemědělců do odvětví zemědělství a zejména generační obměny v tomto odvětví	% zemědělských podniků s podnikatelským plánem pro mladé zemědělce podpořeným z PRV	19
2c/ Zvýšení hospodářské výkonnosti všech lesnických podniků, zejména s ohledem na zvýšení míry účasti a orientace na trhu	Zlepšení struktury lesní dopravní sítě (LDS) -navýšení délky -navýšení hustoty	17
3a/ Zlepšení konkurenceschopnosti prvovýrobců jejich lepším začleněním do zemědělsko-potravinářského řetězce prostřednictvím programů	% zemědělských podniků podpořených v rámci schémat kvality, místních trhů a krátkých dodavatelských řetězců a	17, 35

jakosti, zvýšení hodnoty zemědělských produktů, podpory na místních trzích a krátkých dodavatelských řetězců, seskupení a organizací producentů a meziodborových organizací	seskupení producentů	
4a/ Obnova, zachování a posílení biologické rozmanitosti, včetně oblastí sítě Natura 2000, oblastí s přírodními či jinými zvláštními omezeními a zemědělství vysoké přírodní hodnoty, i stavu evropské krajiny	% zemědělské půdy pod závazkem opatření podporující zlepšení biodiverzity (ha)	22,24,25,28,29, 30,31,34
	% lesní půdy pod závazkem opatření podporující zlepšení biodiverzity (ha)	22,24,25,28,29, 30,31,34
4b/ Lepší hospodaření s vodou, včetně nakládání s hnojivy a pesticidy	% zemědělské půdy pod závazkem opatření podporující zlepšení vodního hospodářství (ha)	17 1c, 22,24, 25, 28, 29, 34
	% lesní půdy pod závazkem opatření podporující zlepšení vodního hospodářství (ha)	17 1c, 22,24, 25, 28, 29, 34
4c/ Předcházení erozi půdy a lepší hospodaření s půdou	% zemědělské půdy pod závazkem opatření podporující zlepšení hospodaření s půdou (ha)	17 1c, 22,24, 25, 28, 29, 34
	% lesní půdy pod závazkem opatření podporující zlepšení hospodaření s půdou (ha)	17 1c, 22,24, 25, 28, 29, 34
5a/ Efektivnější využívání vody v zemědělství	(% zavlažované půdy s účinnějším systémem závlah) (díky investicím podporovaným z PRV)*	17
5b/ Efektivnější využívání energie v zemědělství a při zpracování potravin	(Celkové investice do úspor energie a účinného využití) (€) *	17

5c/ Usnadnění dodávek a využívání energie z obnovitelných zdrojů, vedlejších produktů, odpadu, reziduí a jiných nepotravinářských surovin pro účely biologického hospodářství	Celkové investice do produkce obnovitelných zdrojů energie (€)	19, 35
5d/ Snižování emisí skleníkových plynů a amoniaku ze zemědělství	(% z dobytčích jednotek (DJ) dotčených investicí v živočišné výrobě s ohledem na redukce emisí oxidů dusíku a methanu)*	17
	(% zemědělské půdy se závazkem cíleným na snížení emisí oxidů dusíku a methanu)*	17
5e/ Podpora ukládání a pohlcování uhlíku v zemědělství a lesnictví	% zemědělské a lesní půdy se závazkem vedoucím k sekvestraci uhlíku	22, 28
6a/ Usnadnění diverzifikace, vytváření a rozvoje malých podniků a pracovních míst	Počet pracovních míst vytvořených prostřednictvím podpořených projektů	19
6b/ Posílení místního rozvoje ve venkovských oblastech	-% venkovské populace pokryté místními rozvojovými strategiemi - Venkovská populace mající prospěch z nových nebo zlepšených služeb/ infrastruktury	LEADER 43 - 44

***……PRV verse 03/2013 tyto indikátory neuvádí**

Průběžné monitorování vlivů koncepce na životní prostředí navrhujeme provádět na základě plnění dále uvedených monitorovacích ukazatelů. Přitom doporučujeme pravidelný (cca 1x/1 až 2 roky) monitoring vyhodnocení vlivů implementace PRV na životní prostředí
ve smyslu kapitoly 11 se zveřejňováním hodnocení např. jako součást výroční zprávy.

V případě zjišťování významných negativních vlivů hodnocené koncepce na životní prostředí bude třeba provádět průběžnou aktualizaci této hodnocené koncepce.

Jako monitorovací ukazatele vlivu PRV na životní prostředí navrhujeme následující:

- Vliv podporovaných záměrů na kvalitu a množství vod, včetně počtu havárií ze závadných látek (ropné látky, pesticidy), (havárie/rok)
- Množství znečišťujících látek PAH, skleníkových plynů, NO_x a TZL, emitovaných do ovzduší za sledované období z podporovaných záměrů, (t/rok)
- Nově zatravněná (priorita 4) a zalesněná (prioritní oblast 5e) plocha, (ha)
- Změny počtu ZCHD (čejka chocholatá, chřástal, modrásek) při realizaci AE-K opatření 1 a 2 priority 4 (ks)
- Výše odnětí pozemků ZPF a PUPFL a jeho trend v průběhu realizace PRV, (ha)
- Negativní ovlivnění území ZCHÚ a území NATURA 2000, k němuž došlo (dle vyjádření orgánů ochrany přírody a krajiny, resp. dle provedených biologických hodnocení) u dosud realizovaných záměrů, (ha)
- Ovlivnění VKP a prvků ÚSES realizací záměrů, nárůst nebo redukce, (m, resp. ha – u biocenter)
- Množství odpadů, produkovaných z podporovaných záměrů, (t O/rok, t N/rok)
- Navýšení hladiny hluku v chráněném venkovním prostoru staveb (prioritní oblast 2c) jako důsledek provozu podpořených záměrů, (dB)

Přehled výše uvedených indikátorů vlivu koncepce na životní prostředí je dále (kapitola 11) doplněn o indikátory pro výběr následných projektů. Tyto vycházely z dříve navržených (kapitola 1) relevantních referenčních cílů ochrany životního prostředí.

Navržené indikátory pro výběr projektů z hlediska vlivů na životní prostředí jsou obsahem přílohy 4.

Sumarizací zjištěných vlivů na indikátory, navržené hodnocenou koncepcí a vlivů u jednotlivých projektů je potom možno stanovit celkový vliv hodnoceného programu na životní prostředí, jak předepisuje ustanovení §10h zákona č. 100/2001 Sb.

10. POPIS PLÁNOVANÝCH OPATŘENÍ K ELIMINACI, MINIMALIZACI A KOMPENZACI NEGATIVNÍCH VLIVŮ ZJIŠTĚNÝCH PŘI PROVÁDĚNÍ KONCEPCE

Předkládaný Program rozvoje venkova nenavrhuje přímo popis plánovaných možností pro eliminaci, minimalizaci či kompenzaci eventuálních negativních vlivů koncepce. Navrhuje však v rámci svých opatření u daných prioritních oblastí některé postupy, které by k omezení těchto vlivů měly sloužit.

V předloženém Vyhodnocení bylo za tím účelem provedeno detailní tabulkové hodnocení prioritních oblastí a jejich opatření (příloha 3) a to se zřetelem na ochranu životního prostředí a veřejného zdraví. V této příloze byly vždy potřebné návrhy a doporučení pro daná opatření prioritních oblastí uvedeny (část c/) a dále zde byl uveden v části d) jednoznačný závěr hodnocení pro každou prioritní oblast.

Pokud budou při provádění koncepce zjištěny negativní vlivy, je nutno výběr projektu (kapitola 11) , případně opatření prioritních oblastí přehodnotit vzhledem ke skutečnosti, že PRV je navržen m.j. se zřetelem na ochranu ŽP a veřejného zdraví. Jedná se tedy o průběžný proces, při němž je akceptováno, že jej průběžně ovlivňuje řada nově přijímaných dokumentů celostátní či evropské úrovně.

Zmíněné negativní vlivy by se mohly týkat (při necitlivém provedení a provozu) z hlediska ochrany životního prostředí a veřejného zdraví např. vodní bilance v území (priority 2 a 4), degradace a záboru půd (prioritní oblasti 2a, 2c), vlivu na biodiverzitu (les, travní porosty), vlivů na ovzduší (prioritní blast 2a, 3a, 6a), ovlivnění soustavy NATURA 2000 a dalších vlivů, jak bylo popsáno v předchozích kapitolách.

Jako plánovaná opatření pro předcházení a kompenzaci těchto negativních vlivů byly uvedeny opatření v kapitole 7. Další „návrhy a doporučení“ jsou uvedeny vždy v části c) přílohy 2) tohoto Vyhodnocení (tabulkové hodnocení koncepce).

11. STANOVENÍ INDIKÁTORŮ (KRITÉRIÍ) PRO VÝBĚR PROJEKTU

Paralelně k uvedenému návrhu indikátorů v hodnocené koncepci byly tímto Vyhodnocením navrženy indikátory pro výběr následných projektů. Tyto vycházely z dříve navržených (kapitola 1) referenčních cílů ochrany životního prostředí. Navržené indikátory pro výběr projektů jsou obsahem přílohy 4.

Již ve fázi úvahy o podání žádosti o podporu by měl potenciální žadatel zpracovat dále navržené předprojektové hodnocení projektu. V případě zjištění negativních vlivů je třeba projekt (na úrovni žadatele) upravit, jinak nelze podání žádosti doporučit.

Návrh možného postupu takovéhoto předprojektového hodnocení je v tabulce 15.

Tabulka 15 - Návrh předprojektového hodnocení připravovaných projektů

Název projektu :				
Bude následovat povinné hodnocení „EIA“ (zákona č.100/2001 Sb., v platném znění)? ANO NE **Bude následovat hodnocení z jiných právních předpisů?** KTERÝCH?				
Předprojektové hodnocení vlivu projektu na cíle:	**Ohodnocení významnosti vlivu** (od maximálně negativního, -2 body do maximálně pozitivního, +2 body) Pozitivní	Bez vlivu	Negativní	**Možnost úpravy projektu, za účelem snížení jeho negativních vlivů**
Referenční cíle ochrany životního prostředí (celkem 10 cílů, viz kapitola 5 tohoto Vyhodnocení). Využít lze i kvantifikaci **(pokud je známa)** těchto indikátorů pro uvedené cíle a to: -zlepšení biodiverzity na ZPF, PUPFL (počty ZCHD, ha půdy) -zlepšení vodní bilance na ZPF, PUPFL (ha půdy) -odnětí půdy ZPF, PUPFL (ha, třída ochrany, fragmentace aj.) a riziko degradace půd (utužování, znečištění) -emise (kg/rok, CO_2, PM_{10}, NO_x, CH_4 aj.) a porovnání se stávajícím stavem ovzduší ($PM_{2,5}$, PM_{10}, NO_x) -zalesňování (ha, kg CO_2, O_2/rok)				

-úspory energie a fosilních paliv (OZE, kWh/rok, t/rok) -hluk (hladina u zdroje, ekvivalentní hladina, dB) -další indikátory dle povahy projektu				
Deklarované cíle posuzované koncepce, viz kapitola 1 tohoto vyhodnocení. Hodnotí se zvláště soulad projektu s těmito cíli hodnocené koncepce				

Při výběru projektu by mělo být současně zkoumáno, budou-li záměry následně hodnoceny podle zákona č. 100/2001 Sb. (eventuelně jiných právních norem, např. zákona č. 76/2002 Sb. o integrované prevenci). Na základě hodnocení projektů dle environmentálních kritérií by měly být následně schváleny či doporučeny k realizaci ty projekty, které budou hodnoceny jako nejpříznivější z hlediska ochrany životního prostředí.

Hodnocení dle navržených environmentálních kritérií provádí předkladatel projektu a následně jej doporučí/nedoporučí (případně navrhne úpravy projektu) příslušný odbor MZe (resp. platební agentura), který bude zodpovědný za přidělení finanční dotace. Při realizaci projektu by měla být prováděna kontrola dodržování a naplňování předestřených kritérií. Jejich nedodržení v průběhu realizace projektu může vést ke změně rozhodnutí o přidělení finančních prostředků na daný projekt.

Hodnocení projektu z hlediska ochrany životního prostředí se provádí slovně, tj. projekt např. „zvyšuje/snižuje emise CO_2 proti současnému stavu“. V případě, že kritéria v tabulce 15 (upřesněná dle přílohy 4) nejsou pro projekt relevantní, nebudou do hodnocení projektu zahrnuta, případně budou modifikována, aby lépe vyjadřovala charakteristiku projektu.

12. VLIVY KONCEPCE NA VEŘEJNÉ ZDRAVÍ

Cíle a nastavení dotačních titulů PRV jsou zpracovány kvalitně, s cílem zamezení možných záporných vlivů nejen na životní prostředí ale i veřejné zdraví. Vzhledem k probíhajícímu připomínkování PRV, k závěrům SWOT analýzy, k trendům vývoje (např. spotřeba hnojiv), ke zkušenostem zpracovatele SEA i k hledisku povinné aplikace principu

předběžné opatrnosti (§13 zákona č. 17/1992 Sb.), však je nutné identifikovat potenciální možné negativní vlivy staveb/činností a to m.j. na veřejné zdraví.

Mezi tyto možné negativní vlivy koncepce tak lze uvést rizika, vyplývající z nešetrné realizace některých jejích priorit (resp. realizace jejích opatření). Těmi by mohly být např. zhoršení imisní situace ovzduší (skleníkové plyny, NO_x, amoniak, prašnost PM_{10}, resp. $PM_{2,5}$), negativní vliv hluku a další zhoršování klimatu (sucho, záplavy).

Z hlediska **emisí** do ovzduší z resortu zemědělství patří mezi nejvýznamnější škodlivé látky v ovzduší suspendované částice ($PM_{2,5}$ a PM_{10}), metan, oxidy dusíku, amoniak a další.

Celkové emise ze zemědělství v posledních 20 letech mírně klesají a to meziročně o 1,9 %. Jedná se o trend cca od roku 1990 (kdy byly emise ze zemědělství zhruba o 50 % vyšší než v roce 2010), související m.j. s výrazným poklesem živočišné výroby.

V případě uvedených *suspendovaných částic* závisí závažnost jejich vlivu na velikosti, tvaru a chemickém složení částic. Emise prašných částic v zemědělství pochází nejen ze spalovacích motorů, ale z prací v otevřené krajině (orba), z otěrů pneumatik, brzd a z povrchu komunikací. Tyto sekundární emise, nepostižené v emisních inventurách budou dle modelových simulací s růstem přepravních výkonů v budoucnu narůstat.

Rizika expozice suspendovaným částicím PM_{10} se v posledním období podílela na předčasné úmrtnosti populace 1,7 % až 13,2 %. Toto riziko se týká zejména citlivých populačních skupin. Již při krátkodobě zvýšených denních koncentracích částic PM_{10} dochází k nárůstu celkové nemocnosti i úmrtnosti (srdce, cévy, dýchací ústrojí). Tyto účinky PM_{10} bývají uváděny rovněž u dlouhodobého působení a to u překročení průměrných ročních koncentrací 20 $\mu g.m^{-3}$.

Expozici oxidy dusíku jsou dlouhodobě nejvíce vystaveni obyvatelé velkých městských aglomerací, ovlivněných zvláště dopravou. V resortu zemědělství lze očekávat produkci NO_x u spalovacích zdrojů (doprava, kotelny), mobilních zdrojů lesního hospodaření apod. Důsledek vystavení zvýšeným koncentracím NO_x lze očekávat v ovlivnění plicních funkcí, respiračních onemocnění, ve zvýšeném výskytu astmatických obtíží a alergií u dětské i dospělé populace.

Emise amoniaku ze zemědělství mají původ především ze živočišné výroby, přičemž tyto v ČR dlouhodobě klesají. Důvodem je zejména pokles stavů hospodářských zvířat (prasata, hovězí dobytek), zvláště v devadesátých letech minulého století. Problémem při uvolňování amoniaku je nepříjemný zápach. Ve vodním prostředí je volný NH_3 pro vodní organizmy velmi toxický. Při vyšších koncentracích amoniaku v půdě může docházet k vyluhování do spodních vod, což způsobuje jejich závadnost. Amoniak je také jedním z plynů obsažených v „kyselých deštích“, s negativním vlivem na vegetaci i živočichy.

Již při nízkých koncentracích NH_3 v ovzduší se objevuje celá řada negativních účinků jako je například kašel, podráždění očí, nosu a hrdla. Při vysokých hodnotách koncentrací mohou vznikat záněty kůže, očí, hrdla a plic. Lidé, kteří přicházejí s amoniakem dlouhodobě do styku, mohou mít chronické dýchací potíže, zelený zákal nebo onemocnění rohovky.

Emise metanu ze zemědělství mají původ v anaerobním rozkladu organických látek či jako produkt trávení u živočichů. Takto vzniká cca 80% současných emisí metanu. Z hlediska vlivu CH_4 na životní prostředí je zásadní absorbce infračerveného záření zemského povrchu s následkem oteplování atmosféry (skleníkový efekt). Potenciál metanu přispívat k intenzifikaci skleníkového efektu je odhadován jako 23x silnější ve srovnání s nejvíce diskutovaným oxidem uhličitým.

Krátkodobá expozice člověka vůči vysokým koncentracím metanu může vést k udušení z důvodu nedostatku kyslíku. Přímé toxické působení metanu na lidské zdraví nicméně nebylo zaznamenáno.

Z hlediska zatížení **hlukem** je zásadním faktorem v ČR silniční doprava. V resortu zemědělství je hluková zátěž produkována zvláště při lesnických a sezónních zemědělských pracích. Zvýšení hlukové zátěže v území lze dále předpokládat v období výstavby záměrů lesní infrastruktury (prioritní oblast 2c), výstavby protipovodňových opatření (priorita 4) a v době navýšení dopravy na přilehlých komunikacích. K navýšení hladiny akustického tlaku dochází i ve spojení s intenzivními změnami funkčního využití příměstských krajin, s rozsáhlou výstavbou komerčních zón a zvýšenými nároky na dopravu.

Dlouhodobé působení hlukové zátěže způsobuje závažná onemocnění (hypertenze, infarkt myokardu, stresy, neurózy, změny krevního tlaku, poškození sluchu apod.) Nejmarkantněji se tato zátěž projevuje především na zdravotním stavu obyvatel velkých měst a průmyslových aglomerací.

Pro hodnocení zdravotních účinků hluku v denní době lze vycházet z prahových hodnot, které platí pro větší část populace s průměrnou citlivostí vůči hluku (viz obrázek 20).

Obrázek 20- Prahové hodnoty ekvivalentních hladin hlukové expozice (6,00-22,00 h)

Nepříznivý účinek	dB(A)					
	< 50	50-55	55-60	60-65	65-70	70+
Sluchové postižení *1						
Zhoršené osvojení řeči a čtení u dětí						
Ischemická choroba srdeční						
Zhoršená komunikace řečí						
Silné obtěžování						
Mírné obtěžování						
*1 přímá expozice hluku v interiéru						

Zdroj: SZÚ

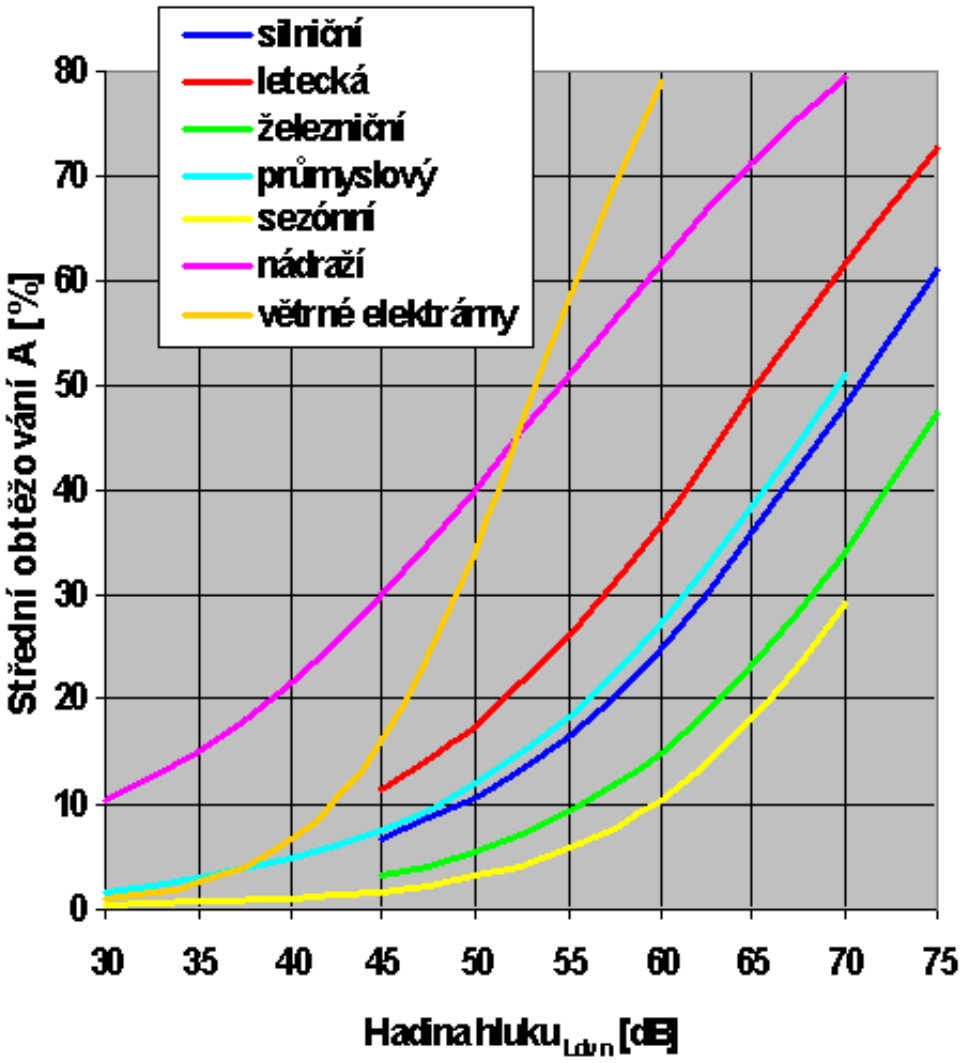
Obdobné závislosti byly vypracovány i pro noční dobu (22,00-6,00 hod).

Vliv hluku na veřejné zdraví je obvykle vyhodnocován pro celou denní dobu (24 hodin, deskriptor L_{dvn}) a to jako obtěžování (%A), případně těžké obtěžování (%HA). Při výpočtu deskriptoru L_{dvn} je třeba využít relaci:

$$L_{dvn} = 10.\log\frac{1}{24}\left(12.10^{\frac{L_d}{10}} + 4.10^{\frac{L_v+5}{10}} + 8.10^{\frac{L_n+10}{10}}\right)$$

Procento obyvatel, kteří budou v okolí zdroje hluku středně obtěžováni (%A) lze potom zjistit z grafu na obrázku 21.

Obrázek 21 – Procento obtěžovaných obyvatel, různé zdroje hluku

Zdroj: Pedersen T.H., 2007

Z obrázku je zřejmé, že hluk z resortu zemědělství (produkovaný převážně jako „sezónní“ hluk) má na obtěžování obyvatel nejmenší vliv ze všech uvedených typů zdrojů.

Vlivy průběžné **změny klimatu** na veřejné zdraví jsou obvykle spojeny s četnějším výskytem extrémních povětrnostních jevů, jako jsou přívalové deště (následované povodněmi) nebo naopak dlouhá období sucha. Důsledky mohou být jak přímého charakteru (utonutí, hmotné a zdravotní poškození), tak i zprostředkované. Zprostředkované důsledky mohou spočívat v nedostatku kvalitní pitné vody, ve znečištění vrtů a studní, ve snížené produkci ovoce a dalších antioxidantů apod.

13. NETECHNICKÉ SHRNUTÍ VÝŠE UVEDENÝCH ÚDAJŮ

Hodnocený Program rozvoje venkova, zpracovaný Ministerstvem zemědělství pro období 2014 – 2020 odráží skutečnost, že současně platný PRV pro léta 2007 – 2013“ končí svoji účinnost k 31. 12. 2013.

Z toho důvodu byly vládou ČR a jejím zasedání dne 28. listopadu 2012 usnesením schváleny m.j. předložené podklady pro nový Program rozvoje venkova a potřeba jeho zpracování na období let 2014 – 2020. Na úrovni EU bude tento materiál schvalovat EK.

Uvedená koncepce podléhá hodnocení podle zákona č. 100/2001 Sb., tj. zjišťovacímu řízení a posléze (po vydání závěru zjišťovacího řízení MŽP) zpracování předloženého Vyhodnocení vlivů na životní prostředí podle uvedeného zákona. Po zveřejnění a veřejném projednání bude potom vydáno MŽP Stanovisko ke koncepci.

Svým členěním odpovídá toto „Vyhodnocení“ příloze č. 9 zákona č.100/2001 Sb. Rozsah zpracování jednotlivých kapitol je dán významem koncepce ve vztahu k ochraně životního prostředí a veřejného zdraví. Ve Vyhodnocení byly zpracovány zejména otázky

- Popis současného stavu životního prostředí (kapitola 2)
- Vliv koncepce na stávající stav životního prostředí (kapitola 3)
- Bodové hodnocení vlivů priorit koncepce na referenční cíle ochrany životního prostředí a veřejného zdraví (kapitola 5)
- Stanovení monitorovacích ukazatelů vlivu koncepce na životní prostředí (kapitola 9)

Součástí předloženého Vyhodnocení jsou i některé přílohy a to:

- Příloha 1 Hodnocení vlivů na soustavu NATURA 2000
- Příloha 2 Vypořádání vyjádření ke koncepci
- Příloha 3 Tabulkové hodnocení prioritních oblastí koncepce
- Příloha 4 Indikátory při výběru projektů dle kapitoly 11

Cílem předloženého „Vyhodnocení vlivů“ byla snaha odhadnout, resp. kvantifikovat očekávané vlivy této koncepce na životní prostředí a současně na veřejné zdraví obyvatel, žijících v ČR. K tomu účelu byly zvoleny dvě různé metody a to

- Multikriteriální hodnocení koncepce vzhledem k referenčním cílům ochrany životního prostředí (10 cílů) a veřejného zdraví (8 cílů)
- Tabulkové hodnocení vlivů jednotlivých prioritních oblastí koncepce

V obou případech bylo hodnocení provedeno přidělením počtu bodů a to od +2 (nejlepší stav) do -2 (nejhorší vliv na životní prostředí nebo veřejné zdraví). Současně byla na území ČR vytipována modelová území pro hodnocení možných negativních vlivů na území soustavy NATURA 2000 a jejich předměty ochrany.

Obecně lze navrženou koncepci (při zohlednění uvedených připomínek) akceptovat vzhledem k tomu, že blíže rozvíjí v zásadě správné směry mezinárodních strategií, směřujících k zlepšení předávání znalostí a inovací, k zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, k podpoře organizace potravinářství i k hospodářskému rozvoji venkova a to vše se zřetelem k nižším dopadům na životní prostředí a veřejné zdraví (půda, voda, ovzduší, klima).

14. SOUHRNNÉ VYPOŘÁDÁNÍ VYJÁDŘENÍ OBDRŽENÝCH KE KONCEPCI Z HLEDISKA VLIVŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A VEŘEJNÉ ZDRAVÍ

Hodnocený PRV jako strategický dokument vlády ČR neřeší konkrétní projekty pro jednotlivá opatření koncepce. Proto i předložené Vyhodnocení posuzuje tuto koncepci spíše z obecného hlediska, ve vztahu k relevantním národním a evropským strategiím.

Předložené Vyhodnocení vlivů na životní prostředí se zabývá především oblastmi, které jsou ve vztahu k ochraně životního prostředí a veřejného zdraví dominantní. Jedná se tedy nejen o otázku vzdělávání a ekonomiky v resortu zemědělství, ale zejména o důsledky navržených opatření na biodiverzitu, ochranu a zlepšování půdního fondu, zlepšování vodní bilance, emise znečišťujících látek do ovzduší a na další složky životního prostředí.

Zváženy byly rovněž možné negativní vlivy výstavby nových staveb, včetně veřejné infrastruktury, které mohou mít nepříznivé dopady na území NATURA 2000, ZCHD živočichů a rostlin, fragmentaci území apod.

V průběhu zveřejnění koncepce a zmíněných hodnotících materiálů byla získána některá vyjádření veřejné správy a veřejnosti k těmto materiálům. Uvedená vyjádření, s konkrétními připomínkami (bod 14 závěru zjišťovacího řízení) jsou uvedeny v příloze 2, kde je současně obsaženo jejich vypořádání.

Ve vlastním závěru zjišťovacího řízení (MŽP, 19.7.2013) bylo uvedeno dalších 13 bodů, na které se mělo předložené vyhodnocení zaměřit. Souhrnně lze konstatovat následující způsob vypořádání uvedených bodů:

Bod č.	Stručný obsah	Způsob vypořádání
1	Soulad s krajskými a celostátními koncepcemi	Je obsahem kapitoly 1.
2.	Zdraví v 21. století	Je obsahem kapitoly 5.
3.	Vliv na ZCHÚ a ÚSES	Byl zohledněn zejména v kapitolách 2.4. a 3.4.
4.	Krajinný ráz, VKP, OZE	Problematika je hodnocena obecně, vzhledem k tomu, že OP neobsahuje konkrétní projekty. Hodnocení je převážně v kapitolách 2.4.,2.5., kapitole 3. a dalších
5.	Vliv na kulturní dědictví	Je hodnoceno průběžně v textu a v kapitole 5.
6.	Vliv na biodiverzitu a ekosystémy	Je zvláště v příloze 3 a kapitolách 2.4. a 3.4
7.a 8.	Vliv na vodu, hnojiva, pesticidy, a dalších malý koloběh vody	Je detailně popsán v kapitolách 2.1., 3.1.
9.	Čištění vod, eutrofizace prostředí o vlivu PRV na množství a kvalitu vod	Je vypořádáno v kapitolách 3.4., 6 a v kapitolách
10.	Vliv na degradaci půd	Zohledňuje kapitola 5 (tabulková část), příloha 3 a vlastní text (kapitola 2.2. a 3.3.).
11.	Humus, kompostárny, eroze oblasti	PRV řeší problematiku v opatřeních prioritní 5c, 6a a dalších. Vliv je v kapitolách 2.2., 3.2. a dalších předloženého vyhodnocení
12.	Hodnotit ekologický potenciál/ /zatížení pro jednotlivé projekty	Jednotlivé projekty v této fázi nejsou známy, jejich hodnocení t.č. nelze provést
13.	Stanovit podmínky pro opatření	Podmínky jsou v kapitole 7. (opatření pro předcházení,…) a v kapitole 15 (návrh stanoviska)

Souhrnně lze k tomuto vypořádání na základě výše provedených hodnocení a zvážení došlých vyjádření konstatovat, že došlé připomínky nejsou takového rázu, aby ve vztahu k nim nebylo možné vydat k hodnocené koncepci kladné stanovisko.

Za předpokladu dodržení v textu Vyhodnocení (vč. návrhu Stanoviska) uvedených opatření a při řádné aplikaci následných nástrojů (proces SEA, EIA) a správních řízení u navazujících projektů, nelze předpokládat nadměrně nepříznivé ovlivnění životního prostředí a veřejného zdraví hodnocenou koncepcí.

15. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ VČETNĚ NÁVRHU STANOVISKA KE KONCEPCI

Závěry a doporučení k hodnocené koncepci byly podány v předchozím textu (kapitola 3, 5, 9, 11 a příloha 3). Z nich vyplývá, že popsané vlivy hodnocené koncepce se týkají výlučně území ČR a jejich mezistátní přesah lze vyloučit.

Výsledky těchto hodnocení jsou stručně promítnuty do *následujícího návrhu stanoviska* MŽP ke koncepci.

1.Název koncepce:

Program rozvoje venkova ČR na období 2014 - 2020

2. Kapacita (rozsah) koncepce:

Hodnocená koncepce v obecné rovině uvádí priority a opatření pro rozvoj venkova na období 2014 – 2020. Program rozvoje venkova je koncipován v kontextu mezinárodní i národní legislativy, s respektováním specifických podmínek a potřeb České republiky.

Koncepce ve své návrhové části uvádí priority, prioritní oblasti a jednotlivá opatření, která se zaměřují na zlepšení podmínek při hospodaření v resortu zemědělství, včetně podmínek pro zvýšení konkurenceschopnosti, pro podporu přenosu znalostí, podporu organizace potravinového řetězce a podporu hospodářského rozvoje venkovských oblastí. Další priority směřují k ochraně přírody, podpoře hospodaření s půdou a vodou, ochraně ovzduší a dalším environmentálním dopadům.

Koncepce se týká celého území ČR a současně navazuje na strategické komunitární koncepce, s ohledem na jejich naplňování nejen na úseku zemědělství, ale i na úseku ochrany životního prostředí a veřejného zdraví (ovzduší, odpady, voda, NATURA 2000 aj.).

3. Umístění koncepce

Stát:	Česká republika
Kraj:	Všechny kraje ČR

4. Pořizovatel koncepce

Česká republika – Ministerstvo zemědělství

5. IČ pořizovatele

00020478

6. Sídlo pořizovatele

Těšnov 65/17, 117 05 Praha 1

7. Vyhodnocení vlivů na životní prostředí

Zpracovatel: Ecological Consulting a.s., Na Střelnici 48,779 00 Olomouc

RNDr. Jiří G r ú z

číslo osvědčení odborné způsobilosti 85189/ENV/08

Na Střelnici 48, 779 00 Olomouc, tel. 603 584 222

e-mail: ecological@ecological.cz ; www.ecological.cz

Datum předložení:

8. Průběh vyhodnocení vlivů na životní prostředí

Vyhodnocován je Program rozvoje venkova (PRV) ČR, zpracovaný pořizovatelem, kterým je Ministerstvo zemědělství ČR. Tato koncepce byla zpracována v návaznosti na sedmileté programové cykly, dané relevantní legislativou EU. Jedná se o koncepci ve smyslu ustanovení §10a zákona č. 100/2001 Sb., kde dotčené území je tvořeno územím celé České republiky.

Pro uvedenou koncepci tak bylo zpracováno Oznámení a MŽP vydán závěr zjišťovacího řízení (dne 19. 7. 2013). Posléze bylo zpracováno Vyhodnocení vlivů koncepce na životní prostředí podle ustanovení § 10e zákona č. 100/2001 Sb. v platném znění.

Příslušným orgánem státní správy pro provedení posouzení a vydání stanoviska k této koncepci je ve smyslu ustanovení §21 zákona č. 100/2001 Sb. v tomto konkrétním případě Ministerstvo životního prostředí ČR.

9. Stanovisko příslušného úřadu z hlediska přijatelnosti vlivů na životní prostředí s uvedením podmiňujících připomínek

Na základě zpracovaného Programu rozvoje venkova ČR, vyjádření k němu podaných, a dále na základě doplňujících informací a výsledků veřejného projednání

vydává

Ministerstvo životního prostředí, jako příslušný úřad podle § 21 zákona č. 100/2001 Sb. O posuzování vlivu na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon

o posuzování vlivů na životní prostředí) v platném znění, z hlediska přijatelnosti vlivů koncepce na životní prostředí

s o u h l a s n é s t a n o v i s k o

ke koncepci „Program rozvoje venkova ČR na období 2014 – 2020“ a jejímu Vyhodnocení vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví se stanovením následujících podmínek:

1. V navazujících procesech budou respektovány připomínky k jednotlivým prioritním oblastem a jejich opatřením, jak jsou obsaženy v příloze Vyhodnocení vlivů koncepce (tabulkové hodnocení prioritních oblastí)

2. Na koncepci navazující projekty a záměry budou podrobeny hodnocení vlivů na životní prostředí (SEA, EIA), pokud tak stanoví zákon č.100/2001 Sb. v platném znění. V případě navazujících variantních řešení záměrů nových dopravních staveb bude vybrána varianta s minimálními dopady na ŽP a ochranu veřejného zdraví.

3. Následné projekty je nutno hodnotit z hlediska možného vlivu na snížení biodiverzity v území. U hospodaření na lukách a pastvinách je vhodné vyloučit celoplošné a časově unifikované seče, mulčování a intenzivní pastevní hospodaření. Snižování počtu a rozsahu krajinných prvků v území (VKP, ÚSES), nadměrné užívání hnojiv a chemických přípravků, zvláště ve zranitelných oblastech nelze doporučit.

4. Způsob sečení luk s výskytem ZCHD živočichů a rostlin (Hořeček mnohotvárný český, Modrásek bahenní, Chřástal polní) vždy upřesnit s příslušným orgánem ochrany přírody a krajiny. V případě potřeby upřesnit rovněž výšku strniště (Modrásek bahenní, hostitelské druhy mravenců).

5. U jednotlivých projektů pro realizaci opatření koncepce důsledně dbát na ochranu, resp.minimalizaci zásahů do biotopů zvláště chráněných živočichů a rostlin. Při možných variantách vždy preferovat řešení bez kolize s ochranou přírody.

6. Při podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů dbát na situování a rozsah ploch pro pěstování energetických plodin. Umísťování ploch pro pěstování těchto plodin (řepka olejná, kukuřice, rychle rostoucí dřeviny) v území NATURA 2000 a ZCHÚ či v jejich bezprostředním sousedství nedoporučujeme. Snížení diverzity krajiny a následné snížení biodiverzity z těchto důvodů (úbytek potravních a hnízdních možností v sousedství PO) nelze dopustit.

7. Umísťovat nové stavby, vodní díla a nové lesní cesty do území NATURA 2000 (zákon č. 114/1992 Sb.) lze pouze zcela výjimečně, s vyloučením významného vlivu na předměty ochrany v EVL a PO. Při možných variantách vždy preferovat umístění mimo území systému NATURA 2000. Konečný návrh řešit v dohodě s příslušným orgánem ochrany přírody a krajiny

8. Nové stavby, protipovodňová opatření a nové lesní cesty do zvláště chráněných území (zákon č. 114/1992 Sb.) lze umísťovat zcela výjimečně, s respektováním podmínek pro zvláště chráněné druhy živočichů a rostlin. Konečný návrh umístění řešit v dohodě s příslušným orgánem ochrany přírody a krajiny.

9. Při umísťování staveb (zejména liniových) vždy zohlednit možnou fragmentaci území, zvláště liniovými stavbami. Negativní vlivy činností či nově budovaných staveb v cenných přírodních lokalitách a jejich blízkosti, způsobující fragmentaci či zhoršení migrační propustnosti území nelze doporučit.

10. V následných projektech při potřebě kácení zeleně dbát na neohrožení zájmů ochrany přírody (hnízdění ptactva, území NATURA 2000).

11. Při převodu půdy do ostatní či zastavěné plochy tuto potřebu minimalizovat výběrem vhodných územních variant. V záměrech, situovaných mimo zastavěná území obcí v maximální možné míře respektovat doporučení orgánů ochrany životního prostředí se snahou o minimální zásah do ZPF (I. a II. třída ochrany) a pozemků PUPFL.

12. Zvýšení stupně degradace půdy následnými záměry realizace koncepce nelze připustit. Přitom je nutno odmítnout zejména možnost navýšení vodní a větrné eroze záměrem, možný úbytek humusu v půdě, utužování půd a nevhodný vodní režim (odvodňování, zatrubňování či regulace vodních toků).

13. Při hospodaření v lesích nelze připustit nadměrné utužování půdy těžkými mechanizmy (harvestory), s důsledkem na vodní hospodářství a zdravotní stav lesa. Používání geneticky a geograficky nepůvodního sadebního materiálu, vedoucí k pozměněné druhové skladbě porostů s důsledky na biodiverzitu lesních organizmů nelze doporučit.

14. Při zlepšování druhové skladby lesních porostů je třeba dbát, aby při zvyšování podílu MZD došlo k rovnoměrné aplikaci, aby se nevytvořily enklávy se 100% zastoupením těchto dřevin.

15. Subsidiárně zajistit dohled nad dodržováním podmínek koncepce, resp. národní legislativy při hospodaření ve zranitelných oblastech, OP vodních zdrojů, v ZCHÚ a územích NATURA 2000.

16. Zajištění řádného předprojektového průzkumu (biologické hodnocení), zvláště v případech zalesňování ZPF. Nešetrnou aplikaci zalesňování, která by mohla vést ke zničení stávajících stanovišť ZCHD (travní společenstva), případně předmětů ochrany v EVL či PO (Chřástal polní, Koroptev polní, Strnad zahradní) nelze dopustit.

17. U jednotlivých projektů pro realizaci opatření koncepce vždy zvažovat riziko kontaminace půdy či povrchových a podzemních vod závadnými látkami. Nadměrnou kontaminaci prostředí makronutrienty (dusík, fosfor) či chemickými látkami a přípravky (pesticidy), zvláště ve zranitelných oblastech (nař. vl. č. 262/2012 Sb.) či oblastech CHOPAV (§28 vodního zákona) nelze akceptovat.

18. Záměry, představující realizaci nového stacionárního zdroje znečišťování ovzduší je nutno vždy zvažovat s ohledem na stávající stav imisních koncentrací ovzduší v území. Pokud by imisní limity s dobou průměrování 1 rok v území již byly překročeny nebo bylo vyžadováno kompenzační opatření (§11 odst. 5 zákona o ochraně ovzduší), nelze tyto záměry doporučit k realizaci.

19. V následných projektech pro realizaci opatření koncepce preferovat záměry se sníženými nároky na fosilní paliva, nižšími produkovanými emisemi (CH_4, PM_{10}, CO_2, oxidy dusíku, NH_3) a nižšími dopady na obyvatelstvo.

20. Vhodným výběrem územních a technologických variant následných projektů (zemědělské stavby, lesní hospodářství) minimalizovat emise hluku, emise do ovzduší a kontaminace okolí. Pro zmírnění dopadů hluku na území NATURA 2000 při realizaci následných kroků koncepce zvážit použití protihlukových opatření. Přitom je nutno zohlednit zvýšenou citlivost ptactva na hluk v období hnízdění.

21. U navazujících projektů vždy hodnotit jejich dopad na „malý koloběh“ vody. Urychlený odtok vody z území (omezování vsaku, snižování vodních ploch, meliorace pozemků, regulace vodních toků) v důsledku navržených projektů nelze doporučit.

22. Následné projekty pro realizaci opatření koncepce je vždy třeba hodnotit i z hlediska možného nepříznivého vlivu na na nežádoucí změny klimatu. Záměry, hrozící možným četnějším výskytem extrémních povětrnostních jevů (přívalové deště či období sucha) nelze doporučit.

23. Zajistit provázanost navazujících realizačních projektů s krajskými koncepcemi ochrany životního prostředí

24. Pravidelně (cca 1x/2 roky) vyhodnocovat vliv implementace Programu rozvoje venkova (včetně vlivů na životní prostředí) se zveřejňováním souhrnné zprávy. V případě zjišťování významných negativních vlivů PRV na životní prostředí provádět průběžnou aktualizaci této hodnocené koncepce.

Toto stanovisko není rozhodnutím podle zák.č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění a nenahrazuje vyjádření dotčených správních orgánů ani příslušná povolení podle zvláštních předpisů.

Platnost tohoto stanoviska je do doby schválení dalšího Programu rozvoje venkova ČR, navazující na schvalovanou koncepci.

Datum vydání stanoviska:

Jméno, příjmení a podpis
pověřeného zástupce příslušného úřadu

PŘÍLOHY

Příloha 1	Hodnocení vlivů na soustavu NATURA 2000
Příloha 2	Vypořádání vyjádření ke koncepci
Příloha 3	Tabulkové hodnocení prioritních oblastí koncepce
Příloha 4	Indikátory při výběru projektů dle kapitoly 11

Seznam zkratek

ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČOV	čistírna odpadních vod
EK	Evropská komise
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EU	Evropská unie
EVL	evropsky významná lokalita
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
CHKO	chráněná krajinná oblast
CHOPAV	chráněná oblast přirozené akumulace vod
KPÚ	komplexní pozemkové úpravy
LAPV	území chráněná pro akumulaci povrchových vod
LBC, LBK	lokální biocentrum, biokoridor
MAS	místní akční skupiny
NIS	národní inovační strategie
NKP	národní kulturní památka
NPP, NPR	národní přírodní památka, rezervace
NRBC,NRBK	nadregionální biocentrum, biokoridor
NSPRV	Národní strategický plán rozvoje venkova
OP	ochranné pásmo (nebo Operační Program)
OS	odborná skupina (Gremia)
PAH	poly-aromatic hydrocarbons
PO	ptačí oblast
PP, PR	přírodní památka, rezervace
PRV	Program rozvoje venkova

pSCI	evropsky významná lokalita
PUPFL	pozemky určené k plnění funkcí lesa
PÚR	politika územního rozvoje
RBC, RBK	regionální biocentrum, biokoridor
RRD	rychle rostoucí dřeviny
SPA	ptačí oblast
SSR	společný strategický rámec (nařízení EP a Rady č. 1303/2013)
SZP	společná zemědělská politika (Common Agriculture Policy- CAP)
TZL	tuhé znečišťující látky
ÚPP	Územně plánovací podklady
ÚPD	Územně plánovací dokumentace
ÚSES	územní systém ekologické stability
VKP	významný krajinný prvek
VOC	těkavé organické látky
VPS	veřejně prospěšné stavby
ZCHÚ	zvláště chráněná území
ZPF	zemědělský půdní fond
ZÚR	zásady územního rozvoje

Seznam vybraných podkladových materiálů:

Projektová dokumentace, studie, …

- Politika územního rozvoje ČR. MMR Praha, schváleno 07/2009
- Program rozvoje venkova ČR, 2007 – 2013. MZe 12/2011
- Program rozvoje venkova ČR, 2014 – 2020. MZe 03/2014
- Národní strategický plán rozvoje venkova, Leader 06/2011
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1305/2013 ze dne 17. 12. 2013 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1698/2005
- Nařízení Evropského Parlamentu a Rady č. 1303/2013 o společných ustanoveních ohledně Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu, Fondu soudržnosti, Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a Evropského námořního a rybářského fondu, jichž se týká společný strategický rámce, o obecných

ustanoveních ohledně Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1083/2006.

- Sdělení EK Evropa 2020. 3. 3. 2010
- Národní inovační strategie ČR. MŠMT, MPO, 2011
- Národní politika výzkumu, vývoje a inovací 2009-2015. Vláda ČR, 2008
- Plán odpadového hospodářství ČR. MŽP 10/2003
- Dopravní politika České republiky pro léta 2005-2013 (MD ČR, 2005)
- Plán hlavních povodí ČR. MZe a MŽP, schváleno 23. 5. 2007.
- Migrační objekty pro zajištění průchodnosti dálnic a silnic pro volně žijící živočichy. Technické podmínky č. 180. MD, 2006.
- Zpráva o životním prostředí ČR. Cenia, 2010
- A Handbook on Environmental Assesment of Regional Development Plans and EUStructural Funds Programmes. EU, 08/1998
- Politika transevropských dopravních sítí (TEN-T, v návrhu). Směrem k lépe integrované transevropské dopravní síti ve službách společné dopravní politiky (Zelená kniha). EU, 02/2009
- Národní program snižování emisí ČR. MŽP, 06/2007
- Státní politika životního prostředí ČR, 2011-2020. MŽP, 2010.
- Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky. MŽP, 2005
- ESDP- Evropské perspektivy územního rozvoje. EU 05/1999
- Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR (2010)

Zákony a jiné právní normy, metodické pokyny

- Zákon č. 156/1998 Sb. o hnojivech
- Zákon č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství
- Zákon č. 201/2012 Sb. o ochraně ovzduší před znečišťujícími látkami

- Zákon č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (ve znění pozdějších změn a doplňků).
- Zákon č.100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí (ve znění pozdějších změn a doplňků).
- Zákon č.44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (ve znění pozdějších změn a doplňků).
- Zákon č.185/2001 Sb., o odpadech (ve znění pozdějších změn a doplňků).
- Zákon č.258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví.
- Zákon č.254/2001 Sb., o vodách (ve znění pozdějších změn a doplňků).
- Zákon č.274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu (ve znění pozdějších změn a doplňků).
- Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství
- Nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření
- Nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací
- Nařízení vlády č. 262/2012 Sb. o stanovení zranitelných oblastí a akčním programu
- Vyhláška č.381/2001 Sb., katalog odpadů.
- Vyhláška č.450/2005 Sb. o náležitostech nakládání se závadnými látkami
- Vyhláška č.383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady.
- Vyhláška č. 415/2012 Sb. o přípustné úrovni znečišťování ovzduší
- Metodika posuzování vlivů koncepcí podle zákona č. 100/2001 Sb., MŽP 05/2004

Mapové podklady

- Česká republika - obecně zeměpisná mapa. 1:1000 000, Kartografie Praha, 1993
- Quitt, E. (1971): Klimatické oblasti Československa. 1:500 000. Geografický ústav ČSAV, Brno
- Soubor geologických a účelových map ČR, Hydrogeologická mapa, 1: 50 000. ČGÚ 1997

- Soubor geologických a účelových map ČR, Geologická mapa, 1: 50 000. ČGÚ, Kutná Hora, 1995
- Soubor geologických a účelových map ČR, Mapa inženýrsko-geologického rajónování, 1: 50 000. ČGÚ, Kutná Hora, 1996
- Soubor geologických a účelových map ČR, Mapa nerostných surovin, 1 : 50 000. ČGÚ, Kutná Hora, 1996
- Syntetická půdní mapa ČR, 1 : 20 000. MŽP a MZe, Praha, 1991
- Odvozená mapa radonového rizika ČR, 1:200 000, ČGÚ Praha,
- Mapa seizmického rajónování ČSSR, Geofyzikální ústav ČAV, 1987

Publikace

- ANDĚL P., Mináriková T. a Andreas M. (eds.), 2010: Ochrana průchodnosti krajiny provelké savce, Evernia Liberec.
- BERAN, L. (2002): Vodní měkkýši České republiky, rozšíření a jeho změny, stanoviště, šíření, ohrožení a ochrana, červený seznam. Sborník Přírodovědného klubu v Uherském Hradišti. Supplementum č. 10/2002. 258 pp.
- CULEK M. a kol. 1996: Biogeografické členění České republiky. Enigma, Praha, 347 pp.
- DEMEK, J. 1987: Hory a nížiny. ČSAV, Praha, 584 pp.
- DEMEK, J. a kol. 1992: Neživá příroda. Vlastivědná společnost, Brno, 243 pp.
- FACEK – ADAMEC 1990: Kategorizace půd podle odolnosti vůči antropogennímu znečištění
- GRÚZ J. (2008) : Interní podklady společnosti pro šíření vibrací. Ecological Consulting a.s., nepublikováno.
- HLAVÁČ V., ANDĚL P. (2001): Metodická příručka pro zajištění. průchodnosti dálničních staveb pro volně žijící živočichy. AOPK ČR, Praha.
- CHYTRÝ M., KUČERA T. & KOČÍ M. (eds) (2001): Katalog biotopů České republiky. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.

- KONEČNÝ P. & MICHNA P. (eds) 1996: Seznam nemovitých kulturních památek Olomouce. Památkový ústav v Olomouci, Olomouc, 150 pp.
- Löw &spol., s.r.o. (2005): Typologie České krajiny. Brno.
- NAKAMICHI, HIGASHINARI-KU (2003): *Environmental technology information. Noise a. vibration.* Dostupné z: www.menlh.go.id/apec_vc/osaka/eastjava/noise_en/index.html
- NEUHÄUSLOVÁ Z. a kol. 1998: Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky. Academia, Praha, 341 pp.
- REIJNEN R., FOPPEN R:, VEENBAAS G. & BUSSINK H. (2002): Disturbance by traffic as a threat to breeding birds: evaluation of the effect and considerations in planning and managing road corridors. In: Sherwood B., Cutler D. & Burton J.A. (eds.): Wildlife and Roads. The Ecological Impact. Imperial College Pres, London: 249 – 267.
- VOREL I. a kol. (2004): Metodický postup posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz ve smyslu §12 zákona č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.